

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om företagssanering och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om företagssanering, lagen om skuldsanering för privatpersoner, konkurslagen, rättegångsbalken och lagen om konkurs- och skuldsaneringsregistret ändras.

De föreslagna ändringarna syftar till att främja företagets möjligheter att ha tillgång till ett smidigt saneringsförfarande med skäliga kostnader. Saneringsförfarandet ska bli smidigare och enklare genom att man slopar en del steg i förfarandet eller förenklar dem. Man vill underlätta möjligheten för företag att få ett saneringsprogram fastställt snabbt, det vill säga utan att företaget behöver genomgå alla de skeden som vanligtvis ingår i saneringsförfarandet. Gäldenärens rätt att säga upp avtal för att göra saneringen möjlig ska utvidgas och vissa i praktiken observerade olägenheter korrigeras.

De föreslagna ändringarna syftar också till att förhindra missbruk i anslutning till saneringsförfarandet. Samtidigt anhängiga ansökningar om företagssanering och konkurs och upprepade ansökningar om företagssanering ska behandlas effektivare och bestämmelserna om gäldenärens biträde och ombud ska ses över.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft våren 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Allmänt om företagssaneringar.....	5
2.2 Att ansöka om företagssanering.....	12
2.3 Villkor för ansökan.....	15
2.4 Saneringsansökningar i fördröjningssyfte.....	20
2.5 Temporära förbud.....	30
2.6 Borgenärens meddelande om fordringar.....	33
2.7 Grundläggande ekonomisk utredning.....	33
2.8 Förfarandets förlopp och domstolarnas roll.....	37
2.9 Snabbt saneringsförfarande.....	40
2.10 Gälldenärens avtalsförbindelser.....	46
2.11 Återvinning vid företagssanering.....	52
2.12 Saneringsprogram som förfaller.....	55
2.13 Utredarens arvode och ersättningar för kostnader.....	56
3 Målsättning.....	58
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	58
4.1 De viktigaste förslagen.....	58
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	61
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	61
4.2.1.1 Konsekvenser för företagen.....	61
4.2.1.2 Konsekvenser för samhällsekonomin och den offentliga ekonomin.....	66
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna.....	67
4.2.3 Samhälleliga konsekvenser.....	69
5 Alternativa handlingsvägar.....	69
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	69
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	71
6 Remissvar.....	72
7 Specialmotivering.....	74
7.1 Lagen om företagssanering.....	74
7.2 Lagen om skuldsanering för privatpersoner.....	89
7.3 Konkurslagen.....	89
7.4 Rättegångsbalken.....	90
7.5 Lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret.....	90
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag.....	91
9 Ikraftträdande.....	92
10 Verkställighet och uppföljning.....	93
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	93
LAGFÖRSLAG.....	95
1. Lag om ändring av lagen om företagssanering.....	95
2. Lag om ändring av 20 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner.....	103

3. Lag om ändring av 21 kap. 1 § i konkurslagen	104
4. Lag om ändring av 15 kap. 2 § i rättegångsbalken.....	105
5. Lag om ändring av 4 och 6 § i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret	107
BILAGOR.....	109
PARALLELLTEXTER	109
1. Lag om ändring av lagen om företagssanering	109
2. Lag om ändring av 20 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner	121
3. Lag om ändring av 21 kap. 1 § i konkurslagen	122
4. Lag om ändring av 15 kap. 2 § i rättegångsbalken.....	123
5. Lag om ändring av 4 och 6 § i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret	125
FÖRORDNINGSGUTKAST	127
Statsrådets förordning om ändring av förordningen om företagssanering	127
Statsrådets förordning om ändring av 3 och 3 a § i förordningen om skuldsanering för privatpersoner.....	129
Justitieministeriets förordning om ändring av 4 § i justitieministeriets förordning om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden	130

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att genomföra ändringar i lagstiftningen om företagssanering för att uppnå målsättningar i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering.

Enligt regeringsprogrammet ska regeringen utreda behoven av ändringar i lagen om skuldsanering för privatpersoner och lagen om företagssanering i syfte att förbättra skuldsaneringen och dess omfattning. Vidare ska en reform av lagstiftningen om betalningstider och insolvens utredas, med målet att förbättra särskilt små och medelstora företags verksamhetsförutsättningar. Också risktagningsförmågan ska främjas genom att företagarna ges bättre möjligheter än tidigare till "nystart" bland annat i konkurssituationer. I detta sammanhang ska bland annat genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1023 om rekonstruktion och insolvens, nedan *direktivet*, beaktas och en bedömning av hur insolvenslagstiftningen fungerar i dess helhet göras.

1.2 Beredning

Den 29 januari 2020 tillsatte justitieministeriet två arbetsgrupper med uppgift att bereda de ändringar som krävs för genomförande av direktivet samt för uppnående av målen i regeringsprogrammet, dels i lagstiftningen om företagssanering (företagssaneringsarbetsgruppen), dels i lagstiftningen om skuldsanering för privatpersoner (skuldsaneringsarbetsgruppen). Ett särskilt mål för företagssaneringsarbetsgruppens arbete var att främja företagens möjligheter att i ett tillräckligt tidigt skede ha tillgång till ett smidigt saneringsförfarande med skäligen kostnader. Företagssaneringsarbetsgruppens uppdrag omfattade inte bedömning av frågor som berör så kallad skuldkonvertering. Mandattiden för bägge arbetsgrupperna fastställdes till den 30 april 2021.

Företagssaneringsarbetsgruppen överlämnade sitt mellanbetänkande om genomförande av direktivet till justitieministeriet den 27 april 2021 ([Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2021:31](#)). Enligt betänkandet ska det i företagssaneringslagen skapas ett nytt förfarande för tidig sanering som uppfyller kraven i direktivet. Också det nuvarande företagssaneringsförfarandet ska fortsätta och det ska i fortsättningen kallas normalt saneringsförfarande. Skuldsaneringsarbetsgruppen överlämnade sitt betänkande såväl om genomförande av direktivet som om uppfyllande av målen i regeringsprogrammet till justitieministeriet den 12 april 2021 ([Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2021:14](#)). I betänkandet föreslogs flera förändringar som ska göra det lättare för gäldenärer att få tillgång till skuldsanering och att klara av betalningsprogrammet samt göra skuldsaneringsförfarandet enklare. Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om företagssanering och lagen om skuldsanering för privatpersoner samt till lagar som har samband med dem (RP 238/2021 rd), som grundar sig på arbetsgruppernas betänkanden och på remissvaren till dem, gavs till riksdagen den 20 januari 2022. Riksdagen gav sitt svar den 11 maj 2022 (RSv 51/2022 rd). Lagarna stadfästes den 25 maj 2022 och trädde i kraft den 1 juli 2022.

Den 8 december 2020 beslöts det att företagssaneringsarbetsgruppens mandattid förlängs till den 31 december 2021 i fråga om bedömningen av nationella ändringsbehov, eftersom arbetsgruppen till följd av coronavirusepidemin som bröt ut 2020 och brådskande lagstiftningsåtgärder i samband med den inte hunnit fullgöra sitt omfattande uppdrag som planerat inom den

ursprungliga mandattiden. Den 4 november 2021 beslöts det om en ny förlängning till den 31 mars 2022.

Den 23 mars 2022 överlämnade företagssaneringsarbetsgruppen sitt slutbetänkande om nationella ändringsbehov i lagstiftningen om företagssanering till justitieministeriet ([Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2022:18](#)). Betänkandet var ute på remiss från den 8 april till den 20 maj 2022. Justitieministeriet begärde utlåtanden av 54 instanser (ministerier, statliga ämbetsverk och inrättningar, domstolar, föreningar, intresseorganisationer och sakkunniga). Sammanlagt inkom 35 remissvar. Ett sammandrag har uppgjorts över remissvaren ([Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2022:33](#)) och remissvaren är tillgängliga i utlåtandetjänsten.

Under sin mandattid sammanträdde företagssaneringsarbetsgruppen 42 gånger, varav 22 gånger för beredning av mellanbetänkandet och 20 gånger för beredning av slutbetänkandet. I arbetsgruppen ingick företrädare för justitieministeriet samt för konkursombudsmannens byrå, Helsingfors tingsrätt, Skatteförvaltningen, Finlands Advokatförbund, Finlands Näringsliv EK, Finanssiala ry samt Företagarna i Finland rf, och dessutom var biträdande professor Tuomas Hupli vid Åbo universitet permanent sakkunnig i arbetsgruppen. För företagssaneringsarbetsgruppen och skuldsaneringsarbetsgruppen fanns en gemensam uppföljningsgrupp, som sammanträdde två gånger under sin mandattid.

Propositionen har också bedömts av rådet för bedömning av lagstiftningen.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga webbtjänsten under adressen <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt-och-lagberedning> med identifieringskoden OM057:00/2021.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Allmänt om företagssaneringar

Syftet med företagssanering är att förbättra förutsättningarna för livsdugliga företag i finansiella svårigheter att klara av sina finansiella svårigheter, så att onödiga konkurser kan undvikas. Företagssanering är ett realistiskt alternativ till konkurs enbart när företagsverksamheten är livsduglig och kan saneras genom saneringen, vilket i sin tur förutsätter att sanering söks i ett tillräckligt tidigt skede. I praktiken är antalet företagssaneringar ganska litet. Enligt statistik från Statistikcentralen har under 2000-talet omkring 300–500 företagssaneringar inletts årligen, medan omkring 2 000–3 000 konkurser inletts årligen. Sammanlagt verkade ca 368 600 företag i Finland 2020.

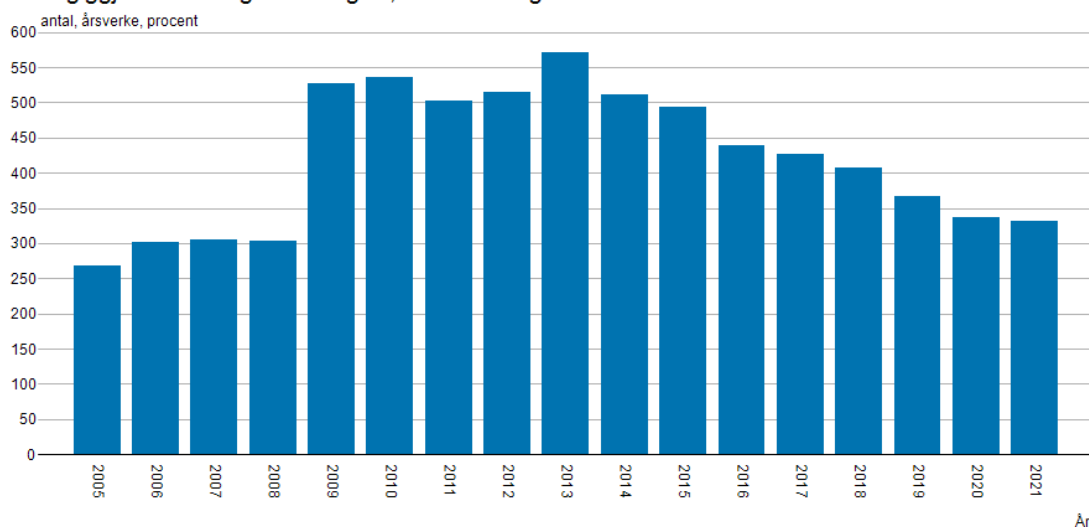
Företagssaneringen sågs över genom en lag (368/2022) som trädde i kraft den 1 juli 2022, så att företagssanering i nuläget kan genomföras antingen i form av tidigt eller normalt saneringsförfarande. Till den del det i denna proposition hänvisas till statistik eller andra historiska uppgifter om företagssanering berör de det saneringsförfarande som gällde före reformen trädde i kraft, vilket i nuläget kallas normalt saneringsförfarande.

Enligt Statistikcentralens uppgifter gjordes under perioden januari–december 2021 sammanlagt 331 ansökningar om företagssanering, vilket är fem (1,5 %) mindre än under motsvarande period föregående år. Antalet årsverken vid de företag som ansökte om företagssanering under den perioden var sammanlagt 3 494, vilket är 3 146 (47,4 %) mindre än under motsvarande period föregående år. Under 2020 gjordes sammanlagt 336 ansökningar om företagssanering, under 2019 sammanlagt 366, under 2018 sammanlagt 408 och under 2017 sammanlagt 427

ansökningar. Personalen vid de företag som ansökte om företagssanering var 2020 sammanlagt 6 640 personer, 2019 sammanlagt 3 119 personer, 2018 sammanlagt 3483 personer och 2017 sammanlagt 4 876 personer.

Liksom antalet konkurser beror också antalet saneringsansökningar i hög grad på den ekonomiska utvecklingen. Under perioden 2009–2014 inleddes årligen mer än 500 företagssaneringar, och det högsta antalet företagssaneringar (571 ansökningar) anhängiggjordes 2013. Från och med 2014 har antalet företagssaneringar som inletts minskat år för år. I följande tabell beskrivs antalet företagssaneringar som inletts under perioden 2005–2021.

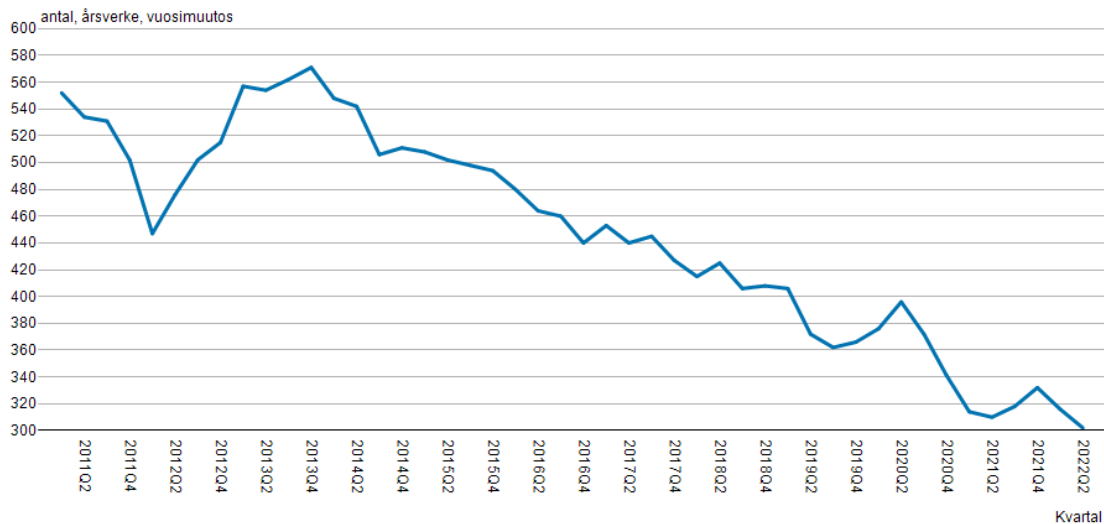
Företagssaneringar på årsnivå efter område sedan år 2003 efter År. Totalt, HELA LANDET, Anhängiggjorda företagssaneringar, antal företag.

Källa: Statistikcentralen, konkurser och företagssaneringar

Antalet ansökningar om företagssanering har också fortsatt minska under 2022. Under andra kvartalet 2022 gjordes 76 ansökningar om företagssanering, vilket är 18 (19 %) mindre än under motsvarande period föregående år. I följande tabell beskrivs den glidande årssumman för antalet inledda företagssaneringar från och med 2011 till den 30 juni 2022.

Företagssaneringar på kvartalsnivå efter område efter Kvartal. Totalt, HELA LANDET, Glidande årssumma av antal företag.

Källa: Statistikcentralen, konkurser och företagssaneringar

Företagssaneringarna fördelas i enlighet med den finländska företagsstocken, vilket innebär att flest saneringar berör mikroföretag samt små och medelstora företag. Dessutom är bolagsformen för de flesta företag som ansöker om sanering antingen aktiebolag eller enskild näringsidkare. Konkursombudsmannens byrå har utrett de saneringsförfaranden som inletts under 2015 och 2016, och bland annat hurudant ett typiskt företag som ansöker om företagssanering är. I utredningen har företagets storleksklass bedömts dels utifrån de gränsvärden för balansomsättning, omsättning och personal som används i bokföringslagen, dels enbart utifrån omsättning. Enligt den klassificering som tillämpades i utredningen fördelar sig de företag som ansökt om företagssanering enligt storlek och företagsform på det sätt som beskrivs i tabellen nedan.

Företagskategori	Enligt bokföringslagen 2015	Enligt omsättning* 2015	Enligt bokföringslagen 2016	Enligt omsättning* 2016
1. Stora företag	2 st.	47 st.	1 st.	21 st.
2. Medelstora företag	11 st.	94 st.	8 st.	77 st.
3. Små företag	80 st.	60 st.	46 st.	66 st.
4. Mikroföretag	188 st.	79 st.	181 st.	72 st.

5. Övriga	48 st.	60 st.
-----------	--------	--------

* Stora företag: Omsättning över 2M€; Medelstora företag: Omsättning 500K€–2M€; Små företag: Omsättning 200K€–500K€; Mikroföretag: Omsättning under 200K€; Övriga: Omsättning okänd / ingen grundläggande utredning gjord.

Företagsform	Antal 2015 (sammanlagt 326)	Procentuell an- del 2015	Antal 2016 (sammanlagt 295)	Procentuell an- del 2016
1. Aktiebolag	250 st.	77 %	218 st.	73 %
2. Kommandit- bolag	26 st.	8 %	22 st.	7 %
3. Öppet bolag	2 st.	ca 0,5 %	2 st.	ca 1 %
4. Andelslag	0 st.	0 %	2 st.	ca 1 %
5. Förening	2 st.	ca 0,5 %	1 st.	ca 0,5 %
6. Firma / nä- ringsidkare	46 st.	14 %	50 st.	17 %

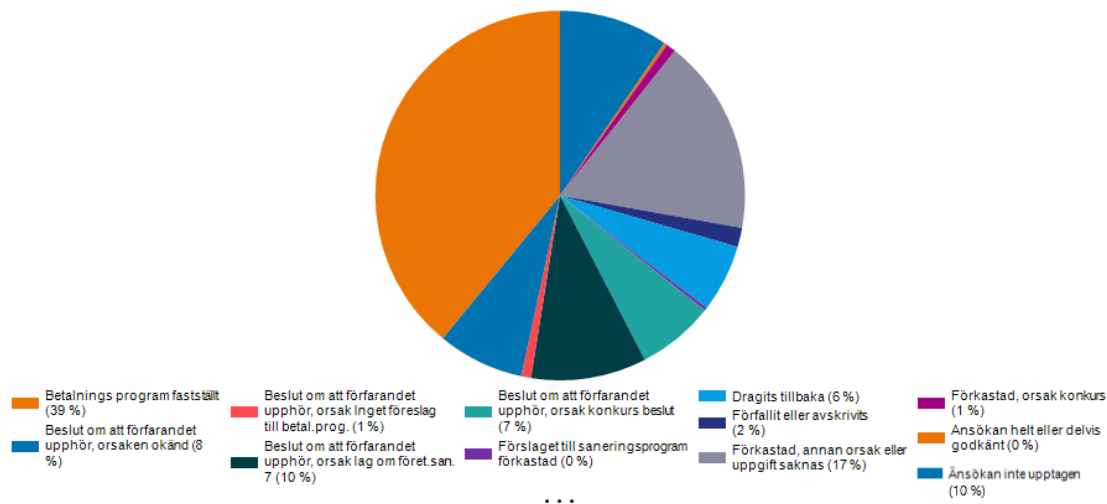
Enligt statistik från Statistikcentralen berörde av de 331 ansökningar om företagssanering som gjordes 2021 sammanlagt 77 byggande, 49 handel, 46 industri och gruvdrift, 37 transport och lagerverksamhet, 25 inkvarterings- och förplägnadsverksamhet samt 15 jord- och skogsbruk samt fiskeri som huvudbransch. Största delen av ansökningarna om företagssanering, sammanlagt 80 ansökningar, berörde huvudbranschen övriga tjänster, som bland annat innefattar informations- och kommunikationstjänster, finansierings- och försäkringstjänster, tjänster i fastighetsbranschen, professionella, vetenskapliga och tekniska tjänster, förvaltnings- och stöd-tjänster, utbildningstjänster, social- och hälsovårdstjänster samt konst-, underhållnings- och rekreationstjänster. Två ansökningar gällde företag med okänd huvudbransch. Enligt statistik från Statistikcentralen berörde av de 336 ansökningar om företagssanering som gjordes 2020 sammanlagt 63 byggande, 51 industri och gruvdrift, 46 transport och lagerverksamhet, 37 handel, 23 inkvarterings- och förplägnadsverksamhet samt 15 jord- och skogsbruk samt fiskeri som huvudbransch. Största delen av de ansökningar om företagssanering som gjordes 2020, sammanlagt 101 ansökningar, berörde huvudbranschen övriga tjänster. Från 2020 till 2021 ökade antalet ansökningar om företagssanering i huvudbranscherna inkvarterings- och förplägnads-tjänster, byggande och handel, och minskade såväl proportionellt som i absoluta tal mest i hu-vudbranschen övriga tjänster.

Under 2021 slutfördes behandlingen av 356 ansökningar om företagssanering vid tingsrätterna. Det är 21 färre än 2020. Under 2020 slutfördes behandlingen av sammanlagt 455 företagssaneringsärenden vid tingsrätterna, vilket är 14 fler än föregående år. 2019 visade motsvarande siffra 441 slutbehandlade företagssaneringsärenden (vilket innebar en minskning med 92 ärenden från föregående år), och 2018 visade motsvarande siffra 533 slutbehandlade företagssaneringsärenden (vilket innebar en ökning med 58 ärenden från föregående år). De slutbehandlade ärendena beskriver en annan population än de anhängiggjorda ärendena, eftersom de slutbehandlade ärendena också innefattar ärenden som inletts före statistikåret och en del av de ärenden som inletts under statistikåret slutbehandlas först efter statistikårets utgång. I Statistikcentralens statistik över företagssanering avses med slutbehandlade företagssaneringsärenden ärenden som behandlats vid tingsrätten och i vilka tingsrätten fattat ett beslut, vilket innebär att uppgifterna utöver ansökningar om företagssanering också innefattar andra företagssaneringsärenden som behandlats vid tingsrätterna. Exempelvis av de ärenden som slutbehandlades 2020 var 377 ansökningar om företagssanering och de resterande 78 övriga företagssaneringsärenden. Statistiken för 2021 berör enbart slutbehandlade ansökningar om företagssanering, inte alla företagssaneringsärenden.

I fråga om de ansökningar om företagssanering som slutbehandlades 2021 fastställdes ett betalningsprogram i 139 fall (39,0 % av fallen), i fråga om de ansökningar om företagssanering som slutbehandlades 2020 i 117 fall (31,0 % av fallen), i fråga om de ansökningar om företagssanering som slutbehandlades 2019 i 133 fall (34,6 % av fallen) och i fråga om de ansökningar om företagssanering som slutbehandlades 2018 i 179 fall (37,1 % av fallen). Om tingsrätten inte fastställer något betalningsprogram, har behandlingen av ansökan i praktiken avbrutits i något skede av förfarandet. Vanligast är det att det sker genom att det bestäms att förfarandet ska förfalla eller genom att ansökan avslås. Under 2021 bestämdes det att förfarandet ska förfalla i sammanlagt 90 fall, 2020 i sammanlagt 94 fall, 2019 i sammanlagt 89 fall och 2018 i sammanlagt 111 fall. Under 2021 avslogs sammanlagt 64, 2020 sammanlagt 58, 2019 sammanlagt 63 och 2018 sammanlagt 75 ansökningar om företagssanering. Helt utan prövning lämnades 34 ansökningar 2021, 59 ansökningar 2020, 49 ansökningar 2019 och 57 ansökningar 2018.

I följande tabell beskrivs till vilka resultat företagssaneringsärendena ledde i fråga om de ansökningar om företagssanering som slutbehandlades 2021.

Slutbehandlade ansökningar om företagssanering på årsnivå enligt tingsrätt efter Uppgifter. Totalt, 2021.

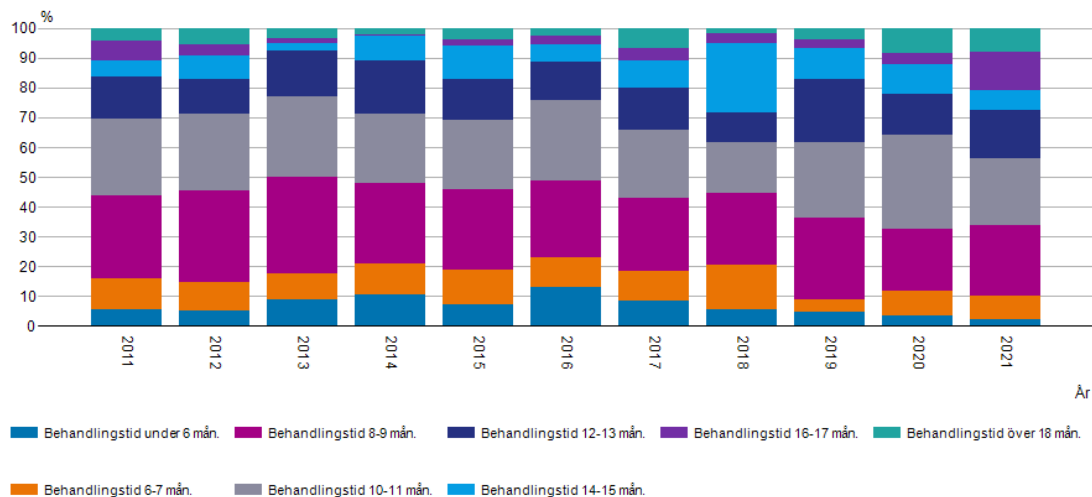

Källa: Statistikcentralen, konkurser och företagssaneringar

Behandlingstiderna för ansökningar om företagssanering vid tingsrätterna har varierat mycket. Enligt konkursombudsmannens byrås utredning om saneringsförfaranden som inlemts 2015 och 2016 räckte fasen av förfarandet från anhängiggörandet av saneringsansökan till att saneringsförfarandet inleddes i medeltal 59 dagar 2015 (variation från 0 till 364 dagar) och 2016 i medeltal 63 dagar (variation från 0 till 431 dagar). Enligt samma utredning räckte fasen av förfarandet från att saneringsförfarandet inleddes till att saneringsprogrammet fastställdes 2015 i medeltal 268 dagar (variation från 0 till 628 dagar) och 2016 i medeltal 239 dagar (variation från 0 till 494 dagar).

Enligt Statistikcentralens uppgifter räckte tingsrättens behandling av ansökningar om företagsanering som ledde till att ett saneringsprogram fastställdes som helhet i medeltal 12 månader 2021, 2020 och 2019 samt i medeltal 11 månader 2018 och 2017. I följande tabell beskrivs behandlingstiderna för de ansökningar som lett till att ett saneringsprogram fastställts under perioden 2011–2021.

Antal fastställt företagssaneringsprogram på årsnivå efter behandlingstid, medel och skulder och tingsrätt efter Uppgifter och År. Totalt.

Källa: Statistikcentralen, konkurser och företagssaneringar

Variationen i enskilda fall är också stor i fråga om giltighetstiden för och innehållet i de saneringsprogram tingsrätterna fastställt. Enligt konkursombudsmannens byrås utredning om saneringsförfaranden som inleddes 2015 och 2016 räckte ett saneringsprogram i medeltal 74 månader 2015 (variation från 1 till 182 månader) och i medeltal 79 månader 2016 (variation från 4 till 300 månader). Enligt samma utredning skrevs skulderna i saneringsprogrammet i medeltal ner med 35,8 % 2015 (variation från 0 till 96,5 %) och i medeltal med 36,5 % 2016 (variation från 0 till 96,0 %). Enligt Statistikcentralens uppgifter uppgick tillgångarna enligt de saneringsprogram som fastställdes 2019 sammanlagt till 80 miljoner euro och skulderna sammanlagt till 125 miljoner euro (medianen för tillgångar var 235 000 euro och medianen för skulder 394 000 euro), och enligt de saneringsprogram som fastställdes 2018 uppgick tillgångarna sammanlagt till 300 miljoner euro och skulderna sammanlagt till 263 miljoner euro (medianen för tillgångar var 294 000 euro och medianen för skulder 400 000 euro).

Enbart att ett företagssaneringsförfarande inleds eller att ett saneringsprogram fastställs garanterar inte att företaget blir sunt, utan ett företag som berörs av sanering kan vid behov försättas i konkurs redan under saneringsförfarandet eller sedan det upphört. Enligt konkursombudsmannens byrås utredning om saneringsförfaranden som inleddes 2015 och 2016 hade sammanlagt 159 företag (49 %) av de 326 företag som berördes av företagssaneringsförfaranden som inleddes 2015 försatts i konkurs fram till juni 2017. Av de 159 företag som försatts i konkurs hade det bestämts att saneringsförfarandet för sammanlagt 126 företag (79 %) ska förfalla innan saneringsprogrammet fastställts, för sammanlagt 29 företag (18 %) hade ett saneringsprogram godkänts och för sammanlagt fyra företag (3 %) hade ett saneringsprogram förkastats. Om en likadan utredning hade gjorts nu, hade antalet företag som försatts i konkurs sannolikt ökat med beaktande av den tid som förlöpt.

2.2 Att ansöka om företagssanering

Allmänt om ansökan

Bestämmelser om innehållet i ansökan om företagssanering finns i 69 § i lagen om företagssanering (47/1993, nedan *lagen om företagssanering* eller *FSL*), och närmare bestämmelser finns i 1, 1 a och 2–3 § i förordningen om företagssanering (55/1993, nedan *förordningen om företagssanering*). Vilka krav som ställs på ansökan beror på om ansökan om sanering görs av gäldenären ensam, en borgenär ensam, gäldenären och borgenärerna tillsammans eller gäldenären med borgenärernas förord. Ett tidigt saneringsförfarande kan inledas på ansökan av gäldenären och ett normalt saneringsförfarande på ansökan av gäldenären eller en borgenär. När en borgenär ensam ansöker är kraven på bilagor mindre omfattande medan flest bilagor krävs när gäldenären ansöker ensam. Vid gäldenärens och borgenärernas gemensamma ansökan om normalt saneringsförfarande eller om borgenärerna förordar gäldenärens ansökan behöver ingen revisorsutredning bifogas ansökan.

Med stöd av 68 § 1 mom. i lagen om företagssanering ska vid behandlingen av ett företagssaneringsärende iaktas vad som i 8 kap. i rättegångsbalken bestäms om behandling av ansökningsärenden, om inte något annat följer av lagen om företagssanering. Till den del det inte föreskrivs om någon fråga i 8 kap. i rättegångsbalken iaktas med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 8 kap. 13 § i ansökningsärenden bestämmelserna i rättegångsbalken om behandling av tvistemål. På behandlingen av ansökan tillämpas därför till exempel 5 kap. 5 § i rättegångsbalken om komplettering av stämningsansökan samt 5 kap. 6 § om avvisande av talan och avgörande av saken utan att svaromål begärs.

Enligt 70 § 1 mom. i lagen om företagssanering ska gäldenärens ansökan av domstolen delges de borgenärer som på grundval av storleken av sina fordringar anses vara betydande samt även andra borgenärer, om domstolen anser att de behöver höras om ansökan, samt ge dem tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande. Om ansökan om inledande av normalt saneringsförfarande görs på en grund som avses i 6 § 1 punkten, det vill säga genom gemensam ansökan av gäldenären och tillräckligt många borgenärer eller genom ansökan av gäldenären som tillräckligt många borgenärer förordar, kan saneringsförfarandet inledas utan att de övriga borgenärerna höras.

Om ansökan görs av en borgenär, ska gäldenären enligt 70 § 2 mom. i lagen om företagssanering ges tillfälle att avge ett skriftligt yttrande. Dessutom ska gäldenären inom utsatt tid tillställa domstolen en utredning om sina borgenärer och skulder samt säkerheterna för skulderna.

Enligt 70 § 3 mom. i lagen om företagssanering kan domstolen, om den med anledning av en borgenärs eller sannolik borgenärs ansökan anser det behövt, innan beslut om att inleda förfarandet fattas ge andra borgenärer vilka framgår av gäldenärens utredning eller borgenärerna med de största fordringarna tillfälle att inom en utsatt tid avge skriftligt yttrande.

Enligt förarbetena till lagen kan det på grund av sakens betydelse ofta vara motiverat att förutom den borgenär som är sökande och gäldenären även höra andra viktiga borgenärer. Det kan även med tanke på val av utredare vara skäl att utöver sökanden höra även andra borgenärer. (RP 182/1992 rd s. 106)

Bedömning av vilka åtgärder som behövs

Från anhängiggörandet tills förfarandet inleddes räckte de förfaranden som inleddes 2015 och 2016 i medeltal 53–54 dagar, och medianen var 48–49 dagar.

Enligt de uppgifter Statistikcentralen sammanställt görs nästan alla ansökningar om företagssanering av gäldenären. Exempelvis under 2020 gjorde gäldenären 97 % av det sammanlagda antalet ansökningar, 98 % under 2019 och 99 % under 2018. Under perioden 2008–2020 har det förekommit väldigt få ansökningar som gjorts av en borgenär och gäldenären tillsammans, 0–4 per år, medan det sammanlagda antalet ansökningar har varierat mellan 357 och 575. Under samma period har antalet ansökningar som gjorts av en borgenär understigit 10 per år. I materialet särskiljs inte på varandra följande eller konkurrerande ansökningar om företagssanering som berör samma företag.

Om gäldenären ansöker om normalt saneringsförfarande och skaffar tillräckliga förord för sin ansökan av borgenärerna eller gör ansökan tillsammans med borgenärerna är kraven på innehållet i och bilagorna till ansökan lättare än om gäldenären ansöker ensam. Exempelvis den revisorsutredning som behandlas nedan behöver då inte bifogas ansökan. Därför är kostnaderna för en ansökan som görs tillsammans med borgenärerna eller med deras förord i regel förmånligare än en ansökan som gäldenären gör ensam.

Om de andra borgenärerna inte hörs angående en ansökan med förord fattas beslutet om ett normalt saneringsförfarande snabbt. Vanligen finns inget behov av att höra de andra borgenärerna om ansökan beretts omsorgsfullt och det inte finns några oklarheter i fråga om den eller förorden. Under beredningen har det bedömts huruvida beslutet att inleda förfarandet alltid ska fattas utan att borgenärerna hörs. Det föreslås dock inte i propositionen, eftersom det fortfarande finns behov av att ge domstolen prövningsrätt i enskilda fall. Det kan finnas behov av att höra andra borgenärer om ansökan till exempel om det finns oklarheter i fråga om det sammanlagda antalet borgenärer och därmed också om huruvida antalet förord är tillräckligt eller om förord getts av någon närstående, eller om det finns skäl att höra övriga borgenärer om vem som ska utses till utredare. Ju bättre kvalitet ansökan och beredningen av den håller och ju bättre i synnerhet de frågor som nämns ovan kunnat utredas redan i ansökningshandlingarna, desto mindre är behovet att höra övriga borgenärer.

Behovet av att bedöma förfarandets längd och kostnaderna för det under tiden mellan att ansökan görs och förfarandet inleds är därför störst vid ansökningar som görs av gäldenären. Typiskt sett är gäldenärernas ansökningar bristfälligt beredda, så att domstolen blir tvungen att begära komplettering av dem. Ibland ansöks och beviljas ny förlängning av den utsatta tiden för komplettering av ansökan. Det gör att förfarandet inleds flera veckor, eller till och med månader, senare. Behandlingstiden varierar också mellan olika domstolar. Gäldenärens finansiella ställning, förutsättningarna för sanering och borgenärernas möjligheter att få betalning för sina fordringar försämrats om behandlingen av ansökan drar ut på tiden. Å andra sidan kan gäldenären själv i betydlig mån påverka hur länge behandlingen av ansökan räcker genom att ansökan om sanering bereds omsorgsfullt innan den blir anhängig vid tingsrätten. Bokföringen bör till exempel vara uppdaterad vid ansökan om företagssanering.

Allmänt taget är det väsentligt när gäldenärer ansöker om företagssanering att gäldenären agerar i tillräckligt god tid och inte först sedan gäldenären delgivits en betalningsuppsmaning med hot om konkurs eller en konkursansökan från en borgenär. Ju tidigare ansökan om förfarandet görs, desto bättre är vanligen förutsättningarna för att saneringen ska lyckas. Till den delen är strävan att förbättra situationen i synnerhet med hjälp av handlingsmodellen Early Warning.

Målet för Early Warning-verksamheten som närings-, trafik- och miljöcentralerna inledde 2021 är att mikroföretag samt små och medelstora företag i kris ska kunna erbjudas hjälp och stöd på ett oberoende, konfidentiellt och avgiftsfritt sätt. Syftet är att hjälpa lönsamma mikroföretag samt små och medelstora företag genom ekonomiska svårigheter och betalningssvårigheter så att de kan fortsätta växa, eller alternativt hjälpa dem att snabbt, effektivt och till så liten extra kostnad som möjligt avsluta företagsverksamhet som konstaterats vara olönsam. Tjänsten underlättar företagets ekonomiska planering och problemlösning. Den framåtblickande verksamheten syftar till att förebygga företags ekonomiska svårigheter och betalningssvårigheter, eller åtminstone hjälpa dem att identifiera svårigheterna i tid och söka hjälp.

[Företagarens ekonomihjälp](#) är en riksomfattande tjänstehelhet som erbjuder rådgivning till små och medelstora företagare och företag i ekonomiska svårigheter och betalningssvårigheter. Tjänsten består av en riksomfattande telefontjänst och av regionala tjänster som har nära samband med den. Tillsammans utgör de ett riksomfattande nätverk för ekonomirådgivning. Verksamheten syftar också till att påverka det allmänna attitydklimatet i fråga om konkurser genom att skingra skammen kring dem.

Bristerna i gäldenärernas ansökningar och behandlingstiden för dem har också bedömts i samband med översynen av lagen om företagssanering 2007. I förarbetena konstateras det att en lång behandlingstid för saneringsansökningar är problematisk såväl för gäldenären som för borgenärerna. För gäldenärens del kan ett fördröjt beslut om att inleda förfarandet medföra att förutsättningarna för saneringsförfarandet försämrats, även om förfarandets inverkan på varuleverantörers och andra avtalsparters verksamhetsmetoder ibland kan vara mycket obetydlig. Först till inledandet av saneringsförfarandet an knyter en fredningstid som gäller betalning och indrivning av saneringsskulder, om inte temporära betalnings- och indrivningsförbud har meddelats före det. Osäkerhet om fortsättandet av företagets verksamhet kan försvaga marknadsaktörernas förtroende för gäldenären och även leda till att arbetstagare och övriga nyckelpersoner i företaget söker sig bort från företaget. Vidare konstateras det i förarbetena att saneringsansökan oftast är bristfällig när gäldenärens saneringsansökan blir anhängig efter att en borgenär har lämnat en konkursansökan som gäller gäldenären till tingsrätten. Också upprepade saneringsansökningar efter att ansökan avslagits eller avvisats ansågs problematiska redan i det sammanhanget. (RP 152/2006 rd, s. 18–19, 23–24 och 28–29)

Syftet var att åtgärda problemet vid översynen 2007, bland annat genom att i förarbetena betona att det till följd av saneringsärendens brådskande natur vanligen är möjligt att sätta ut väldigt korta tider för komplettering av ansökan. På grund av ärendets brådskande natur kan tidsfristen för en komplettering fastställas till några få dagar. Inhämmande av en handling som saknas i ansökan, till exempel revisorns utredning, kan dock räcka längre, vilket ska tas i beaktande då tidsfristens längd övervägs. Vid behov kan ärenden skötas per telefon och e-post. (RP 152/2006 rd, s. 71).

I samband med översynen 2007 konstaterades att det inte är möjligt att skapa ett system för behandling av ansökningar där en ansökan kan avslås omedelbart utan möjlighet till komplettering eller utan att borgenärerna hörs i ärendet. Om ansökan emellertid är uppenbart ogrundad kan den med stöd av bestämmelserna i rättegångsbalken avslås utan att borgenärerna hörs. Gäldenärens och även borgenärernas rättsskydd kräver å sin sida att tidsfristerna för komplettering och hörande kan fastställas på ett flexibelt sätt. (RP 152/2006 rd, s. 33). Vidare konstateras det i förarbetena att ansökan kan vara uppenbart ogrundad om företagets verksamhet har avslutats eller om ansökan tidigare har avslagits och inga väsentligt nya grunder har anförts till stöd för ansökan. En ny grund kan till exempel vara att företagets finansiering har ordnats. I praktiken lyckas uppvisande av nya grunder som leder till godkännande av ansökan en kort tid efter att föregående ansökan avslagits endast sällan. (RP 152/2006 rd, s. 19)

Också tröskeln för inledande av saneringsförfarandet har bedömts i samband med översynen 2007 (RP 152/2006 rd s. 18). Sannolikt görs ansökningar om företagssanering också i framtiden också för företag vilkas affärsverksamhet inte objektivt sett kan saneras genom saneringsförfarandet och tröskeln för inledande av förfarandet därför inte överskrids. Därför ska inte alla ansökningar om företagssanering leda till att ett företagssaneringsförfarande inleds. Med beaktande av direktivets målsättningar och särdragen hos det tidiga saneringsförfarandet som beskrivs till följd av det anses det dock inte motiverat att genom en lagändring höja tröskeln för inledande av saneringsförfarande.

Situationen har varit i det närmaste oförändrad trots de åtgärder som vidtogs 2007. Av de skäl som anges ovan är det fortsatt svårt att åtgärda behandlingstiderna och de bristfälliga ansökningarna genom ändringar i lagstiftningen. Problemet kärna är i synnerhet ansökningar som görs i syfte att fördröja konkurs. Om det kan ingripas i ett tidigare skede mot ansökningar i fördröjande syfte eller deras antal kan minskas, leder det till att saneringsansökningarna oftare än i nuläget faktiskt syftar till en sanering av affärsverksamheten. Det leder sannolikt också till att gäldenärerna har en verklig sträva att genast lämna så kompletta ansökningar som möjligt. Samtidigt kan domstolarnas och andra aktörers resurser riktas till de företag som har en verklig möjlighet och vilja att fortsätta affärsverksamheten.

2.3 Villkor för ansökan

Bokslutshandlingar som ska bifogas ansökan

Enligt 1 § 1 mom. 4 punkten i förordningen om företagssanering ska till gäldenärens ansökan om inledande av saneringsförfarande fogas kopia av bokslutshandlingarna för de två senaste räkenskapsperioderna samt, om det har förflutit över fyra månader från utgången av den senaste räkenskapsperioden, ett mellanbokslut, som inte får vara äldre än tre månader. Enligt 1 § 1 mom. 8 punkten och 1 a § i förordningen ska till ansökan också fogas en utredning som innehåller ett yttrande av en av centralhandelskammaren eller handelskammaren godkänd revisor om det sista bokslut och mellanbokslut som har fogats till ansökan.

Enligt bokföringslagen (1336/1997) är juridiska personer bokföringsskyldiga. Också fysiska personer, med undantag för utövare av lantbruk och fiskeri, är bokföringsskyldiga för den affärsverksamhet och yrkesutövning de bedriver. Med stöd av 1 § 2 mom. i förordningen om företagssanering får en utövare av lantbruk, fiskerinäring eller renskötsel som inte är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen för sin verksamhet ersätta boksluten med en utredning om den senast verkställda beskattningen samt en kopia av den senaste skattedeklarationen jämte bilagor, och en utredning enligt 1 a § kan också ges av en med ekonomisk rådgivning förtrogen planerare vid en landsbygdscentral, utom när det är fråga om en sammanslutning som enligt lag skall ha en revisor.

Efter översynen av bokföringslagen 2016 är dock en stor del av yrkesutövarna och rörelseidkarna inte bokslutsskyldiga. Enligt 1 kap. 1 a § 3 mom. i bokföringslagen är yrkesutövare och rörelseidkare skyldiga att upprätta bokslut om minst två av de gränser som anges i 4 b § i bokföringslagen har överskridits både under den avslutade och den omedelbart föregående räkenskapsperioden (balansomslutningen är minst 350 000 euro, omsättningen är minst 700 000 euro eller det genomsnittliga antalet anställda under räkenskapsperioden är minst 10 personer).

I bokföringsförordningen (1339/1997) och i statsrådets förordning om uppgifter som ska tas upp i små- och mikroföretags bokslut (1753/2015), vilka utfärdats med stöd av bokföringslagen, finns närmare bestämmelser om bokslutets innehåll. I synnerhet små- och mikroföretag har getts

möjlighet att sin resultaträkning och balansräkning sammanslå vissa poster och utelämna vissa underpunkter.

Sammanslutningar och stiftelser ska i regel välja en revisor och utföra revision. Enligt 2 kap. 2 § i revisionslagen (1141/2015) behöver en revisor dock inte väljas i en sammanslutning där högst en av följande förutsättningar har uppfyllts såväl under den avslutade räkenskapsperioden som under den omedelbart föregående perioden: 1) balansomslutningen överstiger 100 000 euro, 2) omsättningen eller motsvarande avkastning överstiger 200 000 euro, eller 3) antalet anställda överstiger i medeltal tre.

Termen mellanbokslut definieras inte i bokföringslagen. Enligt 3 kap. 1 § i bokföringslagen ska ett bokslut upprättas över bokslutsperioden, som enligt 1 kap. 4 § i samma lag är 12 månader utom när verksamheten inleds eller upphör eller tidpunkten för bokslutet ändras. I 6 kap. 5 § 3 mom. om koncernbokslut föreskrivs det i fråga om mellanbokslut för dotterbolag att det ska upprättas med iakttagande i tillämpliga delar av bland annat bestämmelserna om boksluts innehåll och värdering samt periodisering. Dessutom föreskrivs det i 2 kap. 7 § i bokföringslagen att verifikationer, bokföringar och annat bokföringsmaterial inte ändras eller stryks efter det att bokslutet upprättats. Ändringar eller strykningar i innehållet får inte heller göras efter det att den bokföringsskyldige har offentliggjort eller gett en utomstående tillgång till ett mellanbokslut som den bokföringsskyldige upprättat utifrån materialet eller något annat motsvarande dokument. I övrigt känner bokföringslagen inte till något annat bokslut än det bokslut som upprättas över bokslutsperioden, och i motiveringarna till bokföringslagen finns inga tolkningsanvisningar i fråga om mellanbokslut (se även Jukka Mähönen – Seppo Villa: *Osakeyhtiö III*, Helsinki 2019, s. 528–530). År 2003 bedömdes det inte finnas behov av närmare bestämmelser om mellanbokslut. En bokföringsskyldig som upprättar sitt bokslut enligt IFRS-standarden upprättar emellertid sitt mellanbokslut enligt standarderna (Handels- och industriministeriets arbetsgrupps- och kommittébetänkanden 9/2003, IAS-regleringsgruppens slutrapport s. 58). Termen mellanbokslut används också i några andra lagar, till exempel lagen om bostadsköp (843/1994).

Bokföringsnämnden gav 2008 ett utlåtande om förhållandet mellan 3 kap. 1 § i bokföringslagen och det bokslut som ligger till grund för utdelning av medel enligt 13 kap. 3 § i aktiebolagslagen (624/2006) ([KILA 1815/2008](#)). Nämnden anser inte en sådan lagtolkning befogad, där 3 kap. 1 § i bokföringslagen brist på en uttrycklig förbudsbestämmelse anses innefatta också sådana bokslut som inte upprättas över en hel bokslutsperiod. Bokföringsnämnden konstaterar att bokföringslagen inte ställer upp några hinder för att en bokföringsskyldig antingen frivilligt eller enligt en myndighets påbud upprättar mellanbokslut, sərbokslut eller andra bokslut eller mindre omfattande kalkyler av varierande omfattning och innehåll. Å andra sidan kan sådan finansiell information inte heller ersätta tvingande normer i bokföringslagen eller förändra tolkningen av dem utan speciallagstiftning, som inte till sitt innehåll får stå i strid med bestämmelser i direktiv som binder Finland. Bokföringsnämnden anser att ordalydelsen i och specialmotiveringen till den aktuella bestämmelsen i bokföringslagen åtminstone indirekt kan anses visa att avsikten är att ett bokslut enligt bestämmelsen i alla situationer ska upprättas enligt bokföringslagen.

I 3 § 3 mom. 1 punkten i förordningen om skuldsanering för privatpersoner (58/1993, nedan *förordningen om skuldsanering*) föreskrivs det att enskilda näringsidkare och yrkesutövare som idkar näringsverksamhet och som ansöker om skuldsanering av sina skulder som hänför sig till näringsverksamheten till ansökan ska foga en kopia av bokslutshandlingarna för de två senaste räkenskapsperioderna samt, om det har förflutit över fyra månader från utgången av den senaste räkenskapsperioden, en kopia av ett mellanbokslut, som inte får vara äldre än tre månader. Till den delen gäller motsvarande krav som vid företagssanering. I 4 mom. i samma paragraf föreskrivs det dock att om gäldenären inte är skyldig att upprätta bokslut enligt bokföringslagen,

kan till ansökan i stället för bokslutshandlingarna fogas utredning om den verkställda beskattningen eller, till den del beskattning ännu inte har verkställts, om skattedeklarationen med bilagor. I stället för ett mellanbokslut kan gäldenären till ansökan foga på bokföringen baserad utredning om näringsverksamhetens inkomster och utgifter för tiden efter den verkställda beskattningen eller inlämnandet av skattedeklarationen. Enligt 3 § 3 mom. 3 punkten och 3 a § i förordningen om skuldsanering ska till bokslutet eller de beskattningsuppgifter som ersätter det samt till mellanbokslutet också fogas ett utlåtande av en revisor eller någon annan tillförlitlig expert.

I praktiken kan kraven enligt förordningen om företagssanering bedömas innebära ett bokslut som upprättats enligt bokföringslagen, när också jämförelsen med skuldsanering för näringsidkare och yrkesutövare beaktas. Utifrån en jämförelse av ordalydelse ska också mellanbokslutet i regel vara ett bokslut som upprättats enligt bokföringslagen, vilket till exempel innebär att avskrivningar och periodiseringar i resultaträkningen redan har gjorts enligt bokföringslagen. I praktiken godkänner tingsrätterna som mellanbokslut också en utredning som grundar sig på bokföringen, såsom resultat- och balansräkningar som skrivits ut från bokföringssystemet, om de innehåller för förfarandet väsentliga siffror och uppgifter. Det har inte ansetts finnas behov att ändra denna praxis.

Som ovan konstateras, har små- och mikroföretag getts vissa eftergifter i fråga om mallarna för resultat- och balansräkning. Mer detaljerade uppgifter kan dock ha betydelse för företagssaneringen. Exempelvis i balansspecifikationerna ingår ofta väsentlig information om gäldenärens finansiella ställning. Ju mer detaljerade uppgifter företaget lämnar till exempel i ett mellanbokslut som bifogas ansökan, desto bättre förutsättningar har domstolen, borgenärerna och revisorn att bedöma gäldenärens situation. Det har emellertid bedömts att det inte är möjligt att kärva att företag bifogar mer detaljerade uppgifter än vad som krävs i bokföringslagen och i förordningar som utfärdats med stöd av den.

I kraven på bilagor till ansökan om företagssanering beaktas inte den översyn av bokföringslagen 2016 som ledde till att en stor del av de enskilda näringsidkarna inte är skyldiga att upprätta bokslut. Många av de företag som inte är bokslutsskyldiga upprättar i praktiken bokslut frivilligt. Det är då mest ändamålsenligt att gäldenären bifogar boksluten till ansökan.

För att förordningen om företagssanering ska vara konsekvent i förhållande till de lösningar som omfattats i bokföringslagen bör den uppdateras så om gäldenären inte är skyldig att upprätta bokslut enligt bokföringslagen, kan till ansökan i stället för bokslutshandlingarna fogas en utredning som grundar sig på bokföringen och skattedeklarationer med bilagor. Termen mellanbokslut bör också preciseras i fråga om företag som inte är bokslutsskyldiga så att gäldenären i stället för ett mellanbokslut kan bifoga till ansökan en på bokföringen baserad utredning om näringsverksamhetens inkomster, utgifter, tillgångar och skulder för tiden efter inlämnandet av skattedeklarationen. Vid beredningen ansågs det inte nödvändigt att förkorta granskningsperioden på två år i fråga om boksluten, eftersom lämnandet av uppgifter för en längre tidsperiod ger ett tidsmässigt perspektiv på företagets finansiella ställning till exempel vid en kortvarig kassakris. Också eventuellt ersättande material ska lämnas för en period på två år.

Kravet enligt förordningen om skuldsanering på att en utredning över verkställd beskattning ska bifogas vid skuldsanering för näringsidkare har bedömts vara en oändamålsenlig lösning, eftersom den tolkats avse ett beskattningsbeslut som inte innehåller alla uppgifter som är väsentliga för en bedömning av näringsverksamheten. Av beskattningsbeslutet framgår ofta enbart det beskattningsbara resultatet. I beskattningen görs också sådana avdrag som inte görs i bokföringen. I vissa situationer kan beskattningsbeslutet grunda sig på en uppskattning. Skattedeklarationen jämte bilagor för rörelseidkares och yrkesutövares näringsverksamhet innehåller mer

omfattande siffror och uppgifter om gäldenärens näringsverksamhet, som är väsentliga med avseende på företagssaneringen. Dessutom betraktas gäldenärens bokföringsmaterial som väsentligt. Att bifoga skattedeklarationer bedöms inte medföra extra arbete eller kostnader, eftersom de i varje händelse ska upprättas för beskattningen. Det är också värt att beakta att revisorn enligt 1 a § 1 punkten i förordningen om företagssanering ska ge ett utlåtande om dessa uppgifter när ansökan görs av gäldenären.

Det har också bedömts finnas behov av att i förordningen om företagssanering uttryckligen nämna att till ansökan ska bifogas en utredning över gäldenärens betalningsförmåga eller likviditet under tiden för förfarandet. Det bedöms dock redan vara klart med stöd av 69 § 2 mom. i lagen om företagssanering, enligt vilket gäldenären ska redogöra för med vilka medel de kostnader som saneringsförfarandet medför ska täckas och hur gäldenären förmår betala de skulder som inte är saneringsskulder. Enligt förarbetena till översynen 2007 ska gäldenären redogöra för sina inkomster för betalning av utgifterna (RP 152/2006 rd s. 72). Det kan till exempel innebära ett bankkontoutdrag eller en utredning över försäljningsfordringar som ska intäktsföras. Därför finns det inte behov av att ändra förordningen om företagssanering till den delen.

Revisorsutredning

Den revisorsutredning som avses i 1 a § i förordningen om företagssanering är fortfarande en väsentlig utredning för bedömningen av om ett saneringsförfarande ska inledas, men i praktiken är utredningarnas nivå varierande. Utredningens syfte är att få en utomstående, oberoende och sakkunnig åsikt om gäldenärens finansiella ställning. Revisorerna tar dock inte alltid i tillräcklig utsträckning ställning till de frågor som krävs i paragrafen, utan kan till exempel citera andra ansökningshandlingar. Utredningarna ger ofta en alltför positiv bild av företags ställning.

Revisorn ska i utredningen ge sitt opartiska utlåtande bland annat om gäldenärens ekonomiska ställning, orsakerna till gäldenärens ekonomiska problem och förutsättningarna för en sanering. Det innebär att också för gäldenären negativa omständigheter ska lyftas fram. Om den utredning som fåtts om gäldenären inte är tillräcklig för att bilda en åsikt, ska revisorn nämna detta i utlåtandet eller låta bli att lämna en utredning.

Tingsrätten kan också bli tvungen att vänta på revisorns utredning och bevilja tilläggstid för komplettering av ansökan, om gäldenären inte har skaffat utredningen före ansökan lämnas in. Bakgrunden till ansökan är då ofta ett konkurshot. Enligt 24 § i lagen om företagssanering får en konkursansökan inte avgöras förrän beslutet om inledande av saneringsförfarandet har fattats. En gäldenär som så önskar kan betydligt påskynda behandlingen av ansökan och förbättra förutsättningarna för en framgångsrik företagssanering genom att lämna alla bilagor till ansökan genast när ansökan görs.

Finlands Revisorer rf förser revisorerna med rekommendationer, modeller och handböcker som allmänt används i revisionsarbetet. Omkring 90 % av revisorerna hör till föreningen. Anvisningar för företagssanering ingår [i publikationen Tilintarkastajan raportointi](#) (kräver användningsrättigheter). I publikationen finns också ett exempel på en revisorsutredning enligt 1 a § i förordningen om företagssanering. Anvisningarna beaktas vid bedömningen av god revisionsred. Till följd av det låga antalet företagssaneringar är det fortfarande fråga om ett ganska ovanligt uppdrag för revisorer, vilket ökar betydelsen av föreningens anvisningar. I sitt utlåtande över arbetsgruppens betänkande anger Finlands Revisorer rf att föreningen förbinder sig till att kartlägga behovet att uppdatera de skriftliga anvisningarna för saneringsutredningar och behovet av utbildning för genomförande och rapportering av saneringsutredningar.

Revisorsinspektionen vid Patent- och registerstyrelsen övervakar revisionen på det sätt som föreskrivs i 7 och 8 kap. i revisionslagen. Till Revisorsinspektionens uppgifter hör bland annat att övervaka revisionens kvalitet. Revisionsnämnden som verkar vid Revisorsinspektionen kan bland annat meddela en revisor en anmärkning, varning, administrativ påföljd eller förbud att verka som revisor för viss tid.

I samband med beredningen har också alternativet att helt avskaffa revisorsutredningen övervägts, eftersom den i sin nuvarande form inte alltid motsvarar de förväntningar som ställs på den men utgör en betydande kostnadspost för gäldenären. Slutsatsen är ändå att utredningen ska kvarstå, eftersom den är det enda utlåtandet av en utomstående sakkunnig om gäldenärens ställning och därför en utredning som behövs för domstolens bedömning av förutsättningar och hinder för inledande av ett saneringsförfarande. Utredningarnas kvalitet behöver dock förbättras. Under beredningen har det också bland annat övervägts om utredningen ska göras av någon annan än gäldenärens egen revisor, eller om domstolen ska förordna en revisor. De alternativen övervägdes också i samband med översynen 2007 (RP 152/2006 rd s. 32–33), och i denna proposition är slutsatsen att nuläget kvarstår av samma skäl, som handlar om kostnaderna för gäldenären och behandlingstiderna. Av alla revisorer, inklusive gäldenärens egen revisor, krävs ett neutralt förhållningssätt till gäldenärens ekonomiska ställning. Ett annat alternativ som framförts är att kräva att utredningen görs av en CRM-revisor. Det bedömdes dock öka gäldenärens kostnader. Också det alternativet har framförts, att domstolen kallar den revisor som gjort utredningen att höras vid tingsrättens sammanträde, till exempel om utredningen är oklar eller inexakt. Också till den delen är slutsatsen att nuläget ska av skäl som beror på kostnaderna för ett hörande och hur de ska täckas, och specialbestämmelser har inte heller annars ansetts motiverade i en situation när revisorn inte har förmått ge en duglig utredning över gäldenärens ekonomiska ställning. Gäldenären eller borgenärerna kan på egen bekostnad kalla en revisor att höras vid sammanträdet.

Med stöd av 3 § 3 mom. 3 punkten i förordningen om skuldsanering kan vid skuldsanering för näringsidkare också någon annan tillförlitlig expert än en revisor ge utredningar. I projektet Early Warning är avsikten att skapa ett system där en näringsidkare avgiftsfritt kan få ett utlåtande av en regional serviceproducent. I nuläget fungerar den tjänsten endast i vissa regioner, och är under utveckling i andra. Hittills har det inte övervägts om verksamheten ska utvidgas till att omfatta företagssanering eftersom de som ger utlåtanden typiskt sett inte är revisorer, och det är motiverat att först utveckla ett fungerande system för skuldsanering.

Under beredningen har möjligheten övervägts att i fråga om företagssanering utvidga den grupp som gör utredningar så att i fråga om de allra minsta företagen också någon annan expert med tillräcklig sakkunskap än en revisor kan ge ett utlåtande också för ett företagssaneringsförfarande. Enligt 2 kap. 2 § i revisionslagen behöver en revisor inte väljas i en sammanslutning där högst en av följande förutsättningar har uppfyllts såväl under den avslutade räkenskapsperioden som under den omedelbart föregående perioden: 1) balansomslutningen överstiger 100 000 euro, 2) omsättningen eller motsvarande avkastning överstiger 200 000 euro, eller 3) antalet anställda överstiger i medeltal tre. I revisionslagen anses de företagen vara så små att de inte alls behöver någon revision. Det är alltså möjligt att revisorerna inte har någon erfarenhet av näringsverksamheten hos så små företag. I praktiken revideras också de allra minsta företagen, trots att de inte på grund av sin storlek är skyldiga att välja en revisor. I fråga om dessa företag har möjligheten utretts att utvidga den grupp experter som gör utredningar.

I nuläget varierar utbildningsnivån och kompetensen hos de experter som ger utlåtanden vid skuldsaneringar. Vid företagssanering är det inte motiverat att tillämpa behörighetskravet "annan tillförlitlig expert" som tillämpas vid skuldsanering, eftersom det finns en risk för att utlåtandenas nivå sjunker jämfört med nuläget. Å andra sidan förebyggs risken för att tillräcklig

sakkunskap ska saknas om experter som utbildats inom ramen för tjänsten Early Warning ger utlåtanden avgiftsfritt. När tjänsten Early Warning ännu är på utvecklingsstadiet kan givandet av utlåtanden i praktiken inte ännu i detta skede begränsas enbart till experter som utbildats inom tjänsten, utan något annat behörighetskrav bör ställas upp för experterna.

Under beredningen har olika alternativ övervägts för att säkerställa tillräcklig kompetens hos sådana andra experter, men ingen lämplig lösning har hittats. Under beredningen ville man inte begränsa rätten att ge utlåtanden enbart till certifiering av någon viss privaträttslig förening. Den kontinuerliga övervakningen av revisorer har ansetts vara en sådan förutsättning som bör betraktas som motiverad i fråga om företagssanering och som inte i nuläget kan tryggas genom någon privat certifiering.

2.4 Saneringsansökningar i fördröjningssyfte

Studier om ansökningar i fördröjningssyfte

I mars 2021 publicerade konkursombudsmannens byrå en studie om företagssaneringsansökningar och -förfaranden i fördröjningssyfte samt eventuell skyldighet för utredaren att göra brottanmälan ([Konkursombudsmannens byrås publikationer 1/2021](#), endast på finska). Av de 1 990 företag som försattes i konkurs 2019 hade 289 (14,5 %) antingen varit föremål för eller ansökt om företagssaneringsförfarande. Syftet var att bland de fallen identifiera sådana fall där det fanns skäl att anta att det fanns ett fördröjningssyfte, och i synnerhet då för att begå brott. I praktiken koncentrerades studien på fall där det vid ett senare konkursförfarande gjorts en brottanmälan som gäller gäldenärens verksamhet. I studien observerades 48 företagssaneringar i fördröjningssyfte under 2019. I 19 av fallen hade företagssaneringsförfarandet inletts, och i 29 fall hade saneringsansökan avslagits. I största delen (77 %) av fallen hade det skett missbruk redan före ansökan om företagssaneringsförfarande eller senare. Gäldenären kunde fördröja konkurs med ca 6–7 månader genom ansökan om eller förfarandet för företagssanering. De genomsnittliga skadorna som orsakats genom missbruk uppskattades till cirka 220 000 euro, och under tiden mellan företagssaneringen och konkurstidpunkten minskade gäldenärens förmögenhet i medeltal med ca 56 000 euro. Inom ramen för studien genomfördes också en enkät, som besvarades av 51 personer i olika yrkesgrupper som arbetar med företagssaneringsförfaranden. Enligt enkäten var fenomenet med företagssaneringsförfaranden i fördröjningssyfte bekant för merparten (82,4 %) av respondenterna. Största delen (75 %) ansåg att fördröjningar bör åtgärdas tidigare än vad som sker i nuläget. Mer än hälften (60,7 %) av respondenterna ansåg att saneringsutredaren bör åläggas skyldighet att göra brottanmälan.

I studien utreddes också möjligheten att biträda så kallade företagssaneringskonsulter vid uppgörandet av underlaget, eftersom flera källor vid tiden för studien framförde bekymrade iakttagelser om den roll företagssaneringsspecialister som erbjuder saneringstjänster spelar vid saneringsförfaranden i fördröjningssyfte. Advokatbyråer räknades inte till den kategorin. I 17 fall (37,5 %) av de 48 fallen i materialet förekom någon annan utomstående tjänsteleverantör än en advokatbyrå, som gjorde upp saneringsansökan. I 14 av de fallen var det fråga om aktörer som var kända för att erbjuda företagssaneringstjänster (29,1 % av hela materialet, N=48). I tio fall (71,4 %) hade konkursansökan lämnats in före saneringsansökan. Medeltalet för hela materialet var 62,5 %, och enligt studien förekommer företagssaneringskonsulter oftare än genomsnittet i sådana fall där saneringsansökan lämnats in först efter konkursansökan. I materialet förekom fem olika företagssaneringskonsulter. Av de fem tillhandahöll tre tjänster till 12 (25 %, N=48) av de företag i materialet som försattes i konkurs. Ett litet antal leverantörer av saneringsspecialisttjänster spelar alltså enligt studien en stor roll i en relativt stor del av de fall som ingick i studien. Enligt

slutsatserna i studien kan företagssaneringskonsulternas andel betraktas som betydande, men kanske inte som så oroande som farhågan var enligt förhandsuppfattningen.

Undersökningen av saneringsansökningar på konstlade grunder fortsatte i en magisteravhandling som färdigställdes våren 2022 (Hilla Haajanen: Keinotteluluonteiset yrityssaneeraushakemukset – empiirinen tutkimus, Lapplands universitet, juridiska fakulteten, våren 2022). I undersökningen avses med ansökningar på konstlade grunder ansökningar som lämnas till saneringsdomstolen för att gäldenären eller någon i gäldenärens organisation använder ansökan och det saneringsförfarande som eventuellt inleds för att på ett obehörigt sätt främja sina egna intressen och inte för att sanera en livsduglig företagsverksamhet. I undersökningen observerades flera drag hos ansökningar på konstlade grunder, såsom att det ofta finns hindrande grunder. Nedan beskrivs kort i synnerhet observationer i fråga om bristfälliga ansökningar.

Materialet i undersökningen bestod av 319 ansökningar om företagssanering som blev anhängiga mellan den 1 januari och den 31 december 2019, och som avgjorts vid en tingsrätt. Materialet i undersökningen omfattade ansökningar vid alla tingsrätter som behandlade företagssaneringsärenden (med undantag för Ålands tingsrätt). Nästan hälften av sökandena i materialet (47,6 %, 152 sökande) berördes från tidigare av en anhängig konkursansökan. Ansökningarna i materialet fördröjde konkursen med i medeltal 208 dagar. Enligt undersökningen fanns en klar misstanke om att saneringsansökan gjorts på konstlade grunder på grund av själva ansökan eller ansökningsprocessen i fråga om 68 sökande, av vilka en del har gjort fler än en ansökan. Utifrån omständigheter som framkommit i efterhand bedömdes ytterligare 19 ansökningar ha skett på konstlade grunder. Det bedömdes att 20 ansökningar eventuellt skett på konstlade grunder. I undersökningen fästes det vikt vid uppmaningar att komplettera ansökningarna och vid begäranden om förlängning av tiden för komplettering. Endast i fråga om 97 ansökningar (30,4 %) var det säkert att ingen komplettering av ansökan begärts. Utifrån materialet ansågs det vara normal praxis att göra en bristfällig ansökan om sanering. I 149 fall (67,4 %, N=221) kompletterades ansökan åtminstone delvis inom utsatt tid, men 58 ansökningar (26,2 %) kompletterades inte alls. Av de ansökningar som inte kompletterades avvisades 32 (55,2 %, N=58). Resten hade återkallats, och en hade förkastats såsom ogrundad. 14 ansökningar avvisades trots komplettering.

I fråga om 54 av ansökningarna i materialet (16,9 %) begärdes tilläggstid för begäran om komplettering redan i samband med ansökan om företagssanering. I de flesta av dessa ansökningar (87,0 %) anlätades en utomstående tjänsteleverantör för att upprätta ansökan, och mer än hälften (55,3 %) hade upprättats av samma tjänsteleverantör. I fråga om 126 ansökningar begärdes förlängning av utsatt tid efter begäran om komplettering. Tilläggstid begärdes 0–5 gånger per ansökan, och tilläggstid beviljades i genomsnitt 1,5 gånger och i genomsnitt 24 dagar. Den beviljade tilläggstidens längd varierade avsevärt. Materialet gav vid handen att ju fler gånger förlängning begärts för en ansökan, desto mer sällan inleddes ett saneringsförfarande och desto mer sällan fastställdes ett saneringsprogram. Endast en begäran om förlängning påverkade inte inledandet av saneringsförfarandet eller fastställelsen av saneringsprogrammet jämfört med en genomsnittlig ansökan. Vid två eller tre begäranden om förlängning minskade sannolikheten för att ett saneringsprogram inleds, och vid fyra eller fem begäranden inleddes inget saneringsförfarande alls. Ett saneringsprogram fastställdes inte för en enda sökande som ansökt om tilläggstid för komplettering av saneringsansökan tre, fyra eller fem gånger.

Av de ansökningar som undersöktes fanns det i 74,6 % av fallen en utomstående tjänsteleverantör som upprättade ansökan och/eller var ombud (N=238). Av de ansökningarna koncentrerades 60,9 % till fyra företagssaneringskonsultföretag. I materialet fanns ett fall där sökanden hade anlitat ett ombud och sökanden hade förordnats att betala skadestånd för en ogrundad ansökan.

I två fall förordnades sökandena att ersätta borgenärer för skada till följd av ogrundade ansökningar. I bägge fallen gällde ersättningskravet rättegångskostnader.

Undersökningen tyder på att det är mer sannolikt att ansökningarna är bristfälliga om sökanden inte alls anlitar något ombud. Enligt undersökningen är det ganska ovanligt att flera på varandra följande ansökningar görs. Nio sökande eller 3,0 % av alla sökande (N=303) gjorde fler än en ansökan i konstlat syfte. Sammanlagt gjorde de 22 ansökningar. Enligt undersökningen förkastats grundlösa ansökningar väldigt sällan. Endast två ogrundade ansökningar av nio ansökningar som senare ansågs ogrundade förkastades direkt utan att borgenärerna hördes. Av nio ansökningar som förkastades som ogrundade hade sju upprättats av så kallade saneringskonsulter.

Materialet i undersökningen granskas också i synnerhet med avseende på de åtgärder som föreslås i arbetsgruppens betänkande i en artikel (Hilla Haajanen – Anssi Kärki: Saneeraushakemus konkurssin viivytämisen keinona – ehdotettujen puuttumiskeinojen kriittinen analyysi, Edilex 2022/28, publicerad 1.8.2022). Av de uppgifter som framförs i artikeln framgår utöver det som konstaterat ovan bland annat att saneringsansökan godkändes för 56,3 % av de företag för vilka en konkursansökan var anhängig före ansökan om sanering gjordes. Av de företagen hade 90 % försatts i konkurs vid granskningstidpunkten hösten 2021. I 92,2 % av de fall där ingen konkursansökan var anhängig före ansökan om sanering hade saneringsansökan godkänts, och vid granskningstidpunkten hade 56,9 % av de företagen försatts i konkurs.

Sommaren 2021 gjorde konkursombudsmannens byrå en uppföljningsstudie av sanerings- och konkursansökningar som var anhängiga samtidigt 2014. Granskningen berörde 146 saneringsansökningar som gjorts mellan den 7 april och den 29 juni 2014, vilka konkursombudsmannen också granskat i tidigare utredningar. I 58 fall (40 %) var endast en ansökan om företagssanering anhängig. Vid ansökan om företagssanering var en konkursansökan redan anhängig i 81 fall, eller i 55 % av alla fall. I sju fall (5 % av alla ansökningar) hade konkursansökan gjorts efter saneringsansökan. Sammanlagt fanns det 88 företag för vilka konkursansökningar och saneringsansökningar var anhängiga samtidigt. I fråga om ett av de företagen kunde det dock inte på ett tillförlitligt sätt utredas att ansökningarna var anhängiga samtidigt, så studien berörde 87 företag. I sammanlagt 42 företag (48 %) inleddes saneringsförfarandet, och de resterande 45 företagen (52 %) försattes i konkurs. I 17 (40 %) av de förfaranden som inleddes fastställdes ett saneringsprogram och i de resterande 25 fallen (60 %) avbröts förfarandet, oftast till följd av konkurs.

Fram till juni 2021 hade 10 av de företag i materialet som inledde saneringsförfarandet undvikit konkurs. Av företagen hade alltså 32 (76 %) försatts i konkurs. I sammanlagt 23 fall hade konkursen inletts under förfarandet, och den genomsnittliga tiden från att saneringen inleddes till att konkursen inleddes var sju månader. För nio företag som försattes i konkurs hade konkursen inletts efter att programmet fastställdes, och den genomsnittliga tiden mellan att saneringen inleddes och att konkursen inleddes var ett år och fem månader. Sammanlagt nio företag var fortfarande verksamma. Ett hade avslutat sin verksamhet efter att programmet fastställdes. Av materialet kan den slutsatsen dras att ansökan om företagssanering hade gjorts först efter konkursansökan för åtminstone två av de företag som ännu var verksamma.

Ofta har strävan att fördröja en konkurs samband med en saneringsansökan som gjorts efter konkursansökan eller en betalningsuppsmaning med konkurshot. Ansökan om företagssanering kan göras för att fördröja konkurs, trots att gäldenären är medveten om att näringsverksamheten inte längre kan saneras. Ansökningarna är då ofta också väldigt bristfälliga, vilket bidrar till att fördröja behandlingen av ansökan eftersom domstolen blir tvungen att begära komplettering av ansökan. I praktiken har det också upptäckts situationer där tjänster för upprättande av ansökningar marknadsförs aktivt till företag som söks i konkurs och som inte kan saneras. Enligt de

undersökningar som gjorts i frågan förekommer företagssaneringskonsulter oftare än i genomsnitt i fall där saneringsansökan gjorts först efter konkursansökan. Ofta leder sådana saneringsansökningar inte till något annat än att konkursen fördröjs med den tid det tar för domstolen att begära komplettering av ansökan och eventuellt ordna ett sammanträde. Enligt den undersökning av ansökningar under 2019 som beskrivs ovan hade 90 % av de företag för vilka en konkursansökan var anhängig när de ansökte om företagssanering försatts i konkurs fram till hösten 2021.

Som framgår av konkursombudsmannens uppföljningsutredning 2021 och den undersökning som beskrivs ovan kan saneringen dock ha verkliga förutsättningar att lyckas trots att saneringsansökan görs först efter konkursansökan. I en del fall kan ansökningarnas ordningsföljd till och med vara mer eller mindre slumpmässig. Typiskt sett skjuts ansökan om sanering upp för att man tror att situationen ännu ska kunna lösas genom förhandlingar. Det kan också hända att företagaren inte märker eller förstår hur allvarlig företagets situation är. Det finns situationer där en saneringsduglig gäldenär tror sig kunna hitta finansiering genom förhandlingar, men en konkursansökan hinner göras innan förhandlingarna slutförts.

Behandling av samtidigt anhängiga ansökningar om företagssanering och konkurs

Enligt 24 § 1 mom. i lagen om företagssanering får, om en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om normalt saneringsförfarande görs, konkursansökan inte avgöras förrän beslutet om inledande av saneringsförfarandet har fattats. På samma sätt ska förfaras om en ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs görs efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängig men innan ärendet har avgjorts. Samma bestämmelse ska också tillämpas i ett tidigt saneringsförfarande med stöd av 14 g §. En saneringsansökan skjuter alltså upp avgörandet i konkursärendet. Det är emellertid värt att notera att bestämmelsen endast förhindrar att konkursärendet avgörs, inte att ansökan behandlas, före konkursärendet avgjorts. Enligt 67 a § i lagen om företagssanering kan bägge ansökningarna behandlas vid den domstol som är behörig att behandla ärendet gällande företagssanering, vilket underlättar en parallell behandling av ansökningarna.

Till följd av att behandlingen av konkursärendet avbryts så länge saneringsansökan behandlas räcker behandlingen av konkursärendet längre när en saneringsansökan förkastas än om ärendena hade behandlats samtidigt. Det är också möjligt att det till exempel blir svårare att nå gäldenären i ett konkursärende sedan saneringsansökan förkastats. Ansökningarna om konkurs och sanering bör behandlas parallellt tills de är klara att avgöras. Om ansökan om företagssanering förkastas, är också konkursärendet klart att avgöras utan dröjsmål efter det. Om ett företagssaneringsförfarande inleds har behandlingen av konkursansökan varit onödig, men det betraktas som ett mindre problem än de problem med behandling vid olika tidpunkt som beskrivs ovan. Till denna del varierar praxis vid tingsrätterna, och i denna proposition föreslås en lagändring som klarlägger ordningen för behandling och avgörande. Ändringen förväntas minska incitamenten att ansöka om sanering i fördröjningssyfte med målsättningen att fördröja försättandet av företaget i konkurs.

Som ovan anges, föreskrivs det om behandlingen av parallellt anhängiga ansökningar också i 20 § 1 mom. i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993, nedan *lagen om skuldsanering*). I denna proposition föreslås det att också bestämmelsen i lagen om skuldsanering preciseras så att den motsvarar bestämmelsen i lagen om företagssanering. Det finns inga särskilda grunder för att i lagen om skuldsanering föreskriva om behandling av en parallell konkursansökan på ett sätt som avviker från lagen om företagssanering, utan bestämmelserna bör fortsättningsvis vara enhetliga. Enhetliga bestämmelser är motiverade också för att fler näringsidkare

än tidigare till följd av en ändring av lagen om skuldsanering som trädde i kraft den 1 juli 2022 (389/2022) har möjlighet att ansöka om skuldsanering för näringsidkare i stället för om företagsanering.

Avvisande och komplettering av ansökan

I praktiken tar domstolarna emot totalt bristfälliga ansökningar som görs i fördröjningssyfte. Ansökningarnas innehåll motsvarar inte alltid gäldenärens verkliga situation, eller så fattas sådana uppgifter eller bilagor som förutsätts i lag och förordning. Bristerna i ansökningarna kan alltså gälla såväl innehåll som form. Ibland märker domstolen genast att ansökans syfte är att fördröja en konkurs. I sådana fall leder kompletteringsuppsättningar inte ofta till tillräckliga kompletteringar av ansökan. Domstolarna är dock tvungna att pröva ansökningarna och begära komplettering av dem.

Under beredningen har möjligheten övervägts att utvidga domstolarnas möjlighet att genast avvisa sådana totalt bristfälliga ansökningar. Domstolarna kan då genast avsluta behandlingen av ansökningar som saknar framgångsförutsättningar. Om ansökan avvisas kan ärendet i regel senare föras till ny prövning genom en ny ansökan. Om ansökan däremot förkastas avgörs ärendet materiellt, och samma ärende tas inte upp till ny prövning.

Enligt 5 kap. 5 § i rättegångsbalken ska käranden om en (stämnings)ansökan är bristfällig, oklar eller oredig uppmanas att inom utsatt tid korrigera ansökan, om det är nödvändigt för att rättegången ska kunna fortsätta eller för att svaromål ska kunna avges. Käranden ska samtidigt underrättas om på vilket sätt stämningsansökan är bristfällig, oklar eller oredig och om att käromålet kan avvisas eller förkastas om käranden inte följer uppmaningen. Med en oklar eller oredig stämningsansökan avses en stämningsansökan utifrån vilken det objektivt sett inte är möjligt att förstå vad käranden yrkar och på vilka grunder. (RP 200/2017 rd s. 37–38) Domstolen kan på särskilda grunder förlänga den utsatta tiden för komplettering. Enligt förarbetena till lagen kan en sådan särskild grund till exempel vara att sökanden av skäl som inte beror på honom eller henne inte har hunnit komplettera stämningsansökan inom den utsatta tiden. (RP 15/1990 rd s. 53) I den juridiska litteraturen har det bedömts att en tidsfrist för komplettering på 1–3 veckor torde kunna anses tillräcklig, och att de grunder för förlängning av tiden som närmast torde komma i fråga är sådana omständigheter som vid en rättegång betraktas som laga förfall och som också enligt de allmänna bestämmelserna om laga förfall berättigar till förlängning (Mikko Vuorenmaa – Dan Frände – Dan Helenius – Petra Hietanen-Kunwald – Tuomas Hupli – Risto Koulu – Juha Lappalainen – Heidi Lindfors – Johanna Niemi – Jaakko Rautio – Timo Saranmaa – Santtu Turunen – Jyrki Virolainen: Prosessioikeus. Helsingfors: Alma Talent. Uppdaterad 14.10.2021. Hämtad 19.11.2021. Kräver användningsrättigheter. <https://verkko-kirjahylly.almatalent.fi/teos/FAHBGXCTDG#kohta:PROSESSIOIKEUS>).

Enligt 5 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken ska domstolen avvisa käromålet, om käranden inte följer den uppmaning som nämns i 5 § och stämningsansökan är så bristfällig, oklar eller oredig att den inte duger som grund för en rättegång, eller om domstolen av något annat skäl inte kan pröva käromålet. I förarbetena till lagen sägs det att om domstolen till exempel vid undersökningen av stämningsansökan genast märker att ärendet inte kan behandlas till följd av avsaknaden av sådana rättegångsförutsättningar som inte kan avhjälpas, ska domstolen med stöd av paragrafen avvisa ärendet. En sådan brist kan till exempel vara att ärendet väckts vid fel domstol när forumkravet är absolut. När ett ärende i varje händelse ska avvisas gör bestämmelsen att svaranden inte behöver stämmas in i onödan. (RP 15/1990 rd s. 53–54)

Med stöd av 5 kap. 6 § 2 mom. i rättegångsbalken ska domstolen förkasta käromålet genom dom till den del det är uppenbart ogrundat. Med ogrundat avses enligt förarbetena till lagen att käromålet inte grundar sig på lag och att den begärda påföljden inte kan följa av de grunder som uppges. Med ogrundat avses också att grunderna för käromålet inte motsvarar allmänt kända omständigheter. (RP 15/1990 rd s. 54) Det är fråga om en sådan brist i käromålets materiella rättsgrund som inte heller kan avhjälpas senare under processen.

Domstolen behöver inte uppmana sökanden att korrigera ansökan om den av något annat skäl upptäcker att förutsättningarna för att avvisa ärendet enligt 5 kap. 6 § i rättegångsbalken eller förkasta en uppenbart ogrundad ansökan uppfylls i varje händelse, oberoende av komplettering. I den juridiska litteraturen har det ansetts att ett kompletteringsförfarande då inte ska tillämpas. (Mikko Vuorenpää – Dan Frände – Dan Helenius – Petra Hietanen-Kunwald – Tuomas Hupli – Risto Koulu – Juha Lappalainen – Heidi Lindfors – Johanna Niemi – Jaakko Rautio – Timo Saranpää – Santtu Turunen – Jyrki Virolainen: *Prosessioikeus*. Helsingfors: Alma Talent. Uppdaterad 14.10.2021. Hämtad 19.11.2021. Kräver användningsrättigheter. <https://verkko-kirjahylly.almatalent.fi/teos/FAHBGXCTDG#kohta:PROSESSIOIKEUS>). I praktiken kan en sådan situation när ingen kompletteringsupplämningsbehöver göras till exempel vara att ansökan upprepas snart efter ett beslut om förkastande (se nedan).

Bilagorna till ansökan om företagssanering har inte betraktats som sådana absoluta processförutsättningar som inte kan avhjälpas och som inte kan kompletteras inom utsatt tid. Därför begärs komplettering av bristfälliga ansökningar i praktiken alltid, om inte ansökan ska förkastas direkt såsom uppenbart ogrundad. I praktiken förkastas ansökningar om företagssanering sällan såsom uppenbart ogrundade. Möjligheten att komplettera en bristfällig ansökan har ansetts nödvändig för sökandens rättssäkerhet. Ett av de viktigaste elementen i en rättvis rättegång är vars och ens rätt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan (så kallad *access to justice* eller *access to court*, 21 § 1 mom. i Finlands grundlag och artikel 6 i Europeiska människorättskonventionen). Därför är en mer omfattande möjlighet än i nuläget att avvisa ansökningar problematisk.

Vid komplettering av ansökan inom utsatt tid ska särdragen i det enskilda fallet beaktas. I synnerhet i situationer där det hos domstolen väcks en misstanke om att ansökan görs i fördröjningssyfte kan tiden för komplettering av ansökan vara väldigt kort, endast några dagar. Som konstateras i RP 152/2006 rd kan inhämtande av en handling som saknas i ansökan, till exempel revisorns utredning, dock räcka längre, vilket ska tas i beaktande då tidsfristens längd övervägs. En ny förlängning av den utsatta tiden förutsätter särskilda grunder som sökanden ska kunna påvisa. Det kan till exempel vara fråga om den situation som det hänvisas till i den juridiska litteraturen, att ett skäl som är jämförbart med laga förfall har förhindrat att kompletteringen lämnas inom utsatt tid. Däremot är det inte godtagbart att företagets bokföring har försumrats och man snabbt börjar uppdatera den så som förfarandet förutsätter först efter att ansökan om företagssanering gjorts. Det accentueras i synnerhet i situationer när en konkursansökan redan är anhängig och det tar veckor eller till och med månader att få bokföringen i behörigt och tillförlitligt skick. I en undersökning som färdigställdes våren 2022 observerades det att ju fler gånger förlängning begärts för en ansökan, desto mer sällan inleddes ett saneringsförfarande och desto mer sällan fastställdes ett saneringsprogram (se närmare avsnitt 2.4). I undersökningen har det ansetts vara en verklig handlingsmodell att konkursen fördröjs genom begäranden om tilläggstid. Den iakttagelsen talar för ett återhållsamt förhållningssätt till upprepad förlängning av den utsatta tiden för uppmaningar att komplettera saneringsansökan.

På varandra följande ansökningar

I en del situationer kan det också finnas en strävan att fördröja avgörandet av en konkursansökan genom flera på varandra följande saneringsansökningar, trots att den första ansökan förkastats eller avvisats. I undersökningen av ansökningar om företagssanering under 2019 ansågs det att 11 företag snabbt upprepade sina ansökningar. Behandlingstiden för de upprepade ansökningarna var väsentligen kortare för varje ny ansökning, men den totala behandlingstiden förlängdes. Enligt undersökningen är det möjligt att genom upprepade ansökningar uppnå en tidsfördel på omkring fem dagar jämfört med att endast en ansökan görs. Det har räknats ut genom att den genomsnittliga sammanlagda behandlingstiden för alla ansökningar som gjorts av sökande som gjort upprepade ansökningar (75 dagar) jämförts med den genomsnittliga behandlingstiden för sökanden som endast gjort en ansökan (70 dagar). Den genomsnittliga behandlingstiden för enskilda på varandra följande saneringsansökningar var i genomsnitt 39 dagar, och den varierade mellan fem och 106 dagar. Behandlingstiden vid tingsrätten för samma sökandes andra ansökan var i genomsnitt 44 dagar, och för den tredje ansökan 34 dagar (Hilla Haajanen – Anssi Kärki: Saneeraushakemus konkurssin viivyttämisen keinona – ehdotettujen puuttumiskeinojen kriittinen analyysi, Edilex 2022/28, publicerad 1.8.2022, s. 9–10). De upprepade ansökningarna i undersökningsmaterialet gjordes inte efter ett beslut om förkastande, utan till exempel efter att ansökan avvisats eller efter att ansökan återtagits. Utifrån forskningsresultaten verkar det som om den första ansökan från sökande som gjort upprepade ansökningar i dessa situationer har behandlats ganska snabbt till exempel i förhållande till den genomsnittliga behandlingstiden för enskilda ansökningar, och fördröjningseffekten har uppnåtts genom upprepade ansökningar.

En hindrande grund för normalt saneringsförfarande är enligt 7 § 1 mom. 4 punkten i lagen om företagssanering att det finns grundad anledning att anta att det huvudsakliga syftet med ansökan är att förhindra borgenärens indrivningsåtgärder eller att på något annat sätt kränka borgenärens eller gäldenärens rättigheter. Denna hindrande grund är ofta tillämplig i situationer när gäldenären gör upprepade ansökningar om företagssanering i fördröjningssyfte efter att ansökan förkastats eller avvisats, trots att företagets situation inte förändrats. I sådana situationer, där konkursen fördröjs, är det också mycket sannolikt att gäldenärsföretaget är insolvent vilket innebär ett klart hinder också för tidigt saneringsförfarande enligt 4 c § 1 mom. 1 punkten i lagen om företagssanering.

Tillämpning av de grunder som nämns ovan förutsätter dock att ansökan prövas materiellt, vilket upptar domstolens resurser och fördröjer avgörandet av konkursärendet. Under beredningen har det alternativet utretts att försöka förhindra sammanlänkade saneringsansökningar genom att en tid sätts ut under vilken en nya ansökan efter en förkastad ansökan inte tas till prövning. Tiden ska vara så kort att gäldenärens situation vanligen inte hinner förändras under en så kort tid. Artikel 4.4 i direktivet kan också anses tillåta en sådan bestämmelse. Enligt den bestämmelsen i direktivet får medlemsstaterna begränsa antalet gånger inom en viss period som en gäldenär kan få tillgång till en ram för förebyggande rekonstruktion. En utmaning med en absolut tidsgräns eller karens är dock att gäldenärens situation under en väldigt kort tid kan förändras på ett sätt som undanröjer den omständighet som utgör ett hinder för sanering. Då föreligger förutsättningar för sanering, trots att den tidigare ansökan förkastats. Det bör föreskrivas om undantag från karensen för sådana situationer.

Ansökningsärendena skiljer sig avsevärt från varandra, och i den juridiska litteraturen har det ansetts motiverat att i varje enskilt fall granska lagakraftverkan hos beslutet att förkasta ansökan. När ett beslut om förkastande i ett ansökningsärende inte innebär att något rättsligt förhållande etableras utan ett konstaterande att de lagstadgade villkoren för att godkänna ansökan inte uppfyllts får en ny ansökan göras på vissa villkor. När omständigheterna sedermera ändrat har det

inte ansetts finnas något hinder för att en ny ansökan görs och prövas. Det har också ansetts klart att en ansökan som är helt identisk med en tidigare ansökan lämnas utan prövning (Tuula Linna: Hakemuslainskäyttö, Helsingfors 2022, s. 39–41). I regel ska de ändrade omständigheterna och de nya grunderna framgå av ansökan för att domstolen ska kunna ta dem i beaktande och för att sökanden ska ha ett rättsligt behov av en ny ansökan (se i fråga om konkurs HD:1999:47).

En ansökan om företagssanering som gjorts efter ett beslut om förkastande kan avvisas direkt med stöd av 5 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken, till följd av lagakraftverkan hos beslutet att förkasta ansökan. I praktiken kan sökandena dock göra sådana skenbara ändringar i sina ansökningar att ansökningarna inte är identiska. Vanligen ska förfarandet med kompletteringsuppmärksamhet endast tillämpas om det redan av ansökan framgår att det finns väsentliga nya grunder för sanering jämfört med den förkastade ansökan, men ansökan ändå är bristfällig, oklar eller oredig. Det är befogat att förvänta sig att sökanden genast kan påvisa sådana nya grunder i en ny ansökan efter en förkastad ansökan, utan något behov av komplettering.

Med stöd av 5 kap. 6 § 2 mom. i rättegångsbalken kan den nya ansökan också förkastas såsom uppenbart ogrundad utan att andra som saken berör hörs. Som konstaterats i samband med översynen 2007 kan ansökan vara uppenbart ogrundad om företagets verksamhet har avslutats eller om ansökan tidigare har avslagits och inga väsentligt nya grunder har anförts till stöd för ansökan. En ny grund kan till exempel vara att företagets finansiering har ordnats. I praktiken lyckas uppvisande av nya grunder som leder till godkännande av ansökan en kort tid efter att föregående ansökan avslagits endast sällan. (RP 152/2006 rd, s. 19)

Problem med upprepade ansökningar efter ett beslut har också iakttagits annanstans i ansökningslagskipningen. Till lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983, nedan *vårdnadslagen*) fogades 2019 en ny 14 a § som gäller avslag på ansökan i skriftligt förfarande. Där föreskrivs det att om det på basis av ansökan, ett skriftligt yttrande som eventuellt getts med anledning av den och tidigare avgöranden är uppenbart att det inte finns förutsättningar för att ändra avtalet eller beslutet, ska ansökan avslås i ett skriftligt förfarande. Enligt förarbetena till paragrafen avses bestämmelsen bli tillämplad i en situation då ärendet redan minst en gång har avgjorts som ett stridigt ärende i rättegångsförfarande och domstolen har tagit ställning till invändningarna. Dessutom förutsätts det att förhållandena inte har förändrats efter det att avgörandet meddelades och att det inte heller annars finns anledning att ändra avgörandet. Ett beslut om att avslå ansökan kan fattas utan att den andra föräldern eller någon annan delaktig ges tillfälle att avge ett skriftligt yttrande med anledning av ansökan, om förutsättningarna för avslag kan konstateras direkt på basis av ansökan. Det finns dock inget hinder för att tingsrätten begär ett yttrande och avslår ansökan i ett skriftligt förfarande först efter det att en delaktig gett ett skriftligt yttrande. Enligt förarbetena till lagändringen påminner bestämmelsen till sin struktur om 5 kap. 6 § 2 mom. i rättegångsbalken enligt vilket domstolen har rätt att förkasta ett uppenbart ogrundat käromål. I den aktuella bestämmelsen är det dock inte tänkt att förutsättningarna för avslag på ansökan ska tillämpas lika strikt. Avsikten är att förhindra upprepade tvistiga rättegångar mellan samma parter där det utifrån det skriftliga materialet är klart att det saknas förutsättningar för att ändra beslutet och att ansökan således inte kommer att ha framgång. (RP 88/2018 rd s. 59–60)

Enligt 8 kap. 3 § 3 mom. i rättegångsbalken ska ett tvistigt ansökningsärende behandlas vid ett sammanträde för ansökningsärenden, om någon som har del i saken yrkar det. Under beredningen har det bedömts att en motsvarande lösning som i vårdnadslagen i lagen om företagssanering kan göra behandlingen av ansökningar smidigare, i synnerhet i situationer där någon kräver ett sammanträde för behandling av en ny ansökan som gjorts efter att en ansökan förkastats men det är uppenbart att det inte finns förutsättningar för att inleda ett saneringsförfarande.

Upprepade ansökningar i fördröjningssyfte görs också efter beslut om avvisande. I materialet i den studie som beskrivs ovan är detta en vanligare handlingsmodell än upprepade ansökningar efter att en ansökning förkastats. Detta berör i synnerhet ansökningar som avvisats efter en begäran om komplettering för att de är så bristfälliga, oklara eller orediga att de inte duger som grund för en rättegång. Också i fråga om sådana likadana och bristfälliga ansökningar ska behovet av en ny kompletteringsuppläggning bedömas in casu, eftersom sökanden redan två gånger haft möjlighet att göra en ansökan som duger som grund för en rättegång - efter den första uppläggningen att komplettera ansökan och eventuell tilläggstid, samt igen när en ny ansökan gjordes.

Biträdets skadeståndsskyldighet

I 93 § i lagen om företagssanering föreskrivs det om skadeståndsskyldighet för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anhängiggör en uppenbart grundlös ansökan. Ersättningsskyldigheten gäller den skada som gäldenären eller någon borgenär åsamkas, och i förarbetena nämns skada till följd av temporärt betalnings- och indrivningsförbud. (RP 182/1992 rd s. 113) Bestämmelsen har inte lett till någon etablerad tillämpningspraxis. Enligt en undersökning av ansökningar om företagssanering på konstlade grunder som färdigställdes våren 2022 förekom det i två fall där ansökan gjordes 2019 att sökandena förordnades att ersätta borgenärer för skada till följd av ogrundade ansökningar. Skadorna bestod av rättegångskostnader. Av ansökningarna i materialet hade nio förkastats såsom ogrundade, och av dem hade sökanden i sju fall anlitat så kallade saneringskonsulter som biträde (se närmare avsnitt 2.4).

Under beredningen har det ansetts att skadeståndsskyldigheten också bör omfatta sökandens biträde eller ombud. Biträdena har vanligen erfarenhet efter att ha upprättat flera saneringsansökningar. Biträdet har därför ofta goda förutsättningar att bedöma grunderna för ansökan. Ett biträde som trots det uppsåtligen eller av oaktsamhet upprättar en uppenbart grundlös ansökan bör ansvara för den skada som orsakas gäldenären eller en borgenär. Syftet med ändringsförslagen är i synnerhet att förhindra situationer när en ansökan om företagssanering faktiskt inte görs på gäldenärens initiativ eller när det faktiskt inte ligger i gäldenärens intresse att göra en ansökan. Biträdet kan till exempel aktivt marknadsföra upprättandet av ansökningar om företagssanering till gäldenärer som inte är saneringsdugliga och som borgenärer redan sökt i konkurs eller vilkas ekonomiska ställning annars har nått ett krisläge så att upprättandet av en ansökan om företagssanering inte längre faktiskt hjälper gäldenären utan att det främst orsakar gäldenären och andra parter onödiga extra kostnader.

Bestämmelser om partens biträdes eller ombuds ansvar för ersättning av kostnader finns i 21 kap. 6 § i rättegångsbalken. Där föreskrivs det att om den ena partens företrädare, ombud eller biträde så som avses i 4 eller 5 § uppsåtligen eller av oaktsamhet har åsamkat den andra parten sådana rättegångskostnader som avses i detta kapitel, kan han, efter att ha beretts tillfälle att bli hörd, åläggas att solidariskt med parten ersätta kostnaderna i fråga. Enligt förarbetena förutsätter tillämpning av lagrummet att partens företrädare, ombud eller biträde genom sitt eget agerande eller sin försummelse har åsamkat den andra parten onödiga extra kostnader. Om ersättningsskyldigheten grundar sig till exempel på ett grundlöst påstående som gjorts i saken, förutsätts det för att partens ombud eller företrädare ska bli ersättningsskyldig att också han har förstått eller åtminstone borde ha förstått att påståendet saknade grund. Däremot ansvarar alltid parten själv också för de onödiga extra kostnader som hans företrädare, ombud eller biträde har förantlett. (RP 191/1993 rd s. 14–15)

Enligt förarbetena måste ombudets och biträdets skyldighet att betala kostnadsersättning tillämpas med viss försiktighet, för enligt huvudregeln har ombudet och biträdet rätt att lita på huvudmannens meddelanden beträffande fakta och andra frågor som påverkar rättegångsförfarandet. Ombudets och biträdets ersättningsskyldighet är begränsad till situationer där ombudet eller biträdet medvetet har handlat i strid med partens skyldigheter vid rättegången eller där brottet mot dessa skyldigheter har berott på oaktsamhet. Det är fråga om ett sådant förfarande som avses i paragrafen till exempel när ombudet åsamkar den andra parten onödiga kostnader genom att handla i strid med sin huvudmans anvisningar eller när ombudet framlägger påståenden som han vet vara grundlösa eller bevisning som inte kan ha betydelse i saken. Det är fråga om oaktsamhet enligt paragrafen när ombudet eller biträdet har glömt att inställa sig vid domstolen eller att följa domstolens förordnanden. Enligt 21 kap. 11 § i rättegångsbalken ska domstolen på den ersättningsskyldiges yrkande bestämma hur de personer som solidariskt är ersättningsskyldiga ska delta i ersättandet av kostnaderna. Ombudets eller någon annan företrädares ansvar för den skada han åsamkat sin egen huvudman bestäms enligt de allmänna skadestånds- och avtalsrättsliga bestämmelserna. (RP 191/1993 rd s. 14–15).

Tanken på biträdens och ombuds skyldighet att ersätta kostnader är alltså inte ny, även om bestämmelsen om skadestånd i lagen om företagssanering när den tillämpas på biträden och ombud också föreslås gälla andra ekonomiska förluster än rättegångskostnader och därmed föreslås vara mer omfattande än bestämmelsen i rättegångsbalken. Bägge bestämmelsernas bakomliggande tanke är att det är viktigt att utöver parterna också deras ombud och biträden fullgör sina skyldigheter på behörigt sätt.

Förslaget innebär ingen ändring i förutsättningarna för skadeståndsskyldigheten enligt lagen om företagssanering, som allmänt taget är ganska strikta. Med andra ord förutsätter skadeståndsskyldighet fortfarande att ansökan är uppenbart ogrundad, att den uppenbart ogrundade ansökan har gjorts uppsåtligen eller av oaktsamhet och att gäldenären eller en borgenär har åsamkat verklig skada till följd av ansökan. De skadelidande ska dessutom i enlighet med de allmänna skadeståndsrättsliga principerna påvisa att skada orsakats, skadans belopp samt orsakssammanhanget mellan handlingen och skadan.

Behörighetskrav för biträde

Att upprätta en ansökan om företagssanering är krävande jämfört med många andra ansökningsärenden som behandlas vid domstol. För att upprätta ansökan behövs ofta ekonomisk eller juridisk expert hjälp. Gäldenären kan också behöva hjälp för att bedöma om det lönar sig att ansöka om tidigt eller normalt saneringsförfarande. Att upprätta en komplett ansökan kan ta veckor. Vid större företag belastar upprättandet av ansökan företagets ekonomiavdelning som samlar in och sammanställer det faktaunderlag som behövs för ansökan. Vid mindre företag kan samma person samla in uppgifter för ansökan och sköta näringsverksamheten. Det ligger i gäldenärsföretagets intresse att ett sakkunnigt biträde som verkligen strävar efter att sanera företagsverksamheten anlitas vid upprättandet av ansökan.

I 15 kap. 2 § i rättegångsbalken föreskrivs det om behörighetskrav för rättegångsombud och rättegångsbiträden. Enligt huvudregeln i 1 mom. i den paragrafen får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller ett sådant rättegångsbiträde med tillstånd som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011). Enligt 2 mom. i samma paragraf får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en person som står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till en part och som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är redbar

och som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

Enligt 15 kap. 2 § 4 mom. i rättegångsbalken får vilken som helst myndig redbar person som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats anlitas såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde i ett ansökningsärende som inte är tvistigt. Konkurs- och företagssaneringsärenden är ansökningsärenden, på vilka detta undantag tillämpas. Ett ansökningsärende kan anses bli tvistigt när det bestrids. Att två konkurrerande ansökningar - en konkursansökan och en ansökan om företagssanering - är anhängiga samtidigt anses inte i sig göra en ansökan tvistigt.

Om både en konkursansökan och en ansökan om företagssanering är anhängiga samtidigt, är det mycket sannolikt att borgenärerna bestrider ansökan om företagssanering. Om en person som inte har behörighet att fortsätta i uppgiften sedan ärendet blivit tvistigt har anlitas som gäldenärens rättegångsombud eller rättegångsbiträde, blir gäldenären tvungen att skaffa ett nytt rättegångsombud eller rättegångsbiträde som uppfyller behörighetskraven. Det medför avsevärda extra kostnader för gäldenärsföretaget och fördröjer behandlingen av ärendet vid domstolen. Det är också vanligt att mindre gäldenärer i det skedet inte längre har kontanta medel för att täcka biträdets arvode.

Om både en ansökan om företagssanering och en konkursansökan som berör samma företag är anhängiga samtidigt kan situationen jämföras med ett tvistigt ansökningsärende. Parterna har då redan i utgångsläget olika åsikter om situationen i fråga om företagets näringsverksamhet och förutsättningarna för sanering av företaget. I en sådan situation anses gäldenären behöva mer juridisk sakkunskap än vanligt för att få en detaljerad uppfattning om förfarandena.

Undantaget från behörighetskraven i 15 kap. 2 § 4 mom. i rättegångsbalken ska därför inte tillämpas i situationer när både en konkursansökan och en ansökan om företagssanering är anhängiga. När både en konkursansökan och en ansökan om företagssanering är anhängiga ska rättegångsbiträdet eller rättegångsombudet därför vara en advokat, ett offentligt rättsbiträde, ett rättegångsbiträde med tillstånd, en person som står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till en part och som har avlagt högre högskoleexamen i juridik eller på vissa villkor en myndighet. Ändringens syfte är att gäldenären inte ska bli tvungen att byta biträde under behandlingen av ärendet. Ändringen förväntas också leda till snabbare behandling när ingen extra tid går åt till byte av ombud och instudering för det nya ombudet.

Vid beredningen har det också övervägts om rättegångsombud och rättegångsbiträden i företagssaneringsärenden alltid ska uppfylla behörighetskraven enligt huvudregeln. Det har dock inte ansetts motiverat, eftersom också till exempel personer som har utbildning och behörighet inom ekonomiförvaltning i företag kan ha goda förutsättningar att upprätta en saneringsansökan i en situation när företaget inte har sökts i konkurs.

2.5 Temporära förbud

Enligt 22 § i lagen om företagssanering kan domstolen sedan ansökan blivit anhängig, på yrkande av sökanden eller gäldenären bestämma att ett förbud mot betalning och ställande av säkerhet, indrivningsförbud eller förbud mot utmätning och andra verkställighetsåtgärder ska vara i kraft temporärt redan innan förfarandet inleds, om det prövas vara behövligt. Beslut om detta kan fattas utan att borgenärerna och gäldenären hörs, om det anses vara nödvändigt på grund av att saken är brådskande. I 14 f § finns en motsvarande bestämmelse i fråga om tidigt saneringsförfarande. Tiden från att saneringsansökningen görs till att ett beslut fattas om saneringsansökan kallas ofta i praktiken mellanskedet.

Enligt förarbetena till lagen kan det vara viktigt med tanke på saneringsförfarandet att förbuden kan fås i kraft redan under mellanskedet, för att realisering, återtagande eller utmätning av egen- dom som utgör säkerhet för en skuld och som behövs för företagets verksamhet ska kunna för- hindras. Dessutom konstateras det att domstolen ska pröva behovet av ett temporärt behov från fall till fall. Enligt förarbetena kan den brådska som avses i bestämmelsen till exempel bero på att man vet att inom mycket kort tid vänta en sådan åtgärd som behovet av förbud gäller (RP 182/1992 rd s. 79–80). I fråga om tidigt saneringsförfarande har det konstaterats att när behovet prövas kan uppmärksamhet fästas vid samma omständigheter som enligt 22 § (RP 238/2021 rd s. 127).

I samband med översynen 2007 bedömdes det att ansökningar om temporära förbud gjorts ofta. Enligt förarbetena till lagen anhängiggjordes under 2002 sammanlagt 289 ansökningar om fö- retagssanering, och i åtminstone 109 fall (ca 37 %) meddelades ett temporärt förbud. År 2003 meddelades ett temporärt förbud vid ungefär 30 % (n=98) av de anhängiggjorda ansökningarna (n=322). År 2004 meddelades ett temporärt förbud vid ungefär 32 % (n=102) av de anhängig- gjorda ansökningarna (n=313). Vid översynen 2007 gjordes inga ändringar i fråga om med- delandet av temporära förbud, utan det konstaterades att det i saneringspraxis inte ansågs finnas några andra olägenheter i fråga om förbuden än oklarhet i fråga om ställningen för skulder som uppkommit efter ett temporärt förbud, och till den delen gjordes ändringar. I förarbetena kon- staterades det att det kan fästas vikt vid exakt avgränsning av förbuden i utbildningen. (RP 152/2006 rd, s. 22 och 35).

I följande tabell anges antalet temporära förbud som meddelats och antalet saneringsansök- ningar som blivit anhängiga under senaste åren, samt hur ofta ett temporärt förbud meddelats. Antalet meddelade temporära förbud varierar avsevärt såväl mellan åren som mellan tingsrät- terna. Som helhet är den relativa andelen temporära förbud som meddelats dock hållits ganska jämn också jämfört med de siffror för perioden 2002–2004 som nämns ovan. Ett förbud med- delas i medeltal för något mer än 30 % av ansökningarna om företagssanering.

Tingsrätt	2018			2019			2020			2021		
	Antal förbud	Antal ansök-	Andel, %	Antal förbud	Antal ansök-	Andel, %	Antal förbud	Antal ansök-	Andel, %	Antal förbud	Antal ansök-	Andel, %
Helsingfors TR	6	70	8,57	15	56	26,79	18	66	27,27	8	38	21,05
Norra Karelen TR	3	12	25,00	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Mellersta Finlands TR	10	22	45,45	0	0	-	0	1§	0,00	0	0	-
Norra Savolax TR	16	37	43,24	22	42	52,38	19	41	46,34	12	33	36,36
Päijänne-Tavast- lands TR	13	29	44,83	12	29	41,38	15	39	38,46	11	34	32,35
Lapplands TR	7	11	63,64	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Södra Karelen TR	5	21	23,81	0	1§	0,00	0	0	-	0	0	-
Uleåborgs TR	7	28	25,00	17	48	35,42	12	34	35,29	22	47	46,81

Satakunta TR	10	20	50,00	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Västra Nylands TR	19	60	31,67	19	51	37,25	18	67	26,87	30	62	48,39
Birkalands TR	14	51	27,45	9	57	15,79	13	40	32,50	9	44	20,45
Egentliga Finlands TR	24	47	51,06	17	42	40,48	14	20	70,00	17	37	45,95
Österbottens TR	1§	20	5,00	22	68	32,35	19	52	36,54	15	57	26,32
Ålands TR	0	0	-	0	0	-	0	2	0,00	0	0	-
Sammanlagt	135	428	31,54	133	394	33,76	128	362	35,36	124	352	35,23

Källa: Rättsregistercentralen

Enligt den studie av saneringsansökningar på konstlade grunder som färdigställdes våren 2022 (Hilla Haajanen: Keinotteluluonteiset yrityssaneeraushakemukset – empiirinen tutkimus, Lapplands universitet, juridiska fakulteten, våren 2022) fanns det en klar misstanke om konstlade grunder i fråga om 68 av totalt 319 ansökningar som ingick i materialet. I 41 av de fallen hade temporära förbud begärts, och i 17 fall (41,5 % av de begärda) beviljades de. Temporära förbud meddelades alltså i 25,0 % av alla fall där konstlade grunder misstänktes (se beskrivning av studiet ovan i avsnitt 2.4)

Att ett temporärt förbud meddelas ska vara ett undantag, inte en regel. Det är fråga om en betydande begränsning av borgenärens rättigheter redan innan förutsättningarna för att inleda ett saneringsförfarande har utretts. För att ett temporärt förbud ska meddelas bör det i enlighet med bestämmelsens ursprungliga syfte krävas ett särskilt behov, såsom att realisering eller återtagande av egendom som utgör säkerhet för en skuld måste förhindras i brådskande ordning. En del år har dock temporära förbud meddelats i fråga om klart mer än 50 % av ansökningarna om företagssanering. Andelen är anmärkningsvärt hög med beaktande av att meddelande av temporära förbud sannolikt inte krävts för alla ansökningar om företagssanering.

I praktiken har det förekommit fall där temporära förbud har meddelats utifrån bristfälliga ansökningar, och gäldenären sedan inte längre har kompletterat sin ansökan. En sådan situation kan inte anses ändamålsenlig ur borgenärernas perspektiv. Indrivningen av skulden förhindras under en utdragen tidsperiod i situationer när ett saneringsförfarande knappast kommer att inledas. Meddelandet av temporära förbud ska övervägas synnerligen noggrant när ansökningen har betydande brister. Också i den juridiska litteraturen har det ansetts att man ska förhålla sig mycket tveksamt till meddelandet av temporära förbud utifrån bristfälliga ansökningar. När förbud övervägs ska det allmänt taget fästas vikt också vid hur sannolikt det är att ansökningen leder till att ett saneringsförfarande inleds. (Pauliine Koskelo: Yrityssaneeraus, Helsingfors 1994, s. 91–92)

I denna proposition föreslås dock ingen ändring i förutsättningarna för att meddela temporära förbud, eftersom de situationer när ett temporärt förbud behövs i praktiken är av varierande slag. Det är därför svårt att fastställa allmänna kriterier som är tillämpliga i samtliga fall. En enhetlig behovsprövning, och i synnerhet tillämpningspraxis, i fråga om meddelandet av temporära förbud kan främjas till exempel genom utbildning.

2.6 Borgenärens meddelande om fordringar

Enligt 71 § 1 mom. 3 punkten i lagen om företagssanering ska domstolen sätta ut en dag då borgenärerna senast skriftligen ska meddela utredaren sina yrkanden, om de avviker från vad gäldenären anmält, vid äventyr att ett sådant yrkande annars förblir obeaktat och borgenärens fordran upphör på det sätt som anges i 47 §.

Enligt artikel 55.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 om insolvensförfaranden, nedan *insolvensförordningen*, ska utländska borgenärer ges minst 30 dagar att anmäla sina fordringar från det att beslutet om att inleda ett insolvensförfarande offentliggjordes i inledandestatens insolvensregister. Bestämmelsens syfte är att ge utländska borgenärer tillräcklig tid att anmäla fordringar och därmed säkerställa att utländska borgenärens rättigheter inte påverkas vid insolvensförfarandet utan att borgenären har haft möjlighet att delta i förfarandet. I praktiken innebär bestämmelsen att tiden som sätts ut för anmälning av fordringar vanligen är minst 30 dagar.

Enligt 47 § 2 mom. i lagen om företagssanering upphör en saneringssskuld som inte har anmälts i förfarandet av gäldenären eller i enlighet med 71 § 1 mom. 3 punkten av borgenären och som inte annars har kommit till utredarens kännedom innan saneringsprogrammet fastställs när saneringsprogrammet fastställs, om inte något annat bestäms i programmet. Skulden upphör dock inte om borgenären inte kände till och inte heller borde ha känt till den och skulden inte kommit till utredarens kännedom innan programmet fastställdes.

I praktiken innebär bestämmelsen att alla borgenärer inte alltid iakttar den utsatta tiden för anmälning av fordringar, eftersom skulden upphör först när saneringsprogrammet fastställs. Borgenärens meddelanden om fordringar kan inkomma under hela förfarandet, vilket leder till ett behov av korrigeringar i saneringsprogrammet och därmed till merarbete för utredaren. Det är inte motiverat med tanke på förfarandets smidighet och kostnadseffektivitet. Villkoren för saneringsskulderna och de andra rättsliga förhållanden som regleras i programmet bestäms enligt programmet sedan programmet fastställts. Därför är det inte tänkbart att en saneringsskuld upphör före programmet fastställs. Däremot är det motiverat att betona borgenärernas skyldighet att meddela sina fordringar senast den dag domstolen satt ut och att fastställa någon påföljd om en fordran meddelas först efter den utsatta dagen.

Att lämna en fordran som anmäls för sent helt utan beaktande i saneringsprogrammet är en väldigt strikt åtgärd ur borgenärernas perspektiv med beaktande av att borgenärer också i ett konkursförfarande får anmäla sina fordringar efter bevakningsdagen men att det medför en efterbevakningsavgift. Att fastställa en särskild avgift lämpar sig dåligt för företagssaneringsförfarandet. Vid företagssanering finns ingen instans som motsvarar ett konkursbo. Det är inte motiverat att en borgenär ska tvingas betala en gäldenär som försummat sina skyldigheter och som fortsätter sin verksamhet för att borgenärens fordran ska beaktas i förfarandet. Det finns också svåra frågor som berör påförande, betalning och bestridande av avgiften. I stället för en avgift föreslås det i denna proposition att det i saneringsprogrammet från den prestation borgenären annars hade fått görs ett avdrag som motsvarar efterbevakningsavgiften vid konkurs.

Bestämmelserna om okända borgenärer har setts över genom lag 247/2007, och i nuläget finns det inget behov av att ändra dem.

2.7 Grundläggande ekonomisk utredning

Enligt 8 § 1 mom. 1 punkten i lagen om företagssanering är en av utredarens uppgifter att göra en utredning om gäldenärens tillgångar, skulder och andra förbindelser samt om omständigheter

som inverkar på gäldenärens ekonomiska ställning och på dess beräknade utveckling. Enligt 11 § 1 mom. ska utredningen eller ett sammandrag av den utan dröjsmål delges borgenärsdelegationen, de största borgenärerna och på begäran också andra borgenärer samt gäldenären och konkursombudsmannen. Enligt 71 § 1 mom. 4 punkten i lagen om företagssanering ska domstolen sätta ut en dag då utredningen ska delges.

Enligt förarbetena till lagen ligger utredningen till grund bland annat för bedömningen av förutsättningarna för att fortsätta förfarandet och för saneringsprogrammet. Enligt förarbetena ska den tid som reserveras för uppgörande av utredningen naturligtvis vara klart kortare än tiden för uppgörande av programförslaget, eftersom utredningen utgör en grund för uppgörandet av programförslaget eller programförslagen (RP 182/1992 rd s. 67 och 106).

Å andra sidan sägs det i förarbetena att den basutredning som avses i 8 § 1 mom. 1 punkten och som utredaren ska göra upp i det första skedet av saneringsförfarandet ska delges borgenärerna utan dröjsmål efter att den har blivit färdig, det vill säga i allmänhet redan innan programförslaget blir färdigt (RP 182/1992 rd s. 89).

Delegationen för konkursärenden har gett en rekommendation om utredarens ställning och uppdrag ([rekommendation nr 16](#), 10.3.2021). I kapitel 5 i rekommendationen behandlas uppgörandet av och innehållet i den grundläggande utredningen. Enligt rekommendationen ska den grundläggande utredningens omfattning och utförlighet avgöras från fall till fall med beaktande av bland annat gäldenärsföretagets storlek, verksamhetens omfattning och antalet borgenärer. I rekommendationen delas innehållet i den grundläggande utredningen in i 11 delar: 1 Grundläggande uppgifter om gäldenären och saneringsförfarandet, 2 Allmän beskrivning av gäldenären, 3 Utredarens åtgärder och observationer, 4 Borgenärsdelegation, 5 Gäldenärens tillgångar, 6 Saneringsskulder och övriga förbindelser, 7 Kassaflödesprognos under saneringsförfarandet, 8 Företagsverksamhet under saneringsförfarandet, 9 Utvecklingen i gäldenärens ekonomiska ställning under förfarandet och företagsverksamhetens framtidsutsikter, 10 Slutsatser och 11 Tystnadsplikt. Den grundläggande utredningen eller ett sammandrag av den ska utan dröjsmål delges borgenärsdelegationen, de största borgenärerna och på begäran också andra borgenärer samt gäldenären och konkursombudsmannen. I praktiken har rekommendationen tolkats så att varje omständighet som nämns i förteckningen i rekommendationen ska behandlas i utredningen.

I praktiken kan uppgifterna i den grundläggande utredningen utnyttjas i saneringsprogramförslagets utredningsdel. Att det sker i olika skeden leder dock till vissa tilläggskostnader när utredaren blir tvungen att sända parterna flera dokument i olika skeden av förfarandet. Dessutom måste uppgifterna i saneringsprogrammet uppdateras. Å andra sidan leder ett avskaffande av den grundläggande utredningen inte nödvändigtvis till ett betydligt kortare förfarande som helhet, eftersom det i alla fall sätts ut en särskild tid som i regel är högst fyra månader för att utarbeta ett förslag till saneringsprogram. För den grundläggande ekonomiska utredningen sätts ofta ut en tid på till exempel två månader, som också kan förlängas på begäran.

Hösten 2021 utredde konkursombudsmannens byrå tidsåtgången och kostnaderna för den grundläggande ekonomiska utredningen. För utredningen granskades sammanlagt 70 fakturor på arvoden och kostnader från utredare, daterade mellan den 2 januari och den 23 augusti 2017. Eftersom utredningen grundar sig på den indelning av arbetsskedena som utredarna gjort i fakturorna var det inte möjligt att specificera kostnaderna just för den grundläggande ekonomiska utredningen som ett särskilt skede, eftersom information som samlats in för den ekonomiska grundutredningen också utnyttjas i saneringsprogrammets utredningsdel. Tiden eller kostnaderna som använts för den grundläggande ekonomiska utredningen specificerades inte i alla fakturor. Av utredningen framgick dock i de fallen kostnadernas storleksordning och att en

grundläggande ekonomiska utredning nästan alltid görs. En grundläggande ekonomiska utredning gjordes i 66 av 70 fall. En ansökan om avbrytande eller ett förbehåll för en ansökan om avbrytande gjordes i 13 av 70 fall. En grundläggande ekonomiska utredning gjordes alltså i åtminstone nio sådana saneringsförfaranden som slutligen avbröts.

Med beaktande av de företagssaneringsförfaranden där en grundläggande ekonomiska utredning gjordes och där tiden och kostnaderna för den grundläggande utredningen framgick av fakturan för åtgärder (sammanlagt 61 fall) användes i medeltal 10,76 timmar för den ekonomiska grundutredningen. Den kortaste tiden som användes var 2,25 timmar och den längsta 34,25 timmar. Kostnaderna för den grundläggande ekonomiska utredningen (moms 0) var i medeltal 2 207,81 euro. Den grundläggande ekonomiska utredningens andel av utredarens sammanlagda kostnader var i dessa fall i medeltal 21,50 %.

När lagen om företagssanering stiftades i början av 1990-talet var elektroniska kommunikationsmetoder inte ännu vanliga. Kontakterna mellan utredaren och borgenärerna skedde i huvudsak via post i pappersform samt vid behov per telefon. Genom en särskild obligatorisk utredning av gäldenärens ekonomiska ställning säkerställdes att utredaren uppfyller sin informationsplikt i initialskedet av förfarandet. I nuläget är det lättare att hålla kontakt till exempel via e-post, och det finns inte motsvarande behov att betona att informationsplikten ska uppfyllas i en viss skriftlig form. Utsatta dagar och andra grundläggande uppgifter om saneringen finns också i [insolvensregistret](#). Borgenärernas informationsbehov har inte förändrats med tiden, men för att uppfylla informationsbehovet behövs inte i alla situationer en omfattande skriftlig utredning.

Enligt förarbetena till lagen var den grundläggande ekonomiska utredningens ursprungliga syfte såväl att förbereda programförslagets utredningsdel som att utvärdera förutsättningarna för att fortsätta förfarandet. I praktiken leder överlämnandet av den grundläggande utredningen till borgenärerna åtminstone inte i någon betydande omfattning till att borgenärerna ansöker om avbrytande utifrån de uppgifter som framförs i grundutredningen. Ansökan om avbrytande görs vanligen av utredaren om utredaren anser att en grund för avbrytande finns och att förutsättningar för att få till stånd ett saneringsprogram saknas. Ansökningar om avbrytande görs såväl före som efter att den grundläggande utredningen färdigställts. Den grundläggande utredningens praktiska funktion har snarare blivit att informera borgenärerna och att borgenärerna när de bekantat sig med den grundläggande utredningen kan kontakta utredaren och till exempel diskutera huruvida det finns grunder för en ansökan om avbrytande. Den grundläggande utredningen uppfattas som ett mellanskede eller ett steg i förfarandets initialskede, som strukturerar förfarandet och ska fullgöras för att förfarandet ska kunna fortsätta.

Ansökningen och bilagorna till den är en väsentlig källa till information inte enbart för domstolen utan också för borgenärerna. Ju mer komplett den ursprungliga ansökningen är, desto snabbare framskrider förfarandet och desto mindre blir betydelsen av den grundläggande ekonomiska utredning utredaren gör. Gäldenären kan alltså själv i betydande grad inverka på hur smidigt förfarandet blir och vad det kostar. Ju tidigare en öppen kontakt och kommunikation mellan gäldenären, borgenärerna och utredaren inleds, desto mindre är den grundläggande ekonomiska utredningens betydelse ur borgenärernas perspektiv. Med beaktande av de allmänna kvalitetsbrister i ansökningarna och revisorernas utredningar som behandlas ovan måste utredarens roll för utredning av företagets ekonomiska ställning och situation betraktas som väldigt betydande. Därför bedöms det inte i och för sig finnas något behov av att förändra utredarens uppdrag att utreda gäldenärens situation. Detaljer som berör utredningen samt sättet på vilket den presenteras och delges kan dock effektiveras.

För borgenärerna är ett öppet samarbete och en öppen kommunikation med utredaren viktiga. Den grundläggande ekonomiska utredningen som ett särskilt dokument har ofta gjort samarbetet

onödigt formellt och stelt. Dess praktiska betydelse har också blivit liten, och den har inte uppfyllt sitt ursprungliga syfte som en del av bedömningen av förutsättningar för ett fortsatt förfarande, utan den har blivit ett slags formalitet eller mellanfas. Med beaktande av hur kommunikationsmetoderna har utvecklats efter 1990-talet och eventuella förändringar i gäldenärens situation medan programmet upprättas kan utarbetandet av en särskild grundläggande ekonomisk utredning anses vara ett onödigt stelt sätt att förmedla information till borgenärerna. Utredaren gör ofta en grundläggande ekonomisk utredning trots att förfarandet avbryts, kanske till och med mycket snart efter att den grundläggande utredningen färdigställts. Grundläggande ekonomiska utredningen lämnas inte till domstolen, utan den är avsedd för borgenärerna. Inte heller ur det perspektivet är det nödvändigt att domstolen i det enskilda fallet sätter ut en särskild dag för den grundläggande ekonomiska utredningen.

Syftet är att lätta upp förfarandet så att domstolen inte längre sätter ut en dag för den grundläggande utredningen. Däremot ska utredaren lämna väsentliga uppgifter som är nya eller avviker från ansökan om gäldenärens ekonomiska situation samt utredarens aktuella bedömning av företagets livsduglighet och metoder för att sanera det till borgenärerna inom en månad från att förfarandet inleddes. Med beaktande av den tid som sätts ut för att lämna uppgifterna förväntas mängden uppgifter som utredaren lämnar borgenärerna i praktiken minska. Av samma skäl förväntas uppgifterna och bedömningarna inte vara slutliga eller kompletta. Uppgifterna bör bättre än i nuläget koncentreras på information som är väsentlig för frågan om ett fortsatt förfarande, såsom grunder för avbrytande. Utredaren har prövningsrätt i fråga om vilka uppgifter utredaren anser väsentliga och vilket delgivningssätt enligt 81 § utredaren anser mest ändamålsenligt. I praktiken kan uppgifterna lämnas per e-post i väldigt kortfattad form.

De uppgifter utredaren lämnar borgenärerna bör rikta in sig på de mest väsentliga uppgifterna, olägenheterna och problemen som berör företagets ekonomiska ställning, analys av orsakerna till de ekonomiska svårigheterna och den förväntade utvecklingen samt saneringsmöjligheter, och inte innehålla förteckningar på uppgifter om företaget som inte är väsentliga för saneringen. Hur omfattande och detaljerade de uppgifter är som är väsentliga för saneringsförfarandet beror i betydande grad på företagets storlek, verksamhetens omfattning och antalet borgenärer. De uppgifter som lämnats i ansökan behöver inte upprepas, utan syftet är att endast delge uppgifter som är nya eller avvikande i förhållande till ansökan.

Inga ändringar föreslås i utredarens uppgifter. Utredaren ska fortfarande bedöma företagets ställning ständigt. Om utredaren blir varse en grund för avbrytande ska han eller hon bedöma behovet av att ansöka om att förfarandet ska upphöra. Om grunden för avbrytande framkommer innan den utsatta tiden för delgivning av uppgifter till borgenärerna ska utredaren inte vänta tills tiden löper ut men att delge uppgifterna, utan vid behov utan dröjsmål ansöka om att förfarandet ska upphöra. I ansökan om avbrytande ska utredaren framföra grunderna för att avbryta förfarandet, och de uppgifter som berör gäldenärens ekonomiska ställning till denna del.

I saneringsprogrammets utredningsdel föreslås inga ändringar. I praktiken ska utredaren utreda gäldenärens ekonomiska ställning, delge borgenärerna väsentliga uppgifter inom en månad från att förfarandet inletts, och därefter utarbeta ett saneringsprogram. Uppgifter som samlats in tidigare kan fortfarande utnyttjas i saneringsprogrammets utredningsdel.

Under beredningen har också två andra alternativa sätt att minska kostnaderna för den grundläggande ekonomiska utredningen övervägts. För det första har det alternativet övervägts att en grundläggande ekonomisk utredning av nuvarande slag utarbetas för alla företag utom dem som i bokföringslagen klassificeras som mikroföretag. Under beredningen gjordes bedömningen att en särskild obligatorisk grundläggande utredning åtminstone i fråga om de minsta företagen medför onödiga extra kostnader och extra skeden i förfarandet, utan att ändå ge borgenärerna

något betydande mervärde. I fråga om de företagen är skuldreglering ofta den huvudsakliga saneringsmetoden. Just i fråga om de minsta företagen har också ett särskilt behov identifierats av att minska kostnaderna för företagssanering, eftersom de höga saneringskostnaderna för de företagen innebär ett praktiskt hinder för att ansöka om företagssanering. I detta alternativ har borgenärerna fått utredarens utredning över mikroföretagets ekonomiska ställning inom ramen för saneringsprogrammet. I fråga om större företag gjordes bedömningen att större ekonomiska intressen och arten av de saneringsåtgärder som ska genomföras leder till att mer omfattande information till borgenärerna i ett tidigt skede av förfarandet kan gynna saneringsförfarandet. Också i fråga om större företag ansågs det ändå viktigt att sträva efter att i den grundläggande utredningen koncentrera sig på uppgifter som är väsentliga ur borgenärernas perspektiv, och i synnerhet sådana som berör möjligheterna till sanering. Slutsatsen blev dock att detta alternativ inte föreslås, eftersom det under beredningen framfördes farhågor att borgenärerna då får mycket knapphändiga uppgifter om mikroföretags ekonomiska ställning. Också annars är ofta mindre information tillgänglig om mikroföretag än om större företag, och största delen av de företag som ansöker om företagssanering är mikroföretag.

För det andra övervägdes det alternativet att utredaren delger borgenärerna ett utkast till saneringsprogrammets utredningsdel i initialskedet av förfarandet, till exempel inom en eller två månader från att förfarandet inletts. En fördel med det alternativet ansågs vara att utredaren endast för utredningsdelen samlar in sådan information som också annars behövs enligt 41 § i lagen om företagssanering. Detta alternativ ansågs dock vara en sämre lösning än den ändring som nu förslås, eftersom analysen inte på samma sätt kan koncentreras strikt på de uppgifter som är väsentliga i initialskedet av förfarandet såsom orsakerna till ekonomiska svårigheter och analys av förutsättningarna för ett fortsatt förfarande.

2.8 Förfarandets förlopp och domstolarnas roll

Allmänt om nuläget

Saneringsförfarandet består av flera olika behandlingsskeden, och de huvudsakliga bestämmelserna om förfarandet för dem finns i 10 kap. i lagen om företagssanering. Vanligtvis kan förfarandet delas in i skeden för inledning av förfarandet, planering av saneringen, beslutsfattande om saneringsprogrammet och fastställelse av saneringsprogrammet. Inledningsvis fattar domstolen ett beslut om att inleda saneringsförfarandet samt om vissa frågor som är nödvändiga för planeringen av saneringen, såsom utseendet av en utredare och utsättande av dagar som berör förfarandets förlopp (FSL 71 §). Sedan förfarandet inletts bereds ett första förslag till saneringsprogram och delges domstolen, som ska ge parterna möjlighet att uttala sig om saneringsprogrammets innehåll och framföra invändningar angående de fordringar som avses i programförslaget (FSL 72–75 §). Också efter detta kan programförslaget vid behov korrigeras, justeras och kompletteras. I beslutsskedet tar borgenärerna ställning till det slutliga förslaget till saneringsprogram och röstar om att godkänna eller förkasta det (FSL 76 §). Slutligen fattar domstolen ett beslut om fastställelse av saneringsprogrammet och uppföljningen av programmet (FSL 77 §).

I praktiken innebär bestämmelserna om förfarandet att domstolen under förfarandet tar ställning till många olika frågor och också fattar flera olika beslut. När till de beslut som är nödvändiga för förfarandet också läggs eventuell annan kommunikation med de olika parterna, såsom till exempel uppmaningar att komplettera ansökningar eller behandling av begäran om förlängning av utsatta tider, betonas domstolens roll för att förfarandet ska framskrida ytterligare. Genom att antalet beslut minskas och domstolens roll justeras är det möjligt att sträva efter ett effektivare förfarande och en mindre arbetsbörda för förfarandet ur domstolarnas perspektiv.

Inlednings- och planeringskedet

Enligt 71 § 1 mom. 3–5 punkten i lagen om företagssanering ska domstolen när den fattar beslut om att inleda ett saneringsförfarande utöver andra beslut sätta ut dagar som har samband med förfarandets förlopp. Den första dag som sätts ut berör borgenärernas meddelanden om sina fordringar till utredaren, den andra dagen utredarens delgivning av den grundläggande ekonomiska utredningen till övriga parter i ärendet och den tredje dagen upprättande av förslaget till saneringsprogram och lämnandet av det till domstolen.

Sedan förslaget till saneringsprogram har lämnats till domstolen ska domstolen enligt 72 § 1 mom. i lagen om företagssanering ge de parter som inte gjort upp programmet tillfälle att inom en utsatt tid uttala sig om förslaget eller kalla den som har del i saken till ett sammanträde för att bli hörd. Enligt 74 § 1 mom. i lagen om företagssanering ska domstolen när den beslutar om den fortsatta behandlingen av programförslaget skall den samtidigt ge parterna tillfälle att inom en kortare tidsfrist än tidsfristen för uttalanden om programförslaget skriftligen meddela utredaren sina invändningar mot de fordringar som avses i programförslaget.

Enligt gällande förfarandebestämmelser ska det alltså i samband med beslutet om inledande sättas ut en dag när förslaget till saneringsprogram ska lämnas, och först sedan programförslaget lämnats ska det beslutas om tidtabellen för den fortsatta behandlingen. För ett så rätlinjigt förfarande som möjligt är det dock tydligast om så många beslut som möjligt som styr förfarandets förlopp fattas i ett så tidigt skede av förfarandet som möjligt. Ur ett praktiskt perspektiv torde det inte finnas några hinder för att redan i beslutet om inledande bestämma inom vilken tid från att programförslaget blivit klart också invändningar och yttranden om förslaget ska göras.

I 54 § 2 mom. i lagen om skuldsanering föreskrivs det om utsättande av bestämda dagar att domstolen när den fattar beslut om att skuldsanering ska inledas ska sätta ut dagar när förslaget till betalningsprogram ska utarbetas, när meddelanden om fordringar lämnas samt eventuella yttranden om ansökan och förslaget till betalningsprogram samt invändningar mot de skulder som ingår i programförslaget ska framföras. Om också vid företagssanering en praxis omfattas enligt vilken dagar för lämnande av såväl programförslaget som ställningstaganden till det sätts ut i samma beslut kan förfarandet bli mer förutsägbart och domstolen behöver inte längre i ett senare skede av saneringsförfarandet använda tid till planering av tidtabellen för behandlingen av programförslaget.

Enligt 72 § 2 mom. i lagen om företagssanering kan domstolen på yrkande av någon som är berättigad att framlägga programförslag förlänga den tid som reserverats för uppgörande av programmet, om det av särskilda skäl är nödvändigt. Om tidsfristen för invändningar och yttranden som gäller programförslaget framöver sätts ut innan programförslaget utarbetats, bör vid förlängning av tiden för utarbetande av förslaget också behovet att förlänga tidsfristerna för invändningar och utlåtanden beaktas. Om förlängning av tidsfristen begärs hos domstolen och domstolen i varje händelse ska fatta ett beslut, innebär förlängning av fler tidsfrister inte en betydligt större arbetsbörda för domstolen.

För att förenklar helheten kan tidsfristerna för invändningar och utlåtanden också knytas till tidsfristen för utarbetande av programförslaget så att invändningarna och utlåtandena ska lämnas inom en viss tid efter att programförslaget blivit klart. Om domstolen i beslutet om att inleda förfarandet bestämmer att invändningar ska lämnas till exempel inom tre veckor och yttranden inom fem veckor från att programförslaget blivit klart och om tidsfristen för utarbetandet av programförslaget sedan ändras under förfarandet, flyttas också tidsfristerna för invändningar och utlåtanden i motsvarande mån utan att deras egentliga längd behöver ändras. Samma logik

fungerar också likadant i motsatt riktning, och tidsfrister för invändningar och utlåtanden som är knutna till när programförslaget blir klart kan i praktiken leda till ett kortare förfarande som helhet om programförslaget blir klart i förtid.

Ett annat alternativ är att utredaren ges i uppgift att sätta ut dagar för invändningar och utlåtanden, eller att det föreskrivs om deras längd i lagen. Enligt 13 kap. 3 § i konkurslagen (120/2004) får en borgenär yttra sig om boförvaltarens förslag till utdelningsförteckning till den del det gäller gäldenärens fordran eller bevakning. Yttrandet ska tillställas boförvaltaren inom en av denne utsatt tid som inte får vara längre än en månad efter den dag då förslaget till utdelningsförteckning blev klart. Enligt 4 § 2 mom. i samma kapitel ska bestridanden tillställas boförvaltaren senast en månad efter den dag då förslaget till utdelningsförteckning blev klart. På motsvarande sätt kan utlåtanden och bestridanden som berör förslaget till saneringsprogram lämnas direkt till utredaren utan att domstolen beslutar om en tidsfrist. Förslaget till saneringsprogram lämnas då till domstolen först efter yttrandena och invändningarna. Lagstadgade tidsfrister innebär dock i praktiken att tidsfristerna är lika långa i alla saneringsförfaranden, vilket kan visa sig vara en alltför stel lösning som till exempel hindrar att saneringsförfarandet framskrider snabbare än vad som föreskrivs i lagen också när det i något enskilt fall annars vore möjligt. Inte heller torde en lösning där ansvaret för att sätta ut dagar fördelas mellan domstolen och utredaren så att domstolen i samband med beslutet om att inleda förfarandet sätter ut en del av de dagar som berör förfarandet och utredaren sätter ut andra under förfarandet uppfylla målen i fråga om ett tydligt och förutsägbart förfarande.

Besluts- och fastställelseskedet

Enligt 76 § 2 mom. i lagen om företagssanering ska domstolen efter att ha fått det slutliga programförslaget besluta hur borgenärerna skall delas in i grupper och vilka grupper som är röstberättigade. Enligt 3 mom. i samma paragraf ska domstolen uppmana de röstberättigade borgenärerna att inom en utsatt tid skriftligen meddela om de godkänner eller förkastar programförslaget (röst). En röst som givits efter utsatt tid lämnas utan avseende. Utredaren svarar för delgivningen av uppmaningen, det slutliga programförslaget och protokollet över behandlingen samt parternas skriftliga röster.

Enligt 4 mom. i samma paragraf ska domstolen delge utredaren de röster som getts inom utsatt tid. Utredaren ska utan dröjsmål göra upp en utredning över rösterna och resultaten av omröstningen för varje programförslag (omröstningsutredning) samt ge in den till domstolen och svara för delgivningen av den.

Sedan domstolen fått utredningen kan den enligt 77 § 1 mom. i lagen om företagssanering, om det anses nödvändigt, ge dem som har del i saken tillfälle att inom utsatt tid avge ett skriftligt yttrande om utredningen samt om de arrangemang som gäller uppföljningen av programmet. Sedan domstolen har fattat sitt beslut om fastställelse av saneringsprogrammet och bestämt om de frågor som gäller uppföljningen av programmet ska utredaren enligt 77 § 2 mom. delge parterna beslutet.

Eftersom indelningen i borgenärsgupper framgår av det förslag till saneringsprogram som tillställs domstolen och eftersom de som har del i saken ska ges möjlighet att framföra invändningar och uttala sig om programförslaget är det i praktiken inte möjligt att sammanslå mellanbeslutet om fastställelse av indelningen i grupper med de beslut som fattas i tidigare skeden. Däremot torde det vara möjligt att sammanslå en del av de tidigare besluten med beslutet om fastställelse av indelning i grupper. När domstolen efter att ha fått programförslaget sätter ut tidsfrister för utlåtanden och invändningar som berör programförslaget tar domstolen ofta också ställning till

om förslaget till saneringsprogram överensstämmer med 41 och 42 § i lagen om företagssanering. Ett sådant ställningstagande torde dock inte vara nödvändigt i detta skede av förfarandet, eftersom programförslagen i regel utarbetas av utredare som är förtrogna med ärendet och med de villkor som ställs upp i lagen. Om ett programförslag som tillställts dem som har del i saken inte uppfyller minimikraven enligt lagen har borgenärerna möjlighet att anmärka på detta i sina utlåtanden och domstolen kan ta ställning till frågan först senare i samband med ett mellanbeslut, vilket innebär att domstolen i varje händelse avgör invändningarna, fastställer gruppindelningen för övergången till omröstningsskedet och ger röstningsuppmaningar.

Dessutom torde det vara möjligt att justera uppgiftsfördelningen mellan domstolen och utredaren i fråga om omröstningsförfarandet. Enligt gällande förfarandebestämmelser ska domstolen fastställa gruppindelningen, uppmana de röstberättigade borgenärerna att lämna sina röster till domstolen, delge utredaren de inkomna rösterna för uppgörande av en omröstningsutredning och, sedan domstolen fått utredningen, besluta om fastställelse av saneringsprogrammet. I praktiken torde det dock inte finnas något behov av det nuvarande förfarandet där rösterna först tillställs domstolen, som sedan ska sända dem vidare till utredaren. När utredaren både ska delge domstolens röstningsuppmaning och göra upp omröstningsutredningen är det naturligt att också rösterna till skillnad från nuvarande förfarande lämnas direkt till utredaren. Därefter kan utredaren tillställa domstolen de inkomna rösterna tillsammans med den omröstningsutredning utredaren gjort upp över dem, till grund för beslutsfattandet om fastställelse av programmet.

2.9 Snabbt saneringsförfarande

Under vissa förutsättningar som föreskrivs i lagen är det tillåtet att avvika från saneringsförfarandets normala förlopp om parternas avsikt är att inleda ett saneringsförfarande eller fastställa saneringsprogrammet snabbare än normalt. Ett så kallat snabbt saneringsförfarande är en slags kombination av frivillig och lagstadgad sanering, där ett programutkast som beretts utanför förfarandet föreläggs domstolen för fastställelse. När det planeringsarbete som vanligen görs under saneringsförfarandet har gjorts redan i förväg, kan alla sätt att påskynda förfarandet som lagen om företagssanering erbjuder utnyttjas i tingsrättsskedet och tingsrättsskedet kan förkortas avsevärt.

Ett snabbt saneringsförfarande är vanligen tillämpligt endast i situationer när ett företag trots sina ekonomiska svårigheter ännu förmår avtala om skuldreglering och åtgärder för sanering av näringsverksamheten med sina viktigaste borgenärer. Ett snabbt saneringsförfarande förutsätter också att planeringen av behövliga saneringsåtgärder inleds i ett tillräckligt tidigt skede. Genom ett snabbt saneringsförfarande som genomförs i rätt tid är det i bästa fall möjligt att minimera förlusten av anseende, skadorna till följd av osäkerhet samt användningen av företagets resurser till annat än den egentliga näringsverksamheten.

I praktiken genomförs väldigt få snabba saneringsförfaranden. I synnerhet sådana saneringsförfaranden är ovanliga, där de sätt att påskynda förfarandet som lagen om företagssanering erbjuder utnyttjas fullt ut så att saneringens domstolsskede från att ansökan blir anhängig till att saneringsprogrammet fastställs endast räcker en dag. Enligt Konkursombudsmannens byrås utredning om saneringsförfaranden som inleddes under perioden 2015–2016 genomfördes 2015 sammanlagt fyra och 2016 tre sådana förfaranden där ansökan blev anhängig och förfarandet inleddes samma dag; 2015 genomfördes två och 2016 tre sådana förfaranden där förfarandet inleddes och saneringsprogrammet fastställdes samma dag. Desto vanligare är det att enskilda metoder för att påskynda förfarandet tillämpas antingen i initialskedet eller i slutskedet av förfarandet.

Trots att snabbt saneringsförfarande inte är avsett att tillämpas i alla saneringssituationer och trots att det torde finnas flera olika skäl till att påskyndat saneringsförfarande tillämpas så sällan har det under beredningen ansetts motiverat att överväga om det är möjligt att främja tillämpningen av förfarandet genom ändringar av de gällande förfarandebestämmelserna.

I praktiken ska beredningen av ett snabbt saneringsförfarande inledas i god tid utanför domstolen. I beredningsskedet utarbetas i samarbete med de viktigaste borgenärerna ett utkast till saneringsprogram som till form och innehåll överensstämmer med lagen om företagssanering. Beredningsskedet kan i praktiken försvåras av att saneringsskulden enligt lagen om företagssanering bestäms enligt den tidpunkt när ansökan om företagssanering blir anhängig, men i ett snabbt förfarande utarbetas ett utkast till saneringsprogram före den tidpunkten. Därför måste ett programutkast som utarbetats innan saneringsförfarandet inletts ofta snabbt uppdateras med preciserade fordringar sedan förfarandet inletts. Å andra sidan underlättas beredningen av ett påskyndat saneringsförfarande av att ingen särskild grundläggande ekonomisk utredning enligt 8 § 1 mom. 1 punkten i lagen om företagssanering behöver göras, eftersom det sägs i rekommendationen från delegationen för konkursärenden om påskyndat saneringsförfarande ([rekommendation 17](#), 6.11.2018) anses att den utredningen i stället för att utgöra ett särskilt dokument kan innefattas i ett dokument som utarbetas i form av ett saneringsprogram.

I ansökningsskedet kan ett normalt saneringsförfarande påskyndas så att domstolen lämnas en saneringsansökan som tillräckligt många borgenärer förordar eller som gäldenären och tillräckligt många borgenärer gör tillsammans. Enligt 70 § 1 mom. i lagen om företagssanering kan ett normalt saneringsförfarande inledas utan att andra borgenärer hörs, om ansökan på det sätt som avses i 6 § 1 punkten i samma lag förordas av minst två borgenärer vilkas sammanlagda fordringar företräder minst en femtedel av gäldenärens kända skulder och som inte är närstående till gäldenären. Enligt domstolens prövning kan dock också övriga borgenärer höras, och vid behov kan övriga borgenärer hänvisa till att det finns ett i 7 § avsett hinder för att inleda ett normalt saneringsförfarande. När det är fråga om en gemensam ansökan eller en förordad ansökan kan beslutet om inledande av ett normalt saneringsförfarande fattas utan en revisorsutredning över gäldenärens ekonomiska ställning, eftersom en ansökan som borgenärerna förordar i regel har ansetts ge tillräckliga garantier för att det finns realistiska förutsättningar för sanering av gäldenärsföretaget och att avsikten inte är att missbruka saneringsförfarandet.

Ett sätt att göra det lättare att snabbt inleda ett normalt saneringsförfarande kan vara att övriga borgenärer aldrig hörs om ansökningar som lämnas till tingsrätten och som borgenärer förordar. I situationer när en ansökan som fått tillräckligt stöd av borgenärerna lämnas till tingsrätten för inledande av ett snabbt förfarande kan de ytterligare höranden tingsrätten genomför ur sökandens perspektiv vara en oväntad vändning som fördröjer inledandet av saneringsförfarandet. Å andra sidan är det viktigt att det vid prövningen av om förfarandet ska inledas kan säkerställas att sådana beslut som att inleda en sanering inte fattas på felaktiga grunder. Möjligheten att inskränka domstolens prövningsrätt i enskilda fall i fråga om hörande av övriga borgenärer för att påskynda inledandet av saneringsförfarandet bedöms också i samband med avsnitt 2.2. En sådan ändring har dock inte ansetts motiverad. Sannolikheten för att ytterligare höranden i fråga om ansökan ska anses behövliga kan i praktiken minskas genom att ansökan bereds bra i förväg.

I lagen om företagssanering föreskrivs det inte uttryckligen i vilket skede av förfarandet domstolen ska känna till borgenärernas förord. När ett så snabbt förfarande som möjligt eftersträvas fogas borgenärernas förord vanligen till gäldenärens ansökan. Om ett färdigt utkast till saneringsprogram har utarbetats och alla kända borgenärer redan i detta skede har godkänt det, fås fullvärdig nytta av de metoder för att påskynda förfarandet som lagen möjliggör genom att till ansökan också fogas ett färdigt utkast till saneringsprogram, borgenärernas förord för saneringsprogrammet samt ett yrkande på snabb fastställelse av programmet. Om alla borgenärers förord

inte ännu i detta skede har begärts eller fått, kan förfarandet ändå påskyndas genom en begäran om att den tid för meddelanden om borgenärernas yrkanden som avses i 71 § 1 mom. 3 punkten i lagen om företagssanering ska sättas ut så kort som möjligt. Enligt rekommendationen om påskyndat saneringsförfarande från delegationen för konkursärenden ([rekommendation 17](#), 6.11.2018) torde fristdagen i praktiken kunna begäras till 7–8 vardagar från att förfarandet inletts. Dock ska den i insolvensförordningen föreskrivna tidsperioden på 30 dagar iakttas när det gäller anmälan av utländska borgenärsfordringar.

Såväl tidiga som normala saneringsförfaranden kan i skedet för fastställelse av förslaget till saneringsprogram påskyndas genom att godkännande av programförslaget i förväg begärs av en tillräckligt stor majoritet av borgenärerna. Enligt 92 § 1 mom. i lagen om företagssanering är det möjligt att fastställa saneringsprogrammet utan att iakttas normala förfarandebestämmelser, det vill säga utan att genomföra en fullskalig behandling av programförslaget och bland annat de förfarandeskedena som gäller bestridande av fordringar och omröstning, om borgenärer vilkas fordringar uppgår till sammanlagt minst 80 % av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp och varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 5 % av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp har godkänt förslaget. Enligt 2 mom. ska domstolen i samband med programförslaget tillställas en utredning om hur och när de borgenärer som inte godkänt förslaget har delgivits förslaget och beretts möjlighet att uttala sig om det samt de skriftliga yttrandena från de borgenärer som motsatt sig förslaget.

Ett sätt att främja ett snabbt fastställande av saneringsprogrammen kan vara att sänka den höga tröskeln för snabb fastställelse. Ursprungligen när lagen om företagssanering trädde i kraft förutsatte snabb fastställelse skriftligt godkännande av alla borgenärer, och tröskeln för fastställelse gavs sin nuvarande nivå i samband med den översyn av lagen om företagssanering som trädde i kraft 2007. I förarbetena till översynen motiverades utvidgningen av tillämpningsområdet för fastställelse bland annat med att tillämpningen av den ursprungliga bestämmelsen hade varit obetydlig (RP 152/2006 rd s. 14). Om majoritetskravet sänks ytterligare, till exempel så att samtycke krävs av borgenärer vilkas fordringar uppgår till sammanlagt minst 70 % i stället för 80 % av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp och av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 10 % i stället för 5 % av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp, kvarstår ett högt majoritetskrav i enlighet med bestämmelsens syfte men kravet blir något skäligare. I praktiken kan det göra det lättare och därmed också vanligare att tillämpa snabb fastställelse.

Även om tröskeln för fastställelse sänks så att ett snabbt fastställande av saneringsprogrammet förutsätter godkännande av en mindre majoritet av borgenärerna än hittills, tryggas borgenärernas ställning fortfarande av hindren för snabb fastställelse av saneringsprogrammet. Enligt 92 § 3 mom. i lagen om företagssanering kan ett programförslag inte godkännas i snabbt förfarande om förslaget inte vad gäller en sådan borgenär som motsatt sig det överensstämmer med 44–46 § eller om det annars för borgenärens del avviker från denna lags bestämmelser om borgenärens ställning eller om det finns ett sådant hinder för fastställelse av programmet som avses i 50 § 2 mom., 53 § 2 mom. eller i 55 §. Med andra ord föreskrivs det inte närmare om saneringsprogrammets innehåll, men domstolen ska pröva om en borgenärs ställning är lagenlig om en borgenär på den grunden motsätter sig att programmet fastställs.

Paragrafens 3 mom. som berör hinder för snabbt fastställande av saneringsprogrammet fogades till paragrafen i samma sammanhang när paragrafens tillämpningsområde utvidgades genom den översyn som trädde i kraft 2007. I förarbetena till översynen sägs det bland annat att utvidgandet av tillämpningsområdet för snabbt fastställande inte innebär något ingrepp i den enskilde borgenärens förmögenhetsintressen, eftersom borgenären alltid ska få en betalning enligt sane-

ringsprogrammet som åtminstone är lika stor som vad borgenären skulle få i utdelning vid gäldenärens konkurs, och att borgenärens ställning inte blir sämre på grund av att programmet fastställs inom det påskyndade förfarandet eftersom samma krav i praktiken gäller för saneringsprogram som fastställs inom det egentliga saneringsförfarandet (RP 152/2006 rd s. 80).

Majoritetskravet för snabbt fastställande av saneringsprogrammet motsvarar såväl majoritetskravet för fastställande av förlikning vid konkurs enligt 21 kap. 1 § i konkurslagen som majoritetskravet för fastställande av betalningsprogrammet i förenklat förfarande enligt 38 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner. Enligt konkurslagen kan en förlikning som avslutar konkursförfarandet fastställas, om förlikningen understöds av såväl gäldenären som de borgenärer vilkas röstetal sammanlagt utgör minst 80 % av borgenärernas sammanlagda röstetal och av varje borgenär vars röstetal är minst 5 % av det sammanlagda röstetalet för borgenärerna. Dessutom krävs det att de borgenärer som inte har gått med på förlikningen får minst samma utdelning på basis av denna som de skulle ha fått om konkursförfarandet hade fortsatts, samt att konkursboets skulder har betalats eller betryggande säkerhet har ställts för betalningen av dem. Enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner kan ett förslag till betalningsprogram fastställas som betalningsprogram, om förutsättningar för skuldsanering finns och alla de kända borgenärer vilkas fordringar uppgår till sammanlagt minst 80 % av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp och varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 5 % av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp har godkänt förslaget till betalningsprogram eller inte har framfört någon invändning mot det. Dessutom krävs det att förslaget till betalningsprogram inte i fråga om någon borgenär som motsatt sig det avviker från bestämmelserna i lagen om borgenärens ställning.

I praktiken har bestämmelsen i konkurslagen som trädde i kraft 2004 utgjort förebild för bestämmelsen i lagen om företagssanering som ändrades 2007, och som i sin tur utgjort förebild för bestämmelsen i lagen om skuldsanering för privatpersoner som trädde i kraft 2015. Om majoritetskravet för snabbt fastställande av saneringsprogrammet ändras på de grunder som anges ovan, är det motiverat att överväga om motsvarande ändring också ska göras i fråga om andra motsvarande majoritetskrav.

Majoritetskravet för förlikning vid konkurs har motsvarande bakgrund som majoritetskravet för snabbt saneringsförfarande. Enligt konkursstadgan som företrädde den gällande konkurslagen förutsatte förlikning vid konkurs enhällighet bland alla borgenärer som bevakat sina fordringar, vilket i praktiken gjorde förlikning mycket ovanlig. I samband med att den nya konkurslagen stiftades frångicks kravet på absolut enighet. Ändringens syfte var att utvidga möjligheten till förlikning samt att förhindra att små borgenärer kan förhindra att en förlikning fastställs när en förlikning inte strider mot deras intressen. Trots denna lösning förväntades det att den nya möjligheten till förlikning vid konkurs sällan kommer att anlitas, eftersom den gällande lagstiftningen erbjuder effektivare medel att reglera skulderna vid en insolvenssituation (RP 26/2003 rd s. 22 och 194).

Enligt förarbetena till konkurslagen kan en förlikning bli aktuell till exempel då det under konkursen framgår att det finns förutsättningar för att gäldenären ska kunna fortsätta sin affärsverksamhet. Det ligger då också i borgenärernas intresse att med gäldenären ingå ett frivilligt avtal om skuldsanering i stället för att fortsätta konkursförfarandet (RP 26/2003 rd s. 194). Eftersom det inte finns några närmare bestämmelser om förlikningens innehåll, är det inom ramen för avtalsfriheten också möjligt att i samband med den avtala om andra åtgärder såsom realisering av egendom och omorganisering av näringsverksamheten på ett sätt som i stor utsträckning motsvarar ett saneringsprogram (Tuomas Hupli: Epätyypilliset yrityssaneeraukset. Varallisuus, vakuudet ja velkojat – Juhlajulkaisu Jarmo Tuomisto 1952 – 9/6 – 2012, s. 57). Såväl vid förlikning vid konkurs som vid snabbt saneringsförfarande kan alltså den avtalslösning som berör

sanering av gäldenärens skulder och eventuella andra åtgärder föreläggas domstolen för fastställande, och bägge metoderna kan vara ett enklare och förmånligare alternativ till ett fullskalligt saneringsförfarande.

Med beaktande av likheterna mellan förlikning vid konkurs och ett snabbt saneringsförfarande förefaller det inte motiverat att fastställandet av avtalet mellan gäldenären och borgenärerna ska förutsätta en större borgenärsmajoritet i det förra fallet och en mindre i det senare. Dessutom tryggas ställningen för de borgenärer som är i minoritet i bägge förfarandena i sista hand via jämförelsen med konkurs, oberoende av hur stor borgenärsmajoritet förfarandena kräver. En moderat utvidgning av tillämpningsområdet för förlikning vid konkurs jämfört med nuläget, dock utan att övriga villkor för förlikning ändras, kan därför göra det lättare att fastställa förlikningslösningar utan att det innebär någon väsentlig förändring i borgenärernas ställning.

Förlikning vid konkurs kan såväl i fråga om innehåll och förfarande betraktas som ett flexibelt alternativ för att lösa skuldproblem. Inga exakta innehållskrav har ställts upp för förlikningen, och den kan vid behov beredas redan före ansökan om konkursförfarande eller så är det möjligt att förhandla om den först sedan förfarandet inletts. Förhandlingar som inleds före förfarandet kan ofta göra förfarandet kostnadseffektivare och snabbare, liksom vid företagssanering. Med tanke på förhandlingar under förfarandet är det dock värt att notera att utgångspunkten enligt 29 § 1 mom. i lagen om företagssanering är att gäldenären behåller rätten att bestämma om sin egendom och verksamhet också sedan saneringsförfarandet inletts, medan gäldenären enligt 3 kap. 1 § i konkurslagen förlorar rätten att råda över den egendom som ingår i konkursboet genast när konkursförfarandet inleds. Även om borgenärerna inte kan förordas att ett saneringsförfarande inleds kan förhandlingar med beaktande av denna omständighet fortfarande vara möjliga inom ramen för ett konkursförfarande. Också ur detta perspektiv kan förlikning vid konkurs vara tillgängligt som ett faktiskt alternativ för parterna.

Att utvidga tillämpningsområdet för förlikning vid konkurs överensstämmer också allmänt taget med målsättningen att förbättra förutsättningarna för sanering av företag. I nuläget kan förlikning vid konkurs både anses orealistiskt till följd av den höga tröskeln för fastställande och betraktas som ett ganska okänt förfarande eftersom det är så ovanligt. Om förlikningar ens i någon mån blir vanligare och den allmänna medvetenheten om olika möjligheter att tillämpa förlikning vid konkurs ökar, utökas i själva verket de alternativa förfaranden som är tillgängliga för gäldenärer och borgenärer.

Av de skäl som anges ovan har beredningen utmynnat i förslaget att kravet på borgenärsmajoritet för fastställande av förlikning vid konkurs sänks så att det motsvarar kravet på borgenärsmajoritet för snabbt fastställande av saneringsprogram.

I fråga om 38 a § om förenklat förfarande i lagen om skuldsanering för privatpersoner är det värt att notera att trots att procentsatserna enligt den paragrafen motsvarar procentsatserna enligt lagen om företagssanering och konkurslagen, jämföras i lagen om skuldsanering för privatpersoner också passiva borgenärer med borgenärer som gett sitt förord. Vid bedömningen av understödet för förslaget till betalningsprogram ska såväl de borgenärer som gett sitt uttryckliga godkännande för förslaget till betalningsprogrammet som de borgenärer som inte framfört någon invändning mot förslaget räknas samman. Det berör situationer när antingen domstolen eller utredaren hör borgenärerna (RP 83/2014 rd s. 36 och 66). Vid fastställandet av ett saneringsprogram eller en förlikning vid konkurs jämföras däremot passiva borgenärer med borgenärer som uttryckligen motsatt sig programmet eller förlikningen (RP 152/2006 rd, s. 75; RP 26/2003 rd s. 194).

Syftet med 38 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner är att antingen domstolen eller utredaren ska höra borgenärerna om förslaget till betalningsprogram i enlighet med normalt förfarande och att om den majoritet som avses i paragrafen inte gör betalningsprogrammet tvisligt, ska domstolen fastställa betalningsprogrammet utan att pröva invändningarna från borgenärernas i minoritet. Domstolen prövar alltid invändningar som gäller förutsättningar och hinder för en skuldsanering också vid förenklat förfarande, men i fråga om invändningar mot betalningsprogrammet ska domstolen pröva om borgenärernas invändningar är sådana att de förhindrar att betalningsprogrammet fastställs på grunder som berör borgenärernas lagenliga ställning och om de därför ska prövas för att säkerställa att betalningsprogrammet inte kränker de små borgenärsers rätt som motsatt sig det (RP 83/2014 rd s. 66).

Enligt 52 a § 2 mom. i lagen om skuldsanering för privatpersoner är också ett förfarande som motsvarar Nopsa-förfarandet vid företagssanering. I det momentet föreskrivs det att om de godkännanden av förslaget till betalningsprogram som avses i 38 a § 1 mom. har getts skriftligt och gäldenären har gett alla borgenärer tillfälle att bli hörda, kan ett beslut om inledande av skuldsanering och fastställande av betalningsprogrammet fattas utan att borgenärerna hörs vidare. Det förutsätter att gäldenären har ett uttryckligt samtycke av ett antal borgenärer som uppfyller majoritetskravet.

Majoritetskravet enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner blir i praktiken redan nu lättare än kraven enligt lagen om företagssanering och konkurslagen när domstolen eller utredaren hör borgenärerna. Fordringarnas storleksordning och enskilda borgenärsers intresse av att följa med förfarandet och delta aktivt i dess förlopp kan vara mindre vid skuldsanering för privatpersoner än vid företagssanering, i synnerhet för stora företag, och till följd av detta är det ganska vanligt att borgenärer är passiva. Om majoritetskravet enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner lättas upp, finns det en risk för att också sådana invändningar från de borgenärer som bildar en aktiv minoritet som i och för sig är välgrundade oftare än hittills lämnas utan prövning. Av dessa skäl har beredningen utmynnat i att det inte föreslås några ändringar i fråga om majoritetskravet enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner.

Ett annat sätt att främja ett snabbt fastställande av saneringsprogram kan vara att den höga tröskeln för snabbt fastställande sänks ännu mer än vad som framförs ovan i situationer när det till följd av antalet prestationer enligt programförslaget och betalningstidtabellen kan anses vara så förmånligt för alla borgenärer att det är motiverat att programförslaget godkänns med understöd av en mindre borgenärsmajoritet. Det är fråga om att sammanjämka gäldenärens och borgenärernas intressen utifrån hur mycket skulderna skrivs ner så att det i situationer när skulderna skrivs ner mer krävs att en större borgenärsmajoritet godkänner programmet och i situationer när skulderna skrivs ner mindre räcker att en mindre borgenärsmajoritet godkänner programmet.

Om gäldenären enligt programmet exempelvis ska betala 25 % av varje borgenärs fordringar senast ett år efter att programmet fastställts, kan det för fastställande av programmet räcka att en borgenärsmajoritet på 60 % i stället för 70 % godkänner det. På så vis säkerställs det att tyngdpunkten ligger på att borgenärerna får betalning redan i programmets initialskede. Det begränsar inte prestationerna under kommande år, utan de kan fastställas inom ramen för programmet. I nuläget byggs betalningsprogrammet i praktiken ofta upp så att borgenärerna börjar få prestation först i ett senare skede av programmet. Eftersom behovet att nedskrivna skulder allmänt taget ökar när de ekonomiska svårigheterna fördjupas kan ett sådant alternativ för fastställande av saneringsprogrammet där saneringsprogrammets effekter på betalningarna till borgenärerna beaktas på detta sätt också sporra gäldenärerna till att förhandla med sina borgenärer och planera nödvändiga saneringsåtgärder i ett tillräckligt tidigt skede.

Bakgrunden till ett sådant incitament som är kopplat till prestationer av en viss storlek som betalas inom en viss tid är den svenska *lagen om företagsrekonstruktion (1996:764)* som var i kraft före genomförandet av direktivet, samt förslaget från den arbetsgrupp som berett genomförandet av direktivet och översynen av lagen om företagsrekonstruktion om en ny lag om skuldsanering som tillämpas parallellt med lagen om företagsrekonstruktion och i synnerhet för små och medelstora företag (förslag till lag om offentlig skulduppställning (se [Betänkande av Rekonstruktionsutredningen: Andra chans för krisande företag – En ny lag om företagsrekonstruktion \(SOU 2021:12\)](#)). Enligt dem ska betalningsprogrammet uppfylla minimikrav på minst 25 % prestationer och en betalningstid på högst ett år, om inte alla borgenärer samtycker till mindre prestationer eller längre betalningstid.

Sådana krav på minimiprestation och maximal betalningstid ingår dock inte längre i den *lag om företagsrekonstruktion (2022:964)* som trädde i kraft i Sverige den 1 augusti 2022. Den fortsatta beredningen utmynnade i att inte föreslå en sådan ny slags lag om skulduppställning som arbetsgruppen föreslog. De krav som nämns ovan ansågs problematiska bland annat för att de tillåter att gäldenärens betalningar blir på en nivå som underskrider gäldenärens verkliga betalningsförmåga om minimikraven på prestationerna uppfylls. I stället föreskrivs det i den ändrade svenska lagen om företagsrekonstruktion bland annat om jämförelse med konkurs, som bättre än en kategorisk gräns beaktar gäldenärens faktiska betalningsförmåga, borgenärernas intressen och andra omständigheter i det enskilda fallet. (se [En ny lag om företagsrekonstruktion – regeringens proposition 2021/22:215](#)).

Eftersom de kraven också kritiserats i Sverige och de frångåtts i samband med översynen av lagen om företagsrekonstruktion, finns det skäl att betona att förslaget om att främja snabbt fastställande av saneringsprogram i denna proposition endast delvis grundar sig på de kraven. För det första är förslagets tillämpningsområde mer begränsat, eftersom det i stället för alla grundläggande förutsättningar för saneringsprogrammet endast berör alternativa förutsättningar för ett snabbt fastställande av saneringsprogrammet som syftar till att sporra till snabbt fastställande av saneringsprogrammet och till ett framtungt program när det är möjligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. I Finland är jämförelsen med konkurs enligt lagen om företagssanering dessutom en etablerad förutsättning för fastställande av saneringsprogrammet oberoende av hur programmet fastställs, och den kvarstår också framöver som sådan.

Utöver de metoder som nämns ovan föreslås det i denna proposition att 49 § i lagen om företagssanering som berör alternativa förutsättningar för fastställande av saneringsprogrammet kompletteras med en hänvisning till snabbt fastställande av saneringsprogrammet. I den gällande paragrafen hänvisas det till att saneringsprogrammet fastställs antingen enligt 50 § med alla kända borgenärers samtycke, enligt 51–53 § med samtycke av en majoritet av borgenärsgrupporna eller enligt 54 § utan samtycke av alla borgenärsgruppers majoritet, medan en uttrycklig hänvisning till snabbt fastställande enligt 92 § fattas. Genom kompletteringen av den gällande paragrafen klargörs det att möjligheten till snabbt fastställande av programmet inte enbart gäller förfaranden där alla metoder för att påskynda förfarandet enligt lagen om företagssanering tillämpas fullt ut, utan att snabbt fastställande alltid kan tillämpas när det anses vara ändamålsenligt i programmets fastställandeskede och förutsättningarna för det uppfylls.

2.10 Gäldenärens avtalsförbindelser

Allmänt om nuläget

Lagen om företagssanering utgår från den så kallade principen om avtals fortbestånd, som i 15 § 1 mom. uttrycks som att det att ett saneringsförfarande inleds inte inverkar på förbindelser

som gäldenären redan ingått, om inte något annat föreskrivs nedan. Av detta följer att gäldenären trots att saneringsförfarandet inleds förblir bunden av avtal som ingåtts innan förfarandet inleddes, och att gäldenärens förbindelser som inte fullgjorts när förfarandet inleds per definition är skulder under förfarandet som gäldenären ska fullgöra när skulden förfaller till betalning trots att förfarandet inletts.

Med avvikelse från den utgångspunkten är det enligt lagen om företagssanering i huvudsak möjligt för gäldenären att frånträda avtal i situationer av tre slag. Enligt 27 § 1 mom. i lagen om företagssanering ger inledandet av saneringsförfarandet för det första gäldenären rätt att säga upp hyres- eller leasingavtal där gäldenären är hyrestagare i förtid. Vid uppsägning av sådana avtal kan en uppsägningstid på två månader tillämpas utan hinder av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägning av det. Bestämmelsen tillämpas såväl på jordarrende- och hyresavtal liksom på alla slags leasingavtal oberoende av deras objekt (RP 182/1992 rd s. 82).

Huruvida uppsägning av ett avtal från gäldenärens sida, vilket i och för sig är tillåtet enligt bestämmelsen, förutsätter utredarens samtycke bestäms enligt 29 och 30 § i lagen om företagsanering som berör gäldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av den. I synnerhet 29 § 2 mom. 5 punkten har betydelse, och enligt den får gäldenären sedan förfarandet inletts inte utan utredarens samtycke säga upp avtal som behövs med tanke på verksamheten eller förutsättningarna att fortsätta den. De exempel på sådana avtal som nämns i förarbetena till lagen är hyres- eller leasingavtal som gäller de lokaliteter eller anläggningstillgångar som företaget behöver, de viktigaste arbetstagarnas arbetsavtal och de leverans-, licens- eller andra motsvarande permanenta avtal som inverkar på företagets verksamhetsförutsättningar (RP 182/1992 rd s. 84).

Enligt 27 § 2 mom. i lagen om företagssanering är gäldenärsföretaget i regel fortfarande bundet av så kallade sedvanliga avtal, såsom leverans- och beställningsavtal, som ingår i gäldenärens normala och löpande näringsverksamhet. Enligt 3 mom. får gäldenären dock frånträda sådana oppfyllda avtal för vilka prestationerna inte är sedvanliga på gäldenärens verksamhet. Bestämmelsen är uppbyggd så att om någon genom ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes har förbundit sig gentemot gäldenären i form av någon prestationsskyldighet som inte är sedvanlig med tanke på gäldenärens verksamhet och har gäldenären inte när förfarandet inleds fullgjort sin betalningsskyldighet enligt avtalet, ska utredaren på begäran av motparten meddela om gäldenären håller fast vid avtalet. Om svaret är nekande eller det inte ges inom skälig tid, får motparten häva avtalet.

Fortsättningen för sedvanliga avtal berör enligt förarbetena till lagen alla slags avtal som är sedvanliga med tanke på den verksamhet gäldenären bedriver, och i praktiken avgör verksamhetens art hurudana avtal som vid varje given tidpunkt kan anses höra till gäldenärens normala verksamhet. Till följd av de mångskiftande fallen har det inte ansetts möjligt att specificera saken mer exakt i lagen (RP 182/1992 rd s. 82).

I den juridiska litteraturen har det första kriteriet för bedömning av avtals sedvanlighet ansetts vara huruvida avtalen är återkommande, så att återkommande avtal i regel hör till den sedvanliga näringsverksamheten (Risto Koulu: Uudistettu yrityssaneeraus – Saneerausmenettely vuoden 2007 uudistuksen jälkeen, Helsingfors 2007, s. 178). Vidare har det ansetts i rättslitteraturen att den sedvanlighet som avses i bestämmelsen snarast torde bedömas utifrån målen för saneringsförfarandet. Ur det perspektivet ska som sedvanliga betraktas sådana prestationer som gäldenären behöver för att hålla i gång sin verksamhet tills saneringsprogrammet fastställs och genomförs. Osedvanliga prestationer är sådana som, om man förbinder sig till dem, kännbart begränsar de metoder som är tillgängliga för saneringen (Jarmo Tuomisto: Sopimus ja insolvenssi, Helsingfors 2010, s. 222–223).

Enligt 27 § 4 mom. i lagen om företagssanering ska en ersättning som i de fall som nämns i 1 och 3 mom. ska utgå på grund av att avtalet sägs upp eller hävs räknas till gäldenärens saneringsskulder och beaktas utan hinder av vad som nedan sägs om anmälning av fordringar. Med andra ord kan ett sådant ersättningsansvar för gäldenären liksom andra saneringsskulder saneras inom ramen för saneringsprogrammet.

Det tredje undantaget från principen om avtals fortbestånd enligt lagen berör arbetsavtal som ingåtts med gäldenärsföretagets arbetstagare. Enligt 27 § 5 mom. i lagen om företagssanering och 7 kap. 7 § i arbetsavtalslagen (55/2001) kan arbetsförhållandet för en arbetstagare hos ett företag som är föremål för ett saneringsförfarande på vissa villkor sägas upp under saneringsförfarandet eller därefter med iakttagande av en uppsägningstid på två månader, även om tiden enligt lag eller avtal är längre.

Bedömning av vilka åtgärder som behövs

Med beaktande av att gäldenärens skyldighet att exempelvis kvarstå i ett enskilt avtal av stor ekonomisk betydelse som blivit oförmånligt kan ha betydande inverkan på förutsättningarna för saneringen kan gäldenärens möjligheter enligt gällande lagstiftning att frånträda sina avtal sedan saneringsförfarandet inletts betraktas som något begränsade. En klar rätt till förtida uppsägning finns enbart i fråga om hyres- och leasingavtal samt arbetsavtal, medan andra långvariga avtalsförbindelser inte med stöd av lagen kan saneras på motsvarande sätt.

Redan nu kan ändå bestämmelserna om möjligheten att frånträda avtal som är osedvanliga med tanke på gäldenärens verksamhet anses ha ett vidare tillämpningsområde, eftersom de bestämmelserna gäller oberoende av avtalstyp. De bestämmelserna är dock formulerade så att gäldenärens avtalspart i stället för gäldenären eller utredaren har den slutliga beslutanderätten om hävning av avtalet. I regel är reaktionen om avtalet inte uppfylls sannolikt att avtalet hävs, så denna omständighet torde inte ha någon större praktisk inverkan på tillämpningen av bestämmelserna. Det kan betraktas som en större utmaning för utformningen av bestämmelserna att bestämmelserna är svåra att förstå och lämnar utrymme för tolkning, vilket gör att gränsdragningen mellan sedvanliga och osedvanliga avtal utifrån dem kan vara svår i praktiken.

Dessutom förefaller möjligheten att frånträda avtal enligt bestämmelsernas ordalydelse enbart gälla sådana osedvanliga avtal som är uppfyllda när förfarandet inleds och med stöd av vilka gäldenären uttryckligen har en betalningsskyldighet i förhållande till sin avtalspart. I praktiken innebär den tolkningen att bestämmelserna om de andra villkoren enligt dem uppfylls till exempel kan tillämpas i situationer när gäldenären har beställt varor men inte när gäldenären är varuleverantör. De avtalsförbindelser som inverkar på planeringen och genomförandet av saneringen är dock inte uteslutande penningförbindelser, utan också en omfattande prestationsskyldighet in natura kan belasta gäldenärens ekonomi och göra det svårare att genomföra saneringen.

Bestämmelsernas ordalydelse överensstämmer i och för sig med den grundläggande utgångspunkt som omfattades när lagen om företagssanering stiftades, enligt vilken det vid ansökan om saneringsförfarande framför allt är fråga om hantering av gäldenärens gäldsförhållanden. Med andra ord inverkar inledandet av saneringsförfarandet inte på gäldenärens skyldighet att fullgöra sådana avtal där gäldenären inte har en penningsskuld (Pauliine Koskelo: Yrityssaneeraus, Helsingfors 1994, s. 197–198). Per definition berör de förbud mot betalning, indrivning och verkställighet som har samband med inledandet av saneringsförfarandet alla skulder som uppkommit före förfarandet inleds, och sådana saneringsskulder kan i saneringsprogrammet bli föremål för vissa skuldregleringar som specificeras i lagen. Trots att termerna skuld och gäldenär

som nämns ovan allmänt taget kan anses tolkningsbara, avser de i kontexten av lagen om företagssanering uttryckligen penningförbindelser och inte gäldenärens förmögenhetsrättsliga skyldigheter av andra slag (Jarmo Tuomisto: *Sopimus ja insolvenssi*, Helsingfors 2010, s. 213–214).

De lösningar som omfattas i gällande lag, det vill säga något begränsade möjligheter att sanera avtalsförbindelser, kan delvis uttrycka en viss försiktighet som det i tiden var motiverat att iakttä vid beredningen av lagstiftning av ett helt nytt slag. I regeringens proposition motiveras dock inte de lösningarna särskilt noggrant. Lösningarna har delvis visat sig oändamålsenliga vid saneringsförfarandet, och det är möjligt att utveckla dem så att de bättre motsvarar moderna saneringsgäldenärens behov.

Också de senaste tidernas internationella utveckling visar att frånträdande av avtal som blivit oförmånliga kan betraktas som en viktigare metod än tidigare för att sanera gäldenärens förbindelser och påverka utsikterna för en lyckad sanering. Ändringar som innebär att gäldenärens avtalsförbindelser i samband med ett saneringsförfarande kan saneras friare än tidigare pågår eller har nyligen genomförts i flera länder. (se avsnitt 5.2).

Av de skäl som anges ovan har flera alternativ för utveckling av bestämmelserna om gäldenärens avtalsförbindelser övervägts under beredningen. Det första alternativet som övervägts under beredningen är att gäldenärens uppsägningsrätt utvidgas till att utöver hyresavtal, leasingavtal och arbetsavtal också omfatta andra långvariga avtal. Det alternativet förutsätter dock att de avtalstyper uppsägningsrätten omfattar definieras i lagen, och som de gällande bestämmelserna visar kan det vara svårt att dra en sådan gräns.

Ett annat alternativ som övervägts under beredningen är att bestämmelserna utvecklas oberoende av avtalstyp och att i synnerhet de bedömningskriterier som anges i dem förtydligas till exempel så att det betonas starkare att avtalets sedvanliga karaktär ska bedömas utifrån saneringens målsättningar och möjligheterna att genomföra den. Med andra ord kan större vikt fästas vid om uppsägningen av något enskilt avtal behövs eller är nödvändig för att fortsätta saneringsförfarandet, genomföra saneringsprogrammet eller i sista hand undvika konkurs. Ett förtydligande av de gällande bedömningskriterierna kan åtminstone i någon mån främja de praktiska möjligheterna att tillämpa de bestämmelser som upplevs lämna utrymme för tolkning. Å andra sidan innebär det alternativet inte nödvändigtvis något särskilt stor förändring i förhållande till nuläget, och inte heller någon egentlig utvidgning av det metodurval som är tillgänglig för att uppnå målen för saneringen.

Det tredje alternativ som övervägts under beredningen är att bestämmelserna om avtalsförbindelser kompletteras med en helt ny bestämmelse som gör det möjligt att utöver betalningsskyldigheter också med utredarens samtycke frånträda prestationsskyldigheter in natura, till exempel när frånträdandet på det sätt som framförs ovan behövs eller är nödvändig för att fortsätta saneringsförfarandet, genomföra saneringsprogrammet eller i sista hand undvika konkurs. Också gäldenärens ersättningsansvar till följd av frånträdande av en prestationsskyldighet in natura utgör då en saneringsskuld som kan saneras inom ramen för saneringsprogrammet, och inte heller en omfattande prestationsskyldighet in natura behöver längre innebära att saneringen försvåras avsevärt eller blir omöjlig att genomföra.

Som en styrka i detta alternativ kan betraktas att det svarar mot en tydlig olägenhet som observerats i saneringspraxis och innebär en konkret utvidgning av de saneringsmetoder som är tillgängliga för att uppnå saneringens målsättningar. Genom detta alternativ kan i praktiken möjligheterna till sanering för gäldenären förbättras, och det kan undvikas att genomförbara saneringar går om intet för att ett avtal som belastar gäldenärsföretagets ekonomi gäller något annat än en penningskuld. Som en svaghet med detta alternativ kan betraktas att det är en punktinsats,

eftersom brister i de gällande bestämmelserna inte kan avhjälpas genom att en fungerande bestämmelse fogas till lagen.

Det fjärde och mest omfattande alternativet som övervägts under beredningen är att bestämmelserna om gäldenärens avtalsförpliktelser ses över så att ett avtal som inte fullgjorts när saneringsförfarandet inleds oberoende av avtalstyp och avtalsförpliktelse får frånträdas med utredarens samtycke om frånträddandet på det sätt som framförs ovan behövs eller är nödvändig för att fortsätta saneringsförfarandet, genomföra saneringsprogrammet eller i sista hand undvika konkurs. Detta alternativ innebär den tydligaste övergången från nuvarande modell till en ny modell som utgår från att avtalet och frånträddandet av det ska bedömas i förhållande till målen för saneringen och möjligheterna att genomföra den.

En fördel med detta alternativ är för det första att bestämmelser som i någon mån upplevts som oklara kan omformuleras helt. Bestämmelser som är beroende av avtalets typ och sedvanliga karaktär samt avtalsförbindelsens karaktär, och som därför med nödvändighet är ganska komplicerade, ersätts med bestämmelser som är oberoende av sådana faktorer, och därför enklare. Dessutom kan man tänka att gäldenärens avtalsparter när saneringsförfarandet inleds har en mer likvärdig ställning, eftersom avtalets öde inte beror på en indelning i avtalstyper som i någon mån är konstlad.

Å andra sidan innebär detta alternativ i jämförelse med andra alternativ den största förändringen i förhållande till nuläget, och beroende på den slutliga utformningen kan det innebära en betydande utvidgning av möjligheterna att sanera gäldenärens avtalsförbindelser. Därför förutsätter detta alternativ också det mest omfattande beredningsarbetet jämfört med övriga alternativ. Hur detta alternativ fungerar inom ramen för lagen om företagssanering som helhet samt hur det påverkar alla parter i saneringsförfarandet och saneringsgäldenärens övriga intressegrupper bör utredas grundligt.

Beredningen har därför utmynnat i det tredje alternativet, det vill säga att de gällande bestämmelserna kompletteras med en ny bestämmelse om frånträddande av prestationsskyldigheter in natura. Genom en sådan ändring är det möjligt att förbättra bestämmelsernas funktion och stärka gäldenärens saneringsförutsättningar utan några betydande ingrepp i de grundläggande lösningar som omfattas i de gällande bestämmelserna. Också det fjärde alternativet, det vill säga en mer omfattande översyn av bestämmelserna, fick understöd under beredningen men inom tidsramen för beredningen av denna proposition var det inte möjligt att göra en tillräckligt ingående bedömning av en sådan reform.

Avtalens fortbestånd och gäldenärens avtalsparterers ställning

En av avtalsrättens viktigaste huvudregler är att avtal ska hållas. I praktiken innebär den regeln bland annat att bägge avtalsparterna är skyldiga att agera i enlighet med avtalet och att ingendera parten ensidigt får frånträda avtalet. I regel har inte ens förändrade omständigheter någon betydelse för avtalets bindande verkan, utan avtalet binder parterna också när händelseförloppet är ett annat än vad man föreställde sig när avtalet slöts och avtalet blir mindre förmånligt än avsett. En annan sak är att avtalsparterna när som helst kan komma överens om att avtalets bindande verkan ska upphöra, till exempel genom att häva avtalet eller sluta ett nytt avtal som ersätter det (Ari Saarnilehto – Vesa Annola: *Sopimusoikeuden perusteet*, Helsingfors 2018, s. 164–166 och 181–182).

I praktiken innebär skuldregleringar i samband med företagssanering redan i nuläget ett avsevärt undantag från principen om avtals bindande verkan, eftersom deras uttryckliga syfte är att förändra gäldsförhållandenas villkor utan enskilda borgenärens samtycke. Det har förutsatt ingående lagstiftning om metoderna och förutsättningarna för skuldreglering (Pauliine Koskelo: Yrityssaneeraus, Helsingfors 1994, s. 13). På motsvarande sätt utgör också gäldenärens uppsägningsrätt som är knuten till inledandet av företagssaneringsförfarandet redan i sin nuvarande form ett klart undantag från principen om avtals bindande verkan.

Att i samband med företagssanering avvika från principen om avtals bindande verkan för att säkerställa saneringsförutsättningarna för företagsverksamhet som har förutsättningar att fortsätta är alltså ingen ny tanke. Om gäldenärens uppsägningsrätt som är knuten till inledandet av saneringsförfarandet utvidgas, innebär det dock ett mer omfattande avsteg än i nuläget från principen om avtals bindande verkan och från avtalsparternas befogade förväntningar. Därför ska det finnas vägande skäl för en sådan ändring, och den får inte bli ohållbar med avseende på principen om avtals bindande verkan eller oskäligen för gäldenärens avtalsparter.

Motsättningen mellan å ena sidan gäldenärens saneringsmålsättning och å andra sidan gäldenärens avtalsparternas förväntningar avseende avtalsförhållandets fortbestånd har också identifierats i de ursprungliga förarbetena till lagen om företagssanering. Där motiverades behovet av uppsägningsrätt för gäldenären i fråga om hyres- och leasingavtal med att gäldenären i samband med saneringsförfarandet ska kunna bli befriad från ifrågavarande permanenta avtal, om det är ändamålsenligt på grund av saneringsåtgärderna. Enligt förarbetena kan, om till exempel en del av verksamheten läggs ner, hyres- eller leasingutgifterna för obehövligen lokaliteter eller anordningar vara en avsevärd kostnadspost vilken man för att saneringen ska lyckas bör kunna bli kvitt. Härvid får gäldenärens avtalskompanjons intresse av att avtalsförhållandet fortsätter vika för de behov som hänför sig till saneringen (RP 182/1992 rd s. 34). Också i den juridiska litteraturen har det ansetts att om ingen sådan uppsägningsrätt finns, blir rekonstruktion av funktioner via konkurs i många fall den enda möjligheten (Pauliine Koskelo: Yrityssaneeraus, Helsingfors 1994, s. 199).

Som sedermera noterats i saneringspraxis, är hyres- och leasingavtal ändå inte det enda exemplet på långvariga avtal som kan bli oändamålsenliga för gäldenären och som gäldenären behöver kunna frånträda för att saneringen ska lyckas och i sista hand för att undvika konkurs. Samtidigt bör gäldenärens möjlighet att frånträda avtalen dock begränsas till exempel genom kriterier som anger att det ska vara behövt eller nödvändigt, för att undvika att möjligheten blir oskäligt omfattande ur gäldenärens avtalsparternas perspektiv eller att det ansöks om saneringsförfarande enbart som ett sätt att frånträda onödiga avtal.

Den tanke som framförs ovan, att gäldenärens uppsägningsrätt till exempel kan begränsas enbart till situationer när frånträdan av avtalet är behövt eller nödvändigt för att fortsätta saneringsförfarandet, genomföra saneringsprogrammet eller i sista hand undvika konkurs, tillämpas redan i viss form i fråga om uppsägning av arbetsavtal. Enligt 7 kap. 7 § 1 mom. 1 punkten i arbetsavtalslagen får en arbetsgivare som är föremål för ett saneringsförfarande säga upp arbetsavtalet oberoende av avtalstiden med iakttagande av två månaders uppsägningstid, om grunden för uppsägningen är en sådan reglering eller åtgärd under tiden för saneringsförfarande som är nödvändig för avväjande av konkurs och på grund av vilken arbetet upphör eller minskar på det sätt som avses i 7 kap. 3 § i samma lag, det vill säga väsentligt och varaktigt av ekonomiska orsaker, produktionsorsaker eller orsaker i samband med omorganisering av arbetsgivarens verksamhet. Enligt förarbetena till lagen ska bestämmelsen framför allt tillämpas på sådana fall där man för att undvika konkurs och för att trygga förutsättningarna för fortsatt saneringsförfarande måste vidta arbetsminskande åtgärder redan då förfarandet pågår (RP 182/1992 rd s. 117; RP 157/2000 rd s. 113).

Utöver kriterier för uppsägning av avtal bör nya bestämmelsen också innehålla bestämmelser om den uppsägningstid som ska iakttas vid uppsägning av avtal. En tillräckligt lång uppsägningstid tryggar gäldenärens avtalsparts ställning och minskar olägenheten för gäldenärens avtalspart av en förtida uppsägning av avtalet, eftersom rättigheterna och skyldigheterna enligt avtalet består på normalt sätt tills uppsägningstiden löper ut. I praktiken kan det till exempel föreskrivas att uppsägningstiden är två månader, liksom vid uppsägning av hyresavtal, leasingavtal och arbetsavtal.

En annan lösning som ansetts möjlig under beredningen är att uppsägningstiden knyts till fastställandet av saneringsprogrammet, så att avtalet kan sägas upp så att det upphör när saneringsprogrammet fastställs. Uppsägningen träder då inte alls i kraft om inget förslag till saneringsprogram åstadkoms under saneringsförfarandet eller om domstolen inte fastställer förslaget som saneringsprogram. Som en fördel med en sådan lösning kan betraktas att den minskar incitamenten att ansöka om saneringsförfarande för att frånträda avtal och förhindrar situationer när avtal sägs upp genast efter att saneringsförfarandet inletts men förfarandet inte slutligen leder till att ett saneringsprogram fastställs. Å andra sidan kan det betraktas som en utmaning med en sådan lösning att uppsägningstiden varierar från fall till fall. Vid saneringsförfaranden av sedvanlig längd eller som är längre än vanligt blir uppsägningstiden vanligen längre än två månader, men vid förfaranden som framskrider väldigt raskt är det inte uteslutet att uppsägningstiden kan bli kortare än två månader. Det är också mer utmanande att fastställa skadan av en förtida uppsägning av avtal och att i programförslaget beakta den skadeståndsskuld gäldenären ska svara för än om en fast uppsägningstid tillämpas, eftersom det när programförslaget utarbetas inte ännu är säkert om uppsägningen fullgörs eller när uppsägningen får effekt. I detta alternativ kan sådana praktiska utmaningar dock inte helt undvikas.

Under beredningen betraktades det dock som en mer vägande målsättning att förhindra möjligheten till missbruk av den nya bestämmelsen än att minimera eventuella praktiska utmaningar i samband med den nya bestämmelsen. Därför föreslås det i denna proposition att uppsägningstiden enligt den nya bestämmelsen enligt det senare lösningsalternativet knyts till fastställandetidpunkten för saneringsprogrammet.

En mer omfattande rätt än tidigare att frånträda avtal kan i enskilda fall leda till situationer som är oförmånliga för gäldenärens avtalsparter, till exempel små underleverantörer som är beroende av saneringsgäldenärens verksamhet, och i extrema fall också till insolvens för gäldenärens avtalsparter. Å andra sidan råder den situationen redan nu, eftersom de skuldregleringar och nedskrivningar av skuldkapital som tillåts i gällande lag kan få väldigt långtgående konsekvenser i synnerhet för små avtalsparters ekonomiska ställning. Trots att rätten att frånträda enskilda avtal vid företagssanering föreslås utvidgas i någon mån förblir principen om avtals fortbestånd som helhet betraktat starkare vid saneringsförfarande än vid konkursförfarande, eftersom en likvidationskonkurs enligt huvudregeln leder till att gäldenärens alla avtalsförbindelser upphör i förtid.

2.11 Återvinning vid företagssanering

Allmänt om nuläget

Rättshandlingar som gäldenären vidtagit före saneringsförfarandet inletts kan återkallas liksom vid konkurs. Förutsättningarna för återvinning bestäms enligt lagen om återvinning till konkursbo (758/1991). I praktiken förs återvinningstalan ganska sällan i samband med saneringar. Det är också möjligt att avtala om återvinning. Enligt statistik som domstolsverket samlat in

fattade tingsrätterna 11 beslut om återvinning vid saneringsförfarande under 2020. Den genomsnittliga behandlingstiden var 9,1 månader. Under samma period fattades 177 beslut om återvinning till konkursbo, med en genomsnittlig behandlingstid på 11,4 månader. Under perioden januari–juni 2021 fattades 24 beslut om återvinning vid saneringsförfarande. Den genomsnittliga behandlingstiden var 15,2 månader. Under samma period fattades 128 beslut om återvinning till konkursbo, med en genomsnittlig behandlingstid på 13,4 månader.

Återvinning får i första hand yrkas av utredaren. Utredaren ska anhängiggöra talan om återvinning inom sex månader från att förfarandet inletts. Talan kan dock ännu anhängiggöras inom tre månader från att utredaren blivit varse eller borde ha blivit varse återvinningsgrunden. En saneringsskuldsborgenär får yrka på återvinning om inte utredaren gör det. En borgenär som önskar yrka på återvinning ska då underrätta utredaren om detta. Till skillnad från vad fallet är vid konkurs gynnar återbäringen inte borgenärerna gemensamt, utan enbart den borgenär som drivit yrkandet. Borgenären ska väcka talan inom sex månader från att ha fått vetskap om att saneringsförfarandet inletts. I praktiken är det mycket ovanligt att borgenärer väcker talan om återvinning.

I förarbetena till lagen sägs det om borgenärernas rätt att föra talan att det som på basis av borgenärens yrkande fås tillbaka ska komma ifrågavarande borgenär till godo, medan åter det som inflyter på basis av utredarens yrkande kommer alla borgenärer till godo. Enligt förarbetena ska borgenärens rätt att yrka återvinning således vara av betydelse så till vida att med hjälp av den kan genomföras sådana återvinningskrav som utredaren inte anser det vara skäl att framställa (RP 182/1992 rd s. 88).

I samband med översynen 2007 gjordes preciseringar av borgenärens rätt att väcka talan, eftersom det upptäckts praktiska oklarheter i förfarandet. Lagen ändrades bland annat så att utredaren får överta en återvinningstalan som en borgenär väckt. Tidsfristen för en borgenärs talan preciserades så att den börjar löpa när saneringsförfarandet inleds. Enligt lagens tidigare ordalydelse började tidsfristen löpa när borgenären fick vetskap om att saneringsförfarandet inletts. Med tanke på rättssäkerheten för svaranden i återvinningsärenden ansågs det motiverat att tiden för att väcka talan inte beror på delfäendet, som ibland kan vara svårt att verifiera. I det sammanhanget har det också konstaterats det att man genom borgenärens rätt att väcka talan där fördelarna av en återvinning kommer borgenären till godo har velat betona de skyldigheter som ankommer på utredaren i fråga om återvinning. Vidare anges det i motiveringarna att utredaren kan yrka på återvinning också genom att i enlighet med 74 § 1 mom. bestrida borgenärens rättigheter eller genom att i ett annat sammanhang framföra en invändning mot ett anspråk som framställts mot gäldenären (RP 152/2006 rd, s. 62).

I avsnitt 8.1 i rekommendationen från delegationen för konkursärenden från den 10 mars 2021 om utredarens ställning och uppdrag ([rekommendation nr 16](#)) ges närmare rekommendationer till utredare som förbereder en återvinningstalan. Det rekommenderas inte att väcka återvinningstalan om den rättshandling som ska återgå inte bedöms att öka betalningarna till borgenärerna i saneringsprogrammet. När väckande av återvinningstalan övervägs ska utredaren dessutom ta hänsyn till att kostnaderna relaterade till drivande av återvinningstalan samt kostnadsrisken (utredarens arvode för att driva talan samt risk för rättegångskostnader vid eventuell förlust) inte får bli oskäligt höga i förhållande till de medel som eventuellt återbetalas eller gäldenärens betalningsförmåga. Återvinningar och medel som eventuellt återbetalas bör fastställas i saneringsprogrammet. Saneringsprogrammet ska inte göras upp så att det blir så strikt att det inte kan följas, om utredaren förlorar en återvinningstalan som väckts.

Vidare sägs det i rekommendationen att utredaren ska förhandla med de största borgenärerna eller borgenärsdelegationen innan återvinningstalan väcks. Utredaren ska informera gäldenären

om sin avsikt att väcka återvinningstalan för gäldenärens räkning och vid behov ge denne möjlighet till intervention. Innan talan väcks ska utredaren försöka åstadkomma förlikning i ärendet.

Fördelningen av återvunnen egendom

Den egendom som återvunnits på yrkande av utredaren omfattas av saneringsförfarandet och ska enligt förarbetena till lagen komma alla borgenärer till godo. Vid företagssanering finns dock ingen instans som motsvarar ett konkursbo, till vilken tillgångarna ska återbäras. Av 15 § 1 mom. i lagen om återvinning och 35 § 1 mom. i lagen om företagssanering följer att egendomen i praktiken ofta återbärs till gäldenären. Det kan till exempel innebära att medel återbetalas till gäldenärens bankkonto. Exempelvis i Sverige finns avsevärt mer detaljerade bestämmelser om hur tillgångarna ska fördelas och hanteras.

Med tanke på förfarandet som helhet är det mer ändamålsenligt att den återvunna egendomen inte återbördas till att innehas av gäldenären. Tillgångarna ska förvaras åtskilt från gäldenärens övriga tillgångar till exempel på ett spärrat konto till vilket gäldenären inte har användningsrätt eller till vilket gäldenären endast har användningsrätt med utredarens samtycke. Eventuella kostnader för yrkandet på återvinning ska först dras från de återvunna tillgångarna. I saneringsprogrammet ska det bestämmas om användningen av de tillgångar som kvarstår efter detta. I saneringsprogrammet bör man också bereda sig på att tillgångar kan återbördas till följd av återvinningstalan först efter att programmet fastställts.

Till följd av den tid återvinningsrättegångar räcker samt tiden för väckande av talan fastställs saneringsprogrammet vanligen innan återvinningstalan avgjorts. Utredaren slutför då sitt uppdrag i enlighet med 8 § 5 mom. i lagen om företagssanering och fördelar tillgångarna i enlighet med saneringsprogrammet sedan talan har godkänts och tillgångarna återbördats. Det är också värt att notera att om gäldenären försätts i konkurs under företagssaneringsförfarandet eller så länge saneringsprogrammet är i kraft, kan boförvaltaren med stöd av 23 § 3 mom. i lagen om återvinning i utredarens ställe fortsätta föra en återvinningstalan som då ännu är anhängig för konkursboets räkning.

Att tillgångarna tillkommer borgenären själv har i fråga om borgenärens rätt att föra talan motiverats till exempel med incitamentsverkan. Enligt förarbetena till lagen har det ansetts accentuera att utredarens rätt att föra talan är primär. Enligt den juridiska litteraturen grundar sig lösningen på den aspekten att det primärt är utredarens uppgift att yrka på återvinning, och återvinningsyrkanden som väcks av en borgenär aktualiseras i situationer när alternativet är att inget yrkande alls väcks (Pauliine Koskelo: Yrityssaneeraus, Helsingfors 1994, s. 246). Det har också antagits att borgenärerna inte kommer att väcka talan på alla borgenärens vägnar trots att kostnaderna ersätts ur de återvunna tillgångarna. I den juridiska litteraturen nämns som en grund att om borgenärens talan kommer "boet" till godo, bör en utredare alltid utses för förfarandet. Den åsikten har dock ifrågasatts, eftersom en utredare nästan alltid utses. Det har också framförts att det har föreskrivits om borgenärens rätt att väcka talan eftersom man också gått in för samma princip i fråga om skuldsanering för privatpersoner (se Risto Koulu: Insolvensioikeus, Helsingfors 2017, s. 749). I praktiken har rätten för borgenärer att väcka talan nästan aldrig utnyttjats. Ett skäl har misstänkts vara att det är svårt för en borgenär att utan utredarens medverkan få uppgifter om de rättshandlingar som ska återkallas. I denna proposition föreslås det att möjligheten för borgenären att väcka återvinningstalan kvarstår i sin nuvarande form.

Tidsfristen för väckande av talan

I förarbetena till lagen om företagssanering hänvisas det i fråga om tidsfristen för väckande av talan till återvinning vid konkurs (RP 182/1992 rd s. 87). I samband med översynen 2007 ansågs det att en tidsfrist på sex månader kan anses tillräcklig för borgenärens del, med beaktande av att det i första hand är utredarens uppgift att driva talan. Vidare sades det att avsikten är att senare särskilt precisera tidsfristerna för återvinningstalan vid andra insolvensförfaranden (RP 152/2006 rd, s. 62–63).

I fråga om konkurs föreskrivs det om tidsfristen för återvinningstalan i 24 § i lagen om återvinning. Enligt den bestämmelsen ska talan väckas inom ett år från det att konkursen började. Talan får likväl väckas även inom tre månader från det grunden för återvinning blev känd eller borde ha blivit känd för konkursboet. Tidsfristen ändrades genom lag 87/2013, eftersom det i praktiken konstaterats att definitionen av tidpunkten när tiden för talan början löpa inte var lyckad. Enligt den tidigare ordalydelsen skulle återvinningstalan anhängiggöras inom sex månader från inställeldagen (bevakningsdagen). Exempelvis vid offentlig utredning fastställs inte alltid en bevakningsdag, och den kan variera från fall till fall. Svarandenas rättssäkerhet vid återvinning ansågs förutsätta att tiden för väckande av talan börjar vid en fastslagen tidpunkt, oberoende av bevakningsdagen. Därför tidigare lades tidpunkten från vilken tidsfristen för väckande av talan räknas, och fristen förlängdes. Enligt förarbetena har företagssanering inte behandlats i det sammanhanget. (RP 86/2012 rd s. 16 och 25).

I praktiken har sex månader från att förfarandet inleds visat sig vara en alltför kort tid för utredarna vid de största företagssaneringarna, när mycket tid går åt enbart för att utreda gäldenärens ställning. Den särskilda granskningen kan till exempel ännu vara oavslutad i det skedet. En tilläggstid på tre månader för väckande av talan har inte i alla situationer ansetts gynnsam, eftersom utredaren för att kunna utnyttja den måste visa att han eller hon inte borde ha observerat återvinningsgrunderna. I internationell jämförelse är en tid på sex månader för väckande av återvinningstalan vid insolvensförfaranden anmärkningsvärt kort (Reinhard Bork – Michael Veder: *Harmonisation of Transaction Avoidance Laws*, Cambridge 2022, s. 275). Det är motiverat att förlänga tiden för väckande av talan så att den motsvarar den som gäller vid konkurs. Med beaktande av att borgenärens rätt att väcka talan är sekundär bör tidsfristen för väckande av talan för borgenären förlängas så att den motsvarar tidsfristen för utredaren. Stävan bör alltid vara att väcka talan så snart som möjligt sedan förfarandet inletts.

2.12 Saneringsprogram som förfaller

I 64 § i lagen om företagssanering föreskrivs det om hur en skuldreglering förfaller. Enligt 1 mom. i den paragrafen kan domstolen på yrkande av en borgenär bestämma att en i saneringsprogrammet fastställd skuldreglering som gäller borgenären skall förfalla, om gäldenären på ett väsentligt sätt har åsidosatt sin skyldighet enligt saneringsprogrammet gentemot borgenären och inte har fullgjort den inom en av borgenären förelagd skälig tilläggstid. Med stöd av 3 mom. i samma paragraf kan domstolen bestämma att en skuldreglering enligt saneringsprogrammet skall förfalla, om det föreligger någon i programmet fastställd grund för detta. Inga närmare krav ställs på grunden. I 65 § i lagen om företagssanering föreskrivs det om hur hela saneringsprogrammet förfaller. I fråga om förfall för hela saneringsprogrammet föreskrivs det inte om någon motsvarande möjlighet att förordna att programmet ska förfalla med stöd av någon grund som anges i saneringsprogrammet. Enligt 1 mom. kan domstolen på yrkande av övervakaren eller en borgenär bestämma att saneringsprogrammet ska förfalla, om det efter att programmet har fastställts framkommer omständigheter som enligt 53 § 2 mom. hade hindrat att programmet fastställs om de då hade varit kända, eller gäldenären har brutit mot programmet för att gynna

någon borgenär och förseelsen inte är ringa. I förarbetena till lagen anges det inte närmare hur det ska bedömas om förseelsen är ringa (RP 182/1992 rd s. 104).

I praktiken är yrkanden på att hela saneringsprogrammet ska förfalla ganska sällsynta. Enligt statistik som domstolsverket samlat in avgjordes 2020 sammanlagt 14 ansökningsärenden med rubriken förfall för saneringsprogram. Under samma period avgjordes 14 ansökningsärenden med rubriken förfall för skuldreglering. Under perioden januari–juni 2021 avgjordes sex ansökningsärenden med rubriken förfall för saneringsprogram. Under samma period avgjordes åtta ansökningsärenden med rubriken förfall för skuldreglering.

I praktiken har det förekommit fall där förutsättningarna för att ett saneringsprogram ska förfalla enligt 65 § 1 mom. i lagen om skuldsanering inte uppfylls trots att det till och med ansetts motiverat ur alla parter perspektiv att hela saneringsprogrammet förfaller. Det är till exempel möjligt att gäldenären har brutit mot programmet på något annat väsentligt sätt än genom att gynna vissa borgenärer, och att gäldenären inte heller själv längre anser det motiverat att fortsätta genomföra saneringsprogrammet. Om det i saneringsprogrammet inte bestäms om några andra saneringsåtgärder än skuldreglering, har beslut om att alla skuldregleringar förfaller på de villkor som föreskrivs i 64 § i praktiken kunnat leda till samma slutresultat som att bestämma att hela saneringsprogrammet ska förfalla.

Det är vanligt att villkor om när hela programmet förfaller tas in i saneringsprogrammet. Å andra sidan är det möjligt att domstolen har krävt att sådana villkor stryks i programförslaget innan programmet fastställs. Frågan uppmärksammades när rekommendationen från delegationen för konkursärenden om utredarens ställning och uppdrag ([rekommendation nr 16](#)) uppdaterades. I den nuvarande rekommendationen för utredare, som fastställdes den 10 mars 2021, ströks hänvisningen till villkor om när hela programmet förfaller.

I denna proposition föreslås en ändring som förtydligar rättsläget. Det föreslås att tröskeln för att hela saneringsprogrammet ska förfalla fortfarande ska vara högre än för att en skuldreglering ska förfalla. Det är viktigt att gäldenären kan lita på att saneringsprogrammet består. Det är också möjligt att det i saneringsprogrammet bestäms om andra saneringsåtgärder än skuldreglering. För att det ska vara möjligt att bestämma att saneringsprogrammet ska förfalla ska gäldenären bryta mot programmet på ett så väsentligt sätt att det inte längre finns förutsättningar för genomförande av programmet. Det innebär att exempelvis ett tillfälligt åsidosättande av skyldigheterna enligt saneringsprogrammet vanligen inte utgör en grund för att programmet ska förfalla. Dessutom bör det i programmet anges en grund för att programmet ska förfalla.

2.13 Utredarens arvode och ersättningar för kostnader

I samband med översynen 2007 gjordes vissa ändringar i fråga om utredarens arvode. Det infördes till exempel en skyldighet för utredaren att på begäran redogöra för grunderna för sitt arvodesyrkande samt presentera sin uppskattning av de totala kostnaderna för saneringsförfarandet (11 § 2 mom.). I samma sammanhang ändrades också 87 § 2 mom. enligt motiveringarna till propositionen så att utredaren i förväg kan fakturera ersättning för de kostnader saneringsförfarandet medför. Sådana kostnader kan till exempel vara kostnader för anlåtande av sakkunniga. Före ändringen kunde ersättningen endast förordnas att betalas i efterskott medan uppdraget pågick. Betalning i efterhand nämndes uttryckligen i förarbetena till lagen (RP 182/1992 rd s. 111). Rätten för utredaren att debitera kostnader i förväg ansågs motiverad för att kostnaderna till exempel för anlåtande av sakkunniga kan vara stora och det inte är skäligt att utredaren måste vänta på en prestation av gäldenären. Det bör inte heller uppstå någon risk för att kostnadsersättningen helt uteblir (RP 152/2006 rd, s. 75). Ingen motsvarande ändring gjordes i fråga om arvode.

Till följd av lagens ordalydelse, och i synnerhet den ändring som gjordes genom lag 247/2007, har det funnits praktiska oklarheter i fråga om praxis för utredarens arvode och ersättningar för kostnader. Bestämmelsens ursprungliga syfte torde ha varit att den ska beröra arvoden, del prestationer för arvoden och ersättningar för kostnader som förs till borgenärsdelegationen eller, om ingen borgenärsdelegation finns, till domstolen för fastställande. Det framgår av 4 mom. Den ändring av 2 mom. som gjordes genom lag 247/2007 innebar att kostnadsersättningar kan fastställas redan i förväg innan kostnaden har uppstått för utredaren.

I lagen eller förarbetena tas det inte ställning till om utredaren och gäldenären kan avtala om att gäldenären betalar arvode och kostnader redan i förväg innan gäldenärsdelegationen eller, om ingen sådan finns, domstolen har fastställt dem. I praktiken har det ofta gått till så att utredaren fakturerar gäldenären för åtgärder för saneringsförfarandet i förväg under förfarandet. Det beror på att det inte är skäligt ur utredarens perspektiv att utredaren blir tvungen att bära kreditförlustrisken för gäldenärens förmåga att betala för vidtagna åtgärder. Gäldenärens förmåga att betala utredarens fakturor när de förfaller har också betraktats som ett tecken på gäldenärens ekonomiska ställning och förmåga att sköta kostnaderna för förfarandet. Om utredaren i förväg innan arvodet och ersättningarna för kostnader fastställts har fakturerat mer än det belopp som slutligen fastställs, ska utredaren återgälda det överskjutande beloppet till gäldenären. Med tanke på gäldenärens rättssäkerhet är det väsentligt att frågan om arvodets skälighet kan bestridas och föras till domstolen för avgörande.

Om en borgenärsdelegation utsetts i förfarandet, ska arvoden, del prestationer och ersättningar för kostnader fastställas av borgenärsdelegationen. Borgenärsdelegationen kan under förfarandets lopp fastställa flera del prestationer. Typiskt sett underrättas borgenärsdelegationen också om förhandsfakturor. Om ingen borgenärsdelegation finns och fastställandet alltså är domstolens uppgift, fastställer domstolen vanligen arvodet och kostnaderna endast en gång när förfarandet upphör. Med tanke på den allmänna målsättningen att göra förfarandet lättare är det inte motiverat att del prestationer förs till domstolen för fastställelse. Möjligheten att fastställa del prestationer för arvoden och ersättningar för kostnader i förväg eller innan uppdraget slutförts tillämpas inte i praktiken om ingen borgenärsdelegation tillsatts.

Enligt en annan tolkning innebär det tillägg till 2 mom. avseende betalning av ersättningar för kostnader som gjordes genom lag 247/2007 att utredaren kan yrka på ersättning för kostnader av gäldenären innan de kostnader som ska ersättas uppkommit och innan de fastställts av borgenärsdelegationen eller domstolen. På detta tyder rekommendationen från delegationen för konkursärenden om utredarens ställning och uppdrag ([rekommendation nr 16](#), 10.3.2021). Där sägs det att om det är fråga om en betydande kostnadspost, har utredaren rätt att få betalning innan kostnaderna fastställs i borgenärsdelegationen eller domstolen. Denna tolkning ifrågasätter dock praxis enligt vilken utredaren också i fråga om arvoden kan fakturera i förväg för arbete med saneringsförfarandet. Den stämmer inte heller överens med 4 mom., enligt vilket beloppet av arvodet och kostnadsersättningarna fastställs av borgenärsdelegationen, eller om en sådan inte finns, av domstolen.

Av de skäl som framförs ovan föreslås det i denna proposition att 87 § i lagen om företagssanering om utredarens arvode och ersättningar för kostnader preciseras så att det tydligt framgår att bestämmelsen avser arvoden och kostnader som fastställs av borgenärsdelegationen eller domstolen. Bestämmelsen hindrar inte den praxis med förhandsfakturerings som allmänt tillämpas. I enlighet med vad som framförs ovan ska utredaren, när arvodet och ersättningar för kostnader fastställs när förfarandet upphör, om det fastställda beloppet är mindre än det belopp gäldenären redan betalat, se till att utredaren återbetalar den överskjutande delen. Utredaren bör dock iaktta försiktighet vid förhandsfakturerings. Närmare anvisningar till utredarna kan utfärdas genom rekommendationer av delegationen för konkursärenden.

3 Målsättning

Syftet med de bestämmelser som föreslås i propositionen är att i lagstiftningen om företagssanering genomföra de ändringar genom vilka målen i regeringsprogrammet enligt avsnitt 1.1 genomförs. Enligt regeringsprogrammet ska behoven av ändring av företagssaneringslagen och revidering av lagstiftningen om insolvens redas ut, och målet är att förbättra i synnerhet skuld-saneringarna och deras omfattning samt att stärka verksamhetsförutsättningarna för små och medelstora företag. I detta sammanhang ska bland annat genomförandet av EU:s insolvensdirektiv beaktas och en bedömning av hur insolvenslagstiftningen fungerar i dess helhet göras.

Målet med de ändringar som föreslås i propositionen är att främja företagets möjligheter att i ett tillräckligt tidigt skede ha tillgång till ett smidigt saneringsförfarande till skäligena kostnader, vilket förbättrar förutsättningarna för livsdugliga företag att lösa ekonomiska svårigheter och fortsätta med sin verksamhet. Målen om att främja saneringsförfarandets smidighet och stäv-jandet av de kostnader som förfarandet medför kan i många hänseenden anses tjäna samma syfte, eftersom ju snabbare förfarandet framskrider, desto mer osannolikt är det att gäldenärens kostnader i anslutning till förfarandet blir orimligt höga. Genom de ändringar som föreslås i propositionen eftersträvas därtill en förbättring av företagets möjligheter till sanering också med tanke på andra aspekter än smidighet och kostnadseffektivitet samt åtgärdande av vissa brister som observerats i praktiken.

Målet med de bestämmelser som föreslås i propositionen är därtill att förebygga missbruk i anslutning till saneringsförfarandet. Till exempel saneringsansökningar i så kallat fördröjnings-syfte som närmast görs för att fördröja konkurs för företag vars verksamhet inte kan saneras är inte ändamålsenliga. Syftet med att ingripa i denna typ av ansökningar är att minska det arbete de medför för domstolarna och förebygga den skada de orsakar borgenärerna.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Saneringsförfarandets smidighet och kostnadseffektivitet

För att göra saneringsförfarandet lättare och smidigare föreslås i propositionen att en så kallad ekonomisk grundläggande utredning inte längre ska upprättas som ett separat dokument inom en av domstolen utsatt tid. Däremot ska utredaren inom en månad från att förfarandet inletts lämna till borgenärerna en så kallad utredarens första bedömning, dvs. i förhållande till ansökan nya eller avvikande uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation och orsakerna till de ekonomiska svårigheterna samt en bedömning av företagsverksamhetens livsduglighet och av saneringsmetoder samt av omständigheter som är av betydelse för ett fortsatt förfarande. Genom propositionen ska inte utredarens uppgift att reda ut gäldenärens ekonomiska situation ändras i sig, men detaljerna i utredningen samt det sätt på vilket den presenteras och lämnas in ska komprimeras och effektiviseras.

Också borgenärernas skyldighet att lämna in ett meddelande om sina fordringar till utredaren inom en av domstolen utsatt tid effektiviseras. I de fall då borgenären lämnar in meddelande om sina fordringar till utredaren först efter den av domstolen utsatta tiden ska i saneringsprogrammet i fortsättningen göras ett avdrag, vars storlek motsvarar efterbevakningsavgiften vid konkurs, från den prestation som enligt saneringsprogrammet tillfaller borgenären. Förslaget bidrar till att förebygga den skada som orsakas av smidigheten och kostnadseffektiviteten i förfarandet

till följd av att fordringar meddelas och programförslaget uppdateras flera gånger under förfarandet.

Möjligheten till snabbt fastställande av saneringsprogram utan att gå igenom alla skeden som normalt ingår i saneringsförfarandet ska främjas genom att sänka det krav på majoritet som ställts för snabbt fastställande av saneringsprogrammet. I fortsättningen ska snabbt fastställande av programmet förutsätta samtycke av de borgenärer vilkas fordringar uppgår till sammanlagt minst 70 procent i stället för 80 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp, och av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 10 procent i stället för 5 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp. Alternativt, när gäldenären enligt programmet ska betala minst 25 procent av varje borgenärs fordran senast inom ett år från att programmet fastställts, ska snabbt fastställande av programmet förutsätta samtycke av de borgenärer vilkas fordringar uppgår till minst 60 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp, och av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 10 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp. Också förlikning enligt konkurslagen ska enligt förslaget i fortsättningen kunna fastställas med stöd av en ännu mindre majoritet av borgenärerna, vilket leder till ett mångsidigare urval av alternativa metoder som kan utnyttjas för att nå målet med saneringen.

Utöver ovannämnda ändringar föreslås i propositionen också flera andra mindre ändringar som gör förfarandet flexiblere och smidigare. Till exempel domstolens arbetsskeden ska gallras och uppgiftsfördelningen mellan domstolen och utredaren justeras, varvid förfarandet blir enklare och mindre arbetskrävande för domstolen.

Övriga förbättringar i saneringsförfarandet

För att förbättra möjligheterna till sanering för de gäldenärer som ansökt om saneringsförfarande föreslås i propositionen att gäldenärens rätt att frånträda avtal på grund av att saneringsförfarandet inleds ska utvidgas. Det har i praktiken kunnat vara omöjligt att genomföra en sanering om gäldenären genom ett avtal som ingåtts innan saneringsförfarandet inletts har åtagit sig någon annan än en finansiell prestationsskyldighet men som ändå belastar gäldenären ekonomiskt, eftersom det inte har varit möjligt att frånträda sådana avtal på grund av att saneringsförfarande inleds, och sådana avtalskyldigheter har inte kunnat saneras inom saneringsprogrammet. I fortsättningen ska gäldenären med utredarens samtycke kunna frånträda sådana avtal som ingåtts innan saneringsförfarandet inletts genom vilka gäldenären har åtagit sig någon annan än en penningprestation och som måste frånträdas för att förutsättningarna för att genomföra saneringen ska uppfyllas. Ersättning för uppsägning av avtalet i förtid ska betraktas som gäldenärens saneringsskuld och omfattas av skuldsaneringen.

Utöver detta föreslås i propositionen också andra ändringar som ska bidra till en väl fungerande saneringslagstiftning och avhjälpa vissa brister som observerats i praktiken. Till exempel fristen för att väcka återvinningstalan ska förlängas från sex månader till ett år och bestämmelserna om hur återvunnen egendom ska fördelas ska förtydligas. I stället för att återlämna återvunna medel till gäldenären ska de i fortsättningen förvaras åtskilda från gäldenärens övriga medel, och därtill ska det i saneringsprogrammet bestämmas på vilket sätt medlen i fråga ska användas efter att kostnaderna för att föra återvinningstalan har täckts.

Dessutom ska bestämmelserna om hur saneringsprogrammet förfaller kompletteras för att skapa klarhet i rättsläget som ansetts vara oklart. Utöver de grunder i den gällande lagen enligt vilka saneringsprogrammet förfaller ska det i fortsättningen också kunna förfalla om det finns en i

programmet fastställd grund för att programmet ska förfalla. Då förutsätts det också att gäldenären har brutit mot programmet så väsentligt att det inte längre finns förutsättningar för att genomföra det.

Mindre preciseringar ska också göras i bestämmelserna om utredarens arvode och kostnadsersättningar för att klargöra de tvetydigheter som kommit fram i praktiken.

Förebyggande av missbruk

För att förebygga missbruk i anslutning till saneringsförfarandet föreslås det i propositionen att den ordning i vilken samtidigt anhängiga ansökningar om konkurs och företagssanering ska behandlas och avgöras ska förtydligas så att ansökningar som är anhängiga samtidigt ska behandlas parallellt tills ett beslut kan fattas om dem. En motsvarande förklaring ska för enhetlighetens skull också göras i skuldsaneringslagen. Då kan en konkursansökan avgöras utan dröjsmål efter att en ansökan om företags- eller skuldsanering som varit anhängig samtidigt som konkursansökan har avslagits eller behandlingen av den annars har upphört. Också behandlingen av ansökningar om företagssanering som blir anhängiga efter varandra ska göras smidigare så att förutsättningarna för att direkt i skriftligt förfarande avslå en ny ansökan som gjorts efter att en ansökan redan en gång avslagits ska bli bättre än i dag om det är uppenbart att det inte finns några förutsättningar för att inleda saneringsförfarande. Genom ändringarna kan den ytterligare tid som saneringsansökningar i fördröjningssyfte medför förkortas och således minska incitamenten för denna typ av ansökningar.

Dessutom ska en situation i vilken ansökningar om konkurs och företagssanering är anhängiga samtidigt i fortsättningen jämföras med ett ansökningsärende som gjorts stridigt, och då kan förhöjda behörighetskrav tillämpas på gäldenärens rättegångsbiträde eller rättegångsombud, vilket innebär att denne i praktiken måste vara jurist, offentligt rättsbiträde, rättegångsbiträde med tillstånd, en person som står i arbetsavtalsförhållande till företaget och som avlagt högre högskoleexamen i juridik eller, under vissa förutsättningar, en myndighet. Syftet med ändringen är att förebygga en situation i vilken olika tjänster i anslutning till upprättande av ansökan om företagssanering avsiktligt riktas till gäldenärer som redan sökts i konkurs samt undvika sådana situationer i vilka gäldenären på grund av att ärendet gjorts stridigt måste byta biträde eller skaffa ett andra biträde mitt i behandlingen av ärendet.

För att förebygga saneringsansökningar som anhängiggörs för att fördröja konkurs ska också den i företagssaneringslagen föreskrivna skadeståndsskyldigheten enligt vilken den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anhängiggör en uppenbart grundlös ansökan om saneringsförfarande är skyldig att ersätta den skada som gäldenären eller någon borgenär därigenom åsamkas, ska utvidgas så att skadeståndsskyldigheten i fortsättningen också gäller biträdet eller ombudet för den som anhängiggjort ansökan.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för företagen

Konsekvenser för gäldenärernas ställning

Statistik över företagssanering finns i avsnitt 2.1 i propositionen. Av statistiken framgår bland annat att antalet företagssaneringar är rätt litet jämfört med antalet företag och konkurser i Finland, att de flesta företag som ansöker om företagssanering är små, att behandlingstiderna för ansökningarna varierar och att enbart inledande av ett företagssaneringsförfarande eller fastställande av ett saneringsprogram inte är en garanti för att företagets verksamhet blir sanerad. Enligt Statistikcentralens statistik har under 2000-talet omkring 300–500 företagssaneringar inletts årligen, medan antalet konkurser som inletts har varit omkring 2 000–3 000 årligen. Antalet ansökningar om företagssanering har minskat fortlöpande från och med år 2014. Företagssanering anses ofta som ett mycket tungt förfarande i synnerhet för små företag.

Det låga antalet företagssaneringar kan dels förklaras genom att företagssanering är ett dyrare alternativ än konkurs sett till de kostnader som gäldenären ska betala. Att sanera verksamheten i företag i ekonomiska svårigheter är en mer komplicerad och ofta också en längre process än realisering av företagets egendom och fördelning av den till borgenärer, och för att genomföra saneringen kan det vara nödvändigt att gäldenären anlitar olika sakkunniga. För att saneringsförfarande ska kunna inledas måste dessutom gäldenärens ekonomiska ställning vara sådan att gäldenären klarar av de kostnader som saneringsförfarandet ger upphov till och de skulder som uppstår under förfarandet. Av en gäldenär som ansöker om konkurs förutsätts motsvarande inte eftersom konkurs som ett rättsligt förfarande är nödvändig i de fall då gäldenärens insolvenssituation annars inte kan åtgärdas. I sista hand deltar det allmänna i kostnaderna för konkursförfarandet när kostnaderna inte kan tas ut ur konkursboets medel.

I propositionen föreslås flera ändringar som gör företagssaneringsförfarandet effektivare och smidigare. Propositionen uppskattas som helhet minska komplexiteten i förfarandet och gäldenärsföretagens administrativa börda. I synnerhet slopandet av den ekonomiska grundläggande utredningen som ska ändras till den enklare utredarens första bedömning samt gallringen och förenklingen av faserna i förfarandet, till exempel genom en minskning av domstolarnas arbetsskeden, uppskattas medföra sådana konsekvenser. Propositionen uppskattas som helhet inte ha betydande direkta konsekvenser för de kostnader som gäldenären ska betala i de förfaranden som slutar med att saneringsprogrammet fastställs. När förfarandet allmänt effektiviseras och förenklas kan de kostnader för arvoden för utredaren och biträdet som gäldenären ska betala sjunka.

De totala kostnaderna för saneringsförfarandet kan delas in i dels kostnader för ansökningsskedet, dels kostnader under förfarandet. I det följande behandlas propositionens konsekvenser för de kostnader som gäldenären ska betala i respektive skede av förfarandet.

Kostnaderna för ansökan om saneringsförfarande ska i huvudsak förbli oförändrade. Kostnaderna för ansökan om saneringsförfarande består av en ansökningsavgift och därtill ett arvode till eventuellt biträde samt de kostnader som hänför sig till revisorsutredningen. Propositionen leder inte till några ändringar i tingsrättens ansökningsavgifter i anslutning till företagssaneringsförfarande. Tingsrättens ansökningsavgift i anslutning till företagssaneringsförfarande är 320 euro i ett ärende som leder till beslut om att inte inleda saneringsförfarande och 1 060 euro

i ett ärende som leder till beslut om att inleda saneringsförfarande. Rättegångsavgiften i ett ärende som hänför sig till saneringsförfarande och som behandlas separat på ansökan är 320 euro. Konsekvenserna av ändringen i biträdets behörighetskrav bedöms nedan.

De preciseringar som föreslås i bilagorna till ansökan om företagssanering uppskattas minska de oklarheter som förekommit i dem och därigenom eventuella extra utredningskostnader. Revisorsutredningen utgör i allmänhet den största kostnaden för ansökan om företagssanering. Såsom konstateras i avsnitt 2.3 i propositionen ska det inom ramen för Early Warning-tjänsten undersökas vilka andra alternativ som finns för revisorsutredningen som är förmånligare men tillräckligt tillförlitliga för att de framöver också ska kunna utnyttjas vid företagssanering. Med undantag för revisorsutredningen har gäldenären lätt tillgång till de uppgifter och bilagor som krävs för ansökan om företagssanering, förutsatt att gäldenärens bokföring är behörig och uppdaterad. Gäldenären kan själv i betydande mån inverka på de uppgifter som krävs i ansökan och på det hur snabbt ansökan behandlas och därigenom på kostnaderna för biträde som hänför sig till ansökan genom att inhämta bifall av tillräckligt många borgenärer och att lämna in ansökan enligt lagen och förordningen om företagssanering till domstolen genast när ansökan blir anhängig.

Utredarens arvode och ersättning av utredarens kostnader utgör i allmänhet den största delen av kostnaderna för saneringsförfarandet. Kostnaderna betalas ur gäldenärens medel. Konkursombudsmannens byrå gjorde 2017 en undersökning av arvoden till utredarna av saneringsförfaranden som inletts 2015 och 2016. Enligt utredningen uppgick de genomsnittliga totala arvoden i förfaranden som inletts 2015 till 13 502,84 euro (median 8 190,00 euro) och i de förfaranden som inletts 2016 till 11 739,69 euro (median 8 759,17 euro). Den genomsnittliga grunden för timdebitering var i förfaranden som inletts 2015 217,00 euro i timmen (median 210,00 euro i timmen) och i de förfaranden som inletts 2016 219,00 euro i timmen (median 220,00 euro i timmen). Det lägsta totala arvodet i statistiken var 421,67 euro och det högsta 280 719,00 euro. Det genomsnittliga totala arvodet i förhållande till omsättningen var i förfaranden som inletts 2015 3,86 procent medan det var 4,37 procent i förfaranden som inletts 2016. I utredningen observerades några fall i vilka arvodets förhållande till omsättningen var ovanligt högt, till och med hundratals eller tusentals procent. Enligt Konkursombudsmannens byrå minskar den statistiska sammanfattningens värde som en indikator på den etablerade nivån på arvoden av att omfattande metadata om arvoden inte har sparats i Kosti-informationshanteringssystemet som använts som källa. Följaktligen fanns uppgiften om arvode inte tillgänglig för alla saneringar i vilka ett program hade fastställts. Materialet hade dessutom avgränsats i fråga om exceptionella extrema fall. Av utredningen framgår inte heller närmare sådana särdrag hos de saneringar som behandlats i den som eventuellt har inverkat på nivån på arvodet. Därför kan statistiken inte som sådan användas som ett bevis på den etablerade nivån på arvodet utan den ska snarare ses som ett exemplifierande och grovt indikativt material.

Då den ekonomiska grundläggande utredningen ändras till den nya utredarens första bedömning minskar utredarens arbete och tidspress i anslutning till detta arbetsskede. Såsom beskrivs ovan i avsnitt 2.7 i propositionen enligt det material som konkursombudsmannen samlat in, varierar den tid som utredarna lagt ner på den grundläggande utredningen och arvoden i anslutning till den samt å andra sidan det sätt på vilket priset anges på fakturan betydligt. Enligt det material som beskrivs närmare i avsnitt 2.7 i propositionen har den ekonomiska grundläggande utredningen utgjort i genomsnitt 21,50 procent av utredarens totala kostnader. Det är svårt att uppskatta den exakta minskningen av arbetsmängden och kostnaderna till följd av den föreslagna ändringen eftersom utredarens uppgifter inte i sig föreslås bli ändrade, men fokus på utredningsuppgifterna och således kostnaderna kommer att överföras till det skede då programförslaget ska upprättas. Med beaktande av att avsnittet 5.2 om den grundläggande utredningens innehåll i rekommendationen om utredarens ställning och uppdrag ([rekommendation nr 16](#), 10.3.2021)

som delegationen för konkursärenden lämnat omfattar 11 avsnitt och cirka 50 punkter och utredaren i fortsättningen ska koncentrera sig på de data och uppskattningar som är väsentliga uttryckligen med tanke på ifrågavarande företag och saneringsförfarande, kan ändringen av de data som samlas in för förfarandet i detta skede anses vara betydande. Också den administrativa börda som hänför sig till gäldenärens grundläggande utredning minskar på motsvarande sätt.

Enligt det material som konkursombudsmannen samlat in kan utredarna åtminstone i enskilda fall fakturera relativt stora summor för den ekonomiska grundläggande utredningen även om förfarandet avslutas i ett avbrott. Till följd av den föreslagna ändringen kommer utredarnas arvodesfakturer i företagssaneringsförfaranden som avbryts inte nödvändigtvis att bli så höga som i dag när kraven på insamlande av information i början av förfarandet inte är lika detaljerade som nu och utredaren kan koncentrera sig på sådana omständigheter som är väsentliga med tanke på fortsättningen av förfarandet. Enligt den ovan avsedda statistik som Konkursombudsmannens byrå samlat in 2017 har utredarens genomsnittliga totala arvode i sådana saneringar som upphört i förfaranden som inletts 2015 varit 7 684,23 euro (median 5 820,00 euro) och i sådana förfaranden som inletts 2016 6 439,82 euro (median 5 217,50 euro). I utredningen har förfarandena inte specificerats på grundval av det i vilket skede de har upphört.

Syftet med propositionen är att främja möjligheterna för att saneringen ska lyckas i saneringsdugliga företag. Den föreslagna utvidgningen av gäldenärens rätt att säga upp avtal är en betydande reform i synnerhet med tanke på de företag som i sin verksamhet förbinder sig till långsiktiga naturaprestationer. En möjlighet att frånträda prestationen kan vara en förutsättning för att saneringen ska lyckas. Gäldenärens uppsägningsrätt ska endast utvidgas måttligt och utövandet av uppsägningsrätten ska förutsätta att rätt strikta kriterier uppfylls, och därför uppskattas utvidgningen inte ha betydande inverkan på innehållet i de avtalsvillkor som företagen erbjuder.

Genom att göra förberedelser och inhämta ett tillräckligt stöd av borgenärerna ska gäldenären dessutom till följd av de ändringar som föreslås i propositionen lättare än i dag kunna få saneringsprogrammet fastställt i ett snabbt saneringsförfarande. Det föreslås också att konkursförlikning ska bli lättare. Det snabba saneringsförfarandet har i praktiken inte utnyttjats nämnvärt, och ändringarna förväntas främja utnyttjandet av det och möjliggöra saneringsalternativ i ett lättare förfarande och som således är förmånligare för gäldenären.

I propositionen föreslås ändringar för att ingripa i sådana saneringar vars mål är att fördröja konkurs. Fenomenet har nyligen undersökts och det beskrivs i avsnitt 2.4 i propositionen. Då företagssaneringarna i fördröjningssyfte minskar bedöms det ändra uppfattningarna om företagssanering och öka förtroendet för förfarandet särskilt bland borgenärer. Därtill kan domstolarnas resurser bättre inriktas på saneringsdugliga företag. I undersökningen observerades år 2019 48 företagssaneringar som hade drag av fördröjningssyfte. Av dessa hade i 19 fall företagssaneringsförfarandet inletts och i 29 fall hade saneringsansökan avslagits. Gäldenären hade fått konkursen fördröjd genom en ansökan om företagssanering eller ett företagssaneringsförfarande med cirka 6–7 månader. De genomsnittliga skadorna till följd av missbruk uppskattades uppgå till cirka 220 000 euro. I en nyare undersökning fanns det misstankar om spekulering i fråga om 68 sökande av totalt 319 ansökningar som hade anhängiggjorts 2019. I undersökningen behandlades till exempel fenomenet med återkommande ansökningar och konstaterades att man i praktiken gör återkommande ansökningar, men antalet är lågt. I materialet i undersökningen ingick 11 företag som lämnade in minst två ansökningar med kort intervall. Enligt undersökningen var behandlingstiden för en enskild återkommande saneringsansökan i genomsnitt 39 dagar och variationsintervallet från fem till 106 dagar. Behandlingstiden för samma sökandes andra ansökan i tingsrätten var i genomsnitt 44 dagar och tredje ansökan i genomsnitt 34 dagar (se närmare avsnitt 2.4 i propositionen). I fråga om ansökningar om företagssanering 2019 har

det enligt undersökningen också varit mycket sannolikt att ett företag som före saneringsansökan har en konkursansökan bakom sig kommer att gå i konkurs (90 procent av företagen).

Det föreslås att behörighetsvillkoren för det biträde eller ombud som gäldenären anlitar i vissa fall ska höjas. Syftet med höjning av behörighetsvillkoren för biträdet är att ingripa i synnerhet i de fall i vilka gäldenärerna måste anlita flera biträden när behörighetsvillkoren för biträdet i alla fall i ett senare skede av förfarandet höjs när ärendet blir stridigt. Även om ändringen sannolikt kommer att öka gäldenärens kostnader i ett tidigt skede i fråga om sådana ansökningar i vilka en ansökan om både företagssanering och konkurs är anhängig samtidigt, uppskattas de totala kostnaderna minska i någon mån. Detta beror på att ansökan i dessa fall i praktiken så gott som alltid blir stridig och efter det höjs behörighetsvillkoren för biträdet. Då måste gäldenären i varje fall anlita ett nytt biträde som uppfyller behörighetsvillkoren. I och med ändringen kan gäldenären anlita samma biträde under hela ansökningsskedet och således undvika extra kostnader och dröjsmål till följd av byte av biträde eller anlåtande av ett andra biträde.

Man hoppas att de ändringar som gäller ansökningar i fördröjningssyfte också ska minska saneringsansökningar från gäldenärer som inte kan saneras. Det är också i gäldenärens intresse att ett företag som inte kan saneras försätts i konkurs så snabbt som möjligt och att gäldenärens och eventuellt den närmaste kretsens medel inte används för kostnader för en saneringsansökan som inte kan leda till en sanering, såsom betalning av biträdets arvode och revisorsutredningen.

För att företagssaneringen ska lyckas är det väsentligt att företagen identifierar sina ekonomiska problem, är medvetna om möjligheterna till sanering och ansöker om företagssanering i ett tillräckligt tidigt skede. En tillräckligt tidig saneringsansökan påskyndar saneringsförfarandet, eftersom företagets ekonomiska situation ännu går att reda ut och rätta till lättare. Då blir också kostnaderna för saneringsförfarandet i allmänhet mindre. Ansökan om tidigt företagssaneringsförfarande ska främjas genom arbets- och näringsministeriets och närings-, trafik- och miljöcentralernas tjänst Early Warning som startade 2021. Målet med tjänsten Early Warning är att hjälpa mikroföretag och små och medelstora företag att identifiera sina betalningssvårigheter samt att hitta och använda tillgängliga hjälpmedel redan i ett tidigt skede. Med anledning av direktivet har lagen nyligen också kompletterats med ett nytt tidigt saneringsförfarande. Näringsidkare har möjlighet att under vissa förutsättningar ansöka om skuldsanering för privatpersoner till lägre kostnader.

Konsekvenser för borgenärernas ställning

De ändringar som har som mål att effektivisera förfarandet uppskattas också vara i borgenärernas intresse. Effektiviseringen av förfarandet kan leda till att allt fler saneringar lyckas. En framgångsrik sanering är ur borgenärens synvinkel alltid ett bättre alternativ än konkurs eftersom vanliga borgenärer i sanering inte mot sitt samtycke behöver nöja sig med en prestation till ett lägre värde jämfört med gäldenärens konkurs. En lyckad sanering kan också innebära ekonomisk fördel för borgenären eftersom affärsförbindelsen med gäldenären kan fortsätta. Nyttan av detta kan på lång sikt vara större än en minskning av beloppet av borgenärens fordran i saneringsprogrammet.

I synnerhet de ändringar som har förebyggande av saneringar i fördröjningssyfte som mål uppskattas ha betydande konsekvenser för borgenärerna. Ändringarna uppskattas minska de kostnader som fenomenet orsakar för borgenärerna. Effektivisering av parallell behandling av ansökan om företagssanering och konkurs kan anses vara synnerligen betydande. Till följd av propositionen kan företag som inte kan saneras effektivare än i dag försättas i konkurs.

Att den ekonomiska grundläggande utredningen ersätts med den lättare utredarens första bedömning kan i viss mån minska enskilda uppgifter som borgenärerna får av utredaren, och förutsätter att borgenärerna mer på eget initiativ tar reda på uppgifter i offentliga källor eller av utredaren. Å andra sidan kommer den information som borgenärerna får av utredaren framöver att gälla sådana uppgifter som är mer relevanta för förfarandet och omfattar mer bedömningar av företagets tillstånd som utredaren gjort.

Syftet med propositionen har varit att på ett balanserat sätt beakta borgenärernas och gäldenärernas intressen och propositionen bedöms inte ha några betydande konsekvenser för verksamheten på kreditmarknaden eller tillgången till och priset på kredit.

Konsekvenser för ställningen hos gäldenärens avtalspartner

Effektiviseringen av förfarandet kan leda till att allt fler saneringar lyckas. En ökning av antalet effektiva företagssaneringar och att allt fler företag undviker konkurs har allmänt sett positiva konsekvenser för enskilda företag, deras samarbetspartner och arbetstagare. Ett företags insolvens kan som en kedjereaktion leda till betalningssvårigheter eller rentav insolvens för ett annat företag. En lyckad sanering kan till och med innebära att en avtalspartner till saneringsföretaget undviker konkurs om avtalspartnern har ett för lönsamheten i sin verksamhet viktigt samarbetsförhållande med det företag som saneras.

Med perspektiv på verksamheten hos enskilda avtalspartner kan förslaget att utvidga gäldenärens rätt att säga upp avtal vara betydande om de inte får ersättande leverans från någon annan part och leveransen är nödvändig för avtalspartnerns egen verksamhet. Uppsägningsrätten är emellertid väl avgränsad och gäller i praktiken situationer i vilka alternativet till uppsägning är leverantörsföretagets konkurs. Avtalspartnern ska också ha möjlighet att få skadestånd för att avtalet sägs upp i förtid. Ur avtalspartnerns synvinkel är leverantörsföretagets sanering fortfarande i allmänhet ett bättre alternativ än konkurs eftersom avtalet kan ingås på nytt på villkor som är hållbara med tanke på båda parternas verksamhet om leverantörsföretagets verksamhet kan saneras. Om avtalsförhållandet avslutas på grund av konkurs får avtalspartnern inte nödvändigtvis någon ersättning alls när avtalet sägs upp, om konkursboets medel inte räcker till för avtalspartnerns utdelning.

Konsekvenser för marknadens funktion och konkurrens mellan företagen

Företagssaneringsförfarandet har tidvis beskrivits störa marknadens funktion och snedvrida konkurrensen. Denna diskussion fördes till exempel i samband med beredningen av revideringen av företagssaneringslagen som trädde i kraft 2007 och påståendet har bland annat motiverats genom att de företag som ansöker om sanering och som har sanerat sina skulder kan utnyttja den kostnadsfördel de får till exempel genom att underprissätta sina varor eller tjänster (RP 152/2006 rd s. 47–48). Ett liknande påstående kan eventuellt också framställas i fråga om uppsägning av avtal i samband med sanering till exempel så att gäldenären genom att ansöka om företagssanering och frånträda avtal som belastar den ekonomiska ställningen får ogrundad konkurrensfördel jämfört med de aktörer som inte har möjlighet till samma frånträdande.

Företagets skulder och andra avtalsansvar kan dock och har i praktiken även tidigare kunnat saneras också på annat sätt. Ingenting hindrar gäldenären och dennes borgenär eller annan avtalspartner från att frivilligt ändra villkoren för skulden eller annat avtal eller avtala om att avtalsförhållandet avslutas i förtid utan ansökan om saneringsförfarande. Liknande arrangemang kan också göras i konkursförfarande till exempel genom att sälja gäldenärsföretagets egendom som en helhet till en ny företagare och genom att dela ut försäljningsintäkterna för egendomen

till konkursborgenärerna, varvid verksamheten kan fortsätta utan den tidigare skuldbördan. Frågan om hur sådana arrangemang inverkar på marknadens funktion eller konkurrensen mellan företag är med andra ord inte enbart beroende av existensen av företagssaneringslagstiftning eller innehållet i den. (Se också Pauliine Koskelo: Yrityssaneeraus, Helsinki 1994, s. 36–37; RP 152/2006 rd s. 47–48.)

Med tanke på företagssanerings konsekvenser för konkurrens kan ett mer väsentligt perspektiv anses vara att förfarandet kan ha negativa konsekvenser för konkurrens i en situation där det används i strid med dess syfte till exempel för att fördröja konkurs för ett icke livsdugligt företag. Sådana situationer är inte önskvärda med tanke på gäldenärens konkurrenter, inte heller någon annan intressegrupp. Målsättningen med propositionen och de åtgärder som föreslås i propositionen för att förebygga missbruk av saneringsförfarandet är dock ägnade att minska möjligheten för sådana situationer och de konkurrensnackdelar som de medför. Utvecklingen av de bestämmelser som gäller saneringsgäldenärens avtalsansvar anses således inte ändra företagssaneringsförfarandets betydelse för marknadens funktion eller konkurrens mellan företagen, och den bedöms därför inte snedvrída konkurrensen.

4.2.1.2 Konsekvenser för samhällsekonomin och den offentliga ekonomin

Betydelsen av en företagssaneringslagstiftning som fungerar ur samhällsekonomisk synvinkel ökar under en lågkonjunktur. I likhet med konkurser är antalet saneringsfall i hög grad beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen. Coronavirusepidemin ledde 2020 till att Finlands ekonomi krympte, vilket enligt finansministeriet syntes som en minskning på 2,9 procent i bruttonationalprodukten. Ekonomin har dock återhämtat sig snabbt sedan våren 2021. Finansministeriet bedömde i juni 2022 att bruttonationalprodukten (BNP) ökar med 1,4 procent 2022. Rysslands invasion av Ukraina har mycket snabbt höjt priset på energi, råvaror och mat. Den därpå följande höjningen av konsumentpriserna minskar klart hushållens köpkraft och konsumtion samt den ekonomiska tillväxten. Utrikeshandeln med Ryssland minskar och exporttillväxten avtar. Den ökade osäkerheten flyttar investeringarna framåt i tiden. I finansministeriets prognos förväntas BNP-tillväxten sjunka till 1,1 procent 2023 och öka måttligt med 1,3 procent 2024.

Det allmänna ekonomiska läget syns med fördröjning i antalet ansökningar om företagssanering. Åren 2009–2014 inleddes över 500 företagssaneringar årligen, och antalet företagssaneringar som inleddes under den tiden var som störst 2013 (571). Antalet företagssaneringar som inletts har sedan 2014 minskat år för år. År 2021 inleddes 331 företagssaneringar och 2 472 konkurser. I avsnitt 2.1 i propositionen presenteras närmare statistik över företagssanering. Antalet företagssaneringar har varit litet jämfört med antalet konkurser och företagssaneringarnas totala ekonomiska betydelse bedöms inte vara särskilt stor om antalet ansökningar inte ökar.

En sund användning av ekonomiska resurser och en hållbar utveckling av näringsverksamhetens struktur förutsätter att konkurser för livsdugliga företag kan bekämpas. Å andra sidan måste det vara möjligt att i tid få olönsam företagsverksamhet att upphöra. Företagssaneringar förebygger upplösning av produktionskapacitet och förlust av arbetsplatser i samband med konkurser. Inte heller en konkurs leder ändå alltid till att ett företags verksamhet upphör, utan företagets affärsverksamhet kan säljas, varvid verksamheten kan fortsätta.

Ur samhällsekonomisk synvinkel är konkurs ett behövt sätt att överföra resurser som använts ineffektivt till en effektivare användning. Som känt orsakar konkurser också samhälleliga olägenheter, vilkas antal beror på konjunkturläget. Vid högkonjunktur kan man anta att konkurso-lägenheterna blir mindre, eftersom arbetstagnarna till exempel lättare blir sysselsatta och gälde-

närens egendom kan realiseras till ett bra pris. Vid lågkonjunktur accentueras konkursolägenheterna och konkurserna stärker de samhällsekonomiska problemen, och då blir det viktigare med en fungerande och effektiv företagssanering.

Att undvika onödiga konkurser har också indirekta effekter som är positiva ur statsekonomisk synvinkel, bland annat på skatteinkomsterna både via företag och via deras anställda. Till exempel 2021 var antalet anställda i de företag som ansökte om företagssanering sammanlagt 3 494 mätt i årsverken. Jämfört med nuläget ändrar propositionen dock inte direkt företagets möjligheter att undvika insolvens och konkurs, eftersom den i sig inte påverkar företagets lönsamhet.

De föreslagna ändringarna i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret ger uppskattningsvis upphov till utgifter på cirka 5 000 euro under moment 25.01.05 Rättsregistercentralens omkostnader. Domstolarnas informationssystem AIPA kommer i fråga om insolvensärenden att tas i bruk tidigast under 2023. Om AIPA-systemet inte kan införas före lagen träder i kraft och det krävs ändringar i Tuomas-systemet som används för närvarande leder ändringarna därtill till utgifter på cirka 9 000 euro under moment 25.10.03 Övriga domstolars omkostnader. Kostnaderna täcks inom ramen för ramanslagen för statsfinanserna och de årliga budgetarna.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Det är svårt att exakt uppskatta propositionens övergripande konsekvenser för antalet ansökningar om företagssanering. Antalet ansökningar under de senaste åren beskrivs uttömmande i avsnitt 2.1 i propositionen. Till exempel 2021 inleddes 331 företagssaneringar. Antalet ansökningar om företagssanering har under de senaste åren sjunkit kontinuerligt. Behandlingen av ansökningar om företagssanering är ofta arbetskrävande. I remissvaren bedömdes att omkring hälften av de företagssaneringsärenden som inleddes hör till den mest arbetskrävande kategorin i domstolarna. De ändringar som föreslås i propositionen förväntas leda till en måttlig ökning av antalet ansökningar men å andra sidan förväntas antalet ansökningar som görs för att fördröja konkurs minska, eller behandlingen av dem kommer i alla fall att gå snabbare. Företagens omvärld har dessutom varit helt exceptionell på grund av coronavirusepidemin och kriget i Ukraina. Coronavirusepidemin har emellertid inte lett till att antalet konkursansökningar stigit jämfört med normala förhållanden ens efter att giltighetstiden av de temporära ändringarna i konkurslagen hade upphört. Antalet ansökningar och behovet av myndighetsresurser i anslutning till dem bedöms emellertid öka jämfört med de senaste åren, men den tillväxt som uttryckligen följer av denna proposition väntas som helhet bli relativt måttlig och hållas inom ett normalt variationsintervall med beaktande av den allmänna fallande trenden i antalet ansökningar.

I propositionen gallras skeden i företagssaneringsförfarandet och minskas arbetsmängden i domstolarna. I propositionen föreslås att ett handläggningsbeslut av domstolen under förfarandet ska slopas. Att det slopas leder emellertid inte nödvändigtvis till en betydande minskning av domstolarnas arbetsmängd i sin helhet även om det förenklar förfarandet och i viss mån minskar behovet av administrativa åtgärder. En del av den prövning som hänför sig till beslutet flyttas till de övriga skedena i förfarandet. På grund av de ändringar som föreslås i propositionen kommer färre begäranden om förlängning av tidsfristen att kräva prövning eftersom den ekonomiska grundläggande utredningen avskaffas, och det ska inte vara möjligt att begära tilläggstid av domstolen för utredarens första bedömning som ersätter den. De administrativa uppgifterna i domstolarnas kanslier gallras genom att insamlandet av yttranden om programförslaget och röster ska överföras direkt till utredaren.

Till vissa delar kan de frågor som domstolarna ska avgöra också bli fler och mer komplexa. Till exempel bestämmelsen om uppsägning av gäldenärens avtal i förtid är förknippad med en ny

typ av förutsättning för uppsägningens nödvändighet, och skadeersättning till följd av uppsägningen för med sig nya typer av tolkningsfrågor. Även om dessa frågor i första hand ska avgöras mellan parterna måste de avgöras av domstol då de blir stridiga.

I propositionen föreslås också ändringar som ska göra det lättare att ingripa i återkommande grundlösa ansökningar. Såsom konstateras i avsnitt 2.4 i propositionen är fenomenet sällsynt men orsakar onödigt extra arbete för domstolarna, och de resurser som går åt till det kunde riktas in effektivare. Ju snabbare domstolen kan avslå eller lämna grundlösa ansökningar utan prövning desto effektivare kan den behandla sådana ansökningar som kan ha framgång. Med stöd av gällande lagstiftning är det möjligt att avslå tydligt grundlösa ansökningar men såsom framgår av forskningsdata i avsnitt 2.4 utnyttjas möjligheten mycket sällan. Enligt en ny undersökning är behandlingstiden för återkommande ansökningar väsentligt kortare vid varje ansökan men det sammanlagda förfarandet blir längre. Enligt undersökningen är den tidsfördel som återkommande ansökningar ger omkring fem dagar jämfört med en enda ansökan. Detta har beräknats genom att jämföra den genomsnittliga totala handläggningstiden för alla ansökningar för respektive sökande som lämnat in återkommande ansökningar (75 dagar) med den genomsnittliga handläggningstiden för sökande som lämnat in en enda ansökan (70 dagar). Handläggningstiden för en enskild återkommande saneringsansökan var i genomsnitt 39 dagar och variationsintervallet från fem till 106 dagar (Hilla Haajanen – Anssi Kärki: Saneeraushakemus konkurssin viivytämisen keinona – ehdotettujen puuttumiskeinojen kriittinen analyysi, Edilex 2022/28, publicerad 1.8.2022, s. 10–11). Det är beaktansvärt att de återkommande ansökningar som ingår i materialet inte har lämnats in efter avslagsbeslut utan till exempel efter att ansökan lämnats utan prövning eller annullerats, varvid den första ansökan har kunnat behandlas rätt snabbt jämfört med den genomsnittliga behandlingstiden för en enskild ansökan. Återkommande ansökningar behandlas närmare i avsnitt 2.4 i propositionen. Den föreslagna ändringen i lagen avser ansökningar som gjorts efter ett avslag på ansökan.

Motsvarande konsekvenser kan uppskattas följa av att ansökningar om konkurs och företagssanering numera allt oftare behandlas parallellt, och då kan företag som inte kan saneras försättas i konkurs så snabbt som möjligt. Syftet med ändringen är att utvidga det beprövade förfarandet att tillämpas i alla tingsrätter. Enligt undersökningen om ansökningar 2019 var dröjsmålet mellan ett avgörande i ett saneringsärende och ett avgörande i ett konkursärende i genomsnitt cirka nio dagar i de fall i vilka ett saneringsförfarande inleddes men det bestämdes att förfarandet ska upphöra. Om saneringsansökan avslogs var dröjsmålet i genomsnitt cirka tio dagar. Medianen för dröjsmålet mellan ett avgörande i ett saneringsärende och ett avgörande i ett konkursärende var noll dagar oavsett om saneringsförfarandet avbröts eller saneringsansökan avslogs. Konsekvenserna av ändringarna uppskattas vara konkreta men rätt små och de berör de tingsrätter i vilka det föreslagna förfarandet ännu inte har tillämpats (Hilla Haajanen – Anssi Kärki: Saneeraushakemus konkurssin viivytämisen keinona – ehdotettujen puuttumiskeinojen kriittinen analyysi, Edilex 2022/28, publicerad 1.8.2022, s. 7–8).

Att skadeståndsskyldigheten utvidgas till att omfatta biträdet för den som inleder sanering bedöms framför allt förebygga uppenbart grundlösa saneringsansökningar. Såsom framgår av avsnitt 2.4 i propositionen är det mycket sällsynt att skadestånd krävs med stöd av lagen om företagssanering. I materialet om ansökningar om företagssanering 2019 ingick ett fall i vilket skadestånd hade krävts och den nya bestämmelsen skulle ha kunnat tillämpas. Enligt undersökningen bistods den som inlett saneringen av en saneringskonsult i sju av nio ansökningar som avslagits såsom grundlösa. Om uppenbart grundlösa ansökningar trots ändringen fortfarande görs är det möjligt att skadeståndstalan väcks med stöd av 93 § i lagen om företagssanering oftare än i dag när yrkandet utöver den som har inlett saneringen också kan omfatta dennes biträde eller ombud.

Propositionens konsekvenser för domstolarnas informationssystem och kostnaderna för dem behandlas ovan. Systemändringar kan också binda upp resurser hos den administrativa personalen i domstolarna, men dessa konsekvenser uppskattas inte direkt följa av denna proposition utan av systemändringarna och tidsplanen för dem.

Som helhet kan propositionen bedömas få konsekvenser som både minskar och i måttlig grad ökar domstolarnas arbetsmängd. Propositionen uppskattas således inte ha några direkta konsekvenser till exempel för domstolarnas behov av anslag eller övriga myndighetsresurser. Propositionen har inga direkta konsekvenser för ändringssökande.

Propositionen leder inte till betydande ändringar i utredarnas grundläggande uppgifter. Prioriteringarna i utredarnas uppgifter under förfarandet ändras när den omfattande ekonomiska grundläggande utredningen ändras till utredarens första bedömning som är lättare, medan mindre uppgifter i anslutning till förfarandet överförs från domstolen till utredaren.

4.2.3 Samhälleliga konsekvenser

En fungerande och effektiv företagssanering har gynnsamma konsekvenser för sysselsättningen. När ett saneringsdugligt företag saneras effektivt så att verksamheten fortsätter kan företaget fortsätta att sysselsätta sina arbetstagare.

Ändringsförslagen bedöms inte ha några direkta sysselsättningseffekter. Indirekta positiva effekter kan uppstå om saneringsdugliga företag som hotas av insolvens eller som redan är insolventa i allt högre grad ansöker om sanering och möjligheterna att lyckas med saneringen förbättras då förfarandet allmänt sett effektiviseras. I de företag som ansökt om företagssanering arbetar årligen tusentals människor (se närmare avsnitt 2.1 i propositionen). Till exempel 2021 var antalet anställda i de företag som ansökt om företagssanering totalt 3 494.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

I propositionen föreslås det att de åtgärder i regeringsprogrammet som gäller företagssanering ska genomföras genom att utveckla det gällande företagssaneringsförfarandet. Vid beredningen har emellertid också ett annat övergripande alternativ granskats, enligt vilket det vid sidan av det gällande företagssaneringsförfarandet ska skapas ett nytt parallellt förfarande som är särskilt avsett för små och medelstora företag och som framför allt ska utnyttjas för sanering av företagets skulder i stället för funktionella saneringsåtgärder. Vid sanering av små och medelstora företag är skuldsanering ofta den mest centrala eller till och med den enda saneringsmetoden eftersom alternativen för att sanera affärsverksamhet i liten skala ofta kan vara begränsade.

Alternativet grundar sig på förslaget av den arbetsgrupp som beredde genomförande av direktivet och revidering av företagssaneringslagstiftningen och som publicerats i Sverige våren 2021, enligt vilket ett helt nytt förfarande, så kallad *offentlig skulduppställning*, skulle skapas vid sidan av det företagssaneringsförfarande som uppfyller kraven enligt direktivet. Enligt arbetsgruppens förslag var förfarandet avsett för sådana företag i ekonomiska svårigheter som inte behöver andra saneringsåtgärder än sanering av skulder och för vilka en fullständig företagssanering således är ett onödigt tungt och omfattande förfarande. Arbetsgruppens förslag som gällde detta förfarande avfärdades dock i och med att beredningen framskred och ingick inte längre i regeringens proposition våren 2022. (Se [Betänkande av Rekonstruktionsutredningen: Andra chans för krisande företag – En ny lag om företagsrekonstruktion \(SOU 2021:12\)](#) och [En ny lag om företagsrekonstruktion – regeringens proposition 2021/22:215](#).)

Enligt arbetsgruppens förslag som publicerades i Sverige skulle processen för den nya typen av förfarande ha avvikit från fullständig företagssanering bland annat så att det i det nya förfarandet inte hade reserverats tid för beredningen av ett programförslag, utan gäldenären förutsattes foga ett färdigt förslag till skuldsanering, som skulle fastställas i förfarandet, till sin ansökan. Borgenärerna skulle ha röstat om förslaget också i det nya förfarandet och efter borgenärernas godkännande skulle skuldsaneringens ikraftträdande ha fastställts genom ett beslut av domstol. Det egentliga domstolsskedet i det nya förfarandet skulle då ha pågått i högst två månader. I det nya förfarandet skulle gäldenären inte ha fått likadant skydd som i fullständigt företagssaneringsförfarande eftersom till exempel betalnings- och verkställighetsförbud inte skulle ha meddelats men gäldenären skulle ändå inte ha fått försättas i konkurs på yrkande av en borgenär under förfarandet. Det nya förfarandet skulle av gäldenären ha förutsatt likadan livskraft som fullständigt företagssaneringsförfarande.

En av styrkorna med ett förfarande som enbart är avsett för sanering av skulder kan anses vara att det alternativet i bästa fall kan vara enklare, snabbare och billigare än förfarandet enligt den nu gällande företagssaneringslagen.

En utmaning med alternativet kan dock anses vara att det leder till att antalet parallella och delvis överlappande alternativa förfaranden ökar och regelverket blir mer komplicerat. Ett gäldenärsföretag som är i ekonomiska svårigheter ska redan nu välja mellan tidigt och normalt företagssaneringsförfarande och konkurs. I fråga om gäldenärer som är enskilda näringsidkare eller yrkesutövare är också ansökan om skuldsaneringsförfarande ett fullgott alternativ. Att skapa ett nytt förfarande vid sidan av befintliga alternativa förfaranden leder till en situation i vilken gäldenärsföretagen förutsätts allt noggrannare överväga vilket förfarande de väljer och eventuellt också behöver mer detaljerad rådgivning för att kunna välja.

En utmaning med alternativet är också att gäldenärsföretaget i ett sådant förfarande endast har tillgång till skuldsanering vilket för sin del kan leda till att företaget väljer ett olämpligt alternativt förfarande, såsom till exempel situationer i vilka företaget ansöker om ett nytt förfarande för att genomföra skuldsanering som dock slutligen inte visar sig vara en ändamålsenlig metod eller som enda metod inte är tillräcklig för att sanera gäldenärens företagsverksamhet som har möjligheter att fortsätta. Inom ramen för det gällande företagssaneringsförfarandet kan man bättre än i ett sådant förfarande från fall till fall skraddarsy saneringsåtgärder, varvid åtgärderna beroende på fallet kan utgöras av enbart skuldsaneringar, enbart funktionella saneringsåtgärder eller en kombination av dessa. Dessutom kan det alternativa förfarandet till den gällande företagssaneringen i vilket endast skuldsanering men inga andra saneringsåtgärder kan vidtas i viss mån vara problematiskt med tanke på borgenärernas ställning och uppmuntra till skuldsanering också när saneringen kan genomföras genom metoder som i mindre mån ingriper i borgenärernas rätt.

Vid beredningen fästes också uppmärksamhet vid att det nya förfarandet enligt det förslag av arbetsgruppen som publicerades i Sverige skulle ha kunnat pågå i högst två månader vilket är betydligt kortare än den genomsnittliga längden för fullständigt företagssaneringsförfarande. Den främsta orsaken som förklarar den korta tiden för förfarandet är emellertid att gäldenären enligt arbetsgruppens förslag skulle ha förutsatts till sin ansökan foga ett färdigt förslag till de skuldsaneringar som ska fastställas i förfarandet, varvid den tid som krävs för att reda ut gäldenärens ekonomiska ställning och upprätta saneringsprogrammet i praktiken inte skulle ha haft någon inverkan på domstolsförfarandets längd. I ett sådant förfarande måste gäldenären med andra ord inleda saneringsförhandlingarna och utföra de utredningar och upprättande som saneringen kräver i ett ännu tidigare skede utan stöd av en utredare som domstolen utsett eller utan det skydd som fredningstiden i början av saneringsförfarandet ger.

Granskat ur detta perspektiv är utmaningen med detta alternativ i praktiken att detta förfarande sannolikt bäst kan utnyttjas av sådana gäldenärer som har tillgång till de resurser och den sakkunskap som omsorgsfull förhandsberedning förutsätter, och att skapandet av denna typ av förfarande inte nödvändigtvis gagnar sådana små gäldenärer som redan färdigt har begränsade resurser och som typiskt börjar söka lösningar på ekonomiska svårigheter först i ett mycket sent skede.

När alternativets smidighet främst grundar sig på omsorgsfull förhandsberedning bör det därtill observeras att saneringsförfarandet kan förkortas genom att satsa på förhandsberedning redan inom ramen för gällande bestämmelser om förfarandet. I en situation i vilken gäldenären har förutsättningar att på förhand bereda ett förslag till saneringsprogram innan förfarandet inleds kan flera skeden i fullständig företagssanering utelämnas redan nu och saneringsprogrammet fastställas i ett snabbt förfarande enligt 92 § i lagen om företagssanering.

Således ansågs vid beredningen det mest välgrundade alternativet för att främja företagens saneringsmöjligheter vara att utveckla det gällande företagssaneringsförfarandet för att göra det ännu smidigare. En annan viktig metod för att stödja de allra minsta gäldenärerna är att utveckla skuldsaneringsförfarandet för privatpersoner och en mer ändamålsenlig inriktning av det än tidigare. De ändringar i lagen om skuldsanering som gäller detta har trätt i kraft den 1 juli 2022 (lag 389/2022, RP 238/2021 rd). Tillämpningsområdet av skuldsanering för privatpersoner utvidgades genom ändringarna så att allt fler enskilda näringsidkare framöver kan ansöka om skuldsanering i stället för företagssanering.

Olika alternativa bestämmelser och konsekvenserna av dem behandlas därtill i avsnitt 2 i propositionen vid varje behov av ändring som identifierats i nuläget.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

I arbetsgruppens [mellanbetänkande](#) (s. 148–155) och [slutbetänkande](#) (s. 90–93) beskrivs hur företagssaneringslagstiftningen nyligen har reviderats i Sverige, Tyskland, Nederländerna och Estland. Revideringarna har särskilt grundat sig på genomförandet av direktivet men samtidigt har också övriga ändringar gjorts. I slutbetänkandet beskrivs i synnerhet hur avtalsansvar behandlas i företagssaneringslagstiftningen i länderna i fråga.

I Sverige publicerades ett betänkande av en arbetsgrupp som gällde genomförande av direktivet och revidering av lagstiftningen om företagssanering våren 2021. Den regeringsproposition som beretts utifrån betänkandet och remissutlåtandena om det lämnades våren 2022 och de föreslagna ändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2022 (se [En ny lag om företagsrekonstruktion – regeringens proposition 2021/22:215](#)). Vid revideringen omarbetades lagen om företagssanering (*lag om företagsrekonstruktion*) helt och hållet. Saneringsförfarandet enligt den nya lagen är förenligt med kraven i direktivet. I och med revideringen kan i saneringsprogrammet utöver enbart ackord, dvs. skuldsanering också ingå andra bindande åtgärder vilket förväntas leda till att företagssaneringsförfarandet blir smidigare och gör det möjligt att bättre än tidigare anpassa åtgärder efter respektive företags situation.

I Tyskland gäller å ena sidan ett företagssaneringsförfarande som ingår i konkurslagen (*Insolvenzordnung*) och som senast reviderats 2012 och å andra sidan en lag om stabilisering och omorganisering av företag (*Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen*) som stiftats för att genomföra direktivet och som trädde i kraft i början av 2021. Avsikten är att det nya förfarandet ska vara mindre formbundet än det gamla och ske utanför de formella insolvensförfarandena, där gäldenärsföretagets verksamhet dock kan organiseras också i strid med en enskild borgenärs vilja.

I Nederländerna genomfördes direktivet genom en lag om fastställande av saneringsprogram (*wet homologatie onderhands akkoord*) som trädde i kraft i början av 2021. Syftet med lagen är att möjliggöra ett saneringsprogram som tagits fram utanför domstol och som efter domstolens beslut om fastställande är bindande för bolagets samtliga borgenärer och aktieägare vilkas rättigheter påverkas av saneringsprogrammet.

I Estland har ett omfattande projekt om revidering av insolvenslagstiftningen pågått under de senaste åren. Revideringen av konkurslagen som hörde till den första fasen i projektet trädde i kraft i början av 2021 medan revideringen av lagstiftningen om företagssanering, skuldsanering och skuldavskrivning som ingick i den andra fasen i projektet lades fram för parlamentet våren 2022 och trädde i kraft den 1 juli 2022 (se [Füüsilise isiku maksejõuetuse seaduse eelnõu 575 SE](#)).

6 Remissvar

Justitieministeriet begärde utlåtanden om företagssaneringsarbetsgruppens slutbetänkande av 54 remissinstanser (ministerier, statens ämbetsverk och inrättningar, domstolar, föreningar, intressentorganisationer och sakkunniga). Totalt 35 utlåtanden gavs. Utifrån utlåtandena upprättades en sammanfattning ([Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2022:33](#)) och utlåtandena finns till påseende på webbplatsen [utlåtande.fi](#).

Utlåtandena om arbetsgruppens slutbetänkande är huvudsakligen mycket positiva. Målsättningarna med revideringen som gäller att förenkla saneringsförfarandet, förbättra gäldenärernas möjligheter till sanering och förebyggande av missbruk i anslutning till saneringsförfarandet understöddes av remissinstanserna i stor utsträckning. Också de metoder som föreslås i slutbetänkandet för att genomföra målen för revideringen ansågs mestadels gå i rätt riktning och beredningen av dem ansågs ha varit grundlig.

I fråga om ändringarna i behandlingen av ansökningarna var utlåtandena mestadels positiva. En av remissinstanserna ansåg att den ändring som preciserar behandlingen av ansökningar om företagssanering och konkurs som är anhängiga samtidigt begränsar alltför mycket domstolarnas prövningsutrymme vid behandlingen av ansökningarna. Motiveringarna till ändringen justerades för att förtydliga innehållet i ändringen och tekniska förbättringar gjordes i lagförslaget. I remissvaren påpekades också att arbetsgruppens betänkande inte behandlar eventuella behov av ändringar i skuldsaneringslagen även om det föreskrivs på samma sätt om behandling av en parallell konkursansökan i skuldsaneringslagen och företagssaneringslagen. Med anledning av utlåtandet föreslås en motsvarande ändring i behandlingen av parallella ansökningar om konkurs och skuldsanering också i skuldsaneringslagen.

Skadeståndsskyldighet för sökandens rättegångsbiträde eller rättegångsombud på grund av en uppenbart grundlös ansökan understöddes i de flesta utlåtandena. Några remissinstanser ansåg att förslaget ska preciseras för att det inte också ska leda till vägran att anhängiggöra sakliga ansökningar. Då finns det risk för att gäldenärerna allt oftare börjar upprätta saneringsansökningar själva och att ansökningarnas kvalitet försämras ytterligare. I propositionens innehåll gjordes slutligen inga betydande ändringar vid den fortsatta beredningen men den lagtekniska formuleringen av förslaget utvecklades och motiveringarna till det precisades. Grunderna för skadeståndsskyldighet enligt företagssaneringslagen ändras inte genom propositionen eftersom de i stort sett redan nu är på en rätt hög nivå.

Att den ekonomiska grundläggande utredningen ersätts med utredarens första bedömning ansågs allmänt vara en välkommen ändring som gör förfarandet smidigare. Några remissinstanser ansåg att den föreslagna tidsfristen på en månad för att upprätta den första bedömningen är för

kort till exempel med beaktande av semesterperioder eller andra särskilda orsaker och de föreslog en längre fast tidsfrist eller en möjlighet att förlänga tidsfristen efter prövning. Slutligen valde man att bevara den tidsfrist som arbetsgruppen valt eftersom möjlighet att förlänga tidsfristen eller en längre tidsfrist till denna del leder till att målet att göra förfarandet snabbare och enklare inte uppnås. Utredarens första bedömning ska vara betydligt enklare och kortare än den nuvarande grundläggande utredningen och kräver därför inte en lika lång tidsfrist. I den första bedömningen anges utredarens aktuella information och bedömning. Utredarna ska beakta tidsfristen för den första bedömningen då de överväger att ta emot ett uppdrag.

Majoriteten av de remissinstanser som tog ställning till förslagen om förfarandets gång och ansvarsfördelningen mellan domstolen och utredaren förhöll sig positivt till förslagen och ansåg att de gör förfarandet smidigare. Några remissinstanser påpekade dock att arbetsgruppens betänkande inte innehöll några förslag till bestämmelser för den händelse att domstolens tidsfrist för att lämna invändningar och yttranden går ut på ett veckoslut eller en helgdag. Förslag till bestämmelser om detta har fogats till propositionen till följd av remissvaren. I motiveringarna till propositionen har därtill klargjorts andra frågor som tagits upp i remissvaren som till exempel att utredaren vid behandlingen av invändningar och yttranden ska eftersträva en uppgörelse i godo och lämna in invändningarna och yttrandena vidare till domstolen utan dröjsmål efter att det blivit klart till vilken del eventuella stridigheter ska avgöras av domstol.

I remissvaren förhöll man sig i huvudsak positivt till förlängningen av tidsfristen för att väcka återvinningsstanan. I några utlåtanden förhöll man sig reserverat till förslaget eftersom ändringen ansågs leda till att det sammanlagda företagssaneringsförfarandet förlängs när talan väcks senare, vilket för sin del står i strid med de allmänna målen i propositionen. Man stannade ändå för att bevara samma innehåll i ändringen som i betänkandet av de orsaker som anges i avsnitt 2.11 i propositionen.

De föreslagna reformerna av det snabba saneringsförfarandet ansågs huvudsakligen vara välkomna, men i några utlåtanden förutspås det nya alternativet endast utnyttjas i liten skala. Också utlåtandena om reformen av avtalsansvar var positiva. Majoriteten av remissinstanserna ansåg att arbetsgruppens måttliga ändringsförslag med begränsat tillämpningsområde var motiverat även om en del av remissinstanserna också skulle ha kunnat understödja en mer omfattande revidering av regleringen. I fråga om dessa reformer gjordes inga ändringar i lagförslagen till följd av remissvaren.

I en juridisk artikel som analyserade betänkandet bedömdes i fråga om återkommande ansökningar kritiskt den lösning enligt vilken den nya bestämmelsen om avslag på ansökningar endast täcker de fall som redan avgjorts en gång. Enligt en undersökning ligger det bakom återkommande ansökningar sällan tidigare beslut av domstol eller materiell granskning av ärendet. Å andra sidan avslås ansökningar också mycket sällan direkt enligt bestämmelserna i rättegångsbalken utan att höra borgenärerna. Bestämmelsen ger ett konkret nytt verktyg för behandlingen av återkommande ansökningar. En motsvarande modell har också införts annanstans i lagstiftningen. Lösningen enligt betänkandet bevarades eftersom en materiell lösning på ärendet vid beredningen ansågs vara en väsentlig omständighet som säkerställer att ärendet prövas i tillräcklig mån. I avsnitt 2.4 i propositionen behandlas återkommande ansökningar som görs efter att en ansökan lämnats utan prövning.

Dessutom har det med anledning av remissvaren gjorts vissa förbättringar av teknisk natur i propositionen.

Rådet för bedömning av lagstiftningen lämnade ett utlåtande om utkastet till proposition den 23 september 2022. Rådet ansåg att regeringens utkast till proposition delvis följer anvisningen för

konsekvensbedömning av lagförslag. Enligt rådets utlåtande ska i utkastet till proposition beskrivas hur det ska följas upp och i efterhand utvärderas hur de föreslagna ändringarna fungerar. I utkastet till propositionen kunde också beskrivningen av normalt saneringsförfarande tydliggöras, de samhälleliga konsekvenserna av propositionen bedömas, och i mån av möjlighet kunde också en riktgivande uppskattning av de totala kostnaderna för företagssanering och konkurs framföras.

Propositionen har kompletterats med anledning av rådets utlåtande till den del som det har varit möjligt med hänsyn till tillgänglig statistik och andra data. Propositionen har kompletterats med avsnitt 10 Verkställighet och uppföljning. Saneringsförfarandet beskrivs i detalj per varje skede av förfarandet i avsnitt 2 i propositionen. Propositionens konsekvensbedömning har kompletterats med ett separat avsnitt om samhälleliga konsekvenser i vilket propositionens sysselsättningseffekter beskrivs mer detaljerat än tidigare. Beskrivningen av hur kostnaderna för företagssaneringsförfarandet bildas har preciserats utifrån utlåtandet. En mer omfattande uppskattning av de totala kostnaderna för företagssanering kan på grundval av tillgängliga statistik- och forskningsdata i detta sammanhang inte göras men i propositionen beskrivs i detalj forskningsdata om utredarens arvoden som i allmänhet bildar den största delen av kostnaderna för saneringsförfarandet. Därtill har i propositionen beaktats rådets observationer om konsekvenserna för konkurrens mellan företagen och för myndigheterna.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om företagssanering

8 §. Utredare. I propositionen föreslås att *1 punkten* i 1 mom. ska ändras så att det tydligare framgår att utredarens uppgift är att utreda gäldenärens ekonomiska ställning, inte i lika hög grad att sätta upp en utredning.

11 §. Utredarens första bedömning och informationsplikt. I *1 mom.* föreslås bestämmelser om uppgifter som utredaren ska ge borgenärerna i begynnelseskedet av saneringsförfarandet. Hänvisningen till den utredning som avses i lagens 8 § 1 mom. föreslås strykas, eftersom det i lagförslaget föreslås att utredningen i sin nuvarande form inte längre ska göras. De två sista meningarna i nuvarande 1 mom. blir nya *2 mom.* och gällande 2 mom. blir nya *3 mom.* Paragrafens rubrik ändras till att motsvara det nya innehållet i paragrafen.

I paragrafens *nya 1 mom.* föreslås bestämmelser om de uppgifter och bedömningar som utredaren ska delge borgenärsdelegationen, de största borgenärerna och på begäran även andra borgenärer samt gäldenären inom en månad efter att förfarandet har inletts (utredarens första bedömning). Det ska vara möjligt att lämna uppgifterna även om en månad inte ännu har gått efter att förfarandet inleddes. I paragrafen ska inte längre föreskrivas att uppgifterna ska delges konkursombudsmannen, eftersom bestämmelserna om uppgifter som ska delges konkursombudsmannen finns i lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (667/2019) och justitieministeriets förordning om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (707/2019). Utredaren ska lämna uppgifterna på det sätt som är ändamålsenligast så som föreskrivs i 81 § och spara dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden, Kosti.

Förändringen väntas ge borgenärerna tätare, effektivare och relevantare redogörelser i begynnelseskedet av saneringsförfarandet. Det ska vara frågan om preliminära uppgifter och bedömningar som grundar sig på de uppgifter som utredaren då har till sitt förfogande. Eftersom tiden inom vilken uppgifterna och bedömningarna ska lämnas bestäms i lag, kommer det inte att vara möjligt att begära att en domstol ska förlänga tidsfristen.

I den nya *1 punkten* i 1 mom. föreslås det att utredaren ska tillstålla de mottagare som nämns i det inledande stycket sådana nya eller avvikande uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation och orsakerna till de ekonomiska svårigheterna som utredaren anser väsentliga. Uppgifter som redan nämns i ansökan eller dess bilagor ska inte upprepas. Det kan vara frågan om nya väsentliga upplysningar eller sådana från ansökan avvikande uppgifter som har framgått först efter att utredaren har gjort sig förtrogen med företagets verksamhet eller beträffande vilka utredaren har kommit till en uppfattning som skiljer sig från vad som har framförts i ansökan.

Det är meningen att utredaren särskilt för varje gäldenär ska bedöma vad som är en väsentlig uppgift. Hur omfattande och hur detaljerade uppgifter som är väsentliga för förfarandet beror i praktiken i hög grad på företagets storlek, verksamhetens omfattning och antalet borgenärer samt på den nivå som ansökan håller. I vissa förfaranden kan det vara möjligt att lämna uppgifterna i mycket komprimerad form. Väsentliga uppgifter kan vara till exempel mer specificerade uppgifter om gäldenärens balansräkning än de som funnits i ansökan eller väsentliga ändringar i den förteckning över fordringar som fogats till ansökan, om utredaren anser att dessa upplysningar är väsentliga i fråga om denna gäldenär. Eftersom det enligt 69 § 2 mom. i lagen till ansökningarna som förordas av borgenärer inte ska fogas någon redogörelse för de främsta orsakerna till gäldenärens ekonomiska svårigheter, kan de upplysningar som utredaren i detta sammanhang lämnar om förordade ansökningar bli något utförligare än i fråga om andra ansökningar.

Enligt *2 punkten* i nya 1 mom. ska utredaren lämna sin bedömning av företagsverksamhetens livsduglighet och av saneringsmetoder samt av omständigheter som är av betydelse för ett fortsatt förfarande. I sin bedömning ska utredaren redogöra för sin uppfattning om huruvida företagets verksamhet kan göras lönsam och med vilka medel detta i så fall kan ske samt motivera sin bedömning. Väsentliga upplysningar är i allmänhet till exempel uppgifter och bedömningar om behovet av ny finansiering och möjligheterna att få sådan, nya skulder och företagets framtidsutsikter. Dessutom ska utredaren redogöra för sina eventuella iakttagelser sådana grunder för att avbryta förfarandet som utredaren ändå inte har ansetts vara så allvarliga att utredaren redan skulle ha yrkat att förfarandet ska avbrytas.

En utredare som märker att det finns en grund för att avbryta förfarandet ska alltid bedöma om det finns behov att omedelbart ansöka om att förfarandet ska avslutas. En sådan situation kan uppstå redan innan borgenärerna har tillställts de upplysningar som avses i paragrafen.

24 §. Förhållandet till konkurs. I lagförslaget föreslås att paragrafens *1 mom.* ändras så att i den uttryckligen föreskrivs att handläggningen av en anhängig konkursansökan ska fortsätta trots att en ansökan om företagssanering är anhängig samtidigt. Handläggningen av konkursärendet ska fortsätta och bara avgörandet av konkursansökan ska anstå tills beslut har fattats med anledning av ansökan om företagssanering. På detta sätt kan konkursansökan avgöras utan uppskov efter att ansökan om företagssanering har avgjorts. Domstolarna har haft olika praxis, varför man vill att en praxis som har konstaterats lyckad ska tillämpas av alla och samtidigt effektivt behandlingen av samtidigt anhängiga ansökningar.

Dessutom föreslås en teknisk precisering av momentets ordalydelse, så att en konkursansökan som är anhängig parallellt med en ansökan om företagssanering ska avgöras inte bara när ansökan om företagssanering avslås eller när det har bestämts att saneringsförfarandet ska upphöra av någon annan orsak än genom att ett saneringsprogram fastställs, utan att konkursansökan ska avgöras också när handläggningen av en ansökan om företagssanering annars avslutas i domstolen. I praktiken har bestämmelsen haft detta innehåll redan nu, men efter preciseringen av ordalydelsen framgår det entydigare att bestämmelsen innefattar alla möjliga orsaker som leder

till att handläggningen av en ansökan om företagssanering upphör, såsom till exempel att gäldenären återtar sin ansökan eller trots domstolens uppmaningar underlåter att komplettera den, varvid ansökan avvisas på den grunden att den är bristfällig.

Bestämmelsen innebär att en domstol härfter är skyldig att försöka få en konkursansökan så klar för avgörande som möjligt redan medan företagssaneringsärendet är anhängigt och att utan uppskov avgöra konkursärendet sedan behandlingen av företagssaneringsärendet har avslutats. Det ska också vara möjligt för domstolen att behandla båda ärendena i en följd vid samma sammanträde, om ett sammanträde ordnas och det är möjligt och ändamålsenligt att ärendena behandlas vid samma sammanträde. Till följd av hänvisningen i lagens 14 g § 1 mom. blir bestämmelsen tillämplig i både ett normalt och ett tidigt saneringsförfarande.

I paragrafens 2 mom. ska såsom hittills föreskrivas om hur sökande av ändring i ett beslut om att avslå en ansökan om företagssanering inverkar på handläggningen av en konkursansökan. Till den sista meningen i 1 mom. föreslås fogas en hänvisning som förtydligar förhållandet mellan momenten.

27 §. Vissa avtals ställning. Det föreslås att till paragrafen ska fogas ett *nytt 4 mom.* om att en gäldenär sedan ett saneringsförfarande har inletts ska ha möjlighet att dra sig ur vissa sådana avtal som gäldenären enligt gällande lag inte har möjlighet att dra sig ur.

Den nya bestämmelsen föreslås gälla avtal som gäldenären har ingått innan saneringsförfarandet inleddes och i vilka gäldenären har förbundit sig till en annan prestation än en penningprestation. Bestämmelsen skiljer sig således från de gällande bestämmelserna i 1 och 3 mom., enligt vilka gäldenären när villkoren i dessa bestämmelser har uppfyllts har haft möjlighet att dra sig ur endast vissa sådana avtalsförpliktelser som innebär betalningsskyldighet. Ändringen syftar till att främja gäldenärernas möjligheter att sanera sin verksamhet och hindra att det uppstår situationer där en sanering överhuvudtaget inte kan genomföras därför att gäldenären även om en sådan inleds förblir bunden av en prestationsskyldighet som visserligen inte gäller betalning i pengar, men ändå ekonomiskt belastar gäldenären.

Den föreslagna bestämmelsen blir tillämplig särskilt i fråga om fortlöpande avtal, där gäldenären är bunden till upprepade identiska prestationer under hela avtalstiden. Som exempel på sådana avtal kan nämnas bland annat långvariga och regelbundna leveransavtal, där gäldenären är leverantör. Gäldenären kan t.ex. ha förbundit sig att till ett överenskommet pris leverera varor, komponenter eller råvaror genom att regelbundet leverera och fakturera dem eller också kan gäldenärens avtalspartner ha finansierat tillverkningen av en bestämd vara, komponent eller råvara genom att beställa sådana till ett bestämt värde under en bestämd tid. Till bestämmelsens viktigaste tillämpningsområde ska också höra långfristiga avtal som inte förpliktar till leverans av likadana upprepade prestationer, utan till leverans av olika delprestationer. Exempel på sådana avtal är bland annat stegvis fortskridande projekt eller andra insatser. Gäldenären kan till exempel ha förbundit sig till ett flerårigt projekt som går ut på att uppföra en byggnad eller skapa ett informationssystem, men senare visar det sig att projektet till följd av gäldenärens ekonomiska svårigheter inte kan slutföras i enlighet med de ursprungliga villkoren. För att den nya bestämmelsen ska kunna tillämpas, förutsätts det dessutom att gäldenären inte när förfarandet inleds har fullgjort sin insats enligt det avtal som avses i bestämmelsen, men det ska inte ha betydelse huruvida det gäller hela avtalet eller endast en del av det.

Enligt den nya bestämmelsen ska det vara möjligt att säga upp avtalet endast när uppsägningen är nödvändig för att trygga förutsättningarna för att genomföra saneringen. När man tar ställning till om det är nödvändigt att säga upp avtalet ska man utgå från en helhetsbedömning och beakta bland annat huruvida ett fortsatt avtalsförhållande begränsar urvalet av saneringsmetoder i så

hög grad att det inte är möjligt att åstadkomma ett genomförbart saneringsprogram om avtalet inte sägs upp. Avsaknaden av ett genomförbart saneringsprogram leder i princip till att gäldenären försätts i konkurs och att gäldenärens samtliga avtalsförhållanden avslutas i förtid, varför det med tanke på helheten kan vara motiverat att gäldenären får dra sig ur vissa avtalsförhållanden för att det ska vara möjligt att genomföra saneringen och förhindra att gäldenären försätts i konkurs. Om saneringen till exempel kräver nedskärning av gäldenärens olönsamma affärsverksamhet, kan det vara nödvändigt att dra sig ur avtalsförhållandena i den olönsamma affärsverksamheten för att på detta sätt kunna garantera att den lönsamma affärsverksamheten och de avtalsförhållanden som är förknippade med denna verksamhet kan fortgå. Omvänt innebär förutsättningen att det inte ska vara möjligt att dra sig ur ett avtal om ett genomförbart saneringsprogram kan åstadkommas även om avtalet består.

Enligt den nya bestämmelsen ska uppsägningen av avtalet ske enligt bestämmelserna om gäldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av denna rätt enligt lagens 29 och 30 §. Särskilt 5 punkten i 29 § 2 mom. är betydelsefull i sammanhanget. I lagförslaget föreslås att denna punkt ska ändras så att gäldenären efter att förfarandet har inletts inte utan utredarens samtycke ska få säga upp avtal som avses i nya 27 § 4 mom. Av detta följer att utredaren kommer att ha en väsentlig roll även vid bedömningen av när en uppsägning är nödvändig. Med hänsyn till sina uppgifter har utredaren i allmänhet de bästa och mest opartiska insikterna i hur gäldenärens avtalsförhållanden påverkar gäldenärens ekonomiska situation och saneringens genomförande. Om utredaren anser att en uppsägning av avtalet inte är nödvändig på det sätt som avses i den nya bestämmelsen eller annars förenlig med denna bestämmelse, borde utredaren inte samtycka till uppsägningen.

Enligt den nya bestämmelsen kan avtalet efter att förfarandet har inletts sägas upp att upphöra från det att saneringsprogrammet fastställs. I praktiken ska uppsägningen kunna ske när planeringen av saneringsåtgärderna har fortskridit så långt att det har blivit möjligt att bedöma om uppsägning är nödvändig och utredaren har samtyckt till uppsägningen. Uppsägningens beslut ska i praktiken fattas innan det första förslaget till saneringsprogram görs upp, eftersom uppsägningen och dess verkningar ska beaktas på behörigt sätt även i förslaget till saneringsprogram, så att gäldenärens avtalspart och de andra borgenärer vid behov har möjlighet att fästa sig vid uppsägningen och dess grunder i sina yttranden. Med andra ord bör ett avtal inte längre sägas upp i slutskedet av ett förfarande, när förslaget till saneringsprogram till exempel endast korrigeras, granskas eller kompletteras. Om man vill säga upp ett avtal först i slutskedet av saneringsförfarandet, är det även annars osannolikt att det är frågan om ett sådant med tanke på möjligheterna att genomföra saneringen viktigt avtal som det är nödvändigt att säga upp, vilket förutsätts i bestämmelsen. I sista hand är det domstolen som efter att ha fått de delaktigas yttranden ska kontrollera om förslaget till saneringsprogram är lagenligt och ta ställning till om villkoren för uppsägning är uppfyllda och ett saneringsprogram som innehåller en sådan uppsägning kan fastställas.

Gäldenärens avtalspart ska utan uppskov underrättas om en eventuell uppsägning. Eftersom avtalet enligt den nya bestämmelsen ska kunna sägas upp att upphöra från det att saneringsprogrammet fastställts, saknar det i en sådan situation betydelse hur lång uppsägningstid gäldenären och avtalsparten eventuellt har kommit överens om; uppsägningstidens längd kommer att variera från fall till fall och bli beroende av i ett hur tidigt skede beslut fattas om uppsägningen och hur länge saneringsförfarandet slutligen pågår efter att uppsägningens meddelandet har lämnats. Att avtalet sägs upp att upphöra från det att saneringsprogrammet har fastställts innebär samtidigt också att uppsägningen blir beroende av att saneringsprogrammet fastställs. Det förutsätts inte att saneringsprogrammet har vunnit laga kraft. Resulterar förfarandet däremot överhuvudtaget inte i något förslag till saneringsprogram eller är förslaget sådant att domstolen inte kan fastställa det som saneringsprogram, kan inte heller uppsägningen av avtalet träda i kraft.

Om ett avtal sägs upp i förtid med stöd av den nya bestämmelsen, blir gäldenären skadeståndsskyldig mot avtalsparten. Till exempel ett avbrott i regelbundna prestationer kan innebära ett avbräck i avtalspartens dagliga affärsverksamhet. Å andra sidan kan gäldenärens avtalspart ha möjlighet att minimera en sådan skada, till exempel genom att skaffa sig ersättande prestationer under uppsägningstiden. Likaså kan till exempel avbrott i tillverkningen av varor, komponenter eller råvaror som gäldenärens avtalspart har finansierat leda till en situation i vilken gäldenärens avtalspart har uppfyllt sin betalningsskyldighet redan i början av avtalsperioden, men gäldenären delvis underlåter att fullgöra sin prestationsskyldighet därför att avtalsperioden upphör i förtid. Gäldenärens avtalspart förorsakas då en skada som till sin storlek motsvarar den prestation som gäldenären hade varit skyldig att fullgöra.

Gäldenärens skadeståndsskyldighet innebär skyldighet att till ett skäligt belopp ersätta den skada som gäldenärens avtalspart visar sig förorsakas genom att avtalet sägs upp i förtid. Bestämmelsen motsvarar i tillämpliga delar vad som i 1 mom. föreskrivs om hyres- eller leasingavtal, det vill säga med undantag av de särdrag som hänför sig till hyres- och leasingavtal. Enligt 1 mom. i gällande paragrafen ska den ersättning som ska betalas till följd av att ett hyres- eller leasingavtal upphör i förtid täcka för det första de direkta kostnaderna för återställande av besittningen av egendom, något som till följd av att det uttryckligen är frågan om särdrag som hänför sig till hyres- och leasingavtal inte tillämpas på skadeståndsskyldigheten enligt nya 4 mom., samt för det andra skälig ersättning för annan skada som enligt vad uthyraren visar drabbas honom eller henne. Denna senare regel kan tillämpas på uppsägningar i förtid i vidare bemärkelse än i fråga om enbart hyres- och leasingavtal, varför den har tjänat som mall för den nya bestämmelsen i 4 mom. om skadeståndsskyldighet.

Enligt förarbetena till den ursprungliga bestämmelsen är det den faktiska skadan som uppstår i det enskilda fallet som ska ersättas. Bestämmelsen åsidosätter ersättningsvillkoren i avtalet, om ersättningen enligt avtalet skulle vara större (RP 182/1992 rd s. 82 och RP 68/1998 rd s. 10). I denna proposition föreslås inga ändringar av motiveringarna i förarbetena eller i tolkningen av dem.

I paragrafens gällande 4 mom. föreskrivs att en ersättning som ska utgå på grund av att avtalet sägs upp eller hävs räknas till gäldenärens saneringsskulder och skall beaktas i saneringsprogrammet utan hinder av vad som sägs om anmälning av fordringar. Detta gällande 4 mom. föreslås i ändrad lydelse bli 5 mom. Momentet föreslås kompletteras med en hänvisning till nya 4 mom., så att ersättningsskyldigheten till följd av uppsägning eller hävning av ett avtal ska omfattas av skuldsaneringen oberoende av om avtalet sägs upp eller hävs med stöd av gällande 1 eller 3 mom. eller nya 4 mom. Om de som har del i saken i sina yttranden anför något som gör uppsägningens lagenlighet tvistig och domstolen i sitt avgörande anser att det inte på det sätt som avses i bestämmelsen är nödvändigt att säga upp avtalet, ska den skada som en avtalspart eventuellt förorsakas av en villkorlig uppsägning inte betraktas som saneringsskuld, utan vara så kallad ny skuld, som gäldenären ska betala till fullt belopp.

I praktiken ska den skadeståndsskuld som beror på uppsägningen av ett avtal med stöd av nya 4 mom. vara en villkorlig saneringsskuld tills uppsägningstiden har gått ut, dvs. tills saneringsprogrammet har fastställts. På motsvarande sätt ska också gäldenärens avtalspart ha ställning av villkorlig saneringsborgenär. Även en sådan villkorlig saneringsskuld och -borgenär ska dock beaktas i saneringsprogrammet och när beslut fattas om det. Det kan förekomma meningsskiljaktigheter mellan parterna om skadeståndsskuldens belopp, eftersom den uppsägning som ligger till grund för skadeståndsskulden föreslås vara beroende av om saneringsprogrammet fastställs, det vill säga att det under förfarandet råder ovisshet om det slutliga genomförandet av uppsägningen och tidpunkten när uppsägningen träder i kraft. Det är önskvärt att meningsskilj-

aktigheter om skadeståndsskuldens belopp kan lösas genom överenskommelser under utredarens ledning innan programförslaget går till handläggning i domstolen. Har eventuella tvister inte lösts när beslut ska fattas om saneringsprogrammet och skuldregleringarna, ska domstolen bestämma till vilket belopp skadeståndsskulden ska upptas i saneringsprogrammet och i omröstningen om saneringsprogrammet.

Paragrafens gällande 5 mom., där det förskrivs att om rätten att säga upp en arbetstagare i samband med saneringsförfarande stadgas i lagen om arbetsavtal, blir paragrafens nya 6 mom.

29 §. Gälldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av den. Enligt paragrafens 1 mom. är huvudregeln den att gälldenären även efter att saneringsförfarandet har inletts har rätt att bestämma om sin egendom och verksamhet. I paragrafens 2 mom. uppräknas undantagen från huvudregeln, det vill säga de åtgärder som gälldenären inte giltigt kan vidta utan utredarens samtycke. Det föreslås att 5 punkten i 2 mom., där det föreskrivs att gälldenären inte utan utredarens samtycke får säga upp avtal som behövs med tanke på verksamheten eller förutsättningarna för den, ska kompletteras så att gälldenären sedan saneringsförfarandet har inletts inte heller får säga upp avtal som avses i nya 27 § 4 mom. utan utredarens samtycke. Utredarens samtycke ska således vara ett villkor för att uppsägningsmöjligheten enligt nya 27 § 4 mom. ska få anlitas.

36 §. Återvinning på yrkande av utredaren. Det föreslås att 1 mom. ska ändras så att tiden för väckande av talan, som nu är sex månader, ska förlängas till ett år så att den blir lika lång som vid konkurs. Bakgrunden till förslaget är att det förekommer särskilt stora och invecklade företagssaneringar, där det är arbetsdrygt och tidskrävande att utreda gälldenärens situation. I dessa fall har det visat sig att sex månader är en alltför kort tid. Utredaren borde dock alltid väcka talan så fort som möjligt, så att rättegångarna i anknytning till företagssaneringsförfarandet inte onödigtvis drar ut på tiden.

Det föreslås också att till 2 mom. ska fogas en andra mening med noggrannare bestämmelser om förvaring och användning av återvunnen egendom. För det första ska återvunnen egendom förvaras åtskild från gälldenärens övriga egendom. I praktiken innebär detta att medlen ska förvaras på ett spärrat konto, som gälldenären inte ska ha rätt att använda eller få använda endast med utredarens samtycke. Kontot ska öppnas senast när talan har bifallits. De återvunna medlen ska minskas med kostnaderna för återvinningsyrkandet, såsom utredarens arvode för förandet av talan och övriga kostnader som gälldenären ska betala. Det överskjutande beloppet av de återvunna medlen ska användas på det sätt som bestäms i saneringsprogrammet. Saneringsprogrammet ska göras upp med beaktande av den eventualiteten att återvinningstalan avgörs och medlen återbetalas först efter att saneringsprogrammet har godkänts och förfarandet har avslutats. Bestämmelsen blir tillämplig även när återvinningen grundar sig på överenskommelse.

37 §. Återvinning på yrkande av en borgenär. Det föreslås att 3 mom. ska ändras så att den tid inom vilken en borgenär kan väcka talan förlängs till ett år, så att den motsvarar den tid som gäller för utredaren. Utredaren och borgenärerna ska vardera ha en lika lång tid på sig för att väcka talan, eftersom en borgenär får framställa ett återvinningsyrkande endast om utredaren inte åtar sig det.

40 §. Uppgörande av förslag. Det föreslås att paragrafens 4 mom. ska ändras så att i momentet inte längre hänvisas till utredningen i 8 § 1 mom. 1 punkten. Ändringen innebär ingen saklig ändring, även om bestämmelsen får en enklare formulering, eftersom de som har rätt att lägga fram förslag till saneringsprogram även nu har rätt att av utredaren få inte bara basuppgifterna om gälldenärens ekonomi, utan även de uppgifter som de behöver för att göra upp ett förslag. Bestämmelsen avser även efter ändringen de uppgifter som utredaren tagit fram med stöd av 8 § 1 mom. 1 punkten, om dessa behövs för att ett förslag till saneringsprogram ska kunna göras.

47 §. Oklara och okända samt vissa andra saneringsskulders ställning. I den första meningen i 2 mom. föreslås en ändring vars syfte är att sporra borgenärerna att anmäla sina fordringar senast den fristdag som avses i 71 § 1 mom. 3 punkten. Enligt denna bestämmelse ska domstolen när den fattar beslut om att inleda ett saneringsförfarande sätta ut en dag då borgenärerna senast skriftligen ska meddela utredaren sina yrkanden om de avviker från vad gäldenären anmält, vid äventyr att ett sådant yrkande annars förblir obeaktat och borgenärens fordran upphör på det sätt som anges i 47 §. Enligt första meningen i gällande 47 § 2 mom. upphör en saneringsskuld som inte har anmälts i förfarandet när saneringsprogrammet fastställs, om inte något annat bestäms i programmet. Den tidsfrist som har satts ut för anmälan av fordringarna är således inte en definitiv sista gräns, utan borgenärerna kan anmäla sina fordringar under förfarandet, även om detta sker efter att tidsfristen har gått ut. Detta leder till att utredaren kan bli tvungen att korrigera programförslaget flera gånger, vilket gör att förfarandet fortskrider långsammare och gäldenären förorsakas extrakostnader.

Enligt den föreslagna ändringen ska borgenärerna anmäla sina fordringar inom utsatt tid. Bestämmelser om möjligheten att anmäla en fordran efter att tidsfristen har gått ut föreslås ingå i nya 47 a §. I momentets första mening bevaras en hänvisning till de skulder som kommit till utredarens kännedom. Sådana skulder kan enligt lagens förarbeten vara till exempel i lagens 27 § angivna ersättningskrav som grundar sig på att ett avtal som gäldenären ingått upphör eller hävs samt en i 38 § angiven fordran som uppkommit på nytt på grund av återvinning av betalning. (RP 182/1992 rd s. 93). Dessa skulder, som utredaren är medveten om, ska således inte upphöra när saneringsprogrammet fastställts, även om ingen borgenär eller gäldenären anmäler dem.

47 a §. Anmälning av fordringar efter fristdagen. I paragrafen föreslås bestämmelser om anmälan av fordringar efter utgången av den tidsfrist om vilken föreskrivs i 71 § 1 mom. 3 punkten. Det föreslagna förfarandet motsvarar annars efterbevakning i konkurs, men utan någon skyldighet för borgenären att betala någon avgift för att fordran anmäls efter tidsfristens utgång. Däremot ska av den prestation som enligt saneringsprogrammet annars tillfaller borgenären dras av ett belopp som motsvarar efterbevakningsavgiften i konkurs. Är borgenärens fordran till exempel 20 000 euro, som i saneringsprogrammet minskas med 50 procent, ska gäldenären till borgenären betala 9 400 euro i stället för 10 000 euro.

Avdraget ska ändå inte göras om borgenären inte hade delgetts domstolens beslut om inledande av saneringsförfarandet. Av domstolens beslut framgår enligt 71 § 1 mom. 3 punkten dagen då borgenärerna senast skriftligen ska meddela utredaren sina yrkanden, om de avviker från vad gäldenären anmält, vid äventyr att ett sådant yrkande annars förblir obeaktat och borgenärens fordran upphör på det sätt som anges i 47 §. Avdrag ska inte heller göras om det har funnits ett laga hinder för att anmäla fordran eller om borgenären är en privatperson och det med hänsyn till hans eller hennes omständigheter är oskäligt att göra avdraget.

Den som gör saneringsprogrammet, det vill säga i allmänhet utredaren, ska beakta avdraget när saneringsprogrammet görs. Bestämmelsen inverkar inte på borgenärens rätt att delta i fastställelseförfarandet för saneringsprogrammet. I förfarandet beaktas borgenärens fordran till fullt belopp utan ovan nämnda avdrag.

Eftersom avdragen enligt den nya paragrafen ska göras från den prestation som annars tillkommer borgenären enligt saneringsprogrammet, kan avdraget som regel inte göras på sådana i lagens 14 c § 2 mom. 6 punkten eller 18 § 2 mom. 4 punkten avsedda prestationer som gäldenären redan under förfarandets gång och innan saneringsprogrammet fastställs gör till borgenärer med mindre fordringar. Sker prestationen till en borgenär med en sådan mindre fordran emellertid

inte under förfarandet, utan tas den med i saneringsprogrammets betalningsprogram, kan prestationen minskas med avdraget, om det finns förutsättningar för det enligt vad som föreskrivs i den nya paragrafen.

I paragrafens 2 *mom.* föreskrivs om anmälan av okända fordringar efter fristdagen. Förfarandet motsvarar efterbevakning i konkurs. Enligt 3 *mom.* ska okända fordringar inte längre kunna anmälas efter att saneringsprogrammet har fastställts. En anmälan som har gjorts därefter beaktas inte, men saneringsprogrammet kan ändras på de grunder som framgår av 63 § 3 *mom.*

49 §. Alternativa förutsättningar för fastställande. I paragrafen föreskrivs att saneringsprogrammet kan fastställas antingen enligt 50 §, det vill säga med samtycke av samtliga kända borgenärer, enligt 50–53 §, det vill säga med samtycke av en gruppmajoritet av borgenärerna, eller enligt 54 §, det vill säga utan samtycke av alla gruppmajoriteter, såvida inte annat följer av 55 §.

I lagförslaget föreslås att till paragrafen ska fogas ett nytt 2 *mom.*, i vilket det konstateras att ett saneringsprogram förutom på de alternativa sätt för fastställelse till vilka hänvisas i paragrafens 1 *mom.* kan fastställas även enligt bestämmelserna i 92 §, som reglerar snabbt fastställande av ett saneringsprogram. Avsikten med tillägget är att klargöra att ett snabbt fastställande av saneringsprogrammet är ett bland de övriga alternativa sätten att få ett saneringsprogram fastställt. Tillägget är således av informativ karaktär. Snabbt fastställande av saneringsprogrammet uppfattas ofta höra samman med ett förfarande som följer den så kallade Nopsa-modellen, i vilken det skede i saneringsförfarandet där ansökan behandlas av domstol kan påskyndas betydligt genom att man anlitar alla de sätt att påskynda förfarandet som lagen om företagssanering erbjuder. Snabbt fastställande av saneringsprogrammet är emellertid en möjlighet som kan anlitas alltid när det anses ändamålsenligt i fastställelseskedet av saneringsprogrammet, oberoende av på vilket sätt eller hur snabbt förfarandet dithittills har fortskridit. Även när saneringsförfarandet har fortskridit på sedvanligt sätt kan de delaktiga ännu i slutskedet av förfarandet gagnas av att saneringsprogrammet fastställs enligt lagens 92 §, varvid de sedvanliga procedurbestämmelserna om behandlingen av programförslaget inte behöver iakttas och den tid som vanligtvis åtgår till handläggningen av programförslaget kan förkortas.

65 §. Beslut om att programmet förfaller. Det föreslås att 1 *mom.* ska ändras så att till det fogas en ny 3 punkt. I praktiken har det framgått att 1 och 2 punkten i 1 *mom.* inte täcker alla situationer där det skulle vara motiverat att hela programmet förfaller med en gång. Det föreslås att i en ny 3 punkt föreskrivs om två nya förutsättningar under vilka domstolen kan bestämma att saneringsprogrammet ska förfalla. Båda förutsättningarna ska föreligga samtidigt. För det första ska det i programmet finnas en bestämmelse om en fastställd grund för att programmet ska förfalla och för det andra ska gäldenären ha brutit mot programmet så väsentligt att det inte längre finns förutsättningar att genomföra det. Väsentligheten av gäldenärens förseelse tar domstolen ställning till i det avgörande som den meddelar med anledning av ett yrkande om att programmet ska förfalla. Av betydelse i väsentlighetsbedömningen är, såsom det framhålls i den nya 3 punkten, särskilt om det fortfarande finns förutsättningar för att genomföra de i programmet föreskrivna åtgärderna. Således ska till exempel ett tillfälligt betalningsdröjsmål inte betraktas som väsentligt på det sätt som avses i punkten, om det kan väntas att gäldenären kommer att kunna fortsätta att genomföra programmet till exempel efter en temporär råvarubrist, som inte beror på gäldenären, eller efter begränsningsåtgärder som följer av myndighetsbeslut. Finns det enligt paragrafen inte förutsättningar för att domstolen ska kunna bestämma att saneringsprogrammet ska förfalla i sin helhet, har borgenären eller övervakaren möjlighet att yrka att en skuldreglering i saneringsprogrammet ska förfalla, under de förutsättningar om vilka föreskrivs i lagens 64 §.

70 a §. Avslag på ansökan i skriftligt förfarande. Den nya paragrafen syftar till smidigare behandling av upprepade ansökningar om företagssanering i situationer där det inte finns förutsättningar att inleda ett saneringsförfarande. I paragrafen föreslås att om det med anledning av en ansökan som gjorts efter att en tidigare ansökan har avslagits är uppenbart att det inte finns förutsättningar för att inleda ett saneringsförfarande, ska ansökan avslås i ett skriftligt förfarande.

Med stöd av den föreslagna nya paragrafen ska tingsrätten ha rätt att i ett skriftligt förfarande avslå en ansökan utan att bereda de delaktiga tillfälle att skriftligt yttra sig om ansökan, om man direkt ur ansökan kan utläsa att det finns förutsättningar att avslå den. Ingenting hindrar dock tingsrätten att begära yttranden och avslå ansökan i ett skriftligt förfarande först efter att den som är delaktig i saken har gett ett skriftligt yttrande.

Bestämmelsen är avsedd att tillämpas i en situation där saken minst en gång av domstolen har avgjorts som ett tvistemål i rättegångsförfarande och domstolen i sitt avgörande har tagit ställning till påståendena, det vill säga avgjort ärendet i sak. Dessutom förutsätts det att förhållandena inte har förändrats efter att avgörandet meddelades och att det inte heller annars finns anledning att ändra avgörandet.

Bestämmelsen ger domstolen rätt att avvika från rättegångsbalkens allmänna processregler om handläggningen av ett mål vid ett sammanträde i domstolen. Bestämmelsen har formulerats med den 2019 införda bestämmelsen i 14 a § i vårdnadslagen som modell. Till sin uppbyggnad påminner den om 5 kap. 6 § 2 mom. i rättegångsbalken, som ger domstolen rätt att förkasta uppenbart ogrundade käromål, men förutsättningarna för att avslå ansökan enligt den nu föreslagna bestämmelsen är inte avsedda att tolkas lika strikt. Avsikten är att förhindra att avgörandet av en eventuell konkursansökan fördröjs av tvistiga rättegångar, i vilka man ur det skriftliga materialet kan utläsa att det är klart att ansökan inte kommer att ha framgång.

71 §. Beslut om att inleda förfarandet. I paragrafens 1 mom. föreskrivs vad domstolen ska bestämma om när den beslutar att ett saneringsförfarande ska inledas. Enligt punkterna 3–5 i detta 1 mom. ska domstolen i sitt beslut bland annat sätta ut tre dagar under förfarandet, av vilka den första ska gälla borgenärernas anmälningar av sina fordringar till utredaren, den andra uppgörandet av utredningen om gäldenärens ekonomiska situation och delgivningen av den och den tredje uppgörandet av förslaget till saneringsprogram. När förslaget till saneringsprogram har uppgjorts och tillställts domstolen, ska enligt gällande 72 § 1 mom. domstolen bereda andra i saken delaktiga än den som har gjort upp förslaget tillfälle att inom utsatt tid lämna ett skriftligt yttrande eller kalla den som har del i saken till domstolens sammanträde för att bli hörd där. Vidare ska domstolen enligt gällande 74 § 1 mom. bereda den som har del i saken tillfälle att senast en dag innan denna utsatta tid går ut framföra invändningar mot fordringar i programförslaget.

I propositionen föreslås att 4 punkten i 1 mom. ska upphävas. Detta innebär att domstolen inte längre ska sätta ut en tidsfrist för den så kallade ekonomiska grundläggande utredningen, utan i stället ska om utredningen av gäldenärens ekonomiska situation och om de tidsfrister som hänförs sig till den föreskrivas i 8 § 1 mom. 1 punkten och 11 §.

I propositionen föreslås också att till 1 mom. ska fogas nya 5 a och 5 b punkter, som ska ersätta bestämmelserna i gällande 72 § 1 mom. och 74 § 1 mom. om framställande av invändningar och yttranden om förslaget till saneringsprogram. I förslaget till de nya 5 a och 5 b punkterna föreskrivs att domstolen redan när den fattar beslut om att inleda saneringsförfarandet förutom att sätta ut de dagar om vilka föreskrivs i 1 mom. 3–5 punkterna även ska sätta ut tidsfrister för

när invändningar mot fordringarna i programförslaget och yttranden om programförslaget senast ska framföras. Avsikten med ändringen är att minska antalet arbetsskeden i domstolen under saneringsförfarandet, eftersom ändringen innebär att domstolen inte längre i ett senare skede av förfarandet behöver fatta separata beslut om tidsfristerna. Ändringen gör också saneringsförfarandet tydligare och förutsägbarare, eftersom de som har del i förfarandet på detta sätt så tidigt som möjligt får kännedom om så många av tidsfristerna i förfarandet som möjligt.

Innehållet i de nya 5 a och 5 b punkterna skiljer sig från innehållet i gällande 72 § 1 mom. och 74 § 1 mom. såtillvida att domstolen inte längre ska sätta ut bestämda datum när invändningarna och yttrandena senast ska tillställas utredaren. I stället ska domstolen sätta ut tidsfrister som kan uttryckas i till exempel dagar eller veckor och som börjar löpa från det att förslaget till saneringsprogram har lämnats till domstolen och bestämma att invändningar mot fordringarna i förslaget till saneringsprogram och yttranden om förslaget ska tillställas utredaren inom dessa tidsfrister. Hur långa tidsfristerna ska vara får domstolen avgöra enligt egen prövning. Förslaget innebär ändå inte någon ändring av det inbördes förhållandet mellan tidsfristerna, utan tidsfristen för inlämning av invändningar mot fordringarna i programförslaget ska fortfarande vara kortare än tidsfristen för inlämning av yttranden om programförslaget. Domstolen ska således ha möjlighet att bestämma till exempel att invändningarna ska lämnas till utredaren inom tre och yttrandena inom fem veckor från det att programförslaget har lämnats till domstolen.

Genom ändringen vill man göra saneringsförfarandet smidigare. Om programförslaget lämnas till domstolen den fristdag som satts ut för inlämnandet av förslaget, börjar tidsfristen löpa från nämnda dag. Lämnas programförslaget till domstolen tidigare, det vill säga före nämnda dag, eller om tiden för inlämningen av programförslaget under saneringsförfarandet förlängs på yrkande av någon som har rätt att lägga fram ett programförslag, så att programförslaget kommer att lämnas in senare än den ursprungligen utsatta dagen, börjar tidsfristen för lämnande av invändningar och yttranden löpa från denna tidigare eller senare dag. De tidsfrister som satts ut för lämnande av invändningar och yttranden blir med andra ord flexibla, så att de anpassar sig till hur förfarandet i verkligheten fortskrider och domstolen under förfarandet inte behöver ändra deras faktiska längd. Enligt hävdvunnen praxis ska dagen när förslaget till saneringsprogram tillställs domstolen inte inräknas i tidsfristen för lämnande av invändningar och yttranden, utan den första dagen av tidsfristen ska anses vara dagen efter att programförslaget lämnades till domstolen. Om tidsfristen således meddelas så att den uttrycks i så och så många veckor efter dagen när programförslaget lämnades till domstolen, går tidsfristen ut den veckodag som till namnet motsvarar den dagen.

Dessutom skiljer sig innehållet i nya 5 a § från innehållet i gällande 72 § 1 mom. så att enligt nya 5 a punkten ska de som är delaktiga i saken tillstå utredaren, inte domstolen, sina yttranden om programförslaget. Med tanke på uppgiftsfördelningen mellan domstolen och utredaren är det ändamålsenligare och för dem som har del i saken redigare att både invändningar och yttranden lämnas till samma mottagare. Vidare föreslås det att nya 5 a punkten inte ska innehålla någon uttrycklig bestämmelse motsvarande den tidigare om att domstolen i stället för att bereda den som är delaktig i saken tillfälle att skriftligen yttra sig om programförslaget ska ha möjlighet att alternativt kalla en sådan delaktig att höras vid domstolens sammanträde. Möjligheten att lämna ett skriftligt yttrande kan i allmänhet anses tillräckligt i detta skede av förfarandet. En sådan uttrycklig bestämmelse behövs inte ens om domstolen vill använda sig av en sådan möjlighet, eftersom ett sammanträde vid behov kan ordnas med stöd av rättegångsbalkens bestämmelser om behandling av ansökningsärenden.

Dessutom föreslås att till paragrafen ska fogas ett *nytt 5 mom.*, i vilket det föreskrivs att om den sista dagen för den tidsfrist som avses i 1 mom. 5 a eller 5 b punkten inte är en vardag, kan de invändningar och yttranden som avses i punkterna lämnas till utredaren den första vardagen

efter sista dagen av tidsfristen. Bestämmelsen behövs, då det när tidsfristerna sätts ut inte bekant från vilken dag tidsfristerna slutligen börjar löpa och det således är möjligt att tidsfristens sista dag är en lördag, söndag eller annan helgdag.

72 §. Påbörjande av behandlingen av programförslaget. I propositionen föreslås att i paragrafens *1 mom.* inte längre ska föreskrivas att domstolen sedan förslaget till saneringsprogram har färdigställts ska bereda andra i saken delaktiga än den som har gjort upp programförslaget tillfälle att ta ställning till förslaget, eftersom en bestämmelse om detta föreslås ingå i 71 § 1 mom. 5 a punkten. Däremot ska i momentet fortfarande ingå bestämmelser om hur utredaren ska gå till väga sedan förslaget till saneringsprogram har blivit klart. Enligt den nya första meningen i momentet ska utredaren utan dröjsmål efter att förslaget till saneringsprogram har blivit klart se till att programförslaget delges dem som har del i saken. Delgivningen ska ske utan dröjsmål, eftersom de tidsfrister för invändningar och yttranden som domstolen enligt de nya 5 a och 5 b punkterna i 71 § 1 mom. har satt ut när den har fattat beslut om att inleda saneringsförfarandet börjar löpa från dagen när förslaget till saneringsprogram har lämnats till domstolen. Dessutom ska utredaren enligt den nya andra meningen i momentet i samband med delgivningen av programförslaget meddela dem som har del i saken när invändningarna mot fordringarna i programförslaget och yttrandena om programförslaget senast ska lämnas in. Syftet med bestämmelsen är att i det skedet av saneringsförfarandet då den tidtabell för lämnande av invändningar och yttranden som har satts ut i samband med att saneringsförfarandet inleddes blir aktuell, ska utredaren påminna dem som är delaktiga i saken om tidtabellen. Då fortskrider förfarandet så smidigt som möjligt även efter att förslaget till saneringsprogram har blivit klart.

73 §. Avsaknad av programförslag. I paragrafen föreskrivs om domstolens uppgifter i en situation där domstolen inte inom utsatt tid har tillställts ett förslag till saneringsprogram som uppfyller kraven på innehållet i ett sådant enligt lagens 41–42 §. Nuvarande praxis är att domstolen efter att förslaget till saneringsprogram har blivit klart meddelar ett separat beslut om förslagets lagenlighet redan innan förslaget har tillställts de delaktiga för kommentarer. Ett sådant separat ställningstagande av domstolen behövs ändå sällan i detta skede av förfarandet, eftersom förslagen till saneringsprogram i allmänhet uppgörs av utredarna, som är förtroagna med de krav som ställs på innehållet i ett saneringsprogram. I propositionen föreslås det att paragrafen här efter ska gälla endast situationer där överhuvudtaget inget förslag till program inom utsatt tid har tillställts domstolen och att lagenligheten av ett inom utsatt tid inlämnat förslag till saneringsprogram i fortsättningen ska kontrolleras först sedan de som är delaktiga i saken har beretts tillfälle att ta ställning till förslaget till saneringsprogram. I situationer där förslaget till saneringsprogram inte uppfyller minimikraven i lagen ska de som är delaktiga i saken ha möjlighet att påpeka detta i sina yttranden och domstolen ska kontrollera förslagets lagenlighet först i ett senare skede av förfarandet, efter att ha fått de delaktigas yttranden. Det föreslås att bestämmelserna i 76 § om behandlingen av programförslaget ska kompletteras med bestämmelser om domstolens skyldighet att kontrollera programförslagets lagenlighet innan omröstningsskedet inleds.

74 §. Invändningar mot fordringar. I propositionen föreslås att i paragrafens *1 mom.* inte längre ska föreskrivas att domstolen efter att programförslaget har blivit klart ska bereda dem som är delaktiga i saken att meddela utredaren sina invändningar mot fordringarna i programförslaget, eftersom en bestämmelse om detta här efter kommer att ingå i 71 § 1 mom. 5 b punkten. Den bestämmelse om att invändningar mot fordringarna i programförslaget för gäldenärens räkning kan framföras både av utredaren och av gäldenären som blir kvar i momentet ska kompletteras med en hänvisning till invändningar som avses i den nya 5 b punkten i 71 § 1 mom.

Bestämmelsen i den första meningen i paragrafens 2 mom. om att invändningarna ska delges ”inom den utsatta tiden” ska ändras till ”inom tidsfristen”, eftersom domstolen enligt de ändringar som föreslås i propositionen inte längre ska sätta ut en bestämd dag, utan en tidsfrist av en bestämd längd, under vilken invändningarna mot fordringar i programförslaget ska lämnas till utredaren. I paragrafens 2 mom. föreskrivs också om utredarens skyldighet att tillställa domstolen en förteckning över gjorda invändningar. Till momentet föreslås fogas en skyldighet för utredaren att tillställa domstolen också yttrandena om programförslaget. Bestämmelsen behövs, eftersom dessa yttranden enligt lagförslaget ska lämnas till utredaren, inte till domstolen. Överhuvudtaget ligger det i borgenärernas intresse och kan rekommenderas att man försöker lösa eventuella meningsskiljaktigheter redan före domstolshandläggningen och att utredaren således aktivt försöker uppnå förlikning om fordringarna och innehållet i programförslaget. Förteckningen över invändningarna och yttrandena ska tillställas domstolen utan dröjsmål genast efter att det klarnat vilka tvister som inte kommer att förlikas, utan som kommer att avgöras av domstolen.

Hänvisningen i paragrafens 3 mom. föreslås ändras, för tiden för lämnande av invändningar ska i fortsättningen sättas ut med stöd av 5 b punkten i 71 § 1 mom. i stället för med stöd av 1 mom. Dessutom föreslås det att uttrycket ”määräpäivä” i den finskspråkiga lagtexten ska ändras till ”määräaika”. Ändringen medför inte någon ändring av motsvarande ord (tidsfrist) i den svenskspråkiga lagtexten.

75 §. Behandlingen av invändningar. Hänvisningen i 1 mom. föreslås ändras därför att tidsfristen för att lämna in invändningar i fortsättningen ska sättas ut med stöd av 5 b punkten i 71 § 1 mom. i stället för med stöd av 74 §.

76 §. Behandling och delgivning av programförslaget samt omröstningsförfarande. Enligt 1 mom. kan den som har gjort upp programförslaget beredas tillfälle att inom utsatt tid rätta, justera eller komplettera programförslaget sedan de som har del i saken har haft möjlighet att yttra sig om programförslaget och domstolen har fattat beslut om hur oklara skulder ska beaktas i saneringsprogrammet. Av de orsaker som refererats ovan i motiveringen till 73 § föreslås det att domstolen i detta skede även ska kontrollera att programförslaget uppfyller kraven i 41–42 §. I en situation där domstolen har anmärkningar angående förslagets lagenlighet, ska det vara möjligt för domstolen att ge den som har gjort upp förslaget tillfälle att även av denna orsak inom utsatt tid rätta, justera och komplettera förslaget.

I 2 mom. föreslås tekniska justeringar, som inte ändrar innehållet. Om grunderna för indelningen av borgenärerna i grupper har alltsedan år 2007 föreskrivits i 51 § 3 mom. och om grunderna för hur borgenärernas rösträtt bestäms i 52 §.

I 3 mom. föreslås att den första meningen ska ändras beträffande arbetsfördelningen mellan domstolen och utredaren, så att borgenärerna härefter ska lämna de sina röster direkt till utredaren i stället för till domstolen. Inga praktiska behov motiverar att rösterna först ska lämnas till domstolen, som ska sända dem vidare till utredaren, utan det är snabbare och enklare att de lämnas direkt till utredaren. Samtidigt slopas den del av den tredje meningen i 3 mom. som handlar om utredarens skyldighet att delge protokollet över behandlingen av programförslaget. Av de orsaker som refererats ovan i motiveringen till 71 § föreslås att i momentet inte längre ska finnas en uttrycklig bestämmelse om att domstolen ska ordna ett särskilt sammanträde vid vilket programförslaget behandlas. Eftersom ett sådant sammanträde i allmänhet inte ordnas, finns det i allmänhet inte heller något behov att delge protokollet.

Den första meningen i paragrafens 4 mom. slopas såsom obehövlig, eftersom borgenärerna ska lämna sina röster till utredaren, inte till domstolen. Även den andra meningen i momentet ska

av samma orsak ändras så att utredaren efter att ha mottagit dessa yttranden ska ge in dem till domstolen alla på en gång samt dessutom ge in den omröstningsutredning som utredaren sammanställt.

Hänvisningen i 5 mom. ska ändras med anledning av att bestämmelserna om yttranden härefter ska ingå i 5 a punkten i 71 § 1 mom. i stället för i 72 §.

86 a §. Förfarande utan utredare. I propositionen föreslås att till paragrafen ska fogas en ny 7 a punkt, enligt vilken yttrandena om förslaget till saneringsprogram, invändningarna mot fordringar i programförslaget och rösterna ska lämnas direkt till domstolen i stället för till utredaren. Tillägget behövs för tydlighetens skull, då huvudregeln enligt lagförslaget i propositionen är att såväl yttrandena som invändningarna ska lämnas till utredaren, som samlar dem och ger in dem alla på en gång till domstolen. Detsamma gäller rösterna, vilka enligt lagförslaget i propositionen inte längre ska tillställas domstolen, utan utredaren, som med dem som grund gör upp en omröstningsutredning. Bestämmelser om hur omröstningsutredningen görs om ingen utredare har förordnats för förfarandet finns i 8 punkten i samma 86 a §.

87 §. Utredarens arvode och ersättning för kostnader. Ordalydelsen i den sista meningen i paragrafens 1 mom. föreslås preciseras för att det ska bli klart att meningen i enlighet med paragrafens 4 mom. gäller fastställande av arvode. Den andra meningen i paragrafens 2 mom. föreslås preciseras på motsvarande sätt beträffande ersättning av kostnader. Det är frågan om preciseringar som är avsedda att avhjälpa de oklarheter gällande tolkningen som refereras ovan i stycke 2.13. Bestämmelsen tar inte ställning till om utredaren och gäldenären kan komma överens om så kallad förskotts fakturering, nämligen att gäldenären betalar arvode och kostnadsersättning till utredaren redan innan borgenärsdelegationen eller, om ingen borgenärsdelegation finns, domstolen har fastställt sådana. I praktiken har man gått så till väga och kan fortsätta att göra det även efter denna precisering. Om det inte finns någon borgenärsdelegation och det således är domstolen som ska fastställa arvodet och ersättningen, är det med hänsyn till den allmänna målsättningen att förenkla förfarandet önskvärt att i enlighet med gällande praxis endast en gång, det vill säga när förfarandet avslutas, fastställa arvodet och kostnadsersättningen.

92 §. Snabbt fastställande av saneringsprogram. I paragrafen föreskrivs om att de skeden i förfarandet som vanligtvis ingår i behandlingen av ett förslag till saneringsprogram kan förbigås om förslaget till saneringsprogram skriftligen har godkänts av en tillräckligt stor majoritet av borgenärerna. I så fall kan förslaget till saneringsprogram fastställas direkt som saneringsprogram, om det inte finns hinder för att göra det.

Hänvisningen till 72 § och 74–76 § i det inledande stycket i 1 mom. föreslås kompletteras med en hänvisning till 71 § 1 mom. Kompletteringen behövs, eftersom om utsättande av vissa tidsfrister och bestämda dagar gällande behandlingen av programförslaget enligt propositionen härefter ska föreskrivas i 71 § 1 mom.

Enligt lagförslaget ska 1 punkten i 1 mom. ändras så att ett snabbt fastställande av förslaget till saneringsprogram härefter ska kräva ett skriftligt godkännande av en mindre majoritet av borgenärerna än hittills. Enligt förslaget ska det räcka att borgenärer vilkas fordringar uppgår till minst 70 procent i stället för såsom hittills 80 procent av borgenärernas sammanlagda fordringsbelopp godkänner förslaget samt att det dessutom godkänns av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 10 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp i stället för såsom hittills 5 procent. Kravet i 1 punkten justeras alltså endast när det gäller en hur hög procent av borgenärerna som måste ställa sig bakom förslaget och innehållet ändras inte i något annat avseende.

Den möjlighet att snabbt få ett saneringsprogram fastställt som paragrafen ger möjlighet till har i praktiken utnyttjats sällan, vilket delvis kan förklaras med att det en stor majoritet av borgenärerna som har krävts för att bestämmelsen ska bli tillämplig. Genom att lindra kravet, så att en mindre majoritet räcker, blir det lättare att få saneringsprogrammet snabbt fastställt och alternativet blir lättare att genomföra i allt fler saneringsförfaranden.

Till 2 punkten i 1 mom. föreslås samtidigt fogas en ny bestämmelse om att ett förslag till saneringsprogram kan fastställas som saneringsprogram även med stöd av en mindre majoritet av borgenärerna än vad som föreskrivs i 1 punkten, om förslaget till saneringsprogram garanterar att varje borgenär inom en bestämd utsatt tid får betalning för en viss andel av sin ursprungliga fordran. Enligt lagförslaget ska den nya bestämmelsen bli tillämplig om gäldenären enligt programförslaget ska betala minst 25 procent av det sammanlagda beloppet av varje borgenärs fordringsbelopp senast ett år efter det att saneringsprogrammet fastställdes. Programförslaget ska med andra ord byggas upp så att betalningar kan göras genast när saneringsprogrammet börjar löpa. För de betalningar som ska ske efter det första året sätts i bestämmelsen ingen minimigräns, varför de betalningar till borgenärerna som gäldenären gör under de följande åren kan variera från fall till fall.

I propositionen föreslås att ett sådant snabbt fastställande av saneringsprogrammet ska förutsätta ett skriftligt godkännande av en 60 procents borgenärsmajoritet och av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 10 procent av borgenärens sammanräknade fordringsbelopp. I jämförelse med vad som föreskrivs i förslaget till 1 punkten skulle det således räcka med en 10 procentenheter mindre majoritet bland borgenärerna samt ett på motsvarande sätt bestämt stöd bland de största borgenärerna.

Bestämmelsen gör det möjligt att vid bedömningen av om saneringsprogrammet kan fastställas ta hänsyn till hur mycket fordringarna sätts ner och hur saneringsprogrammet är uppbyggt. Eftersom behovet att sätta ner fordringarna allmänt taget ökar när gäldenärens ekonomiska svårigheter förvärras, uppmuntrar bestämmelsen också till planering av saneringsåtgärder och till att ett saneringsprogram som har stöd av de största borgenärerna kan fastställas i ett tillräckligt tidigt skede.

Bestämmelsen i 2 punkten i 1 mom., där det föreskrivs att ett snabbt fastställande av ett saneringsprogram kräver också ett skriftligt yttrande av gäldenären, ska härefter ingå i det inledande stycket i momentet, vilket innebär att bestämmelsen blir tillämplig oberoende av om majoriteten räknas enligt 1 eller 2 punkten.

93 §. Ersättningsskyldighet med anledning av grundlös ansökan. I lagförslaget föreslås att i fortsättningen även rättegångsbiträdet och -ombudet för den som har anhängiggjort en uppenbart grundlös ansökan ska kunna förpliktas att solidariskt med den som har anhängiggjort ansökan ersätta skada som en uppenbart grundlös saneringsansökan har förorsakat. Ett rättegångsbiträde eller -ombud till den som anhängiggör ansökan förväntas ha tillräcklig yrkesskicklighet för att kunna skilja en uppenbart ogrundad ansökan från en ansökan som gör det möjligt att eventuellt sanera ett företag.

Bakgrunden till ändringsförslaget är särskilt önskan att förhindra situationer där ansökan om företagssanering inte har gjorts på ett verkligt initiativ av gäldenären och det strängt taget inte ligger i gäldenärens intresse att en sådan ansökan görs. Genom ändringen vill man betona bitrådets och ombudets skyldighet att göra sig förtrogen med den ekonomiska situationen för en gäldenär som planerar företagssanering och betona bitrådets och ombudets ansvar att inte göra en ansökan när det är klart att det inte finns grunder för att göra en sådan. Det är inte meningen

att försvara biträdenas eller ombudens verksamhet eller att göra det svårare att ansöka om företagssanering när det är befogat eller ens i tolkbara situationer, utan att förhindra de mest uppenbart grundade ansökningarna.

Ändringen inverkar inte i sig på grunderna för ersättningsskyldigheten, utan är endast avsedd att bredda tillämpningsområdet så att den gäller även rättegångsbiträdet eller -ombudet. För att ersättningsskyldighet ska uppstå förutsätts det således även i fortsättningen att ansökan är uppenbart ogrundad, att den uppenbart ogrundade ansökan har anhängiggjorts genom uppsåt eller oaktsamhet och att gäldenären eller en borgenär har förorsakats verklig skada med anledning av att ansökan har anhängiggjorts. Den som lidit skada ska såsom hittills vara tvungen att visa att skadan har uppstått, hur stor skadan är samt orsakssambandet mellan verksamheten och skadan, enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer.

För att lagrummet ska bli tillämpligt på biträdet eller ombudet måste rättegångsbiträdet eller -ombudet för den som har anhängiggjort ansökan genom sin egen verksamhet eller försummelse ha förorsakat borgenären eller gäldenären skada. Rättegångsombudet eller -biträdet svarar således inte omedelbart för vad den som har anhängiggjort ansökan har gjort eller försummat. För att ersättningsansvar ska uppstå för rättegångsombudet eller -biträdet förutsätts det att rättegångsombudet eller -biträdet har förstått att ansökan är grundlös eller åtminstone borde ha förstått det. Medhjälp till att en uppenbart ogrundad ansökan om företagssanering har anhängiggjorts kan det vara frågan om till exempel i situationer där en ansökan har anhängiggjorts trots att sökanden är ett bokföringspliktigt företag som inte har fört någon som helst bokföring över sin verksamhet. Bestämmelsen kan också bli tillämplig i en situation där det är klart att ansökan inte motsvarar situationen i det företag som ansöker om företagssanering, till exempel därför att ansökan har gjorts på mycket allmän nivå och utan att företagets faktiska ekonomiska situation har utretts. För att bestämmelsen ska bli tillämplig på rättegångsbiträdet eller -ombudet krävs det dessutom att skadeståndstalan har väckts både mot den som anhängiggjort ansökan och mot biträdet eller ombudet.

I situationer där ansökan med stöd av förslaget till nya 70 a § i lagen om företagssanering eller 5 kap. 6 § 2 mom. i rättegångsbalken har avslagits som uppenbart ogrundad, kan ansökan som regel betraktas som uppenbart ogrundad även enligt 93 §. Detta ska dock inte vara tillräckligt för att 93 § ska bli tillämplig, utan för tillämpning av paragrafen ska det krävas att även de övriga villkoren i paragrafen uppfylls, det vill säga att en uppenbart ogrundad ansökan har anhängiggjorts genom uppsåt eller oaktsamhet och att gäldenären eller borgenären därigenom har förorsakats skada. Att ansökan har avslagits med stöd av någon av de ovan nämnda lagrummen är ändå inte ett villkor för att 93 § ska bli tillämplig. Ansökan kan ha avslagits även på någon annan grund. Det är inte heller uteslutet att det först efter att förfarandet har inletts visar sig att ansökan är uppenbart ogrundad. Detta kan vara fallet till exempel om falska uppgifter har anförts i ansökan.

Det föreslås också att till paragrafen ska fogas ett 2 *mom.*, enligt vilket skadeståndslagens (412/1974) bestämmelser om jämkning av skadestånd och fördelning av skadeståndsansvaret mellan två eller flera skadeståndsskyldiga ska tillämpas på ett skadestånd som har utdömts med stöd av 1 mom. Om jämkning av ett skadestånd på skälighetsgrunder bestäms i 2 kap. 1 § 2 mom. i skadeståndslagen, där det föreskrivs att skadeståndet kan jämkas, om skadeståndsskyldigheten prövas vara oskäligt betungande med hänsyn till skadevållarens och den skadelidandes ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt. Om jämkning av skadestånd bestäms i 6 kap. 1 § i skadeståndslagen, där det föreskrivs att skadeståndet kan jämkas om den skadelidande medverkat till skadan eller annan omständighet, som ej hörde till den skadevållande handlingen, även har bidragit till skadans uppkomst. Om fördelning av skadestånd mellan flera skadeståndsskyldiga bestäms i 6 kap. 3 § i skadeståndslagen. Enligt föreslagna 1 mom. ska den som

anhängiggjort ansökan och rättegångsbiträdet eller -ombudet till den som har anhängiggjort ansökan svara solidariskt för ersättningen av skadan. Mellan de skadeståndsskyldiga ska skadeståndsbeloppet fördelas enligt vad som provas skäligt med hänsyn till den större eller mindre skuld, som ligger envar skadeståndsskyldig till last, den fördel skadefallet måhända medfört och övriga omständigheter (6 kap. 3 § 1 mom.). Den som erlagt skadestånd utöver sin egen andel har rätt att av envar av de övriga skadeståndsskyldiga erhålla vad han för dennes del betalt och har någon av de skadeståndsskyldiga uppenbarligen kommit på obestånd eller är hans vistelseort okänd, ska envar av de övriga skadeståndsskyldiga betala sin andel av bristen (6 kap. 3 § 2 mom.).

Jämkning av skadeståndet med anledning av medverkan från den skadelidandes sida kan ha betydelse till exempel när den skadelidande till följd av saneringsansökan har vidtagit överdimensionerade eller onödiga åtgärder, till exempel använt oskäligt lång tid eller skaffat sig oskäligt stora kostnader för att yttra sig om ansökan. Bestämmelserna om fördelningen av ersättningsansvaret möjliggör att omständigheter som hänför sig till hur den som har anhängiggjort ansökan eller rättegångsbiträdet eller -ombudet har gått till väga vid behov kan beaktas från fall till fall i samband med fördelningen av ansvaret mellan dem. Har till exempel biträdet eller ombudet bistått sökanden utan att alls utreda gäldenärens ekonomiska situation, kan bitrådets eller ombudets ansvar i allmänhet anses större än när biträdet eller ombudet har handlat utgående från uppgifter som han eller hon på behörigt sätt inhämtat av gäldenären, men som senare har visat sig falska.

Den föreslagna bestämmelsen reglerar inte ansvaret för skada som ombudet eller biträdet förorsakat sin huvudman. Detta ansvar följer fortfarande de allmänna skadestånds- och avtalsrättsliga bestämmelserna.

7.2 Lagen om skuldsanering för privatpersoner

20 §. Förhållandet till konkurs. I paragrafens 1 mom. föreslås en förtydligande ändring beträffande detaljerna för behandling och avgörande av samtidigt anhängiga konkurs- och skuldsaneringsansökningar. Ändringen motsvarar den som föreslås i 24 § 1 mom. i lagen om företagssanering. I fortsättningen ska behandlingen av konkursärendet med andra ord fortsätta parallellt med skuldsaneringsärendet och endast avgörandet av konkursärendet ska anstå tills beslutet att avslå skuldsaneringsansökan har avslagits eller behandlingen av skuldsaneringsärendet annars har avslutats på något annat sätt än genom fastställande av ett betalningsprogram.

7.3 Konkurslagen

21 kap. Förlikning

1 §. Förutsättningar för förlikning. I lagförslaget föreslås att 1 punkten i 1 mom. ska ändras så att det ska vara möjligt att fastställa förlikning i konkurs med bifall av en mindre borgenärsmajoritet än hittills. Enligt förslaget ska det förutsättas att förlikningen understöds av borgenärer vars röstetal är minst 70 procent av borgenärernas sammanlagda röstetal i stället för 80 procent och dessutom av varje borgenär vars röstetal är minst 10 procent i stället för 5 procent av det sammanlagda röstetalet för borgenärerna. Syftet med ändringen är att främja möjligheterna till förlikning i konkurs, eftersom det nu gällande majoritetskravet är högt och förlikningar i konkurs i praktiken är mycket sällsynta. Andra ändringar i förutsättningarna för förlikning föreslås inte i propositionen.

De föreslagna procenttalen motsvarar de procenttal som i 92 § i lagförslaget till ändring av lagen om företagssanering föreslås gälla för snabbt fastställande av saneringsprogram. Således kommer samma förutsättningar även härafter att gälla för såväl fastställande av förlikning i konkurs som för snabbt fastställande av saneringsprogram.

7.4 Rättegångsbalken

15 kap. Om rättegångsombud

2 §. I lagförslaget föreslås att till paragrafen ska fogas ett nytt *5 mom.*, så att gällande *5 mom.* blir *6 mom.* Enligt bestämmelsen ska rättegångsbalkens allmänna behörighetskrav beträffande rättegångsombud tillämpas i ett ärende som gäller företagssanering och som är anhängigt samtidigt som en konkursansökan som gäller samma gäldenär. Som rättegångsombud eller -biträde får således anlitas en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller ett sådant rättegångsbiträde med tillstånd som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011) eller en person som står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till en part och som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är redbar och som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

För närvarande får som rättegångsombud eller -biträde i en situation som denna anlitas vilken som helst myndig redbar person som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats. I ett tvistigt ansökningsärende är behörighetskraven strängare.

Situationen när en ansökan om företagssanering och en konkursansökan samtidigt är anhängiga för samma gäldenär kan jämföras med ett tvistigt ansökningsärende. I dessa fall är redan utgångsläget det att de olika parterna har divergerande uppfattningar om hur det står till med företagets affärsverksamhet och möjligheterna att sanera den. I en sådan situation accentueras betydelsen av juridisk sakkunskap hos gäldenärens rättegångsbiträde eller -ombud. Om både en konkurs och en företagssaneringsansökan är anhängiga samtidigt, är det mycket sannolikt att borgenärerna motsätter sig ansökan om företagssanering. Den föreslagna ändringen innebär att gäldenären inte behöver byta rättegångsombud under handläggningen av ansökan, eftersom den sannolikt blir tvistig, utan har ett behörigt rättegångsbiträde som hjälpt redan i ett tidigare skede, eventuellt från det att behandlingen av ansökan inleddes.

Bestämmelsen blir tillämplig i ett ärende som gäller ett företagssaneringsförfarande, oberoende av om det är företagssanerings- eller konkursansökan som blir anhängig först. Bestämmelsen gäller behörighetskraven för ett rättegångsombud eller rättegångsbiträde samt både behandlingen av en ansökan om företagssanering och behandlingen av en ansökan om att ett redan inlett förfarande ska avbrytas.

7.5 Lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret

4 §. *Övriga uppgifter om konkursärenden som ska föras in i registret.* Paragrafens 1 mom. innehåller en förteckning över uppgifter som domstolen ska föra in i registret vid behandlingen av ett konkursärende. I registret ska införas bland annat uppgiften om att gäldenären har försatts i konkurs, att konkursen har lagts ned eller förfallit samt uppgiften om att utdelningsförteckningen har fastställts. I propositionen föreslås att till *1 mom.* ska fogas en ny *5 a punkt*, i vilken det föreskrivs att domstolen härafter i registret ska införa också uppgiften om att det har fastställts en förlikning som avslutar konkursförfarandet. Bestämmelsen behövs, eftersom det i propositionen föreslås ändringar som innebär att förlikning i konkurs härafter kan fastställas lättare

än förr, vilket innebär att sådana förlikningar kan bli vanligare. Av denna anledning är det motiverat att se till att uppgiften om att en konkurs har avslutats genom förlikning vid behov införs i registret.

6 §. Övriga uppgifter om företagssaneringsärenden som ska föras in i registret. I lagförslaget föreslås att 3 punkten i 2 mom. ska upphävas. I propositionen föreslås att domstolen i sitt beslut om att ett företagssaneringsförfarande inleds inte längre ska sätta ut en tidsfrist för basutredningen om gäldenärens ekonomiska ställning. Därför blir 3 punkten i 2 mom. överflödiga.

Punkterna 6 och 7 i 2 mom. föreslås ändras till följd av de ändringar som föreslås i lagen om företagssanering. Enligt nya 5 a och 5 b punkterna i 71 § 1 mom. i lagen om företagssanering ska domstolen inte längre sätta ut vissa datum när invändningar mot fordringar i programförslaget och yttranden om programförslaget senast ska lämnas in, utan sätta ut tidsfrister som ska börja löpa från det att förslaget till saneringsprogram har lämnats till domstolen och under vilka invändningar och yttranden ska lämnas till utredaren. Dessa frister ska domstolen sätta ut redan i sitt beslut om att företagssaneringsförfarandet inleds och de exakta dagarna när fristerna går ut kan bestämmas när förslaget till saneringsprogram har tillställts domstolen och fristerna börjar löpa. Därför föreslås det i propositionen att domstolen i registret ska föra in de tidsfrister inom vilken invändningar mot fordringarna senast ska framföras och yttrandena senast ska lämnas, vilket domstolen kan göra när dessa tidsfrister har satts ut i beslutet om att företagssanering inleds, samt att domstolen även i registret ska föra in dagarna när dessa tidsfrister löper ut, vilket domstolen kan göra efter att förslaget till saneringsprogram har lämnats till domstolen och dessa datum är kända.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Det föreslås att till 1 § i förordningen om företagssanering ska fogas ett *nytt 3 mom.*, med preciserande bestämmelser om de bilagor som ska fogas till ansökan i sådana fall där gäldenären inte är bokslutsskyldig enligt 1 kap. 1 a § 3 mom. i bokföringslagen. Ändringen gäller yrkesutövare och rörelseidkare med anspråkslösare verksamhet. Dessa gäldenärer kan härefter i stället för två bokslut och mellanbokslut till sin ansökan foga en skriftlig utredning som baserar sig på bokföringen samt skattedeklarationerna för näringsverksamheten från motsvarande tidsperiod. Det är skattedeklarationerna, inte beskattningsbeslutet som ska fogas till ansökan, eftersom av beskattningsbeslutet oftast framgår endast det beskattningsbara resultatet. I beskattningen görs också avdrag som inte görs i bokföringen. Beskattningsbeslutet kan i vissa situationer grunda sig på uppskattning. Yrkesutövarens eller rörelseidkarens skattedeklaration och bilagorna till deklARATIONEN innehåller i större utsträckning än beskattningsbeslutet sådana sifferuppgifter och andra uppgifter om gäldenärens näringsverksamhet som är viktiga med tanke på en sanering av företaget. Skulle gäldenären ändå frivilligt ha gjort upp boksluten, är det ändamålsenligast att foga dem till ansökan. Momentet är avsett att motsvara 3 § 4 mom. i förordningen om skuldsanering för privatpersoner, i vilket också ska göras små justeringar av ovan nämnda orsaker.

Vidare föreslås i 8 punkten i 1 § 1 mom. i förordningen om företagssanering tekniska ändringar som motiveras av de ändrade definitionerna i revisionslagen. I revisionslagen föreskrivs inte längre om revisorer godkända av Centralhandelskammaren eller en handelskammare, utan om CGR- och GR-revisorer. Med CGR-revisorer avses också revisionsammanslutningar där den huvudansvariga revisorn är CGR-revisor och med GR-revisorer revisionsammanslutningar där den huvudansvariga revisorn är GR-revisor.

Det föreslås också att 1 punkten i 1 § 2 mom. i förordningen om företagssanering ska ändras så att gäldenärer som inte är bokföringsskyldiga i fortsättningen som bilaga till sin ansökan inte ska behöva foga en utredning om den senast verkställda beskattningen, utan endast utredning

om den senaste skattedeklarationen. Skattedeklarationen anses av ovan nämnda skäl innehålla noggrannare uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation än beskattningsbeslutet eller -intyget. Dessutom baserar sig även det senaste beskattningsbeslutet på den senaste skattedeklarationen.

I 1 och 2 punkterna i 1 a § i förordningen om företagssanering föreslås tekniska ändringar som motiveras av ändringarna i 1 §. För att tidigare ändringar i lagen ska beaktas behövs dessutom en teknisk korrigerande i det inledande stycket i 3 §. Det föreslås att 2 punkten i 4 § i förordningen om företagssanering ska ändras så att hänvisningen till 71 § 1 mom. i företagssaneringslagen uppdateras på grund av ändringen av momentet.

I förordningen om skuldsanering för privatpersoner föreslås motsvarande ändringar som i förordningen om företagssanering beträffande definitionerna i revisionslagen samt bokförings- och beskattningssuppgifter som i stället för boksluten ska fogas till ansökan om skuldsanering.

I 4 § i förordningen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (707/2019) föreskrivs om handlingar som i företagssaneringsärenden ska införas i ärendehanteringssystemet. Till följd av den ändring som föreslås i 11 § i lagen om företagssanering föreslås i 5 punkten av denna 4 § en sådan ändring att i stället för en utredning om gäldenärens ekonomiska situation ska i ärendehanteringssystemet införas utredarens så kallade första bedömning.

9 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft våren 2023.

På förfaranden som har inletts när ändringarna i lagen om företagssanering träder i kraft ska tillämpas de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft, med undantag av de nya bestämmelser som antingen är av förtydligande art eller reglerar förfarandet innan en sanering inleds. Det är motiverat att de bestämmelser som ska iaktas i ett förfarande som redan har inletts inte ändras medan förfarandet pågår. Om saneringsförfaranden som har inletts innan lagen har trätt i kraft ska under övergångstiden i konkurs- och företagssaneringsregistret införas uppgifter i enlighet med de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft och i enlighet med de nya bestämmelserna om förfarandet har inletts efter att lagen har trätt i kraft.

Den ändring gällande rättegångsbiträdets eller -ombudets skadeståndsskyldighet som föreslås i 93 § i lagen om ändring av lagen om företagssanering ska tillämpas på ansökningar som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft. I förfaranden som har blivit anhängiga innan lagen har trätt i kraft ska på motsvarande sätt bestämmelserna i 15 kap. 2 § i rättegångsbalken om behörighetskraven för ett rättegångsombud eller -biträde tillämpas i den lydelse som de hade när lagen trädde i kraft. Ett rättegångsombud eller -biträde förlorar således inte sin behörighet med stöd av den nya bestämmelsen, om ansökan har blivit anhängig innan lagen har trätt i kraft. Övergångsbestämmelserna behövs för att man innan ansökan träder i kraft ska kunna bedöma vilken behörighet som rättegångsombudet eller -biträdet ska ha och hur omfattande skadeståndsskyldigheten kan bli. Bestämmelsen om när saneringsprogrammet kan förfalla ska tillämpas på ansökningar i vilka det efter att lagen har trätt i kraft yrkas att saneringsprogrammet ska förfalla.

Den ändring av konkurslagen som mildrar förutsättningarna för förlikning i konkurs ska tillämpas på konkurser som har inletts efter att lagen har trätt i kraft. På konkurser som har inletts innan lagen har trätt i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft. Övergångsbestämmelsen är av motsvarande art som övergångsbestämmelsen om förutsättningarna för att få ett snabbt saneringsförfarande fastställt vid företagssanering.

10 Verkställighet och uppföljning

Statsrådet följer noga med de uppgifter som Statistikcentralen samlar och publicerar om olika insolvensförfaranden samt forskningen på området. Beslut om den övriga uppföljningen av hur väl lagändringarna har fungerat fattas vid behov senare. För domstolarna ordnas utbildning om reformen.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Förhållandet mellan lagen om företagssanering och grundlagen har tidigare granskats i synnerhet med tanke på skyddet för egendom enligt 15 § i grundlagen, eftersom lagen begränsar borgenärens rätt att få betalning för sina fordringar i enlighet med de ursprungliga villkoren för skulden och förfarandet även är förknippat med betalnings-, indrivnings- och verkställighetsförbud. Bestämmelserna har till sin materiella karaktär ansetts jämförbara med lagstiftningen om verkställighet, som kan sättas i kraft genom en vanlig lag (RP 182/1992 rd och GrUU 23/1992 rd).

När man genom en lagstiftning som denna på ett eller annat sätt gör ingrepp i borgenärens ställning som innehavare av förmögenhetsrättsliga rättigheter som följer av skuldförhållandet, innebär behörig hänsyn till det grundlagsenliga egendomsskyddet enligt grundlagsutskottet framför allt att borgenärens situation, som i sig oundvikligen blir sämre, inte får försvagas i oskäligen grad (GrUU 23/1992 s. 2). Dessutom ska lagregler som griper in i egendomsskyddet vara tillräckligt exakt avgränsade och noggranna. De ska i enlighet med proportionalitetsprincipen ta hänsyn till de olika parternas rättigheter och skyldigheter, till exempel så att de inte blir oskäligen för någon part eller grundlöst diskriminerar eller gynnar en part (GrUU 12/2002 rd s. 2–3, GrUU 13/2003 rd s. 2/I och GrUU 69/2018 rd s. 2).

Propositionen innehåller inte ändringar som skulle innebära att den tidigare bedömning om i vilken ordning lagen kan stiftas skulle ändras. Utgångspunkten vid beredningen av propositionen har varit att på ett välövertvägt och omsorgsfullt sätt förbättra lagen så att den balanserar tar hänsyn till gäldenären och borgenärerna, och de ändringar som föreslås i propositionen anses inte bli oskäligen ur någondera partens synvinkel.

Särskilt kan nämnas att propositionen innehåller en moderat utvidgning av gäldenärens rätt att dra sig ur ett avtalsförhållande till följd av saneringsförfarandet. Grundlagens skydd för egendom skyddar även avtalsförhållandenas fortbestånd, även om förbudet att retroaktivt gripa in i avtalsförhållandens okränkbarhet inte har varit absolut i grundlagsutskottets praxis (GrUU 28/1994, GrUU 37/1998 rd, s. 2/I och GrUU 63/2002 rd, s. 2/II). Enligt utskottet har skyddet för berättigade förväntningar ansetts omfatta rätten att lita på att den lagstiftning som reglerar rättigheter och skyldigheter som är viktiga med avseende på ett avtalsförhållande är bestående och att denna typ av frågor inte kan regleras på ett sätt som i oskäligt hög grad försämrar parternas rättsliga ställning (GrUU 21/2004 rd, s. 3/I, GrUU 42/2006 rd. 4). Utskottet har tagit ställning till lagstiftning som på detta sätt innebär ingrepp i de grundläggande rättigheterna och friheterna genom att utgå från de allmänna förutsättningarna för begränsning av dessa rättigheter och skyldigheter, vilket innebär att utskottet har granskat om lagstiftningen har ett acceptabelt syfte och följer proportionalitetsprincipen (GrUU 1/2003 s. 3–4; GrUU 63/2002 rd, s. 2–3 och GrUU 45/2002 rd, s. 3).

Syftet med det ovan nämnda förslaget är att göra det möjligt för gäldenären att dra sig ur ett enskilt avtal för att trygga möjligheterna att genomföra en sanering i situationer där alternativet till att dra sig ur avtalet är en konkursansökan. I en konkurs upphör i allmänhet även annars gäldenärens avtalsförhållanden, varför en tillåtelse att få dra sig ur ett enskilt avtal för att göra

saneringen möjlig i bästa fall kan trygga gäldenärens möjligheter att fortsätta sina övriga avtalsförhållanden.

I förslaget är det inte heller frågan om lagregler av helt nytt slag, eftersom det även med stöd av gällande lag under vissa förutsättningar har varit möjligt att säga upp vissa avtal i förtid. Förslagets förenlighet med proportionalitetsprincipen har man försökt garantera genom att begränsa tillämpningsområdet för bestämmelserna så att de endast gäller vissa typer av prestationsskyldighet och genom att även annars ställa stränga villkor för tillämpningen av de nya bestämmelserna. Enligt förslaget ska uppsägning av avtalet vara möjlig endast om det är nödvändigt med hänsyn till förutsättningarna för att genomföra saneringen och utredaren ger sitt samtycke till uppsägningen som en person som är opartisk och förtrogen med gäldenärens ekonomiska situation. En ytterligare förutsättning för uppsägningen är att saneringsprogrammet blir uppgjort och fastställt under förfarandet. Uppsägningen kan överhuvudtaget inte genomföras om förfarandet avbryts på den grunden att det inte leder till resultat och innan saneringsprogrammet har fastställts. Gäldenärens avtalsparter har också rätt till ersättning för den skada som en förtidig uppsägning av avtalsförhållandet vållar dem.

De ändringar som föreslås i propositionen kan som helhet bedömas vara proportionella på det sätt som grundlagsutskottet har förutsatt samt motsvara de övriga förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om företagssanering

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om företagssanering (47/1993) 71 § 1 mom. 4 punkten, sådan den lyder i lag 365/2017,

ändras 8 § 1 mom. 1 punkten, 11 §, 24 § 1 mom., 27 §, 29 § 2 mom. 5 punkten, 36 §, 37 § 3 mom., 40 § 4 mom., 47 § 2 mom., 65 § 1 mom., 72 § 1 mom., 73 och 74 §, 75 § 1 mom., 76 §, 87 § 1 och 2 mom., 92 § 1 mom. och 93 §,

av dem 8 § 1 mom. 1 punkten sådan den lyder i lag 365/2017, 11 §, 24 § 1 mom., 37 § 3 mom., 47 § 2 mom., 73 §, 87 § 2 mom. och 92 § 1 mom. sådana de lyder i lag 247/2007, 27 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 794/1998 och 76 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 247/2007, samt

fogas till lagen en ny 47 a §, till 49 § ett nytt 2 mom., till lagen en ny 70 a §, till 71 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 365/2017 och 386/2022, nya 5 a- och 5 b-punkter, till 71 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 365/2017 och 386/2022, ett nytt 5 mom. och till 86 a §, sådan den lyder i lag 386/2022, en ny 7 a-punkt som följer:

8 §

Utredare

Den av domstolen förordnade utredaren har, för att syftet med förfarandet ska kunna nås och borgenärernas intressen bevakas, till uppgift att

1) utreda gäldenärens tillgångar, skulder och andra förbindelser samt omständigheter som inverkar på gäldenärens ekonomiska ställning och på dess beräknade utveckling.

11 §

Utredarens första bedömning och informationsplikt

Utredaren ska inom en månad från det att saneringsförfarandet inleddes ge borgenärsdelegationen, de största borgenärerna och på begäran även andra borgenärer samt gäldenären

1) väsentliga och i förhållande till ansökan nya eller avvikande uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation och orsakerna till de ekonomiska svårigheterna,

2) en bedömning av företagsverksamhetens livsduglighet och av saneringsmetoder samt av omständigheter som är av betydelse för ett fortsatt förfarande.

Utredaren ska regelbundet och alltid när det behövs informera borgenärsdelegationen eller, om en sådan inte finns, borgenärerna om sina åtgärder och iakttagelser i samband med uppföljnings-, övervaknings- och granskningsuppdraget samt förhandla med delegationen eller borgenärerna innan viktiga beslut fattas. Om utredaren får veta att gäldenären väsentligen försummat att betala skulder som inte omfattas av saneringsskuldena, ska utredaren informera också om detta.

På begäran av gäldenären eller en borgenär ska utredaren redogöra för grunderna för sitt arvodesyrkande samt presentera sin uppskattning av de totala kostnaderna för saneringsförfarandet. Om de omständigheter som legat till grund för uppskattningen senare väsentligt ändras, ska utredaren lägga fram en ny uppskattning för gäldenären eller borgenärerna.

24 §

Förhållandet till konkurs

Om en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om saneringsförfarande görs, ska behandlingen av konkursansökan fortsättas men ansökan får inte avgöras förrän beslutet om inledande av saneringsförfarandet har fattats. På samma sätt ska förfaras om en ansökan om att gäldenären ska försättas i konkurs görs efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängig men innan ärendet har avgjorts. Om ett saneringsförfarande inleds, förfaller konkursansökan sedan saneringsprogrammet fastställts. Om ansökan om saneringsförfarande avslås eller behandlingen av ärendet upphör på något annat sätt än genom att saneringsprogrammet fastställs, ska konkursansökan avgöras. Bestämmelser om hur sökande av ändring påverkar konkursen finns i 2 mom. och 96 § 2 mom.

27 §

Vissa avtals ställning

Ett hyres- eller leasingavtal där gäldenären är hyrestagare kan, sedan förfarandet har inletts, sägas upp av gäldenären med iakttagande av 29 och 30 §, så att avtalet upphör två månader efter uppsägningen oberoende av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägning av det. Ersättningen för att avtalet upphör i förtid omfattar de direkta kostnaderna för återställande av besittningen av egendom samt skälig ersättning för annan skada som enligt vad uthyraren visar drabbar honom. I fråga om leasingavtal iakttas dessutom bestämmelserna i 26 § om hur de kreditkostnader som hänför sig till den icke utnyttjade kredittiden ska räknas gäldenären till godo.

Den som enligt ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes har åtagit sig en prestation gentemot gäldenären, men inte har uppfyllt åtagandet när förfarandet inleds, är trots 17 § berättigad att få betalning för sin prestation, om prestationen kan anses vara sedvanlig med tanke på gäldenärens verksamhet.

Har någon genom ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes förbundit sig gentemot gäldenären i form av någon annan prestationsskyldighet än vad som avses i 2 mom. och har gäldenären inte när förfarandet inleds fullgjort sin betalningsskyldighet enligt avtalet, ska utredaren på begäran av motparten meddela om gäldenären håller fast vid avtalet. Om svaret är nekande eller det inte ges inom skälig tid, får motparten häva avtalet.

Ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes och genom vilket gäldenären har förbundit sig till någon annan prestation än en penningprestation och som gäldenären inte har fullgjort när förfarandet inleds, kan sedan förfarandet har inletts sägas upp med iakttagande av 29 och 30 § så att avtalet upphör att gälla från det att saneringsprogrammet fastställs trots villkoren för avtalets varaktighet eller uppsägning av avtalet, om uppsägningen är nödvändig för tryggande av förutsättningarna för genomförande av saneringen. Ersättningen för att avtalet upphör i förtid omfattar en skälig ersättning för en skada som enligt vad motparten i avtalet visar drabbar honom eller henne.

En ersättning som i de fall som nämns i 1, 3 eller 4 mom. ska utgå på grund av att avtalet sägs upp eller hävs räknas till gäldenärens saneringsskulder och ska beaktas trots vad som nedan sägs om anmälning av fordringar.

Bestämmelser om rätten att säga upp en arbetstagare i samband med saneringsförfarande finns i arbetsavtalslagen (55/2001).

29 §

Gäldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av den

Sedan förfarandet har inletts får gäldenären dock inte utan utredarens samtycke

5) säga upp avtal som behövs med tanke på verksamheten eller förutsättningarna att fortsätta den och inte heller avtal som avses i 27 § 4 mom.,

36 §

Återvinning på yrkande av utredaren

Utredaren ska väcka återvinningstalan inom ett år från det förfarandet inleddes. Talan får dock väckas även inom tre månader från det grunden för återvinningen blev eller borde ha blivit känd för utredaren.

Vid återvinning som grundar sig på ett yrkande av utredaren tillämpas 15–19 § i lagen om återvinning till konkursbo, så att vad som föreskrivs om konkursbo på motsvarande sätt gäller gäldenären. Egendom som har erhållits när en rättshandling återgår ska förvaras åtskild från gäldenärens övriga egendom och när kostnaderna för yrkande på återvinning är täckta användas på det sätt som bestäms i saneringsprogrammet.

37 §

Återvinning på yrkande av en borgenär

Borgenären ska väcka talan enligt 2 mom. inom ett år från det att saneringsförfarandet inleddes. Domstolen ska ge utredaren tillfälle att bli hörd i saken. Utredaren kan börja driva talan genom att meddela detta i sitt yttrande till domstolen. Talan anses då grunda sig på utredarens yrkande och borgenären har rätt att av gäldenärens tillgångar få ersättning för de rättegångskostnader som föranletts av att talan väckts. En eventuell tvist om ersättningen avgörs av domstol.

40 §

Uppgörande av förslag

De som är berättigade att lägga fram förslag har rätt att av utredaren få de uppgifter som behövs när förslaget utarbetas.

47 §

Oklara och okända samt vissa andra saneringsskulders ställning

En saneringsskuld som inte har anmälts i förfarandet av gäldenären eller före den i 71 § 1 mom. 3 punkten avsedda fristdagen av borgenären och som inte på något annat sätt kommit till utredarens kännedom innan saneringsprogrammet fastställs upphör när saneringsprogrammet fastställs, om inte något annat bestäms i programmet. Skulden upphör dock inte om borgenären inte kände till och inte heller borde ha känt till den och skulden inte kommit till utredarens kännedom innan programmet fastställdes. En borgenär som har realsäkerhet för sin fordran är trots vad som föreskrivs ovan berättigad att driva in sin fordran ur värdet av säkerheten.

47 a §

Anmälning av fordringar efter fristdagen

Borgenären kan anmäla sina fordringar eller framställa tilläggsyrkanden ännu efter den fristdag som avses i 71 § 1 mom. 3 punkten. Från den prestation som enligt saneringsprogrammet tillfaller borgenären dras då av ett belopp som utgör en procent av beloppet av den anmälda fordran eller det framställda tilläggsyrkandet. Det belopp som ska dras av är dock alltid minst 600 och högst 6 000 euro. Om borgenären inte har delgetts domstolens beslut om inledande av saneringsförfarande eller fordran inte har anmälts på grund av laga hinder, görs inget avdrag. Avdrag görs inte heller om borgenären är en privatperson och det med hänsyn till hans eller hennes omständigheter är oskäligt att göra avdraget.

Om det på grund av återvinning har uppstått ett behov för borgenären att anmäla sina fordringar eller om borgenären av någon annan orsak inte kände till och inte heller borde ha känt till fordringarna före fristdagen för anmälan av fordringar, ska utredaren ge borgenären en skälig tid att anmäla fordringar. Från anmälan görs då inget avdrag enligt 1 mom. Utredaren kan befria borgenären från skyldigheten att anmäla fordringar, om det inte finns något behov av att göra anmälan.

Efter det att saneringsprogrammet har fastställts beaktas anmälan inte längre. Bestämmelser om ändring av saneringsprogrammet finns i 63 § 3 mom.

49 §

Alternativa förutsättningar för fastställande

Bestämmelser om snabbt fastställande av saneringsprogram finns i 92 §.

65 §

Beslut om att programmet förfaller

Domstolen kan på yrkande av övervakaren eller en borgenär bestämma att saneringsprogrammet ska förfalla, om

- 1) det efter att programmet har fastställts framkommer omständigheter som enligt 53 § 2 mom. hade hindrat att programmet fastställs om de då hade varit kända,
 - 2) gäldenären har brutit mot programmet för att gynna någon borgenär och förseelsen inte är ringa, eller
 - 3) det finns en i programmet fastställd grund för att programmet ska förfalla och gäldenären har brutit mot programmet så väsentligt att det inte längre finns förutsättningar att genomföra det.
-

70 a §

Avslag på ansökan i skriftligt förfarande

Om det på basis av ansökan, ett eventuellt skriftligt yttrande som avgetts med anledning av ansökan och domstolens tidigare avgörande är uppenbart att det inte finns förutsättningar för att inleda ett saneringsförfarande, ska ansökan avslås i ett skriftligt förfarande.

71 §

Beslut om att inleda förfarandet

När domstolen fattar beslut om att inleda ett saneringsförfarande ska den

5 a) sätta ut en tidsfrist som börjar när förslaget till saneringsprogram lämnats och inom vilken andra som har del i saken än den som gjort upp förslaget ska lämna ett skriftligt yttrande om programförslaget till utredaren,

5 b) sätta ut en tidsfrist som börjar när förslaget till saneringsprogram lämnas in och som är kortare än den tidsfrist som avses i 5 a-punkten, inom vilken de som har del i saken skriftligen ska meddela utredaren om invändningar mot de fordringar som avses i programförslaget,

Om den sista dagen för den tidsfrist som avses i 1 mom. 5 a- eller 5 b-punkten inte är en vardag, kan de invändningar och yttranden som avses i punkterna lämnas till utredaren den första vardagen därefter.

72 §

Påbörjande av behandlingen av programförslaget

Sedan förslaget till saneringsprogram har tillställts utredaren och domstolen, ska utredaren utan dröjsmål se till att programförslaget delges dem som har del i saken. I samband med delgivningen av programförslaget ska utredaren meddela dem som har del i saken när de yttranden som avses i 71 § 1 mom. 5 a-punkten och de invändningar som avses i 5 b-punkten senast ska lämnas till utredaren inom de tidsfrister som domstolen bestämmer.

73 §

Avsaknad av programförslag

Om domstolen inte inom utsatt tid har tillställts något förslag till saneringsprogram, ska domstolen ge sökanden och utredaren tillfälle att bli hörd. Om hörandet inte föranleder något annat, ska domstolen fatta beslut om att saneringsförfarandet ska upphöra.

74 §

Invändningar mot fordringar

Invändningar som avses i 71 § 1 mom. 5 b-punkten kan för gäldenärens räkning framföras både av utredaren och av gäldenären.

De invändningar som framställts inom tidsfristen ska utredaren delge gäldenären och de borgenärer vilkas rätt varje invändning gäller. Utredaren ska före behandlingen av programförslaget tillstålla domstolen en förteckning, av vilken framgår vem som gjort en invändning och föremålet för invändningen. Utredaren ska före behandlingen också lämna yttranden om programförslaget till domstolen.

Invändningar som framförts efter utgången av den tidsfrist som avses i 71 § 1 mom. 5 b-punkten lämnas utan prövning.

75 §

Behandlingen av invändningar

Invändningar enligt 71 § 1 mom. 5 b-punkten handläggs och saken avgörs i samband med behandlingen av programförslaget, om det med beaktande av den bevisning som krävs och övriga omständigheter är möjligt utan att saneringsförfarandet orsakas väsentligt dröjsmål eller annan olägenhet.

76 §

Behandling och delgivning av programförslaget samt omröstningsförfarande

Sedan domstolen har granskat att förslaget till saneringsprogram uppfyller kraven i 41 och 42 §, de som har del i saken har getts möjlighet att framföra sin uppfattning om förslaget och domstolen har fattat ett beslut enligt 47 § 1 mom. om att beakta oklara saneringsskulder, kan den som har gjort upp förslaget ges tillfälle att rätta, justera eller komplettera förslaget inom utsatt tid.

Domstolen ska efter att ha fått det slutliga programförslaget besluta hur borgenärerna med stöd av 51 § 3 mom. ska delas in i grupper och vilka grupper som med stöd av 52 § är röstberättigade. I det beslut som här avses får ändring inte sökas särskilt.

Domstolen ska uppmana de röstberättigade borgenärerna att inom en utsatt tid skriftligen meddela utredaren om de godkänner eller förkastar programförslaget (*röst*). En röst som getts efter utsatt dag lämnas utan avseende. Utredaren ser till att uppmaningen samt det slutliga programförslaget och parternas skriftliga röster delges dem som har del i saken.

Utredaren ska utan dröjsmål göra upp en utredning över rösterna och resultaten av omröstningen för varje programförslag (*omröstningsutredning*) samt ge in rösterna och omröstningsutredningen till domstolen och svara för delgivningen av omröstningsutredningen.

Ett omröstningsförfarande är dock inte nödvändigt om en i 52 § avsedd majoritet i varje borgenärsgroup skriftligen har godkänt programförslaget och ingen av borgenärerna i ett yttrande som avses i 71 § 1 mom. 5 a-punkten har åberopat en omständighet på grundval av vilken saneringsprogrammet borde lämnas utan fastställelse.

86 a §

Förfarande utan utredare

Om en utredare inte har förordnats

7 a) ska de yttranden som avses i 71 § 1 mom. 5 a-punkten, de invändningar som avses i 5 b-punkten och de röster som avses i 76 § 3 mom. lämnas till domstolen,

87 §

Utredarens arvode och ersättning för kostnader

Utredaren har för sitt uppdrag rätt till ett skäligt arvode som betalas av gäldenärens medel. När arvodet bestäms ska avseende fästas vid gäldenärsbolagets värde vid den tidpunkt då förfarandet inleddes, uppdragets svårighetsgrad och omfattningen av de åtgärder som det kräver, resultatet av utredarens arbete samt övriga omständigheter. På yrkande av utredaren kan det fastställas att arvodet ska betalas som delprestationer allt efter som uppdraget fortskrider, om detta med beaktande av uppdragets varaktighet, arbetsmängden och andra omständigheter ska anses skäligt.

Utredaren har rätt till ersättning av gäldenärens medel för de kostnader som varit nödvändiga för fullgörande av uppdraget. På yrkande av utredaren kan det fastställas att sådan ersättning ska betalas i förskott eller innan uppdraget har slutförts, om detta ska anses motiverat med beaktande av beloppet av de förväntade eller faktiska kostnaderna.

92 §

Snabbt fastställande av saneringsprogram

Om det inte finns något sådant hinder som avses i 3 mom. kan ett förslag till saneringsprogram utan att de i 71 § 1 mom. avsedda fristdagarna och tidsfristerna sätts ut samt utan iakttagande av 72 och 74–76 § fastställas som saneringsprogram, om gäldenärens skriftliga yttrande har inkommit samt

1) ett skriftligt godkännande av alla de kända borgenärer vilkas fordringar uppgår till sammanlagt minst 70 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp och av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 10 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp, eller

2) ett skriftligt godkännande av alla de kända borgenärer vilkas fordringar uppgår till sammanlagt minst 60 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp och av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 10 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp, om gäldenären enligt programförslaget ska betala minst 25 procent av det sammanlagda beloppet av varje borgenärs fordringsbelopp senast ett år från det att saneringsprogrammet fastställdes.

93 §

Ersättningskyldighet med anledning av grundlös ansökan

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anhängiggör en uppenbart grundlös ansökan om saneringsförfarande är skyldig att ersätta den skada som gäldenären eller någon borgenär däri genom åsamkas. Rättegångsbiträdet eller rättegångsombudet för den som anhängiggjort ansökan kan åläggas att solidariskt med den som anhängiggjort ansökan ersätta en sådan skada.

Bestämmelser om jämkning av skadestånd och om fördelning av skadeståndsansvaret mellan två eller flera skadeståndsskyldiga finns i 2 och 6 kap. i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 .

På saneringsförfaranden som inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas 8 § 1 mom. 1 punkten, 11 och 27 §, 29 § 2 mom. 5 punkten, 36 §, 37 § 3 mom., 40 § 4 mom., 47 § 2 mom.,

71 § 1 och 5 mom., 72 § 1 mom., 73–74 §, 75 § 1 mom., 76 § och 92 § 1 mom. i den lydelse de hade vid ikraftträdandet.

Lagens 47 a § och 86 a § 7 a-punkt tillämpas inte på förfaranden som har inletts före ikraftträdandet av denna lag.

Lagens 65 § 1 mom. tillämpas i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag, om en ansökan om att saneringsförfarandet ska förfalla har anhängiggjorts före ikraftträdandet.

Lagens 93 § tillämpas i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag, om en uppenbart ogrundad saneringsansökan har anhängiggjorts före ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) 20 § 1 mom., sådant det lyder
i lag 1123/2014, som följer:

20 §

Förhållandet till konkurs

Om också en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om skuldsanering görs, ska behandlingen av konkursansökan fortsättas men ansökan får inte avgöras förrän beslutet om inledande av skuldsanering har fattats. På samma sätt ska förfaras om en ansökan om att gäldenären ska försättas i konkurs görs efter att ansökan om skuldsanering har blivit anhängig men innan ärendet har avgjorts. Om skuldsanering inleds, förfaller konkursansökan sedan betalningsprogrammet har fastställts. Om ansökan om skuldsanering avslås eller om behandlingen av ärendet avslutas på något annat sätt än genom att ett betalningsprogram fastställs, ska konkursansökan avgöras. Bestämmelser om hur sökande av ändring påverkar konkursen finns i 2 mom. och i 63 § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 21 kap. 1 § i konkurslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurslagen (120/2004) 21 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten som följer:

21 kap.

Förlikning

1 §

Förutsättningar för förlikning

I en konkurs kan en förlikning som avslutar konkursförfarandet fastställas. En förutsättning för att förlikning skall kunna fastställas är att

1) förlikningen understöds av såväl gäldenären som de borgenärer vilkas röstetal sammanlagt utgör minst 70 procent av borgenärernas sammanlagda röstetal och av varje borgenär vars röstetal är minst 10 procent av det sammanlagda röstetalet för borgenärerna,

Denna lag träder i kraft den 20 .

På konkurser som har inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

4.

Lag

om ändring av 15 kap. 2 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken 15 kap. 2 §, sådan den lyder i lag 718/2011, som följer:

15 kap.

Om rättegångsombud

2 §

Om inte något annat bestäms i denna eller någon annan lag, får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller ett sådant rättegångsbiträde med tillstånd som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011).

Trots 1 mom. får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en person som står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till en part och som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är redbar och som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats. Dessutom får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde i ett mål eller ärende som gäller ett anställningsförhållande eller i ett mål eller ärende som i sak anknyter till ett sådant samt i arbetsdomstolen anlitas en person som är anställd hos en arbetsmarknadsorganisation, som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är redbar och som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en myndighet till vars lagstadgade uppgifter hör att biträda vid rättegång. Dessutom får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en person som är anställd hos nämnda myndighet och som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

Också någon annan än i 1 mom. avsedd, myndig redbar person som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats får anlitas såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde

- 1) i ett mål som avses i 5 kap. 3 §,
- 2) i ett ansökningsärende som inte är tvistigt,
- 3) i ett jorddomstolsärende.

Vad som föreskrivs i 4 mom. 2 punkten tillämpas dock inte i ett ärende som gäller saneringsförfarande enligt lagen om företagssanering (47/1993) och som är anhängigt samtidigt som en konkursansökan som gäller samma gäldenär.

Vad som i denna eller någon annan lag föreskrivs om en advokats rätt att vara rättegångsombud eller rättegångsbiträde tillämpas även på den som har rätt att bedriva advokatverksamhet i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i någon annan stat med vilken Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått ett avtal om ömsesidigt erkännande av yrkesbehörighet för advokater.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Om en saneringsansökan har anhänggjorts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag

om ändring av 4 och 6 § i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret (137/2004) 6 § 2 mom. 3 punkten,
sådan den lyder i lag 367/2017,
ändras 6 § 2 mom. 6 och 7 punkten, sådana de lyder i lag 367/2017, samt
fogas till 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 367/2017, en ny 5 a-punkt som följer:

4 §

Övriga uppgifter om konkursärenden som ska föras in i registret

Angående behandlingen av ett konkursärende ska domstolen i registret föra in uppgifter om

5 a) att förlikning som avslutar konkursförfarandet har fastställts,

6 §

Övriga uppgifter om företagssaneringsärenden som ska föras in i registret

När ett företagssaneringsförfarande har inletts, ska domstolen i registret föra in uppgifter om

6) den tidsfrist inom vilken invändningar mot fordringarna ska framföras, samt dagen när denna tidsfrist löper ut,

7) den tidsfrist inom vilken yttranden om programförslaget ska avges, samt dagen när denna tidsfrist löper ut,

Denna lag träder i kraft den 20 .

På saneringsförfaranden som inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas 6 § 2 mom. i denna lag i den lydelse det hade vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 3 november 2022

Statsminister

Sanna Marin

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

1.

Lag

om ändring av lagen om företagssanering

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om företagssanering (47/1993) 71 § 1 mom. 4 punkten, sådan den lyder i lag 365/2017,

ändras 8 § 1 mom. 1 punkten, 11 §, 24 § 1 mom., 27 §, 29 § 2 mom. 5 punkten, 36 §, 37 § 3 mom., 40 § 4 mom., 47 § 2 mom., 65 § 1 mom., 72 § 1 mom., 73 och 74 §, 75 § 1 mom., 76 §, 87 § 1 och 2 mom., 92 § 1 mom. och 93 §,

av dem 8 § 1 mom. 1 punkten sådan den lyder i lag 365/2017, 11 §, 24 § 1 mom., 37 § 3 mom., 47 § 2 mom., 73 §, 87 § 2 mom. och 92 § 1 mom. sådana de lyder i lag 247/2007, 27 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 794/1998 och 76 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 247/2007, samt

fogas till lagen en ny 47 a §, till 49 § ett nytt 2 mom., till lagen en ny 70 a §, till 71 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 365/2017 och 386/2022, nya 5 a- och 5 b-punkter, till 71 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 365/2017 och 386/2022, ett nytt 5 mom. och till 86 a §, sådan den lyder i lag 386/2022, en ny 7 a-punkt som följer:

Gällande lydelse

8 §

Utredare

Den av domstolen förordnade utredaren har, för att syftet med förfarandet ska kunna nås och borgenärernas intressen bevakas, till uppgift att

1) göra en utredning om gäldenärens tillgångar, skulder och andra förbindelser samt om omständigheter som inverkar på gäldenärens ekonomiska ställning och på dess beräknade utveckling,

11 §

Utredarens informationsplikt

Utredaren skall utan dröjsmål delge borgenärsdelegationen, de största borgenärerna och på begäran också andra borgenärer samt gäl-

Föreslagen lydelse

8 §

Utredare

Den av domstolen förordnade utredaren har, för att syftet med förfarandet ska kunna nås och borgenärernas intressen bevakas, till uppgift att

1) *utreda* gäldenärens tillgångar, skulder och andra förbindelser samt omständigheter som inverkar på gäldenärens ekonomiska ställning och på dess beräknade utveckling,

11 §

Utredarens första bedömning och informationsplikt

Utredaren ska inom en månad från det att saneringsförfarandet inleddes ge borgenärsdelegationen, de största borgenärerna och på

Gällande lydelse

denären och konkursombudsmannen den utredning som nämns i 8 § 1 mom. 1 punkten eller ett sammandrag av den. Utredaren skall regelbundet och alltid när det behövs informera borgenärsdelegationen eller, om en sådan inte tillsatts, borgenärerna om sina åtgärder och iakttagelser i samband med uppföljnings-, övervaknings- och granskningsuppdraget samt förhandla med delegationen eller borgenärerna innan viktiga beslut fattas. Om utredaren får veta att gäldenären väsentligt försummat att betala skulder som inte omfattas av saneringsskuldena, skall utredaren informera också om detta.

På begäran av gäldenären eller en borgenär skall utredaren redogöra för grunderna för sitt arvodesyrkande samt presentera sin uppskattning av de totala kostnaderna för saneringsförfarandet. Om de omständigheter som legat till grund för uppskattningen senare väsentligt ändras, skall utredaren lägga fram en ny uppskattning för gäldenären och borgenärerna.

24 §

Förhållandet till konkurs

Om en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om saneringsförfarande görs, får konkursansökan inte avgöras förrän beslutet om inledande av saneringsförfarandet har fattats. På samma sätt skall förfaras om en ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs görs efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängig men innan ärendet har avgjorts. Om ett saneringsförfarande inleds, förfaller konkursansökan sedan saneringsprogrammet fastställts. Om ansökan om saneringsförfarande avslås eller saneringsförfarandet förordnas upphöra på annan grund än att saneringsprogrammet fastställts, skall behandlingen av konkursansökan fortsätta. För den händelse att

Föreslagen lydelse

begäran även andra borgenärer samt gäldenären

1) väsentliga och i förhållande till ansökan nya eller avvikande uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation och orsakerna till de ekonomiska svårigheterna,

2) en bedömning av företagsverksamhetens livsduglighet och av saneringsmetoder samt av omständigheter som är av betydelse för ett fortsatt förfarande.

Utredaren ska regelbundet och alltid när det behövs informera borgenärsdelegationen eller, om en sådan inte finns, borgenärerna om sina åtgärder och iakttagelser i samband med uppföljnings-, övervaknings- och granskningsuppdraget samt förhandla med delegationen eller borgenärerna innan viktiga beslut fattas. Om utredaren får veta att gäldenären väsentligen försummat att betala skulder som inte omfattas av saneringsskuldena, ska utredaren informera också om detta.

På begäran av gäldenären eller en borgenär ska utredaren redogöra för grunderna för sitt arvodesyrkande samt presentera sin uppskattning av de totala kostnaderna för saneringsförfarandet. Om de omständigheter som legat till grund för uppskattningen senare väsentligt ändras, ska utredaren lägga fram en ny uppskattning för gäldenären eller borgenärerna.

24 §

Förhållandet till konkurs

Om en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om saneringsförfarande görs, *ska behandlingen av konkursansökan fortsättas men ansökan får inte avgöras* förrän beslutet om inledande av saneringsförfarandet har fattats. På samma sätt ska förfaras om en ansökan om att gäldenären ska försättas i konkurs görs efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängig men innan ärendet har avgjorts. Om ett saneringsförfarande inleds, förfaller konkursansökan sedan saneringsprogrammet fastställts. Om ansökan om saneringsförfarande avslås *eller behandlingen av ärendet upphör på något annat sätt än genom att saneringsprogrammet fastställs, ska konkursansökan*

Gällande lydelse

beslutet överklagas finns bestämmelser i 96 § 2 mom.

Föreslagen lydelse

avgöras. Bestämmelser om hur sökande av ändring påverkar konkursen finns i 2 mom. och 96 § 2 mom.

27 §

Vissa avtals ställning

Ett hyres- eller leasingavtal där gäldenären är hyrestagare kan, sedan förfarandet har inletts, sägas upp av gäldenären med iakttagande av 29 och 30 §, så att avtalet upphör två månader efter uppsägningen utan hinder av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägning av det. Ersättningen för att avtalet upphör i förtid omfattar de direkta kostnaderna för återställande av besittningen av egendom samt skälig ersättning för annan skada som enligt vad uthyraren visar drabbar honom. I fråga om leasingavtal iakttas dessutom bestämmelserna i 26 § om hur de kreditkostnader som hänför sig till den icke utnyttjade kredittiden skall räknas gäldenären till godo.

Den som enligt ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes har åtagit sig en prestation gentemot gäldenären, men inte har uppfyllt åtagandet när förfarandet inleds, är utan hinder av 17 § berättigad att få betalning för sin prestation, om prestationen kan anses vara sedvanlig med tanke på gäldenärens verksamhet.

Har någon genom ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes förbundit sig gentemot gäldenären i form av någon annan prestationsskyldighet än vad som avses i 2 mom. och har gäldenären inte när förfarandet inleds fullgjort sin betalningsskyldighet enligt avtalet, skall utredaren på begäran av motparten meddela om gäldenären håller fast vid avtalet. Om svaret är nekande eller det inte ges inom skälig tid, får motparten häva avtalet.

27 §

Vissa avtals ställning

Ett hyres- eller leasingavtal där gäldenären är hyrestagare kan, sedan förfarandet har inletts, sägas upp av gäldenären med iakttagande av 29 och 30 §, så att avtalet upphör två månader efter uppsägningen oberoende av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägning av det. Ersättningen för att avtalet upphör i förtid omfattar de direkta kostnaderna för återställande av besittningen av egendom samt skälig ersättning för annan skada som enligt vad uthyraren visar drabbar honom. I fråga om leasingavtal iakttas dessutom bestämmelserna i 26 § om hur de kreditkostnader som hänför sig till den icke utnyttjade kredittiden ska räknas gäldenären till godo.

Den som enligt ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes har åtagit sig en prestation gentemot gäldenären, men inte har uppfyllt åtagandet när förfarandet inleds, är trots 17 § berättigad att få betalning för sin prestation, om prestationen kan anses vara sedvanlig med tanke på gäldenärens verksamhet.

Har någon genom ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes förbundit sig gentemot gäldenären i form av någon annan prestationsskyldighet än vad som avses i 2 mom. och har gäldenären inte när förfarandet inleds fullgjort sin betalningsskyldighet enligt avtalet, ska utredaren på begäran av motparten meddela om gäldenären håller fast vid avtalet. Om svaret är nekande eller det inte ges inom skälig tid, får motparten häva avtalet.

Ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes och genom vilket gäldenären har förbundit sig till någon annan prestation än en penningprestation och som gäldenären inte har fullgjort när förfarandet inleds, kan sedan förfarandet har inletts sägas upp med iakttagande av 29 och 30 § så att avtalet upphör att

Gällande lydelse

En ersättning som i de fall som nämns i 1 och 3 mom. skall utgå på grund av att avtalet sägs upp eller hävs räknas till gäldenärens saneringskulder och skall beaktas utan hinder av vad som nedan sägs om anmälning av fordringar.

Om rätten att säga upp en arbetstagare i samband med saneringsförfarande stadgas i lagen om arbetsavtal (320/70).

29 §

Gäldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av den

Sedan förfarandet har inletts får gäldenären dock inte utan utredarens samtycke

5) säga upp avtal som behövs med tanke på verksamheten eller förutsättningarna att fortsätta den,

36 §

Återvinning på yrkande av utredaren

Utredaren skall väcka återvinningstalan inom sex månader från det förfarandet inleddes. Talan får dock väckas även inom tre månader från det grunden för återvinningen blev eller borde ha blivit känd för utredaren.

Vid återvinning som grundar sig på ett yrkande av utredaren tillämpas 15–19 § lagen om återvinning till konkursbo, så att vad som stadgas om konkursbo på motsvarande sätt gäller gäldenären.

Föreslagen lydelse

gälla från det att saneringsprogrammet fastställs trots villkoren för avtalets varaktighet eller uppsägning av avtalet, om uppsägningen är nödvändig för tryggande av förutsättningarna för genomförande av saneringen. Ersättningen för att avtalet upphör i förtid omfattar en skälig ersättning för en skada som enligt vad motparten i avtalet visar drabbar honom eller henne.

En ersättning som i de fall som nämns i 1, 3 eller 4 mom. ska utgå på grund av att avtalet sägs upp eller hävs räknas till gäldenärens saneringskulder och ska beaktas trots vad som nedan sägs om anmälning av fordringar.

Bestämmelser om rätten att säga upp en arbetstagare i samband med saneringsförfarande finns i arbetsavtalslagen (55/2001).

29 §

Gäldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av den

Sedan förfarandet har inletts får gäldenären dock inte utan utredarens samtycke

5) säga upp avtal som behövs med tanke på verksamheten eller förutsättningarna att fortsätta den *och inte heller avtal som avses i 27 § 4 mom.*,

36 §

Återvinning på yrkande av utredaren

Utredaren ska väcka återvinningstalan inom ett år från det förfarandet inleddes. Talan får dock väckas även inom tre månader från det grunden för återvinningen blev eller borde ha blivit känd för utredaren.

Vid återvinning som grundar sig på ett yrkande av utredaren tillämpas 15–19 § i lagen om återvinning till konkursbo, så att vad som föreskrivs om konkursbo på motsvarande sätt gäller gäldenären. *Egendom som har erhållits när en rättshandling återgår ska förvaras åtskild från gäldenärens övriga egendom och*

Gällande lydelse

37 §

Återvinning på yrkande av en borgenär

Borgenären skall väcka talan enligt 2 mom. inom sex månader från det att saneringsförfarandet inleddes. Domstolen skall ge utredaren tillfälle att bli hörd i saken. Utredaren kan börja driva talan genom att meddela detta i sitt yttrande till domstolen. Talan anses då grunda sig på utredarens yrkande och borgenären har rätt att av gäldenärens tillgångar få ersättning för de rättegångskostnader som föranletts av att talan väckts. En eventuell tvist om ersättningen avgörs av domstol.

40 §

Uppgörande av förslag

De som är berättigade att lägga fram förslag har rätt att av utredaren få uppgifter som *utöver den utredning som avses i 8 § 1 mom. 1 punkten* behövs när förslaget utarbetas

47 §

Oklara och okända samt vissa andra saneringsskulders ställning

En saneringsskuld som inte har anmälts i förfarandet av gäldenären eller i enlighet med 71 § 1 mom. 3 punkten av borgenären och som inte annars har kommit till utredarens kännedom innan saneringsprogrammet fastställs upphör när saneringsprogrammet fastställs, om inte något annat bestäms i programmet. Skulden upphör dock inte om borgenären inte kände till och inte heller borde ha känt till den och skulden inte kommit till utredarens kännedom innan programmet fastställdes. En borgenär som har realsäkerhet för sin fordran är

Föreslagen lydelse

när kostnaderna för yrkande på återvinning är täckta användas på det sätt som bestäms i saneringsprogrammet.

37 §

Återvinning på yrkande av en borgenär

Borgenären ska väcka talan enligt 2 mom. inom *ett år* från det att saneringsförfarandet inleddes. Domstolen ska ge utredaren tillfälle att bli hörd i saken. Utredaren kan börja driva talan genom att meddela detta i sitt yttrande till domstolen. Talan anses då grunda sig på utredarens yrkande och borgenären har rätt att av gäldenärens tillgångar få ersättning för de rättegångskostnader som föranletts av att talan väckts. En eventuell tvist om ersättningen avgörs av domstol.

40 §

Uppgörande av förslag

De som är berättigade att lägga fram förslag har rätt att av utredaren få de uppgifter som behövs när förslaget utarbetas.

47 §

Oklara och okända samt vissa andra saneringsskulders ställning

En saneringsskuld som inte har anmälts i förfarandet av gäldenären eller *före den i 71 § 1 mom. 3 punkten avsedda fristdagen* av borgenären och som inte på något annat sätt kommit till utredarens kännedom innan saneringsprogrammet fastställs upphör när saneringsprogrammet fastställs, om inte något annat bestäms i programmet. Skulden upphör dock inte om borgenären inte kände till och inte heller borde ha känt till den och skulden inte kommit till utredarens kännedom innan programmet fastställdes. En borgenär som har re

Gällande lydelse

utan hinder av det ovan sagda berättigad att driva in sin fordran ur värdet av säkerheten.

(fogas)

Föreslagen lydelse

alsäkerhet för sin fordran är trots vad som föreskrivs ovan berättigad att driva in sin fordran ur värdet av säkerheten.

47 a §

Anmälning av fordringar efter fristdagen

Borgenären kan anmäla sina fordringar eller framställa tilläggsyrkanden ännu efter den fristdag som avses i 71 § 1 mom. 3 punkten. Från den prestation som enligt saneringsprogrammet tillfaller borgenären dras då av ett belopp som utgör en procent av beloppet av den anmälda fordran eller det framställda tilläggsyrkandet. Det belopp som ska dras av är dock alltid minst 600 och högst 6 000 euro. Om borgenären inte har delgetts domstolens beslut om inledande av saneringsförfarande eller fordran inte har anmälts på grund av laga hinder, görs inget avdrag. Avdrag görs inte heller om borgenären är en privatperson och det med hänsyn till hans eller hennes omständigheter är oskäligt att göra avdraget.

Om det på grund av återvinning har uppstått ett behov för borgenären att anmäla sina fordringar eller om borgenären av någon annan orsak inte kände till och inte heller borde ha känt till fordringarna före fristdagen för anmälan av fordringar, ska utredaren ge borgenären en skälig tid att anmäla fordringar. Från anmälan görs då inget avdrag enligt 1 mom. Utredaren kan befria borgenären från skyldigheten att anmäla fordringar, om det inte finns något behov av att göra anmälan.

Efter det att saneringsprogrammet har fastställts beaktas anmälan inte längre. Bestämmelser om ändring av saneringsprogrammet finns i 63 § 3 mom.

49 §

Alternativa förutsättningar för fastställande

(fogas)

49 §

Alternativa förutsättningar för fastställande

Bestämmelser om snabbt fastställande av saneringsprogram finns i 92 §.

Gällande lydelse

65 §

Beslut om att programmet förfaller

Domstolen kan på yrkande av övervakaren eller en borgenär bestämma att saneringsprogrammet skall förfalla, om

1) det efter att programmet har fastställts framkommer omständigheter som enligt 53 § 2 mom. hade hindrat att programmet fastställs om de då hade varit kända, eller

2) gäldenären har brutit mot programmet för att gynna någon borgenär och förseelsen inte är ringa.

(fogas)

71 §

Beslut om att inleda förfarandet

När domstolen fattar beslut om att inleda ett saneringsförfarande ska den

4) sätta ut en dag då utredaren senast ska delge parterna den utredning om gäldenärens ekonomiska ställning som avses i 8 § 1 mom.,

(fogas)

Föreslagen lydelse

65 §

Beslut om att programmet förfaller

Domstolen kan på yrkande av övervakaren eller en borgenär bestämma att saneringsprogrammet ska förfalla, om

1) det efter att programmet har fastställts framkommer omständigheter som enligt 53 § 2 mom. hade hindrat att programmet fastställs om de då hade varit kända,

2) gäldenären har brutit mot programmet för att gynna någon borgenär och förseelsen inte är ringa, eller

3) det finns en i programmet fastställd grund för att programmet ska förfalla och gäldenären har brutit mot programmet så väsentligt att det inte längre finns förutsättningar att genomföra det.

70 a §

Avslag på ansökan i skriftligt förfarande

Om det på basis av ansökan, ett eventuellt skriftligt yttrande som avgetts med anledning av ansökan och domstolens tidigare avgörande är uppenbart att det inte finns förutsättningar för att inleda ett saneringsförfarande, ska ansökan avslås i ett skriftligt förfarande.

71 §

Beslut om att inleda förfarandet

När domstolen fattar beslut om att inleda ett saneringsförfarande ska den

(upphävs)

5 a) sätta ut en tidsfrist som börjar när förslaget till saneringsprogram lämnats och inom vilken andra som har del i saken än den som gjort upp förslaget ska lämna ett skriftligt yttrande om programförslaget till utredaren,

5 b) sätta ut en tidsfrist som börjar när förslaget till saneringsprogram lämnas in och

Gällande lydelse

(fogas)

72 §

Påbörjande av behandlingen av programförslaget

Sedan förslaget till saneringsprogram har tillställts domstolen, skall den ge de parter som inte gjort upp programmet tillfälle att inom en utsatt tid skriftligen uttala sig om förslaget eller kalla den som har del i saken till ett sammanträde för att bli hörd. En borgenär som kallats för att bli hörd kan ges tillfälle att i stället för att infinna sig vid domstolen avge ett skriftligt yttrande. För delgivningen av uppmaningen och kallelsen samt programförslaget svarar utredaren.

73 §

Avsaknad av programförslag

Om domstolen inte inom utsatt tid har tillställts *ett sådant* förslag till saneringsprogram som uppfyller kraven i 41 och 42 §, skall domstolen ge sökanden, utredaren och den som eventuellt lagt fram ett bristfälligt förslag tillfälle att bli hörd. Om hörandet inte föranleder något annat, skall domstolen fatta beslut om att saneringsförfarandet skall upphöra.

74 §

Invändningar mot fordringar

När domstolen beslutar om den fortsatta behandlingen av programförslaget skall den

Föreslagen lydelse

som är kortare än den tidsfrist som avses i 5 a-punkten, inom vilken de som har del i saken skriftligen ska meddela utredaren om invändningar mot de fordringar som avses i programförslaget,

Om den sista dagen för den tidsfrist som avses i 1 mom. 5 a- eller 5 b-punkten inte är en vardag, kan de invändningar och yttranden som avses i punkterna lämnas till utredaren den första vardagen därefter.

72 §

Påbörjande av behandlingen av programförslaget

Sedan förslaget till saneringsprogram har tillställts utredaren och domstolen, ska utredaren utan dröjsmål se till att programförslaget delges dem som har del i saken. I samband med delgivningen av programförslaget ska utredaren meddela dem som har del i saken när de yttranden som avses i 71 § 1 mom. 5 a-punkten och de invändningar som avses i 5 b-punkten senast ska lämnas till utredaren inom de tidsfrister som domstolen bestämmer.

73 §

Avsaknad av programförslag

Om domstolen inte inom utsatt tid har tillställts något förslag till saneringsprogram, ska domstolen ge sökanden och utredaren tillfälle att bli hörd. Om hörandet inte föranleder något annat, ska domstolen fatta beslut om att saneringsförfarandet ska upphöra.

74 §

Invändningar mot fordringar

Invändningar som avses i 71 § 1 mom. 5 b-punkten kan för gäldenärens räkning framföras både av utredaren och av gäldenären.

Gällande lydelse

samtidigt ge parterna tillfälle att inom en kortare tidsfrist än vad som avses i 72 § 1 mom. skriftligen meddela utredaren sina invändningar mot de fordringar som avses i programförslaget. Invändningarna kan för gäldenärens räkning framföras både av utredaren och av gäldenären.

Invändningarna skall inom den utsatta tiden av utredaren delges gäldenären och de borgenärer vilkas rätt varje invändning gäller. Utredaren skall före den fortsatta behandlingen tillställa domstolen en förteckning, av vilken framgår vem som gjort en invändning och föremålet för invändningen.

Invändningar som framförts efter utgången av den tidsfrist som avses i 1 mom. lämnas utan prövning.

75 §

Behandlingen av invändningar

Invändningar enligt 74 § handläggs och saken avgörs i samband med behandlingen av programförslaget, om det med beaktande av den bevisning som krävs och övriga omständigheter är möjligt utan att saneringsförfarandet orsakas väsentligt dröjsmål eller annan olägenhet.

76 §

Behandling och delgivning av programförslaget samt omröstningsförfarande

Sedan de som har del i saken har getts möjlighet att framföra sin uppfattning om förslaget till saneringsprogram och domstolen har fattat ett beslut enligt 47 § 1 mom. om att beakta oklara saneringskulder, kan den som har gjort upp förslaget ges tillfälle att rätta, justera eller komplettera förslaget inom utsatt tid.

Domstolen skall efter att ha fått det slutliga programförslaget besluta hur borgenärerna skall delas in i grupper och vilka grupper som

Föreslagen lydelse

De invändningar som framställts inom tidsfristen ska utredaren delge gäldenären och de borgenärer vilkas rätt varje invändning gäller. Utredaren ska före behandlingen av programförslaget tillställa domstolen en förteckning, av vilken framgår vem som gjort en invändning och föremålet för invändningen. Utredaren ska före behandlingen också lämna yttrandena om programförslaget till domstolen.

Invändningar som framförts efter utgången av den tidsfrist som avses i 71 § 1 mom. 5 b-punkten lämnas utan prövning.

75 §

Behandlingen av invändningar

Invändningar enligt 71 § 1 mom. 5 b-punkten handläggs och saken avgörs i samband med behandlingen av programförslaget, om det med beaktande av den bevisning som krävs och övriga omständigheter är möjligt utan att saneringsförfarandet orsakas väsentligt dröjsmål eller annan olägenhet.

76 §

Behandling och delgivning av programförslaget samt omröstningsförfarande

Sedan domstolen har granskat att förslaget till saneringsprogram uppfyller kraven i 41 och 42 §, de som har del i saken har getts möjlighet att framföra sin uppfattning om förslaget och domstolen har fattat ett beslut enligt 47 § 1 mom. om att beakta oklara saneringskulder, kan den som har gjort upp förslaget ges tillfälle att rätta, justera eller komplettera förslaget inom utsatt tid.

Domstolen ska efter att ha fått det slutliga programförslaget besluta hur borgenärerna med stöd av 51 § 3 mom. ska delas in i grupper

Gällande lydelse

är röstberättigade. I det beslut som här avses får ändring inte sökas särskilt.

Domstolen skall uppmana de röstberättigade borgenärerna att inom en utsatt tid skriftligen meddela om de godkänner eller förkastar programförslaget (*röst*). En röst som givits efter utsatt tid lämnas utan avseende. Utredaren svarar för delgivningen av uppmaningen, det slutliga programförslaget och protokollet över behandlingen samt parternas skriftliga röster.

Domstolen skall delge utredaren de röster som getts inom utsatt tid. Utredaren skall utan dröjsmål göra upp en utredning över rösterna och resultaten av omröstningen för varje programförslag (*omröstningsutredning*) samt ge in den till domstolen och svara för delgivningen av den.

Ett omröstningsförfarande är dock inte nödvändigt om en i 52 § avsedd majoritet i varje borgenärsgroup skriftligen har godkänt programförslaget och ingen av borgenärerna i ett yttrande som avses i 72 § har åberopat en omständighet på grundval av vilken saneringsprogrammet borde lämnas utan fastställelse.

86 a §

Förfarande utan utredare

Om en utredare inte har förordnats

(fogas)

87 §

Utredarens arvode och ersättning för kostnader

Utredaren har för sitt uppdrag rätt till ett skäligt arvode som betalas av gäldenärens medel. När arvodet bestäms skall avseende fästas vid gäldenärsbolagets värde vid den tidpunkt

Föreslagen lydelse

och vilka grupper som *med stöd av 52 §* är röstberättigade. I det beslut som här avses får ändring inte sökas särskilt.

Domstolen ska uppmana de röstberättigade borgenärerna att inom en utsatt tid skriftligen meddela *utredaren* om de godkänner eller förkastar programförslaget (*röst*). En röst som getts efter utsatt dag lämnas utan avseende. *Utredaren ser till att uppmaningen samt det slutliga programförslaget och parternas skriftliga röster delges dem som har del i saken.*

Utredaren ska utan dröjsmål göra upp en utredning över rösterna och resultaten av omröstningen för varje programförslag (*omröstningsutredning*) samt ge in *rösterna och omröstningsutredningen* till domstolen och svara för delgivningen av *omröstningsutredningen*.

Ett omröstningsförfarande är dock inte nödvändigt om en i 52 § avsedd majoritet i varje borgenärsgroup skriftligen har godkänt programförslaget och ingen av borgenärerna i ett yttrande som avses i 71 § 1 mom. 5 a-punkten har åberopat en omständighet på grundval av vilken saneringsprogrammet borde lämnas utan fastställelse.

86 a §

Förfarande utan utredare

Om en utredare inte har förordnats

7 a) ska de yttranden som avses i 71 § 1 mom. 5 a-punkten, de invändningar som avses i 5 b-punkten och de röster som avses i 76 § 3 mom. lämnas till domstolen,

87 §

Utredarens arvode och ersättning för kostnader

Utredaren har för sitt uppdrag rätt till ett skäligt arvode som betalas av gäldenärens medel. När arvodet bestäms ska avseende fästas vid gäldenärsbolagets värde vid den tidpunkt

Gällande lydelse

då förfarandet inleddes, uppgiftens svårighetsgrad och omfattningen av de åtgärder som den kräver, resultatet av utredarens arbete samt övriga omständigheter. På yrkande av utredaren kan arvodet betalas som delprestationer allt efter som uppdraget fortskrider, om detta med beaktande av uppdragets varaktighet, arbetsmängden och andra omständigheter skall anses skäligt.

Utredaren har rätt till ersättning av gäldenärens medel för de kostnader som varit nödvändiga för fullgörande av uppdraget. På yrkande av utredaren skall sådan ersättning betalas i förskott eller innan uppdraget har slutförts, om detta skall anses motiverat med beaktande av beloppet av de förväntade eller faktiska kostnaderna.

92 §

Snabbt fastställande av saneringsprogram

Om det inte finns något sådant hinder som avses i 3 mom. kan ett förslag till saneringsprogram utan hinder av 72 och 74–76 § fastställas som saneringsprogram, om förslaget har inkommit

1) ett skriftligt godkännande av alla de kända borgenärer vilkas fordringar uppgår till sammanlagt minst 80 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp och av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 5 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp, samt

2) ett skriftligt yttrande från gäldenären.

Föreslagen lydelse

då förfarandet inleddes, uppdragets svårighetsgrad och omfattningen av de åtgärder som det kräver, resultatet av utredarens arbete samt övriga omständigheter. På yrkande av utredaren kan *det fastställas att arvodet ska betalas* som delprestationer allt efter som uppdraget fortskrider, om detta med beaktande av uppdragets varaktighet, arbetsmängden och andra omständigheter ska anses skäligt.

Utredaren har rätt till ersättning av gäldenärens medel för de kostnader som varit nödvändiga för fullgörande av uppdraget. På yrkande av utredaren kan *det fastställas att sådan ersättning ska betalas* i förskott eller innan uppdraget har slutförts, om detta ska anses motiverat med beaktande av beloppet av de förväntade eller faktiska kostnaderna.

92 §

Snabbt fastställande av saneringsprogram

Om det inte finns något sådant hinder som avses i 3 mom. kan ett förslag till saneringsprogram *utan att de i 71 § 1 mom. avsedda fristdagarna och tidsfristerna sätts ut samt utan iakttagande av 72 och 74–76 § fastställas* som saneringsprogram, om *gäldenärens skriftliga yttrande har inkommit samt*

1) ett skriftligt godkännande av alla de kända borgenärer vilkas fordringar uppgår till sammanlagt minst 70 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp och av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 10 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp, eller

2) *ett skriftligt godkännande av alla de kända borgenärer vilkas fordringar uppgår till sammanlagt minst 60 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp och av varje borgenär vars fordringsbelopp uppgår till minst 10 procent av borgenärernas sammanräknade fordringsbelopp, om gäldenären enligt programförslaget ska betala minst 25 procent av det sammanlagda beloppet av varje borgenärs fordringsbelopp senast ett år från det att saneringsprogrammet fastställdes.*

Gällande lydelse

93 §

Ersättningskyldighet med anledning av grundlös ansökan

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anhängiggör en uppenbart grundlös ansökan om saneringsförfarande är skyldig att ersätta den skada som gäldenären eller någon borgenär därigenom åsamkas.

Föreslagen lydelse

93 §

Ersättningskyldighet med anledning av grundlös ansökan

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anhängiggör en uppenbart grundlös ansökan om saneringsförfarande är skyldig att ersätta den skada som gäldenären eller någon borgenär därigenom åsamkas. *Rättegångsbiträdet eller rättegångsombudet för den som anhängiggjort ansökan kan åläggas att solidariskt med den som anhängiggjort ansökan ersätta en sådan skada.*

Bestämmelser om jämkning av skadestånd och om fördelning av skadeståndsansvaret mellan två eller flera skadeståndsskyldiga finns i 2 och 6 kap. i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 .

På saneringsförfaranden som inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas 8 § 1 mom. 1 punkten, 11 och 27 §, 29 § 2 mom. 5 punkten, 36 §, 37 § 3 mom., 40 § 4 mom., 47 § 2 mom., 71 § 1 och 5 mom., 72 § 1 mom., 73–74 §, 75 § 1 mom., 76 § och 92 § 1 mom. i den lydelse de hade vid ikraftträdandet.

Lagens 47 a § och 86 a § 7 a-punkt tillämpas inte på förfaranden som har inletts före ikraftträdandet av denna lag.

Lagens 65 § 1 mom. tillämpas i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag, om en ansökan om att saneringsförfarandet ska förfalla har anhängiggjorts före ikraftträdandet.

Lagens 93 § tillämpas i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag, om en uppenbart ogrundad saneringsansökan har anhängiggjorts före ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) 20 § 1 mom., sådant det lyder
i lag 1123/2014, som följer:

Gällande lydelse

20 §

Förhållandet till konkurs

Om också en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om skuldsanering görs, får konkursansökan inte avgöras förrän beslut om inledande av skuldsanering har fattats. På samma sätt ska förfaras om en ansökan om att gäldenären ska försättas i konkurs görs efter att ansökan om skuldsanering har blivit anhängig men innan ärendet har avgjorts. Om skuldsanering inleds, förfaller konkursansökan sedan betalningsprogrammet har fastställts. Om ansökan om skuldsanering avslås eller om behandlingen av ärendet avslutas på något annat sätt än genom att ett betalningsprogram fastställs, ska behandlingen av konkursansökan fortsätta. Bestämmelser om hur sökande av ändring påverkar konkursen finns i 2 mom. i denna paragraf och i 63 § 2 mom.

Föreslagen lydelse

20 §

Förhållandet till konkurs

Om också en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om skuldsanering görs, *ska behandlingen av konkursansökan fortsättas men ansökan får inte avgöras* förrän beslutet om inledande av skuldsanering har fattats. På samma sätt ska förfaras om en ansökan om att gäldenären ska försättas i konkurs görs efter att ansökan om skuldsanering har blivit anhängig men innan ärendet har avgjorts. Om skuldsanering inleds, förfaller konkursansökan sedan betalningsprogrammet har fastställts. Om ansökan om skuldsanering avslås eller om behandlingen av ärendet avslutas på något annat sätt än genom att ett betalningsprogram fastställs, *ska konkursansökan avgöras*. Bestämmelser om hur sökande av ändring påverkar konkursen finns i 2 mom. och i 63 § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 21 kap. 1 § i konkurslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurslagen (120/2004) 21 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten som följer:

Gällande lydelse

21 kap.

Förlikning

1 §

Förutsättningar för förlikning

I en konkurs kan en förlikning som avslutar konkursförfarandet fastställas. En förutsättning för att förlikning skall kunna fastställas är att

1) förlikningen understöds av såväl gäldenären som de borgenärer vilkas röstetal sammanlagt utgör minst 80 procent av borgenärernas sammanlagda röstetal och av varje borgenär vars röstetal är minst 5 procent av det sammanlagda röstetalet för borgenärerna,

Föreslagen lydelse

21 kap.

Förlikning

1 §

Förutsättningar för förlikning

I en konkurs kan en förlikning som avslutar konkursförfarandet fastställas. En förutsättning för att förlikning skall kunna fastställas är att

1) förlikningen understöds av såväl gäldenären som de borgenärer vilkas röstetal sammanlagt utgör minst 70 procent av borgenärernas sammanlagda röstetal och av varje borgenär vars röstetal är minst 10 procent av det sammanlagda röstetalet för borgenärerna,

Denna lag träder i kraft den 20 .

På konkurser som har inletts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

4.

Lag

om ändring av 15 kap. 2 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken 15 kap. 2 §, sådan den lyder i lag 718/2011, som följer:

Gällande lydelse

15 kap.

Om rättegångsombud

2 §

Om inte något annat bestäms i denna eller någon annan lag, får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller ett sådant rättegångsbiträde med tillstånd som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011).

Trots 1 mom. får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en person som står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till en part och som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är redbar och som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats. Dessutom får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde i ett mål eller ärende som gäller ett anställningsförhållande eller i ett mål eller ärende som i sak anknyter till ett sådant samt i arbetsdomstolen anlitas en person som är anställd hos en arbetsmarknadsorganisation, som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är redbar och som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en myndighet till vars lagstadgade uppgifter hör att biträda vid rättegång. Dessutom får

Föreslagen lydelse

15 kap.

Om rättegångsombud

2 §

Om inte något annat bestäms i denna eller någon annan lag, får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller ett sådant rättegångsbiträde med tillstånd som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011).

Trots 1 mom. får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en person som står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till en part och som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är redbar och som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats. Dessutom får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde i ett mål eller ärende som gäller ett anställningsförhållande eller i ett mål eller ärende som i sak anknyter till ett sådant samt i arbetsdomstolen anlitas en person som är anställd hos en arbetsmarknadsorganisation, som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är redbar och som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en myndighet till vars lagstadgade uppgifter hör att biträda vid rättegång. Dessutom får

Gällande lydelse

såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en person som är anställd hos nämnda myndighet och som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

Också någon annan än i 1 mom. avsedd, myndig redbar person som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats får anlitas såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde

- 1) i ett mål som avses i 5 kap. 3 §,
- 2) i ett ansökningsärende som inte är tvistigt,
- 3) i ett jorddomstolsärende.

Vad som i denna eller någon annan lag föreskrivs om en advokats rätt att vara rättegångsombud eller rättegångsbiträde tillämpas även på den som har rätt att bedriva advokatverksamhet i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i någon annan stat med vilken Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått ett avtal om ömsesidigt erkännande av yrkesbehörighet för advokater.

Föreslagen lydelse

såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde anlitas en person som är anställd hos nämnda myndighet och som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, som är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

Också någon annan än i 1 mom. avsedd, myndig redbar person som annars är lämplig och skickad för uppdraget samt som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats får anlitas såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde

- 1) i ett mål som avses i 5 kap. 3 §,
- 2) i ett ansökningsärende som inte är tvistigt,
- 3) i ett jorddomstolsärende.

Vad som föreskrivs i 4 mom. 2 punkten tillämpas dock inte i ett ärende som gäller saneringsförfarande enligt lagen om företagssanering (47/1993) och som är anhängigt samtidigt som en konkursansökan som gäller samma gäldenär.

Vad som i denna eller någon annan lag föreskrivs om en advokats rätt att vara rättegångsombud eller rättegångsbiträde tillämpas även på den som har rätt att bedriva advokatverksamhet i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i någon annan stat med vilken Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått ett avtal om ömsesidigt erkännande av yrkesbehörighet för advokater.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om en saneringsansökan har anhänggjorts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag

om ändring av 4 och 6 § i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret (137/2004) 6 § 2 mom. 3 punkten,
sådan den lyder i lag 367/2017,
ändras 6 § 2 mom. 6 och 7 punkten, sådana de lyder i lag 367/2017, samt
fogas till 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 367/2017, en ny 5 a-punkt som följer:

Gällande lydelse

4 §

Övriga uppgifter om konkursärenden som ska föras in i registret

Angående behandlingen av ett konkursärende ska domstolen i registret föra in uppgifter om

(fogas)

6 §

Övriga uppgifter om företagssaneringsärenden som ska föras in i registret

När ett företagssaneringsförfarande har inletts, ska domstolen i registret föra in uppgifter om

3) *dagen när utredningen om gäldenärens ekonomiska ställning senast ska delges parterna,*

6) *dagen när invändningar mot fordringarna senast ska framföras,*

7) *dagen när yttranden om programförslaget senast ska avges,*

Föreslagen lydelse

4 §

Övriga uppgifter om konkursärenden som ska föras in i registret

Angående behandlingen av ett konkursärende ska domstolen i registret föra in uppgifter om

5 a) *att förlikning som avslutar konkursförfarandet har fastställts,*

6 §

Övriga uppgifter om företagssaneringsärenden som ska föras in i registret

När ett företagssaneringsförfarande har inletts, ska domstolen i registret föra in uppgifter om

(upphävs)

6) *den tidsfrist inom vilken invändningar mot fordringarna ska framföras, samt dagen när denna tidsfrist löper ut,*

7) *den tidsfrist inom vilken yttranden om programförslaget ska avges, samt dagen när denna tidsfrist löper ut,*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den 20 .
På saneringsförfaranden som inletts före
ikraftträdandet av denna lag tillämpas 6 § 2
mom. i denna lag i den lydelse det hade vid
ikraftträdandet.*

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om företagssanering

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i förordningen om företagssanering (55/1993) 1 § 1 mom. 8 punkten och 2 mom. 1 punkten, 1 a § 1 mom. 1 och 2 punkten samt det inledande stycket i 3 §, sådana de lyder i förordning 249/2007, och 4 § 2 punkten, sådan den lyder i förordning 450/2018, och *fogas* till 1 §, sådan den lyder i förordning 249/2007, ett nytt 3 mom. som följer:

1 §

Gäldenärens ansökan

Till gäldenärens ansökan om inledande av saneringsförfarande skall fogas

8) en utredning enligt 1 a § som gjorts av en CGR-revisor som avses i 1 kap. 2 § 3 punkten i revisionslagen (1141/2015) eller, om gäldenären enligt lag inte behöver ha en sådan revisor, en GR-revisor som avses i 2 punkten i samma paragraf,

Om gäldenären idkar lantbruk, fiskerinäring eller renkötsel,

1) ska till ansökan, om gäldenären inte är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1336/1997) för sin verksamhet, i stället för den i 1 mom. 4 och 5 punkten nämnda utredningen fogas en utredning om den senaste skattedeklarationen med bilagor,

Om gäldenären inte enligt bokföringslagen är skyldig att upprätta bokslut, kan till ansökan i stället för bokslutshandlingarna fogas en på bokföringen baserad specificerad utredning om näringsverksamhetens inkomster, utgifter, tillgångar och skulder samt en utredning om skattedeklarationer med bilagor för motsvarande tidsperiod. I stället för ett mellanbokslut kan gäldenären till ansökan foga en på bokföringen baserad utredning om näringsverksamhetens inkomster, utgifter, tillgångar och skulder för tiden efter inlämnandet av skattedeklarationen.

1 a §

Revisorsutredning

Den utredning som avses i 1 § 1 mom. 8 punkten skall innehålla

1) ett yttrande om det senaste bokslut och mellanbokslut som har fogats till ansökan eller om de bokförings- och beskattningsuppgifter som ersätter dessa,

2) ett yttrande om de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av gäldenärens ekonomiska ställning utifrån boksluten eller med stöd av de uppgifter som ersätter dessa,

3 §

Gemensam ansökan av gäldenären och borgenärerna eller ansökan som förordas av borgenärerna

Till en ansökan som avses i 6 § 1 punkten i lagen om företagssanering och som görs gemensamt av gäldenären och borgenärerna eller som förordas av borgenärerna ska fogas

4 §

Kungörelse om inledande av ett förfarande

Om det i Officiella tidningen publiceras en kungörelse om att ett saneringsförfarande har inletts, ska följande nämnas i kungörelsen:

2) datum för när saneringsansökan blev anhängig samt de omständigheter som avses i 71 § 1 mom. 1–3, 5, 5 a, 5 b och 6 punkten och 2 mom. i lagen om företagssanering,

Denna förordning träder i kraft den _____ 20__ .

Statsrådets förordning

om ändring av 3 och 3 a § i förordningen om skuldsanering för privatpersoner

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i förordningen om skuldsanering för privatpersoner (58/1993) 3 § 3 mom. 3 punkten och 4 mom. samt 3 a § 1 och 3 punkten, sådana de lyder i förordning 1379/2014, som följer:

3 §

Utredningar om näringsverksamhet

En enskild näringsidkare eller yrkesutövare som idkar näringsverksamhet och som ansöker skuldsanering av sina skulder som hänför sig till näringsverksamheten ska till ansökan utöver utredningarna enligt 1 mom. foga följande utredningar eller ange orsaken till att utredning inte kan lämnas till någon del:

3) en av en GR-revisor som avses i 1 kap. 2 § 2 punkten i revisionslagen (1141/2015) eller någon annan tillförlitlig experts utredning om de omständigheter som avses i 3 a §.

Om gäldenären inte enligt bokföringslagen är skyldig att upprätta bokslut, kan till ansökan i stället för bokslutshandlingarna fogas en på bokföringen baserad specificerad utredning om näringsverksamhetens inkomster, utgifter, tillgångar och skulder samt en utredning om skattedeclarationer med bilagor för motsvarande tidsperiod. I stället för ett mellanbokslut kan gäldenären till ansökan foga en på bokföringen baserad utredning om näringsverksamhetens inkomster, utgifter, tillgångar och skulder för tiden efter inlämnandet av skattedeclarationen.

3 a §

Expertutredning

Den utredning som avses i 3 § 3 mom. 3 punkten ska innehålla

1) ett yttrande om det till ansökan fogade senaste bokslutet och mellanbokslutet eller om de bokförings- och beskattningssuppgifter som ersätter dessa,

3) uppgifter om andra omständigheter som kan ha betydelse för bedömningen av de tilläggspåbudsättningar för inledande av en skuldsanering som avses i 45 och 45 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) samt för bedömningen av det hinder för att fastställa betalningsprogrammet som avses i 46 a § i den lagen.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Justitieministeriets förordning

om ändring av 4 § i justitieministeriets förordning om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

I enlighet med justitieministeriets beslut
ändras i justitieministeriets förordning om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (707/2019) 4 § 5 punkten som följer:

4 §

Handlingar som i företagssaneringsärenden ska föras in i ärendehanteringssystemet

Utredaren ska sörja för att följande handlingar utan dröjsmål förs in i ärendehanteringssystemet:

5) utredarens första bedömning,

Denna förordning träder i kraft den 20 .

På saneringsförfaranden som inletts före ikraftträdandet av denna förordning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.